

ИСЛЯМ

Основи на религията

Предисловие

В името на Аллах, Всемилостивия, Милосърдния!

Целта на настоящия труд е да запознае читателя с основните предписания на Исляма. Ще стане ясно, че не сме се стремили да представим задълбочено и всеобхватно Исляма, а да дадем правилна представа по въпросите, а също да спомогнем за оценяване на принципите, върху които е основан Ислямът. След като прояви интерес, читателят може да потърси по-задълбочени познания.

Мюсюлманите на Запад, особено младежите, се сблъскват със сложни проблеми, тъй като условията там са неблагоприятни за Исляма. Коментарите по радиото, в телевизионните програми, информационните предавания, във вестниците и списанията, игралните филми и дори учебниците представят Исляма в лоша светлина, дори понякога целенасочено. Освен това отделни фанатизирани групи се опитват да използват положението на тези мюсюлмани с надежда да ги отблъснат от тяхната религия и да ги привлекат към дадена религиозна група или общност. От друга страна, в живота има много изкушения, които отвличат вниманието на хората от правия път на религията. Това е твърде вредно, още по-вредно в случая е то за Исляма, религията, която е почти непозната в тази част на света. Вярно е, че някои родители-мюсюлмани се опитват да дадат на децата си религиозна подкрепа и напътствия, но каква е ползата от тези ограничени усилия и колко ефективни могат да бъдат те в такава напрегната обстановка?

Какво тогава трябва да се направи? Какъв е изходът в тези трудни условия? Трябва да признаем, че нещата изглеждат мрачни, но не безнадеждни. Някои мюсюлмани, които са невинни жертви на напрегнатата ситуация, стават безразлични и затворени. Те се срамуват, страхуват или се съмняват във всичко около тях. Следователно те не могат да допринесат с нищо ценно за обществото, нито могат да извлекат някаква полза от него. Други се нагаждат към обществото, за да бъдат модерни и то да ги приеме. И тези хора не ще допринесат нищо за обществото, в което живеят, нито ще извлекат полза от него. Такива “мюсюлмани” дори могат да се превърнат в рушители и в хора без чест, защото са лишени от действени религиозни ценности.

Заедно с безразличните, затворени в себе си и нехаещи мюсюлмани има и други, които в никакъв случай не са по-добри. От една страна, те вероятно са възхитени от това, което е (или изглежда, че е) висока степен на ефективна организация на определени религиозни групи, а, от друга, от широката социална дейност, афиширана от определени светски организации. Такива личности остават настрана в живота и не са вече хора, които могат да бъдат водени, дори можем да ги смятаме за индивиди, изгубени в “самотната тълпа”, характерна за съвременното общество. Те се присъединяват, не защото напълно приемат вярата на една или друга група, нито защото у тях се поражда безкористна любов към човечеството. По-скоро те постъпват така, защото не оценяват правилно ислямското си духовно наследство. В резултат на това, че не живеят в мюсюлманска обстановка, те може и да не придобият необходимите знания и смелост, които да ги утвърдят като мюсюлмани. Ако тези “мюсюлмани” действително се интересуват от религията, те не биха се отклонили от

пътя на Исляма, който е най-висшата степен на религиозната еволюция и на човешките стремежи и амбиции.

Нещо повече, ако действително мислят за духовното и морално благополучие на човечеството в рамките на Исляма, те ще бъдат дълбоко удовлетворени. Затова, както и да се присъединяват към една или друга група, техният интерес ще бъде изкуствен и ще се задоволяват с елементарни заместители. По тези причини те губят духовния контакт със своите братя-мюсюлмани и остават настрана от кръга на новите си връзки.

Анализът на крайните резултати показва, че те са неприемливи за всички заинтересовани страни. Загубата за мюсюлманската кауза е загуба за всички други каузи. Истинският мюсюлманин е способен най-дейно да изявява принадлежността си към своята религия, да допринася за световния мир и да зачита човешкото достойнство. Всички тези принципи са неразделна част от Исляма. Те са предписани и поверени на мюсюлманина. Ако мюсюлманинът, който трябва да защитава тези принципи, стане безразличен или загуби своя път, това означава, че човечеството като цяло ще бъде лишено от ценния му принос, а това е немалка загуба.

Мюсюлманите имат основателни причини да вярват, че тяхната книга, Свещеният Коран, е най-добрата низпослана небесна книга и най-достоверната. Те вярват също, че Ислямът е дошъл, за да потвърди вечното Божествено послание и да изясни религиозните спорове между последователите на предходните религии, за да могат хората да се отдават на плодотворни и конструктивни дейности във всички сфери на живота. Това не означава, че мюсюлманите се делят от другите хора или че се поставят над тях. Те нито се опитват да налагат Исляма, нито да класифицират човечеството на низши и висши класи. Те не поддържат идеята за облагодетелствани и осъдени нации и не приемат разделянето на хората на избрани и неизбрани народи. По-скоро те са наточени да запознаят хората с Божественото послание и да дават своя принос в служенето на човечеството. С други думи, мюсюлманите не могат да бъдат безразлични, затворени в себе си или високомерни. Техен свещен дълг е да отворят широко разума си за всички истини в живота и да протягат ръце към всички хора, независимо от тяхната класа, вяра, раса или националност. Доброто, което те могат да направят, и заслугите, които могат да имат, ще се осъществят пълноценно едва когато започнат да практикуват Исляма и да сътрудничат с останалите хора в дух на мир и човеколюбие.

С оглед на тези обстоятелства ние се опитваме отново да представим Исляма и да запознаем хората с него. Нашата цел не е да превръщаме мюсюлманите в слепи фанатици или тесногръди хора, тъй като Ислямът се противопоставя на това. Нашето намерение е да запознаем тези мюсюлмани с истината за Исляма, а също да им дадем духовен поглед към Вселената и нравствен подход за издигане на човешкото положение. Ако това се осъществи, то ще ги направи праведни граждани в техните страни, уважавани сред хората, които вярват в Аллах.

Представява ли обрисованата дотук картина песимистична перспектива за бъдещето на Исляма в съвременния свят? Или това е смела изповед на отчаянието и безпомощността, от които страдат мюсюлманите? Или е отражение на един очакван резултат от духовната битка, която мюсюлманите водят в съвременния свят? Разбира се, че не. Песимизмът и отчаянието противоречат на духа на Исляма, а безпомощността е несъвместима с вярата в Аллах. Бъдещето на Исляма е бъдеще на човечеството, ако то има бъдеще. Аз вярвам, че Ислямът има велико и блестящо бъдеще. Духовната битка,

която днес Ислямът води, не е губеща, въпреки че напредъкът е привидно бавен. Ако по някаква причина мюсюлманите загубят духовната си битка, човечеството ще понесе непоправима загуба.

Целта на този увод е да даде реална представа за ситуацията, с която се сблъскват мюсюлманите в съвременния свят. Да се предупредят и родители, и деца за приближаващите опасности и загуби, които трябва да бъдат избегнати. Нещо повече да се напомни на всички искрено загрижени за духовното благополучие на човечеството, за да се осъзнаят и да променят отношението си към хората и техните проблеми.

Оставяме нашите братя-мюсюлмани на грижата на Аллах, Всевишния и Пречистия, от Него черпим безграничната увереност, че опитите ни няма да са напразни.

***Искам само подобрене, колкото мога. Моят успех е само от Аллах.
На Него се уповавам и към Него се обръщам.***

[11:88]*

Глава I

Идеологическата основа на Исляма

Аллах

Въпросът за съществуването на Аллах е занимавал великите умове от много векове. Вярващите в Аллах са съгласни, че ограниченият човешки разум не може да докаже съществуването на Неограниченото и Безкрайното на Аллах. Може само да се илюстрира с примери или засвидетелства Неговото съществуване, за да се задоволи любознателния човешки ум. Тези, които отричат съществуването на Аллах, претендират, че се опират на науката, философията или на отделни теории на познанието. В действителност аргументите им са неприложими, понякога неуместни, но винаги сложни и непонятни. Обаче развитият свободен разум ще открие своя път към Аллах. Ако това не стане, не означава, че няма такъв път. Отричането на истината не я прави нереална. За интересен съпоставящ обзор виж книгите на Жак Мартен, “Пътят към Аллах” (Ню Йорк, 1954), Мухаммед Зафрулах Хан, “Ислямът: Неговото значение за съвременния човек” (Ню Йорк, 1964).

Познанието за Аллах и вярата в Него образуват първичната основа на Исляма. Този въпрос е много важен и изисква пълна и ясна дискусия. За яснота ще бъдат използвани някои прости доказателства. Това може да изглежда скучно или прекалено елементарно за онези, които вече знаят нещо по въпроса. Читателите, които имат предварителни познания, трябва да проявят търпение и да оценят важността на темата.

Има хора, на които им харесва да се съмняват в представата за Бога в името на науката или поради липса на опит и разбиране. Техният подход отразява едно суетно мислене, въпреки твърденията им, че са образовани интелектуалци. Аз няма да се интересувам от техните твърдения, а по-скоро от истината за тяхната позиция. Това ще обясни защо голяма част от дискусията е в достъпна форма, сякаш адресирана главно към децата, а не към възрастните. От друга страна, една от главните цели на тази книга е да разясни на младите мюсюлмани истинската представа за Бога в Исляма. Другото съображение тук е, че представата за Бога в Исляма бе изопачена в съзнанието на много немюсюлмани и на тъй наречените “вярващи в Бога” и “защитници на религията”. Затова при изложението на темата използвахме някои прости и може би дори елементарни доказателства.

Простотата на някои аргументи може да подтикне много възрастни към дълбоки размисли. Ако това стане, ще се докаже, че тя е желана и продуктивна, защото простотата е една от отличителните черти на Исляма.

Наблюдавайки заобикалящата ни среда виждаме, че всяко семейство има глава, всяко училище има директор, всеки голям или малък град има кмет, всяка провинция има управител и всяка нация има държавен глава. Нещо повече, знаем, че всеки продукт е дело на определен производител и че всяко хубаво изкуство е творение на велик художник. Всичко това е очевидно, но то не задоволява глада за знания и любознателността на човека за великите неща в света. Човек често се удивлява на красотата на природата, на нейните чудеса, на прелестта ѝ, на безкрайните небесни хоризонти, на безкрайните пространства, които те разкриват, на постоянното редуване на деня и нощта с изключителна точност, на движението на слънцето, луната и

големите звезди, на света на живите и неживите неща, на постоянното развитие на човека поколение след поколение. Човек винаги се замисля, защото желае да узнае кой е създал и кой поддържа всички тези неща, с които живее и на които толкова се радваме.

Можем ли да намерим обяснение на тази велика Вселена? Има ли някакво убедително обяснение на тайната на съществуването? Добре знаем, че никое семейство не може да функционира правилно без глава, отговорна за него, че никой град не може да процъфтява без подходяща администрация и че никоя държава не може да оцелее без ръководител. Знаем също, че нищо не съществува от само себе си. Нещо повече, забелязваме, че вселената съществува и функционира по образцов ред, и че тя е оцеляла през милиони години. Можем ли тогава да кажем, че всичко това е станало случайно и произволно? И можем ли да отнесем съществуването на човека и целия свят към чистата случайност?

Ако човекът се беше появил в резултат на съвпадение или чиста случайност, то целият му живот би се основавал на случайността и съществуването му би било безсмислено. Но никой разумен човек не би приел, че животът му е безсмислен и никое разумно същество не би се оставило на милосърдието на превратностите и случайностите. Всеки разумен човек се опитва, колкото е възможно, да осмисли своя живот и се стареа да намери за себе си определен модел на поведение. Хора, групи и нации планират действията си и всеки добър план постига желаните резултати. Всъщност човек прави някакви планове и може да обоснове доброто планиране.

Въпреки това, човек е само една много малка част от величествената Вселена. И щом има възможността да прави планове и да ги оценява, тогава неговото собствено съществуване и оцеляването на вселената трябва също да бъде резултат от планирана политика. Това означава, че има една определена Воля отвъд материалното съществуване, един уникален Разум в света, който създава нещата и ги принуждава да съществуват съвместно. Прекрасните чудеса в света и тайните на живота са прекалено велики, за да бъдат резултат на внезапност и чиста случайност.

Тогава в света трябва да съществува една велика Сила, която да поддържа всичко в порядък. В прекрасната природа трябва да има един велик Художник, създал най-възхитителното произведение на изкуството и създал всичко с определена цел в живота. Тази Сила е Най-мощната от всички сили и този Художник е Най-великият сред всички художници. Истинските вярващи и дълбоко просветените хора познават този Художник и Го наричат Аллах или Господ. Те го наричат Господ, защото Той е Създателя и Ваятеля на Света, Зараждащия живота и Този, който обезпечаваша съществуването на всяко нещо.

Той не е човек, защото никой човек не може да създаде друг човек. Той не е животно, нито е растение. Той не е идол, нито някаква статуя, защото никое от тези неща не може да създаде себе си или да създаде нещо друго. Той не е машина. Той не е Слънцето, нито Луната или друга звезда, защото тези неща се контролират от велика система и те самите са създадени. Той е различен от всички тези неща, защото Той е техният Сътворител и Закрилник. Създателят трябва да бъде различен и по-велик от това, което създава. Ние знаем също, че нищо в живота не може да започва от само себе си, и че чудният свят не се е самосъздал, нито пък това е станало вследствие на случайност. Постоянните промени в света доказват, че той е създаден, а всичко, създадено трябва да има създател.

Сътворителя и Закрилника на света, Този, който създава и препитава човека, Активната Сила и Дейната Мощ в природата са едно и също. Той е известен като Аллах или Господ. Той е Тайната на всички тайни и Превисшия над всички създания. Свещеният Коран, ясната Книга на Аллах, казва:*

Аллах е, Който стори за вас нощта, за да почивате в нея, и деня светъл. Аллах е владетел на благодат за хората. Ала повечето хора са непризнателни. Това е Аллах, вашият Господ, Творецът на всяко нещо. Няма друг Бог освен Него. Как тогава бивате подлъгвани! Така се подлъгват онези, които отхвърлят знаменията на Аллах. Аллах е, Който стори за вас от земята обиталище и от небето свод, и ви даде образ, и направи образа ви превъзходен, и ви дава препитание от богатата. Това е Аллах, вашият Господ. Благословен е Аллах, Господът на световите! Той е Вечноживия. Няма друг Бог освен Него, затова Него зовете, предани Нему в религията! Слава на Аллах, Господа на световите!

[40:61-65]

Аллах е, Който подчини за вас морето, за да плават там корабите според Неговата повеля и за да търсите от Неговото обилие. И за да сте признателни. И подчини Той за вас всичко на небесата и всичко на земята всичко е от Него. В това има знамения за хора мислещи.

[45: 12-13]

Всевишния Владетел на целия свят и Създателя на всичко е Аллах. Той съществува във всички времена и Неговата велика сила действа навсякъде по света, човек трябва да вярва в Неговото съществуване, защото всяко нещо в света доказва, че Той съществува. Само вярата в Аллах и Неговата велика сила може да даде на човечеството възможно най-доброто обяснение за много неясни неща в живота. Това е най-правилният път към истинското знание, към духовната истина, правият път към доброто поведение и морал, най-сигурният пътеводител към щастието и успеха.

След като човек вярва, че Аллах съществува, той трябва да знае Неговите атрибути и Имена. Най-общо можем да кажем, че всяко съвършенство и абсолютното добро принадлежи на Него. В Него няма недостатъци и слабости. По-конкретно човек трябва да знае и вярва в следното:

1. Аллах е Един-единствен. Той няма съдружник или рожба. Нито е раждал, нито е роден. Той е Вечния и всички Му се молят. Той няма начало или край и няма подобен или равен на Него.

2. Той е Състрадателния, Милосърдния, Закрилящия и Напътстващия, Най-справедливия и Превъзходния, Създателят и Всенаблюдаващия, Изначалния и Безкрайния, Всеобхватния и Премъдрия, Всечувашия и Всезнаещия, Свидетелстващия и Предостойния, Всеомогъщия и Всесилния. [57:1-6, 59:22-24]

3. Той е Любещия и Даващия препитание, Прещедрия, Благосклонния, Пребогатия и Самодостатъчния, Прощаващия и Закрилящия, Съдника и Съвършения.

Аллах е опрощаващ, милосърден.

[3:31]

И няма по земята твар, препитанието на която да не е от Аллах. Той знае нейното обиталище и хранилище. Всичко е в ясна книга.

[11:6]

О, хора, вие сте нуждаещите се от Аллах, а Аллах е Пребогатия, Всеславния.

[35:15]

Всяко едно от тези Имена и Атрибутите на Всевишния Аллах се споменава на различни места в Свещения Коран. Ние всички се радваме на грижата и милостта на Аллах, който е любещ и състрадателен към Неговите творения. Дори ако се опитаме да обхванем Неговата благодат към нас, няма да успеем, защото тя е безкрайна.

Аллах е, Който сътвори небесата и земята, и изсипа вода от небето, и извади с нея от плодовете препитание за вас, и подчини за вас корабите да плават по морето според Неговата повеля, и подчини за вас реките, и подчини за вас слънцето и луната усърдни [в движението си], и подчини за вас нощта и деня, и ви дава от всичко, за което Го молите. И ако пресмятате благодеянията на Аллах, не ще ги изчислите. Човек е голям угнетител, голям неблагодарник.

[14: 32-34]

Той е, Който изсипва вода от небето. За вас от нея има за пиене и от нея [израстват] храсти, откъдето пасете [добитъка]. С нея Той за вас изважда посевите и маслините, и палмите, и гроздето, и всички плодове. В това има знамение за хора премислящи. И подчини Той за вас нощта и деня, и слънцето, и луната, и звездите са подчинени на Неговата повеля. В това има знамения за хора проумяващи. И това, което създаде за вас по земята в различни цветове... В това има знамение за хора поучаващи се. Той е, Който подчини морето, за да ядете оттам прясно месо и да извличате оттам украшения, които носите. И виждаш корабите да го браздят, и за да търсите от Него благодат, и за да сте признателни. И положи на земята непоклатими планини, за да не се люлее с вас; и реки, и пътища, за да се напътит и други знаци; и по звездите се насочват. И нима Онзи, Който сътворява, е като онзи, който не може да сътворява? Не ще ли се поучите?; И ако пресмятате благодеянията на Аллах, не ще ги изчислите. Аллах е опрощаващ, милосърден.

[16: 10-18]

Аллах е Превисокия и Превъзходния, но Той е много близо до богобоязливите и размишляващи хора. Той отговаря на техните моления и им помага. Обича хората, които Го обичат и опрощава техните грехове. Дава им мир и щастие, знание и успех, живот и покровителство. Той приветства всички, които искат да бъдат в добри отношения с Него и никога не отхвърля никого. Учи човека как да бъде добър, как да

постъпва правилно и как да се предпазва от злото, защото Той е Жалостивия и Любещия, защото повелява само добрите и правилни дела. Вратата на Неговата милост е винаги отворена за всеки, който искрено търси Неговата поддръжка и покровителство.

И когато Моите раби те питат за Мен Аз съм наблизно, откликвам на зова на зовящия, когато Ме позове. Нека и те Ми откликнат, и нека вярват в Мен, за да се напътят!!

[2:186]

Сътворихме Ние човека и знаем какво му нашепва неговата душа. Ние сме по-близо до него, отколкото вената на шията [му].

[50:16]

Любовта на Аллах към Неговите творения е велика и надхвърля всяка човешка представа. Ние не можем да измерим или изброим Неговата благодат. Той ни създава и се грижи за нас не само по време на раждането ни, но и много преди това. Той ни създава съвършени, дарява ни със всички сетива и способности, от които се нуждаем за нашия растеж. Той ни помага, когато не можем да помогнем на себе си и на зависещите от нас. Той създава у човека разум, за да разбира, душа и съвест, за да бъде праведен и добър, чувства и настроения, за да бъде нежен и човечен. По Неговата милост ние придобиваме истинското познание и виждаме истинската светлина. Защото е Милосърден, Той ни създава идеални, подчинява за нас слънцето и луната, почвата и морето, земята и небесата, растенията и животните. Той е Твореца на всички тези неща и на много други, които ние използваме и от които се облагодетелстваме. Той създава нещата, които ни служат в живота, и дава на човека достойнство, ум и почит, защото човекът е най-прекрасното от всички творения, той е наместникът на Аллах на земята. Милостта на Аллах ни дава надежда и мир, храброст и увереност. Тя ни дава възможност да облекчаваме нашите болки и тъги, да преодоляваме трудностите, да печелим и да сме щастливи. Наистина, Милостта на Аллах облекчава страдащите, ободрява огорчените, утешава болните, дава сила на отчаяните и поддържа нуждаещите се. Накратко милостта на Аллах действа навсякъде, по всяко време и във всички сфери на нашия живот. Някои хора могат да разберат това, само защото я приемат като даденост. Но тя е реалност и можем да я почувстваме със сърцата си и да я оценим с разума си.

Аллах, Любящия и Милосърдния, никога не ни забравя, нито се отказва от нас, нито пренебрегва нашите искрени призови към Него. С Неговата милост и любов Той ни е показал Правия път и ни е изпратил пратеници и учители, Писания и Откровение, за да ни помагат и ръководят. Последният Пратеник на Аллах е Мухаммед, а правдивата, низпослана и съхранена до днес книга на Аллах е Коранът. От живота на Мухаммед и от ученията на Свещения Коран ние научаваме, че Аллах е опрощаващ. Ако човек извърши грях или направи нещо лошо, той нарушава Закона на Аллах и извършва престъпление, което гневи Аллах и оскърбява собственото му достойнство и съществуване. Но ако е искрен, иска да се разкае за лошите си деяния и иска да се върне към Аллах с искрено намерение, той се обръща от сърце към Него. Тогава Аллах със сигурност ще го приеме и ще му прости. Дори онези, които отричат Аллах и Неговото Единство, също могат да вярват в опрощението на Аллах, но трябва да

осъзнаят грешното си отношение и да решат да се обърнат към Него. Свещеният Коран казва:

Аллах не прощава да се съдружава с Него, но освен това прощава на когото пожелае. А който съдружава с Аллах, той измисля огромен грях.

[4:48]

Всевишният казва също:

Кажете: “О, раби Мои, които престъпвате в ущърб на себе си, не губете надежда за милостта на Аллах! Аллах опрощава всичките грехове [щом се покаете]. Той е Опрощаващия, Милосърдния. И се обърнете към своя Господ, и Му се отдайте, преди мъчението да дойде при вас, защото после не ще ви се помогне.

[39:53-54]

В замяна на тази велика благодат и добрина Аллах не иска нищо от нас, защото Той няма нужда от нищо и защото Той е Пребогатия. Той не иска от нас да му се отплатим, защото ние не можем да наградим или оценим Неговата безкрайна благодат и милост. Това, което Той ни повелява да правим, е да бъдем праведни, благодарни, да оценяваме, да следваме Неговите препоръки и да изпълняваме Неговия Закон, да бъдем истинска проява на правия Му път и възвишените Му свойства, да бъдем Негови честни наместници и истински пример за подражание на земята. Той не иска да ни поробва, защото Той е този, който ни дава достойнство и чест. Той не иска да ни покорява, защото Той е този, който ни освобождава от страха и илюзиите. Той не желае да ни унижава, защото Той е този, който ни създава и въздига над другите същества. Така че каквито и да са Неговите правила и предписания за нас, те са ни от полза и са за наше добро. Те са, за да ни помогнат да живеем едни с други в мир и доброта, братство и сътрудничество. Те са, за да можем да достигнем Неговото одобрение, което е върховното щастие за човека и да вървим по сигурния път на вечното щастие.

Има различни начини да се опознае Аллах и много неща могат да се кажат за Него. Великите и впечатляващи чудеса на света са като отворена книга, от които можем да четем за Аллах. Освен това самият Аллах ни помага чрез многото пратеници и откровения да научим всичко, което трябва да знаем за Аллах. Така, осъзнавайки природата, слушайки думите на пратениците и четейки божествените откровения, ние можем да съберем най-убедителното знание за Аллах и да намерим Правия Път към Него.

И накрая, в тази част от изложението ще цитираме някои знамения от Свещения Коран, които подкрепят нашите мисли:

Аллах свидетелства, че няма друг бог освен Него. И ангелите, и най-издигнатите в знанието свидетелстват същото Той отстоява справедливостта. Няма друг бог освен Него Всемогъщия, Премъдрия.

[3:18]

Негови са ключовете на небесата и на земята. А които отричат знаменията на Аллах, те са губещите.

Кажете: “Нима на друг, а не на Аллах, ми повелявате да служа, о, невежи?”

[39:63-64]

Всевишния е казал също:

Аллах начева творението, после Той ще го повтори, после при Него ще бъдете върнати.

[30:11]

Негови са всички на небесата и на земята. Всички на Него се подчиняват.

Той е, Който начева творението, после ще го повтори, а това е още по-лесно за Него. Негово е върховенството на небесата и на земята. Той е Всемогъщия, Премъдрия.

[30:26-27]

Значението на Исляма

Думата “ислям” произлиза от арабския корен “СЛМ”, който наред с другите значения означава мир, чистота, подчинение и послушание. В религиозен смисъл думата “ислям” означава подчинение на волята на Аллах и послушание пред Неговия закон. Връзката между основното и религиозното значение на думата е очевидна. Само чрез подчинение на волята на Аллах и следване на Неговия закон може да се постигне истинския мир и да се наслади на постоянна чистота.

Някои странични хора наричат нашата религия “мохамеданство” и се обръщат към вярващите в исляма с прозвището “мохамедани”. Мюсюлманите отхвърлят подобно определение и се възмущават от него. Да се определя нашата вяра като “мохамеданство”, а нас като “мохамедани”, е абсолютно погрешно. Това би означавало, че името на религията произлиза от името на един смъртен човек Мухаммед. И още, означава, че Ислямът е не повече от още един “изъм”, подобно на юдеизма, хиндуизма, марксизма и т.н. Друга погрешна представа, която страничните хора биха придобили от това име е, че мюсюлманите, които те наричат “мохамедани”, са поклонници на Мухаммед или вярващи в него по същия начин, както например християните вярват в Исус. Още една погрешна представа, която немюсюлманите могат да придобият е, че религията е основана от Мухаммед и затова така се нарича. Подобни мисли са абсолютно погрешни или в най-добрия случай заблуждаващи. Ислямът не е просто още един “изъм”. Нито мюсюлманите се кланят на Мухаммед, нито гледат на него по същия начин, по който християните, евреите, индусите, марксистите и т.н. гледат на техните водачи. Мюсюлманите се покланят единствено на

Аллах. Мухаммед, (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) е бил смъртен като всички останали, човешко създание, на което Аллах възлага да предава Неговото слово и да води примерен живот. Той представлява най-добрият пример в историята за това, какъв може да бъде човек и какво може да извърши в областта на правдата и добродетелта. Нещо повече, мюсюлманите не смятат, че Ислямът е бил основан от Мухаммед, въпреки че той го е разкрил в последния етап на религиозното развитие. Истинският основател на Исляма е не друг, а Самият Аллах, а основаването се датира от времето на Адам. Ислямът е съществувал под една или друга форма от началото на света и ще продължи да съществува докрай.

“Ислям” е истинското име на религията, а тези, които я изповядват, са мюсюлмани. Обратно на разпространените погрешни представи, Ислямът или отдаването на волята на Аллах, заедно с послушанието към Неговия закон, в никакъв случай не означава, че отделният човек губи свободата си или че се отдава на фатализма. Всеки, който мисли така и е убеден в това, със сигурност не е разбрал истинското значение на Исляма и представата на Исляма за Аллах. Аллах в Исляма се описва като Милостивия, Милосърдния, Любеция и най-загрижения за благополучието на човека, и Преизпълнения с мъдрост и внимание за Своите създания. Следователно Неговата воля е воля на доброто и благополучието, и какъвто и закон да повели, той непременно е в съответствие с най-достойните човешки интереси.

Когато цивилизованите хора се придържат към законите в своите страни, те се смятат за добри граждани и почтени членове на съответните общества, към които принадлежат. Никой сериозен човек не би казал, че тези хора са изгубили свободата, като спазват закона. Никое разумно същество не би помислило или повярвало дори за миг, че тези хора, спазващи закона, са обречени и безпомощни. Човек, който се отдава на волята на Аллах най-добрата воля, и на закона на Аллах най-добрия закон, е достоен. Той получава защита на своите си права, като показва истинско уважение към правата на другите и се наслаждава на твърде отговорна и съзидателна свобода. Затова подчинението на волята на Аллах не отнема и не намалява личната свобода. Напротив, то дава широка свобода в различни аспекти, освобождава разума от суеверията и го изпълва с истина, освобождава душата от греха и злото, и я просветлява с доброто и чистотата, освобождава личността от ненавистта и алчността, от завистта и напрежението, от страха и несигурността, освобождава човека от подчинение на фалшиви божества и низки желания, и разкрива пред него прекрасните хоризонти на добротата и възвишеността.

Подчинението на добрата воля на Аллах заедно с изпълнението на Неговия милосърден Закон, са най-добрият пазител на мира и хармонията. Това дава възможност да има мир между човешката общност и Аллах. Това създава хармония между елементите на природата. Според Исляма всичко в света се управлява от законите, създадени от Аллах. Така целият материален свят задължително се подчинява на Аллах и на Неговата воля, което означава, че той е в състояние на “ислям” (“отдаване”), т.е. и светът е мюсюлманин, отдаден на Бога. Материалният свят няма собствен избор. Той е лишен от собствена инициатива, а се подчинява на закона на Създателя, закона на исляма или на отдаването. Само човекът е избран, да бъде надарен с разум и със способността да има избор. И поради това той е призван да приеме висшата воля на Аллах и да се подчини на Неговия закон. Ако избере подчинението (пред закона на Аллах), той ще бъде в хармония с всички други елементи на природата, които по задължение се подчиняват на Аллах. Но ако избере непослушанието, ще се

отклони от Правия Път и ще бъде в противоречие. Освен това ще си навлече гнева и наказанието на Онзи, Който е създал закона.

Понеже “Ислям” означава отдаване на добрата воля на Аллах, подчинение на Неговия добър закон, което е същината на посланието на всички избрани от Аллах пратеници, мюсюлманинът вярва във всички избрани от Аллах пратеници, във всички пророци преди Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!). Той вярва, че всички тези пророци са били пратени от Аллах и не прави разлика между тях. Техните верни последователи са били мюсюлмани, а тяхната религия е била Ислямът, единствената правилна универсална религия на Аллах.

И когато Ибрахим и Исмаил издигаха основите на Дома, [рекоха]:
“Господи, приеми от нас! Наистина Ти си Всечуващия, Всезнаещия. Господи, направи ни отдадени на Теб, и от нашето потомство общност, отдадена на Теб, и ни покажи нашите обреди, и приеми нашето покаяние! Ти си Приемашия покаянието, Милосърдния. Господи, проводи им пратеник измежду тях, да им чете Твоите знамения, да ги учи на Писанието и на мъдростта, и да ги пречиства! Ти си Всемогъщия, Премъдрия.” А кой друг се отвръщаше от вярата на Ибрахим, освен онзи, който е безразсъден за себе си? Него [Ибрахим] Ние избрахме в земния живот, а в отвъдния той е от праведниците. Когато неговият Господ му рече: **“Отдай се!”** той рече: **“Отдадох се на Господа на световите.”** И завеща това Ибрахим на синовете си, [а също] и Якуб: **“О, мои синове, Аллах избра вашата религия умирайте само отдадени!”** Нима бяхте свидетели, когато смъртта се приближи до Якуб и той рече на своите синове: **“На какво ще служите след мен?”** Рекоха: **“Ще служим на твоя Бог и на Бога на твоите предци Ибрахим и Исмаил, и Исхак на Единствения Бог, и Нему ще бъдем отдадени.”** Те са общност, вече отминала. Тяхно е онова, което са придобили, и ваше е онова, което вие сте придобили. И не ще бъдете питани какво те са извършили. И рекоха: **“Станете юдеи или християни и ще тръгнете по правия път!”** Кажете: **“Не, ние следваме вярата на Ибрахим, правоверния, а той не бе от съдружаващите.”** Кажете: **“Вярваме в Аллах и в низпосланото на нас, и в низпосланото на Ибрахим и Исмаил, и Исхак, и Якуб, и родовете [му], и в дареното на Муса и на Иса, и в дареното на пророците от техния Господ. Разлика не правим между никого от тях и на Него сме отдадени.”** И ако бяха повярвали в същото, в което и вие повярвахте, щяха да се напътят. Но ако са се отметнали, те са в раздор и Аллах ще ти е достатъчен срещу тях. Той е Всечуващия, Всезнаещия. Баграта на Аллах! А кой е по-хубав от Аллах по багра? Само на Него служим. Кажете: **“Нима спорите с нас за Аллах, а Той е и нашият Господ, и вашият Господ? Нам са нашите дела и вам са вашите дела. На Него сме предани.”** Или ще кажете, че Ибрахим и Исмаил, и Исхак, и Якуб, и родовете [му] бяха юдеи или християни? Кажете: **“Вие ли знаете повече, или Аллах?”** И кой е по-голям угнетител от онзи, който е скрил у себе си свидетелство от Аллах? Аллах не подминава вашите дела.

[2: 127-150]

А група от тях четейки си кривят езиците, за да смятате, че това е от Писанието, а то не е от Писанието, и казват: **“Това е от Аллахо”,** а то не е от Аллах, и изричат лъжа за Аллах, знаейки. Не се е случвало човек, дарен от Аллах с Писанието и мъдростта, и пророчеството, да каже на хората:

“Бъдете на мен раби, а не на Аллах!”, а: “Бъдете господни съгласно Писанието, което сте преподавали и изучавали!” И не ще ви повели такъв да приемете за господари ангелите и пророците. Нима ще ви повели неверието, след като сте се отдали на Аллах? И когато Аллах прие обета на пророците: “Колкото и да ви дарявам от писание и мъдрост, после при вас ще дойде Пратеник, да потвърди наличното у вас. Вярвайте в него и му помагайте!”, рече: “Съгласни ли сте и приемате ли безусловния обет към Мен?” Рекоха: “Съгласни сме.” Рече: “Засвидетелствайте, и Аз ще бъда с вас от свидетелите!” А който след това се отметне, тези са нечестивците. Нима търсят друга религия освен тази на Аллах, когато на Него се подчинява всичко на небесата и на земята, доброволно или по принуда, и при Него ще бъдат върнати. Кажи: “Вярваме в Аллах и в низпосланото на нас, и в низпосланото на Ибрахим и Исмаил, и Исхак, и Якуб, и родовете [му], и в дареното на Муса и на Иса, и на пророците от техния Господ. Разлика не правим между никого от тях и на Него сме отдадени.”

[3:78-85]

Кажи [о, Мухаммад]: “Ако имаше заедно с Него други богове, както казват, тогава те щяха да търсят път към Владетеля на Трона.” Пречист е Той и е много високо, превисоко над онова, което говорят! Прославят Го седемте небеса и земята, и всичко по тях. И няма нищо, което да не прославя Неговата възхвала. Ала вие не разбирате прославата им. Той е всеблаг, опрощаващ.

[17:42-44]

А който се отдава на Аллах и благодетелства, той се е хванал за най-здравата връзка. При Аллах е завръщането на делата.

[31:22]

За да завърша тези свои мисли, полезно ще бъде да обобщя моето становище, появило се във вестник “Обзървър Диспач ъф Ютика”, от 4.12.1972 г. То показва колко много изопачаване и объркване има по разглежданата тема.

Частичното повторение на вече изразените от мен виждания може да бъде простено поради необичайната деликатност на въпроса и нуждата да се утвърди гледната точка на Исляма.

Едно известие в споменатия вестник подкрепя тази тема. Маркър Елиасон съобщава от окупираните от Израел йордански територии, наред с другите неща, че “мюсюлманите служат на Абрахам, смятайки го за Ибрахим”.

Невероятно изглежда в днешния ден, в този наш малък свят, да се чете, че мюсюлманите служат на Ибрахим. Още по-невероятно е, че (съобщението) идва от източници, които би трябвало да знаят и да имат представа. Още по-учудващо е, че новините се разпространяват в общество, което също би трябвало да знае истината.

В продължение на векове много хора от запад са възприемали и пропагандирали схващането, че мюсюлманите служат на Мухаммед, а тяхната религия се нарича

“мохамеданство” и нейните последователи се наричат “мохамедани”. По-късно западноевропейците разбрали, че мюсюлманите служат на Аллах, който е “Бога на всяко нещо”. А сега идва новото “откритие”, че мюсюлманите се покланят на Абрахам, считайки го за Ибрахим.

Очевидна истина е, че мюсюлманите никога не са служили на Мухаммед или на което и да е друго човешко същество. Те винаги са вярвали, че Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) е бил смъртен подобно на многото пророци преди него. За човечеството е голяма чест, че един обикновен, слаб човек може да носи голямата тежест на пророчеството.

Мюсюлманите вярват, че Мухаммед (Аллах да го благослови с мир да го дари!) е бил последният, но не единственият пророк, подкрепил и обезсмъртил вечното послание на Аллах, предадено чрез много пророци от различни народи по различно време, включително Ибрахим (Авраам), Исмаил, Исхак (Исаак), Дауд (Давид), Муса (Мойсей), Иса (Исус) и Мухаммед (Аллах да ги приветства!). По-важно е, че мюсюлманите вярват в тях, без да ги разделят и да се обявяват срещу когото и да било от тях.

Поради универсалната си гледна точка и насоченост към битието, мюсюлманите смятат, че е погрешно и нелепо да ги наричат “мохамедани”, а религията им “мохамеданство”. Такова определение е недопустимо по много причини. Мюсюлманите не се смятат за расова или етническа група с някакви изключителни права. Тяхната религия не е наречена на името на човек или място, нито е неясна или временна.

Правилното наименование на религията е “Ислям” и би трябвало последователите ѝ да се наричат “мюсюлмани”. В религиозния контекст думата “Ислям” означава “подчинение на волята на Аллах” и “изпълнение на Закона на Аллах”. Волята на Аллах е определена от Корана като преизпълнена със съвършенство и състрадание, а законът му като най-добър и справедлив. Затова всяко човешко същество, което се подчинява и следва послушанието, е мюсюлманин в съответствие с морала на Исляма. В този смисъл Коранът нарича Ибрахим и всички истински пророци “мюсюлмани” и назовава религията им с едно и също име “Ислям”. Следователно мюсюлманинът не е само последовател на Мухаммед, той също е последовател на Ибрахим, Муса, Иса и останалите пратеници на Аллах.

Накрая думата “Аллах” в Исляма просто, но най-изразително, обозначава Единствения и Вечния Бог, Създателя на вселената, Господа на всяко нещо. Единственият непростим грях в Исляма е вярата в друг Бог, различен от Аллах. Най-разпространената дневна молитва сред мюсюлманите е: “В името на Аллах, Всемиловичия, Милосърдния.”

Главните постулати на вярата според Исляма

Мюсюлманинът вярва в следните принципи:

1. Той вярва в Единния Бог, Всевишния, Превеликия и Вечния, Безкрайния и Всемогъщия, Всемиловичия, Милосърдния, Сътворителя и Вседаряващия. За да бъде тази вяра действаща, се изисква пълно доверие и упование в Аллах, отдаване на

Неговата воля и упование на Неговата подкрепа. Той е, Който пази достойнството на човека и го спасява от страха и отчаянието, греха и объркването. Читателят е поканен да преосмисли значението на Исляма, както е обяснено по-горе.

2. Той вярва във всички пратеници на Аллах, без да прави разлика между тях. До всяка по-изтъкната общност е бил изпращан вестител от Аллах. Тези пратеници са били велики учители в името на доброто и истински герои на истината. Те са били избрани от Аллах да учат човечеството и да предават Неговото божествено послание. Били изпратени в различни исторически епохи и при всяка по-изтъкната общност са идвали един или повече пратеници. През определени периоди Аллах е изпращал двама или повече пратеници до една и съща общност.

Свещеният Коран споменава имената на двадесет и пет от тях. Мюсюлманинът признава всички и ги приема като упълномощени пратеници на Аллах. С изключение на Мухаммед, те са били известни като “национални” или местни пратеници. Но тяхното послание, тяхната религия, основно била една и съща и се е наричала ИСЛЯМ, за да служи на една и съща цел да води човечеството по Правия път на Аллах. Всички пратеници без изключение са били смъртни, човешки същества, носители на Божественото откровение и избрани от Аллах да изпълняват определени задачи. Сред тях Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир за го дари!) е последният Пратеник и той е славата, която увенчава двореца на Пророчеството. Това не е произволно твърдение, нито елементарна вяра. Като всички други ислямски религиозни прозрения това е логична и основна истина. Полезно ще бъде да споменем тук и имената на някои от великите пратеници: Нух (Ной), Ибрахим, Исмаил, Муса, Иса, Мухаммед, (Аллах да ги благослови и с мир да ги дари!).

Въз основа на това Коранът повелява на мюсюлманите: **Кажете: “Вярваме в Аллах и в низпосланото на нас, и в низпосланото на Ибрахим и Исмаил, и Исхак, и Якуб, и родовете [му], и в дареното на Муса и на Иса, и в дареното на пророците от техния Господ. Разлика не правим между никого от тях и на Него сме отдадени.”** [2:136] виж още [3:84; 4:163-165; 6:84-87]

3. Мюсюлманинът вярва във всички свещени писания и откровения, низпослани от Всевишния Аллах. Те са онази водеща светлина, която пратениците получили, за да покажат на своите народи Правия път. В Корана специално се споменават книгите на Ибрахим, Муса, Дауд и Иса. Но преди откровението на Корана, низпослано на Мухаммед, някои от тези книги и послания били загубени или изопачени, а други забравени, пренебрегнати или скрити. Коранът е единствената автентична и пълна Книга на Аллах, която днес съществува. По принцип мюсюлманинът вярва в предишните небесни книги и откровения. Но къде са техните пълни и оригинални текстове? Те може би са на дъното на Мъртво море, а може би върху кожени свитъци, които все още не са открити. Възможно е да се получи още информация, когато християнските и еврейските археолози разкрият пред обществеността пълните резултати от продължителните си разкопки в Свещената Земя. За мюсюлманина такъв проблем не съществува. Коранът е пълен и автентичен. Нищо от него не липсва и нищо още от него не се очаква да бъде открито. Автентичността му не подлежи на съмнение и никой сериозен учен или мислител не поставя под въпрос неговата истинност. Коранът е низпослан от Аллах, който е обещал да го закриля от провал. Той е даден на мюсюлманите като основа или критерий, по който се разглеждат всички други книги. Така всичко, което е в съгласие с Корана, се приема като свещена истина, а всичко, което се различава от Корана, се отрича. Всевишния Аллах казва:

Наистина Ние низпослахме Напомнянето и Ние непременно ще го пазим.

[15:9]

Нима копнеете да ви повярват, щом част от тях слушаха Словото на Аллах, после го преиначаваха, знаейки, след като го бяха проумели И щом срещнеха вярващите, казваха: “Ние повярвахме.” А щом се уединяха един с друг, казваха: “Нима ще им разправите онова, което Аллах ви е разкрил, че да ви оспорват с него пред вашия Господ?” Нима не проумявате? Нима не знаят, че Аллах знае и каквото спотайват, и каквото разгласяват? Някои от тях са неграмотни, не познават Писанието, а само измислици. Ала те само предполагат. Горко на онези, които с ръцете си пишат Писанието, после изричат: “Това е от Аллах.” за да го продадат на нищожна цена! Горко им заради онова, което ръцете им написаха и горко им заради онова, което придобиха!

[2:75-79]

И защото нарушиха своя обет, Ние ги проклехме и сторихме сърцата им да закоравеят. Те преиначават словата, размествайки ги. И забравиха част от онова, което им бе напомнено. И не преставаш да откриваш тяхна измяна освен у малцина от тях. Но ги извини и прости! Аллах обича благодетелните. И от онези, които казваха: “Ние сме християни” приехме обет, но и те забравиха част от онова, което им бе напомнено. И възбудихме помежду им вражда и ненавист до Деня на възкресението. Тогава Аллах ще ги извести какво са направили.

[5:13-14]

И не оцениха [неверниците] Аллах с истинското му величие, когато рекоха: “Аллах не низпосла нищо на човек.” Кажете: “Кой тогава низпосла Писанието, което Муса донесе като светлина и напътствие за хората? Пишете го върху отрязъци, които показвате, но и много скривате. И бяхте научени на това, което не знаехте нито вие, нито бащите ви.” Кажете: “Аллах!” После остави ги в своята заблуда да се забавляват!

[6:91]

Не ти се казва [от неверниците] друго освен каквото бе казано на пратениците преди теб. Твоят Господ е владетел на опрощение и владетел на болезнено наказание.

[41:43]

4. Мюсюлманинът вярва в ангелите на Аллах. Те са създания от светлина, чиято природа изключва потребността от храна, пиене или сън. Ангелите нямат физически желания, нито материални потребности. Те прекарват дните и нощите си в служене на Всевишния Аллах. Те са много и всеки от тях има определено задължение. И ако не можем да ги видим с просто око, това не отхвърля тяхното действително съществуване. Има много неща в света, които са невидими за окото или недостъпни за сетивата, и все

пак ние вярваме в тяхното съществуване. Има места, които никога не сме виждали и неща, като газовете, които е невъзможно да видим с просто око, да докоснем, да опитаме или да чуем, но признаваме, че съществуват. Вярата в ангелите произлиза от ислямския принцип, че знанието и истината не са изцяло ограничени в сетивното познание или само в сетивното възприятие.

На Аллах се покланя в суджуд всичко на небесата и всяка твар по земята, и ангелите без да се големят. Страхуват се от своя Господ, Който е над тях, и вършат, каквото им се повелява.

[16:49-50]

Негови са всички на небесата и на земята. А онези, които са при Него, не се големят да Му служат и не се изморяват. Прославят Го нощем и денем, и не престават.

[21:19-20]

5. Мюсюлманинът вярва в Съдния ден. Един ден ще настъпи краят на света и мъртвите ще станат за своя последен и справедлив съд. Всичко, което правим на този свят, всяко наше намерение, всяка стъпка, всяка мисъл, която крием, и всяка дума, която казваме, всичко това се записва в Книга. Тя ще бъде представена в Деня на Възкресението. Хората с добри дела ще бъдат щедро възнаградени и ще се отвори пред тях Рая на Всемилютивия, а тези с лоши дела ще бъдат наказани и хвърлени в Ада. Истинската същност на Рая и Ада, и точното им описание са известни само на Всевишния и Пречист Аллах. В Корана и Пътя (Сунната) на Пророка (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) има описания на Рая и Ада, но те не трябва да се приемат буквално. Мохаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) казва, че в Рая има неща, които око не е виждало и ухо не е чувало, и сърце на човек не е пожелавало. В крайна сметка мюсюлманинът вярва, че определено ще има отплата и възнаграждение за добрите дела и наказание за лошите. Това е Деня на справедливостта и на окончателната Равносметка.

Ако някои хора мислят, че са достатъчно хитри и че ще им се размине за лошите им дела по същия начин, както избягват понякога наказанието на земните закони, те грешат, защото не ще могат да направят това в Съдния Ден. Те ще бъдат изправени пред Аллах беззащитни, без застъпник или съветник, който да е на тяхна страна. Всички техни дела ще са изложени пред Аллах и Неговите ангели ще са ги отбелязали. Също така, ако някои благочестиви хора са извършили добри дела, в стремеж да получат благосклонността на Аллах, и не са получили оценка или признание за тях в преходния земен живот, те ще получат накрая пълна отплата и признание в този Ден. В него ще се приложи абсолютната справедливост за всички.

Вярата в Съдния ден е последният решаващ отговор на много сложни проблеми на нашия свят. Има хора, които вършат грехове и забравят Аллах, отдават се на безнравствени дейности и все пак привидно изглежда, че имат успех в бизнеса и тънат в охолство. Има и много добродетелни хора, почитащи Аллах, които привидно получават по-малка награда за искрените си усилия, хора, които повече страдат на този свят. Това е необяснимо и несъвместимо със Справедливостта на Аллах. Ако хората, които съгрешават могат да избегнат земния закон невредими, и освен това са преуспяващи, тогава какво остава за добродетелните хора? Как ще се увеличи

нравствеността и добротата? Трябва да има някакъв начин да се възнагради доброто и да се пресече злото. Ако това не става тук, на земята а ние знаем, че то не се случва редовно или веднага то трябва да стане някой ден и този ден е Съдния ден. Това не означава да се опрости несправедливостта или да се търпи злото на този свят, нито да се успокояват лишените, а да се предупреждават отклонилите се от Правия Път и да им се напомня, че рано или късно справедливостта на Аллах ще възтържествува (виж цитатите по-горе).

6. Мюсюлманинът вярва във вечното знание на Аллах и в Неговата сила да планира и изпълнява, каквото е пожелал. Аллах не е безразличен към този свят и не е в неведение за него. Неговото знание и власт действат във всички времена, за да поддържат ред в Неговото владение и напълно да управляват Неговите създания. Той е премъдър и каквото и да направи, зад него стои добър мотив и полезна цел. Ако ние разберем това, ще приемем с добра воля всичко, което Той прави, дори да не можем напълно да го разберем, дори и да мислим, че е за лошо (Аллах да пази от подобни мисли!). Трябва да имаме силна вяра в Него и да приемаме всичко, което Той прави, защото нашето познание е ограничено и мислите ни се основават субективно мислене, докато Неговото знание (Пречист е Той!) е безгранично и Той премисля цялото битие.

Това в никакъв случай не прави човек фаталист или безпомощен. То просто очертава границата между загрижеността на Аллах и човешката отговорност. Защото по природа ние сме ограничени и крайни, имаме ограничена сила и свобода. Нещата, които ние не можем да извършим, или нещата, които Той прави, не са в сферата на нашата отговорност. Той е Справедлив и ни е дал ограничена сила, която да е в хармония с ограничената ни природа и отговорност. От друга страна, вечното знание и силата на Аллах да изпълнява Своите планове не осуетява нашите собствени планове и ограниченото ни право на власт. Напротив, Той ни убеждава да мислим, да планираме, да избираме правилно, но ако нещата не стават така, както сме искали или планирали, не трябва да губим вярата си, да се отдаваме на отчаяние и безпокойство. Трябва да опитваме отново и отново, и ако резултатите не ни задоволяват, тогава ще трябва да сме наясно за това, че сме направили всичко според силите си и не можем да носим отговорност, защото онова, което надхвърля нашите възможности и нашата отговорност, е дело само на Аллах. Мюсюлманите наричат този постулат на Вярата “упование в съдбата” (“*када*” и “*кадар*”), което означава, че знанието на Аллах (което е извън времето) предвижда събитията и че те стават точно според Неговото знание.

И кажи: “Истината е от вашия Господ. Който желае, да вярва, а който желае, да остане неверник!

[18:29]

Който върши праведни дела, то е за самия него, а който стори зло, то е в негов ущърб. Твоят Господ не е угнетител за рабите.

[41:46]

Виждаш ли онзи, който се отвърща и дава малко, и му се свиди? Нима той има знание за неведомото и го вижда. Или не бе известн за онова, което е в свитъците на Муса и Ибрахим, който изпълни [повелята] че никой прегрешил не ще носи греха на друг и човек ще има само онова, за което се е постарал, и старанието му ще бъде видяно, после напълно ще му се въздаде

и че при твоя Господ е завършекът, и Той поражда смеха и плача, и Той съживява и умъртвява, и Той създава двойките мъжко и женско, - от капка сперма, когато се изхвърля [в утробата], и от Него е повторното сътворяване, и Той дарява богатство и удовлетворение, и Той е Господът на Сириус, и Той погуби древните адити, и самудяните, и не остави никого от тях, и също народа на Нух преди, те бяха още по-угнетяващи и престъпващи, и Той опустоши сринатите [селища на Лут], и ги покри, каквото ги покри. Тогава в кои благодеяния на твоя Господ се съмняваш [о, човече]? И този [Мухаммад] е предупредител, подобен на първите предупредители. Близкият Час приближава. Никой освен Аллах не ще го разкрие. Нима на тази вест се чудите и се смеете, а не плачете, и нехайно се забавлявате? Сведете чела до земята в сужуд пред Аллах и на Него служете!

[53:33-62]

“Ние всяко нещо сътворихме с мяра.”

[54:49]

7) Мюсюлманинът вярва, че сътворяването на вселената от Аллах има определен смисъл и цел, и че животът има велико призвание, което многократно надвишава физическите и материални нужди на човека. Целта на живота е да се служи на Аллах. Това не означава, че трябва да прекарваме целия си живот в постоянно уединение и абсолютно съзерцание. Да се служи на Аллах означава да се познава Аллах, да се следват Неговите повели, да се изпълнява Неговият закон във всяка област на живота, да се служи на Неговото послание, като се извършват праведни дела и се избягват лошите, да следваме справедливостта в отношението си към Него. Да се служи на Аллах означава животът да се живее, а не да се бяга от него. Накратко, да се служи на Аллах, това означава пълно обръщане към светлината на Аллах и Неговите възвишени свойства. Това в никакъв случай не е обикновено твърдение, нито е прекалено опростяване на въпроса. Щом животът има цел и ако човекът е създаден да служи на тази цел, тогава той не може да избегне отговорността. Той не може да отрече съществуването си или житейската роля, която му е отредена. Когато Аллах го направи отговорен за нещо, Той му осигурява необходимата помощ. Дава му разум и сила да избира поведението си. Така Аллах е дал на човека възможността да напрегне всички сили, и да служи на целта на своето съществуване. Ако се провали в това или злоупотреби с живота си, или ако пренебрегне задълженията си, той ще бъде отговорен пред Аллах за лошите си дела.

Ако търсехме забава а не ще го сторим щяхме да си я набавим от това, което е при Нас. Истината Ние хвърляме срещу лъжата и я поразява, и ето я погива! Горко ви заради онова, което приписвате [на Аллах]!

[21:17-18]

Сътворих Аз джиновете и хората единствено за да Ми служат. Не искам от тях препитание и не искам да Ме хранят. Аллах! Той е Даващия препитанието, Владетеля на силата, Всемогъщия.

[51:56-58]

8) Мюсюлманинът вярва, че човекът заема високо положение в йерархията на познатите творения. Той заема тази заслужена позиция, защото само той е надарен с разум и духовни стремежи, както и със сили за действие. И колкото по-висок е неговият ранг, толкова по-голяма е неговата отговорност. Отредено му е да бъде Божи наместник на земята. Този, който е определен от Аллах да бъде негов активен представител, непременно трябва да притежава известна сила и авторитет, и да бъде надарен с чест и честност. Човекът в Исляма не е осъден на грях от люлката до гроба, а е същество с достойнство и големи възможности да върши добри и благородни дела. Фактът, че Аллах е избрал неговите пратеници да бъдат от човешката раса, показва, че човекът заслужава доверие и има способности, а също че е в състояние да получи огромни съкровища от добрина.

И когато твоят Господ рече на ангелите: “Ще създам на земята наместник.” рекоха: “Нима ще създадеш там някой, който ще сее по нея развала и ще лее кърви, докато ние Те славим с възхвала и възнасяме Твоята святост?” Рече: “Знам, каквото вие не знаете.” И научи Той Адам на имената на всички [неща], после ги представи на ангелите и рече: “Съобщете ми имената на тези [неща], ако говорите истината!” Рекоха: “Пречист си Ти! Нямаме друго знание, освен това, на което Ти ни научи. Ти си Всезнаещия, Премъдрия.” Рече: “О, Адам, събщи им имената!” И когато им събщи имената, каза: “Не ви ли рекох, че знам неведомото на небесата и на земята, и знам какво разкривате и какво потулвате?” И когато рекохме на ангелите: “Поклонете се на Адам!”, те се поклониха, освен Иблис. Възпротиви се той, възгордя се и стана един от неверниците. И рекохме: “О, Адам, пребивавай с жена си в Рая и яжте оттам в доволство, откъдето пожелаете, но не приближавайте до онова дърво, та да не станете угнетители!” А сатаната ги подмами да се подхлъзнат и ги извади от Рая, където бяха. И казахме: “Напуснете врагове един на друг! За вас на земята има пребивание и ползване до време.” И получи Адам слова от своя Господ, и Той прие покаянието му. Той е Приемация покаянието, Милосърдния. Казахме: “Напуснете отгук всички! И дойде ли при вас напътствие от Мен, за онези, които последват Моето напътствие, не ще има страх и не ще скърбят. А които не вярват и взимат за лъжа Нашите знамения, тези са обитателите на Огъня, там ще пребивават вечно.” О, синове на Израил, помнете Моята благодат, с която ви обсипах, и спазвайте своя обет към Мен, за да спазвам и Аз Своя обет към вас, и имайте страх от Мен един!

[2:30-40]

Той е Онзи, Който ви стори наследници на земята и въздигна по степени някои от вас над други, за да ви изпита в онова, което ви е дарил. Твоят Господ е бърз в наказанието.

[6:165]

И ви сътворихме, после ви дадохме образ, после казахме на ангелите: “Сведете чела пред Адам!” И те се поклониха освен Иблис. Той не бе от покланящите се.

[7:11]

И почетохме Ние синовете на Адам, и ги пренасяме по сушата и морето, и им даваме от благата. И ги предпочетохме да превъзхождат повечето от онези, които сътворихме. В Деня ще позовем всички хора с техните водители. Онези, чиято книга е подадена в десницата им, ще четат [с доволство] книгата си и не ще бъдат угнетени дори с влакънце от фурма. А който на този свят е сляп, той ще бъде сляп и в отвъдния, и ще бъде най-заблудения за пътя..

[17:70-72]

9) Мюсюлманинът вярва, че всеки човек се ражда мюсюлманин. Това означава, че това се реализира съобразно Неговите планове и се подчинява на Неговите повели. Това също означава, че всеки човек е надарен с духовен потенциал и интелектуални способности, които могат да направят от него добър мюсюлманин, ако той е свързан с Исляма според всички Негови изисквания и бъде оставен да развие вродените си способности. Много хора могат с готовност да приемат Исляма, ако той правилно им бъде представен, защото това е Божествената формула за тези, които искат да задоволят моралните си и духовни нужди, а също и естествените си стремежи, тези, които искат да водят градивен, редовен живот, независимо дали е личен или обществен, национален или международен. Това е така, защото Ислямът е универсалната религия на Аллах, Създателя на човешката природа, Който знае кое е най-доброто за нея.

И обърни своето лице към религията правоверен, към природата, според която Аллах е създал хората! Религията на Аллах е неизменна. Тя е правата вяра. Ала повечето хора не разбират.

[30:30]

Всичко на небесата и всичко на земята прославя Аллах. Негова е властта и Негова е възхвалата. Той над всяко нещо има сила. Той е, Който ви сътвори. Някои от вас са неверници, а други вярващи. Аллах е зрящ за вашите дела. Той сътвори небесата и земята с мъдрост, и ви придаде образ, и направи образа ви превъзходен, и към Него е завръщането.

[64:1-3]

О, човече, какво те отвлече от твоя щедър Господ, Който те сътвори и съчлени, и осъразимери? В какъвто образ пожела, в такъв те нагласи.

[82:6-8]

10) Мюсюлманинът вярва, че всеки човек се ражда чист, свободен от грях или претенции за наследена добродетел. Той е като чиста книга. Когато достигне зрелост, той става отговорен за делата и намеренията си ако развитието му е нормално и ако е със здрав разум. Човек не само няма никакъв грях, докато не го извърши, но също така е свободен да върши каквото пожелае според плановите си като носи отговорността за това. Така се пречиства съвестта на мюсюлманина от тежкото бреме на така наречения “наследствен грях”. Облекчава се душата и разума му от ненужното напрежение на доктрината за първородния грях.

Това ислямско понятие за свобода се основава на принципа на Божествената справедливост и пряка отговорност на човека пред Аллах. Всеки трябва да носи собственото си бреме и да отговаря за делата си, защото никой не може да изкупи греха на другия. Мюсюлманинът вярва, че ако Адам е извършил първия грях, той е бил отговорен за изкуплението на този грях. Предположението, че Аллах не е могъл да прости на Адам и е трябвало някой друг да изкупува греха му, или предположението, че Адам не се е молил за прошка или се е молил, но не я е получил, би било напълно несправедливо и противоположно на милостта и справедливостта на Аллах, както и на Неговото свойство и способност да опрощава. Да се предположи споменатата хипотеза би било дръзко отклонение от здравия разум и грубо нарушение на самото разбиране за Аллах. (виж Коран, 42; 74:38 и понятието за грях долу)

Който върши праведни дела, то е за самия него, а който стори зло, то е в негов ущърб. Твоят Господ не е угнетител за рабите.

[41:46]

Който върши праведни дела, то е за самия него, а който върши злини, то е в негов ущърб. После при вашия Господ ще бъдете върнати.

[45:15]

На Аллах е всичко на небесата и всичко на земята, за да въздаде на злосторниците за деянията им и за да въздаде на благодетелните с Най-прекрасното на онези, които се предпазват от големите грехове и скверностите, освен малките провинения. Твоят Господ е Щедрия в опрощението. Най-добре Той ви знае, и когато ви сътвори от земята, и когато бяхте зародиши в майчините си утроби. Тъй че не самохвалствайте! Най-добре Той знае богобоязливите. Виждаш ли онзи, който се отвръща и дава малко, и му се свиди? Нима той има знание за неведомото и го вижда? Или не бе известн за онова, което е в свитъците на Муса и Ибрахим, който изпълни [повелята] че никой прегрешил не ще носи греха на друг и човек ще има само онова, за което се е постарал, и старанието му ще бъде видяно, после напълно ще му се въздаде, и че при твоя Господ е завършекът.

[53:31-42]

На тази разумна основа, както и съгласно авторитета на Корана, мюсюлманинът вярва, че Адам е проумял какво престъпление е направил и се е молил на Аллах за прошка, както би направил всеки друг благоразумен грешник. Също на тази основа мюсюлманинът не може да приеме схващането, че Адам и цялата човешка раса са били осъдени и оставени без прошка, докато не е дошъл Иса (Исус) (Аллах с мир да го дари!) да изкупи греховете им. Затова мюсюлманинът не може да приеме трагичната история за Иса, загинал на кръста, само за да сложи край на всички човешки грехове.

Тук читателят трябва да бъде предупреден за някои погрешни изводи. Мюсюлманинът не вярва в разпъването на Исус от неговите врагове, защото основата на постулата за разпъването е противоположна на Божествената милост и справедливост толкова, колкото и на човешката логика и достойнство. Фактът, че мюсюлманите не вярват в този постулат, в никакъв случай не принизява високото положение на Иса според Исляма, нито разклаща тяхната вяра в него един от великите

пророци на Аллах. Напротив, отхвърляйки този постулат, мюсюлманите приемат Иса (Аллах да го приветства!), но само с повече уважение и респект, и разглеждат неговото оригинално послание като важна част от Исляма. Затова, нека още веднъж подчертаем, че за да бъде мюсюлманин, човек трябва да приема и уважава всички пророци на Аллах, без да прави никаква разлика между тях. Положението на Иса, (Аллах да го приветства!) според Исляма ще бъде разгледано по-нататък.

11. Мюсюлманинът вярва, че човек трябва да стигне до своето спасение и успех чрез напътствието на Исляма. Това означава, че за да получи спасение, човек трябва да съчетае вярата с действието, религиозното убеждение и практиката. Вярата без действие е така недостатъчна, както и действие без вяра. С други думи, никой не може да получи спасение, докато вярата му в Аллах не започне да преобладава в неговия живот и докато убежденията му не станат реалност. Това е в пълна хармония с другите ислямски постулати за вярата. Показва, че Аллах не приема вяра само на думи и че никой истински вярващ не може да бъде безразличен към практическите изисквания на вярата. Това показва също, че никой не може да действа за сметка на друг или да посредничи между него и Всевишния Аллах.

Които вярват и вършат праведни дела техният Господ ще ги напъти заради тяхната вяра. Ще текат сред тях реките в Градините на блаженството. Зовът им там ще бъде: “Пречист си Ти, о, Аллах!”, а поздравът им там ще бъде: “Мир!”, а краят на зова им ще бъде: “Слава на Аллах, Господа на световете!”

[10: 9-10]

Които вярват и вършат праведни дела Ние не ще погубим наградата на никой благодетелен.

[18:30]

Кълна се в следобеди човекът е в загуба, освен онези, които вярват и вършат праведни дела, и взаимно се наставляват за истината, и взаимно се наставляват за търпението.

[103:1-3]

12. Мюсюлманинът вярва, че Аллах не държи никого отговорен, докато не му покаже Правия път. Ето защо Аллах е проводил много пратеници и е изпратил много откровения. Той е разяснил, че няма да има наказание, преди да се даде напътствие и обяви предвестник за религията. Затова онзи, който никога не е имал възможността да срещне Божественото откровение или пратеник, или е просто човек с нездрав разум, не може да бъде отговорен, че не е направил това, което вродената му природа е подсказала да направи. Но човек, който съзнателно и преднамерено нарушава законите на Аллах или се отклонява от Неговия Прав път, ще бъде наказан за лошите му дела.

... пратеници-благовестители и предупредители, за да нямат хората довод пред Аллах подир пратениците. Аллах е всемогъщ, премъдър.

[4:165]

Аллах насочва с него онези, които следват Неговото благоволение по пътищата на спасението, и ги извежда от тъмнините към светлината с Неговото позволение, и ги насочва по правия път..

[5:16]

Не сътворихме Ние небесата и земята, и всичко помежду им на шега. Ако търсехме забава а не ще го сторим щяхме да си я набавим от това, което е при Нас.

[21:16-17]

Това положение е твърде важно за всеки мюсюлманин. Има много хора по света, които не са чували за Исляма или не са могли да научат нещо за него. Такива хора могат да бъдат честни и да станат добри мюсюлмани, ако намерят своя път към Исляма. Ако не знаят или е невъзможно да разберат, те не ще носят отговорност, че не са успели да станат мюсюлмани. Вместо това мюсюлманите, които могат да разкрият Исляма на такива хора, ще бъдат отговорни, че не са им показали какво е ислямското учение, но също, и то е по-важно как да се живее напълно в духа на Исляма.

И нека сред вас има общност, която зове към благото и повелява одобряването, и възбранява порицаването! Тези са сполучилите.

[3:104]

Призовавай към пътя на твоя Господ с мъдрост и хубаво поучение...

[16:125]

13. Мюсюлманинът вярва, че в човешката природа, която Аллах е създал, има повече добро, отколкото зло, и възможността за успешното е поправяне е по-голяма от вероятността за безнадежден провал. Тази вяра произтича от факта, че Аллах е възложил на човека определени задачи и е изпратил пратеници с откровения за неговото напътствие. Ако по природа човек беше безнадежден случай, невъзможен за промяна, как можеше Аллах със Своята абсолютна мъдрост да му възлага отговорности и да го призовава да прави или избягва определени неща? Как можеше Аллах да направи това, ако то е напразно? Фактът, че Аллах се грижи и се интересува от него, доказва, че човек не е безпомощен или безнадежден, а че оценява доброто и е склонен да го върши повече от всичко друго. Наистина със здрава вяра в Аллах и с увереност могат да се направят чудеса, дори и в наше време. За да разбере това правило, човек трябва внимателно да изучи съответните пасажии в Корана и да размисли върху тяхното значение.

14. Мюсюлманинът вярва, че религиозното убеждение не може да бъде пълно, когато се следва сляпо или когато се приема без разбиране и не може да бъде правилно, ако вярващият не го споделя напълно. Ако религиозните убеждения вдъхновяват действията и ако убежденията и действията водят до спасение, това означава, че имат непоклатими устои без никаква измама и принуда. С други думи, човекът, който се нарича “мюсюлманин” само по силата на семейната традиция, или приема Исляма по принуда, или подражавайки сляпо, не е всецяло мюсюлманин пред Аллах. Истинският мюсюлманин гради своята вяра върху сигурни и правилни убеждения, не се поддава на

никакво съмнение или несигурност. Ако той не е убеден във вярата си, Аллах го призовава да изучава разтворената книга на природата, да използва разума си и да размишлява върху ученията на Корана. Той трябва да търси неоспоримата истина, докато я намери, и със сигурност ще я открие, ако е способен и достатъчно сериозен.

И когато им се каже: “Следвайте онова, което Аллах е низпослал!” казват: “Не, ще следваме онова, с което заварихме предците си!” Ала нима и ако техните предци не са проумели нищо и не са били напътени?

[2:170]

Не! Рекоха: “Заварихме предците си с религия. И ние по техните стъпки вървим.” И така, преди теб не изпратихме в никое селище предупредител, без живеещите там в доволство да рекат: “Заварихме предците си с религия и ние техните стъпки следваме. Рече: “Нима и ако съм дошъл при вас с по-добро напътване от това, с което заварихте предците си?” Рекоха: “Не вярваме в това, с което сте изпратени.”

[43:22-24]

Ето защо Ислямът изисква твърди убеждения и се противопоставя на сляпото подражание. Ислямът повелява на всеки човек, който разсъждава правилно и сериозно, да използва напълно своите способности. Но ако човек не притежава дарба или е несигурен в себе си, той трябва да мисли в границите на своите възможности. Ще бъде много добре такъв човек да разчита само на автентичните източници на религията, които са достатъчни сами по себе си, без да задава критични въпроси свръх силите му. Понеже Ислямът е завършен, само ако се базира на силни убеждения и свобода на избора, той не може да бъде наложен насила никому, защото Аллах няма да приеме такава наложена вяра, нито ще я смята за истински Ислям, ако не се развива или не произлиза от свободни и силни убеждения. Понеже Ислямът гарантира свобода на вярата, много немюсюлмански групи са живели и живеят в мюсюлмански страни, наслаждавайки се на пълна свобода на вярата и съвестта. Мюсюлманите приемат това за нормално, защото Ислямът забранява принудата в религията. Това не сменя отговорността на родителите за децата им, нито опрощава тяхното безразличие към духовното благополучие на техните потомци. Всъщност те трябва да правят всичко възможно, за да им помогнат да изградят силна и вдъхновяваща вяра.

Има различни успоредни начини за изграждане на вярата, основана на здрави основи. Съществува духовният подход, основан главно върху Корана и хадисите на Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!). Има и рационален подход, водещ в крайна сметка до вярата в Аллах. Това не означава, че духовният подход е лишен от здрава мисъл, или че в рационалният подход няма духовност. Всъщност и двата подхода се допълват взаимно и могат активно да си взаимодействат. Ако човек има достатъчно утвърдени качества, той може да прибегне до рационалния или духовния подход, или към двата заедно, и може да е сигурен, че заключението му ще бъде правилно. Но ако човек не притежава способността да размишлява или не разчита на мисловните си способности, той може да се задоволи само с духовния или с рационалния подход, или и с двата, и накрая пак да достигне до вярата в Аллах. Всички тези начини са еднакво важни и се приемат от Исляма и когато се насочат по подходящ начин, непременно водят до един и същ резултат, а именно вярата във Всевишния Аллах.

Аллах насочва с него онези, които следват Неговото благоволение по пътищата на спасението, и ги извежда от тъмнините към светлината с Неговото позволение, и ги насочва по правия път. Неверници са онези, които казват: “Аллах, това е Месията, синът на Мариам.” Кажете: “А кой ще попречи с нещо на Аллах, ако поиска да погуби Месията, сина на Мариам, и майка му, и всички по земята?” На Аллах принадлежи владението на небесата и на земята, и на всичко между тях. Той сътворява каквото пожелае. Аллах за всяко нещо има сила.

[5:16-17]

Изпращахме и преди теб измежду жителите на селищата само мъже, на които давахме откровения. Не ходеха ли [неверниците] по земята, за да видят какъв бе краят на онези преди тях? Отвъдният дом е най-доброто за богобоязливите. Нима не проумявате?

[12:109]

Които вярват и вършат праведни дела Ние не ще погубим наградата на никой благодетелен.

[18:30]

Низпослание от Господа на световете

[56:80]

15. Мюсюлманинът вярва, че Коранът е словото на Аллах, разкрито на Мухаммед чрез посредничеството на архангел Джибрил (Гавраил). Коранът е бил низпослан от Аллах на части по различни поводи, за да отговори на определени въпроси, за да реши определени спорни проблеми и за да бъде най-добрият водач към истината на Аллах и към вечното щастие. Всяка дума в Корана е дума на Аллах и всеки звук в него е истинско ехо на Божия глас. Коранът е първият и най-автентичният източник в Исляма. Той е низпослан на арабски. Той е и ще остане в оригиналната си завършена версия на арабски, защото Аллах е обещал тържествено да запази Корана, да го направи най-добрия указател за човека, и да го предпази от изопачаване.

Нима не размишляват над Корана? И ако бе от друг, а не от Аллах, щяха да открият в него много противоречия.

[4:82]

Наистина Ние низпослахме Напомнянето и Ние непременно ще го пазим.

[15:9]

Онези, които не вярват в Напомнянето, след като дойде при тях... а то е защитена книга, която лъжа не я доближава нито отпред, нито отзад, и е низпослание от премъдър, всеславен. Не ти се казва [от неверниците] друго освен каквото бе казано на пратениците преди теб. Твоят Господ е владетел

на опрощение и владетел на болезнено наказание. А ако го сторехме Коран на чужд език, [неверниците] щяха да рекат: “Защо знаменията му не са разяснени?” [Коран] на чужд език и [пратеник] арабин? Кажете: “За вярващите той е напътствие и изцеление, а онези, които не вярват, имат в ушите си глухота и той за тях е непонятен, сякаш са призовавани от далечно място.”

[41:41-44]

Така разкрихме на теб Коран на арабски, за да предупредиш Майката на градовете [Мека] и онези около нея, и да предупредиш за Деня на сбора, в който няма съмнение. Някои в Рая, други в Пламъците...

[42:7]

Коранът е единственото свето писание в човешката история, което е било запазено в пълната си и оригинална версия, без ни най-малка промяна в стила или дори в пунктуацията. Историята на записването на Корана, на събирането на главите и запазването на текста му не подлежи на никакво съмнение. Това е исторически факт, който никой учен от ничия вяра, уважаващ своите знания и честност, никога не е подлагал на съмнение. Всъщност непрестанното чудо на Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) е, че дори цялото човечество да работи заедно, то не би могло да сътвори нещо, което да прилича дори на една сура от Корана.

... от Онзи, Който стори за вас от земята постеля и от небето свод, и изсипва вода от небето, и чрез нея вади плодовете препитание за вас! И като знаете това, не сторвайте подобия на Аллах! А ако се съмнявате в това, което сме низпослали на Нашия раб, донесете една сура, подобна на неговите, и призовете вашите свидетели освен Аллах ако говорите истината! Но не го ли направите а никога не ще [го] направите бойте се от Огъня, горивото на който са хората и камъните! Подготвен е той за неверниците.

[2:22-24]

Или казват: “Той си го е измислил.” Кажете: “Донесете десет сури подобни на неговите измислени и позовете когото можете, освен Аллах, ако говорите истината. И ако не ви откликнат, знайте, че той бе низпослан само със знанието на Аллах и че няма друг бог освен Него! Няма ли да се отдадете Нему?”

(11:13-14)

Кажете: “И да се съберат хората и джиновете, за да създадат подобен на този Коран, те не ще създадат такъв подобен, дори един на друг да си помагат.”

И разяснихме за хората всякакви примери в този Коран. А повечето хора се противят само от неверие.

[17:88-89]

16. Мюсюлманинът вярва в ясната разлика между Корана и хадисите на Пророка Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!). Коранът е словото на Аллах, докато с хадисите Мухаммед е целял да предаде Корана така, както го е получил, да го разтълкува и обясни неговото практикуване. Неговите тълкувания и действия са известни като Сунната (“Традицията”) на Мухаммед. Тя е считана за втория по важност източник на Исляма и трябва да бъде в пълна хармония с Корана, който е мерилото и критерият. Ако има някакво противоречие или непоследователност между текстовете на Сунната и Корана, мюсюлманинът трябва да се придържа единствено към Корана. Никоя достоверна Традиция на Мухаммед обаче не може да не съответства на Корана или да му се противопоставя.

Забележки

В тази дискусия върху кардиналните постулати на вярата в Исляма ние умишлено се разграничаваме от традиционните възгледи по въпроса. Вместо това се опитахме да включим колкото се може повече Принципи. Но тук трябва да се посочи, че всички гореспоменати постулати на вярата се базират и са извлечени от ученията на Корана и Сунната на Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!). Много знамения от Корана и много хадиси могат да бъдат цитирани, за да докажат основата на тези постулати на вярата. Това не бе направено, поради ограниченото място. Въпреки всичко, Коранът и Сунната на Мухаммед са достъпни източници за всяко подробно изучаване.

Стремяхме се също така минимално да използваме западна терминология и научен език като предопределение, фатализъм, свободна воля и т.н. Това бе направено с умисъл, защото искахме да избегнем откриването и научните термини. Повечето термини, използвани в религията от неараби, водят до недоразумение, когато се прилагат спрямо Исляма, и създават погрешно впечатление. Ако в Исляма се прилагат чужди религиозни термини, не ще бъде възможно да се осъществи целта на този труд. Ако трябваше да използваме тук чуждата религиозна терминология, трябваше да добавим много квалификации и коментари за изясняване на Исляма. Това също би заело много повече място, отколкото обстоятелствата ни позволяват. Затова се опитахме да обясним нещата на обикновен и прост език, и същият подход ще бъде следван до края на книгата.

Глава 2 :

Основните понятия в Исляма

Понятието за вяра (иман)

Някои хора мислят, че човек става мюсюлманин, когато засвидетелства, че няма друг бог освен Аллах, и че наистина Мухаммед е Негов последен пророк. Но това е далече от пълния смисъл на вярата. Пълният смисъл на вярата в Исляма в никакъв случай не е само едно име или чиста формалност. Вярата в Исляма е състояние на щастие, придобито с добродетелта на полезните дела и градивните разбирания, както и с динамичните и резултатни действия.

Свещеният Коран и хадисите (заветите) на Пророка Мухаммед определят тези необходими мерки и установяват правилата, които изграждат една смислена Вяра. Така истинските вярващи са:

1) тези, които вярват в Аллах, в Неговите ангели и в Неговите послания, както и в Корана, който е низпослан, за да ги допълни; в Неговите Пратеници, последният от които е Мухаммед, в Съдния ден и във всеобхватното знание и абсолютната мъдрост на Всевишния Аллах;

2) тези, които винаги се уповават на Аллах;

3) тези, които раздават в името на Аллах онова, което Той им е дал – богатство, живот, здраве, опит и т.н.;

4) тези, които спазват редовно всекидневните си молитви, а също и седмичните и годишните групови молитви;

5) тези, които редовно дават религиозното си подаяние (милостиня и милостиня *закат*) на хората или институциите, които трябва да ги получат. Това е най-малко два и половина процента от чистия годишен доход или от общата стойност на фондовете в бизнеса след изчисление на всички разходи и кредити;

6) тези, които повеляват доброто и богобоязливостта, и възбраняват порицанието и злото с всички законни средства, с които разполагат;

7) тези, които се подчиняват на Аллах и на Неговия пратеник Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) и чувстват усилващата се вяра, когато им бъдат четени знаменията на Корана. На тях сърцата им потръпват, когато се споменава името на Аллах;

8) тези, които най-много обичат Аллах и Неговия Пратеник, и своите събратя в името на Аллах;

9) тези, които обичат близките си и далечните съседи, и показват искрена добрина към гостите, особено към странниците;

10) тези, които казват истината и встъпват в благ разговор, или при друга ситуация се въздържат от излишни думи.

Става ясно, че точното понятие за вяра означава дълбоко и конструктивно проникване на Исляма във всички области на живота. Според Исляма истинската вяра има решаващо въздействие върху духовната и материална стойност на човека, върху личното и социалното му поведение, както и върху политическото му поведение и финансовите дела. Ето някои примери за това, как Коранът описва истинските вярващи. В него се съдържат много знамения като цитираните по-долу:

Вярващите са онези, които щом бъде споменат Аллах, сърцата им тръпнат, и щом им бъдат четени Неговите знамения, те усилят вярата им, и на своя Господ се уповават; които отслужват молитвата и от онова, което сме им дали, раздават. Тези са истинските вярващи. За тях има степени при техния Господ, и опрощение, и щедро препитание.

[Коран, 8:2-4]

А вярващите мъже и жени са покровители един на друг. Те повеляват одобряването и възбраняват порицаването, и отслужват молитвата, и дават милостинята закат, и се покоряват на Аллах и на Неговия Пратеник. Тези Аллах ще помилва. Аллах е всемогъщ, премъдър. Аллах обеща на вярващите мъже и жени Градините, сред които реки текат там ще пребивават вечно, и приятна обител в Градините на Адн. Благоволенieto на Аллах е още по-голямо. Това е великото спасение.

[Коран, 9:71-72]

Вярващи са именно онези, които вярват в Аллах и в Неговия Пратеник, после не се усъмняват и се борят чрез своите имоти и души по пътя на Аллах. Те са искрените.

[Коран, 49:15]

Освен цитатите от Корана съществуват много хадиси (завети) на Пророка (Аллах да го благослови и с мир да го дари!), в които се казва:

“Никой от вас не може да бъде истински вярващ, докато не заобича за брат си това, което обича за себе си.”

“Три са качества и този, който ги притежава, може истински да почувствува сладкия вкус на вярата. Те са: 1) да обича Аллах и Неговият Пратеник най-много от всичко; 2) да обича брат си в името на Аллах; 3) да негодува и да се съпротивлява срещу връщането на безверието така, както ако трябва да бъде хвърлен в огъня.”

*“Този, който вярва в Аллах и в Съдния Ден, не трябва да причинява никаква вреда на съседа си; този, който вярва в Аллах и в Съдния Ден, да уважава гостите си; този, който вярва в Аллах и в Съдния ден, да каже добро или да мълчи.”**

Понятието за праведност (бир)

Ислямът винаги предупреждава за повърхностните понятия и ритуали, безжизнените формалности и неефективните вярвания. В следващия цитат Всевишния Аллах обяснява пълното значение на праведността:

Праведността не е да обръщате лице на изток или на запад, праведността е у онзи, който вярва в Аллах и в Сетния ден, и в ангелите, и в Писанието, и в пророците, и раздава от своя имот, въпреки любовта си към него, на роднините и сираците, и на нуждаещите се, и на пътника [в неволя], и на просящите, и за освобождаване на робите, и отслужва молитвата, и дава милостинята закат; и у изпълняващите своя обет, когато са обещали, и у търпеливите в злочестие и беда, и във вихъра на битката. Те са искрените и те са богобоязливите.

[Коран: 2:177]

В това знамение има хубаво и ясно описание на праведния човек. Той трябва да се подчинява на всички изисквания за благотворителност и любовта към Аллах, както и любовта към неговите братя в името на Аллах, трябва да стане негово искрено убеждение. Тук се съдържат четири елемента:

а) нашата вяра трябва да бъде истинска и искрена; б) трябва да сме готови да я изявим към нашите братя с милосърдие и добрина; в) трябва да бъдем добри граждани, като подпомагаме благотворителните институции и социалните организации; г) трябва да бъдем твърди и непоколебими при всички обстоятелства.

Ясно е, че праведността не е празна дума. Тя трябва да почива на силна вяра и постоянна практика, трябва да обхваща мисълта и действията на човека, вътрешния и външния му живот, индивидуалните и обществените му дела. Когато ислямският принцип на праведността се установи, той дава на човека спокойствие, на обществото солидарност, а на човечеството надежда и хармония. Колко приятен и мирен може да бъде животът, когато хората изпълнят ислямското понятие за праведност! Какво може да бъде по-сигурно от вярата в Прещедрия Създател, от служенето в името на такива добри цели? Какво може да бъде по-човечно от облекчаването на дълбоките тревоги на угнетените, от облекчаване на страданията на експлоатираните и удовлетворяване на потребностите на безпомощните? Какво е по-вярно и достойно от изпълнението на ангажиментите, от запазването на съвестта чиста и от поддържането на честността? И какво е по-приятно за духа от редовното, естествено и логично практикуване на всичко това, от любовта в името на Аллах?

Понятието за благочестие (такуа)

Казаното за вярата и праведността в общи линии се отнася и за благочестието. Това не са удобни твърдения и устни декларации, а са много по-сериозен въпрос. Както винаги, Коранът е нашият най-добър източник и когато говори за благочестивите, той ги описва като хора,

... които вярват в неведомото и отслужват молитвата, и раздават от онова, което сме им дали за препитание, и които вярват в низпосланото на теб и в низпосланото преди теб, и в отвъдния живот са убедени. Тези са напътени от своя Господ и тези са сполучилите.

[Коран, 2:3-5]

... които раздават и в радост, и в беда, и за съдържащите гнева си, и за извиняващите хората, - Аллах обича благодетелните, - и за онези, които щом сторят непристойност или угнетят сами себе си, споменават Аллах и молят опрощение за своите грехове, а кой освен Аллах опрощава греховете? и не упорстват в своите деяния, знаейки, - на такива наградата им е опрощение от техния Господ и Градините, сред които реки текат, там ще пребивават вечно. И колко прекрасна е отплатата за дейните!

[Коран, 3:134-136]

От тези знамения разбираме, че благочестието изисква правилно опиране на разума чрез вникване в истината за Аллах и живота, чрез правилно използване на богатството в името на Аллах при всички обстоятелства и правилно използване на духовните и физическите възможности на човека, като се спазва молитвата. То изисква също голяма степен на самоконтрол на гнева и емоциите, морална способност за прошка и търпение, съвест, която да накара грешника да се обърне към Аллах със съжаление и разкаяние. За да бъде благочестив, човек трябва да има истински и прекрасни убеждения, да бъде решителен, със силен характер, с воля и смелост, и преди всичко да бъде човек в името на Аллах. Благочестието, праведността и смислената вяра са взаимосвързани и са подчинени на една цел - те водят към Исляма и създават истински мюсюлмани.

Понятието за пророчество

Милосърдния и Любящия Аллах е изпращал много пророци в различни исторически времена. Всеки по-изтъкнат народ е имал един или повече пророци. Всички пророци на Аллах са били хора с благ характер и възвишена чистота. Те са били подготвени и избрани от Аллах да предадат Неговото послание на човечеството. Тяхната чест, честност, интелект и правдивост не подлежат на съмнение. Били са безгрешни, не са вършели онова, което е забранено, не са нарушавали Закона на Аллах. Но като простосмъртни хора, те биха могли да допуснат някои неволни грешки по отделни въпроси и в отделни решения. Техните лични действия не винаги са били правилни.

Изпращането на тези пророци от Аллах е ясна проява на силната връзка между Небето и Земята, между Аллах и човека. Това означава, че човек може да се промени и че в него има много добро. Целта на пророчеството е да се потвърди онова, което човек вече знае или да научи онова, което все още не знае. Както и да помогне на човека да следва Правия път на Аллах, да върши добро и да избягва злото. Пророчеството е красноречив израз на любовта на Аллах към Неговите създания и Неговата воля да ги води по Правия път на вярата и доброто поведение. Това е доказателство за Неговата справедливост, защото Той първо му показва истинския път, а после човек отговаря за делата си, и е в пълно съответствие с любовта и справедливостта на Аллах. Задължение на човека е да бъде отговорен пред своя Господ.

Източникът на пророчеството и поръчителят на всички пророци е един и същ, това е Аллах. Тяхната задача е да служат на Аллах, да запознаят хората с Аллах и с Неговите божествени учения, да установят истината и правдата, да помагат на човека да реализира истинската цел на своето съществуване и да му помагат да изживее живота си в съзидание. На тази основа мюсюлманите не правят разграничение между пророците и приемат техните учения като последователни и завършени. Затова те трябва да вярват във всички божествени писания и да приемат всички пророци на Аллах, както вече бе посочено.

Понятието за живота

Животът е блестящ израз на мъдростта и знанието на Аллах, и живо отражение на Неговото творчество и сила. Той е Даващия и Сътворителя на живота. Нищо не започва да съществува случайно и никой човек не се е самосътворил, нито е сътворил друг човек. Животът е скъп заветен дар и никой съзнателен и нормален човек не би искал да го загуби. Дори изпадналите в дълбоко отчаяние и безверие дотам, че погубват живота си с постепенно самоубийство, се хващат като удавник за сламка и се опитват да се спасят, търсейки в Бога основание за собственото си съществуване. Животът се дава на човека от Аллах и Той единствен има Право да го взема обратно. Никой друг няма право да отнеме живот. Ето защо Ислямът забранява всички видове самоубийство и самоунищожение, препоръчва търпение и вяра, когато някой близък умира. А когато в изпълнение на присъда се екзекутира убиец, неговият живот се отнема по право, дадено от Аллах и според Неговия Закон.

Когато Аллах дава живот на човека, това не е напразно, защото Той го дарява с уникални качества и способности. Заедно с това Той му възлага определени задължения. Аллах иска да помогне на човека да осъзнае смисъла на живота и да разбере целта на съществуването. Той иска да му помогне да формира у себе си съзидателно чувство за живота, да се наслаждава на доброто в него съобразно божественото напътствие. Животът е даден от Аллах като висша ценност и човекът е довереникът на Аллах, който трябва с честност и умение да оправдае Неговото доверие и да живее със съзнание за отговорността си пред Него.

Животът може да се сравни с пътуване, започнало от определена точка и завършващо при определена цел. Той е преходен етап, въведение към вечния живот в Отвъдното. В това битие човекът е пътник и трябва да се интересува само какво ще му послужи в бъдещия живот. С други думи, той трябва да върши всичко добро, на което е способен и напълно да е готов всеки момент за преход във вечността. Той трябва да разглежда живота си на тази земя като възможност, предоставена му да направи най-доброто в зависимост от своите възможности. Защото не ще може да отсрочи и един миг, щом краят му дойде. Тогава ще разбере, че вече е твърде късно. Пълноценно преминал живот е този, който е бил изцяло подчинен на учението на Аллах и по този начин се превръща в силен аргумент за постигането на бъдещия живот във вечността. Ислямът е разработил завършена система от правила и принципи, за да покаже на човека как да живее, какво да вземе и какво да остави, какво да следва и какво да избягва. Всички хора водят началото си от Аллах и няма съмнение, че те ще се завърнат при Него. В един от хадисите с универсално значение Пророкът Мухаммад (Аллах да го благослови и приветства!) казва: “Бъди в този свят странник или пътник!” (предаден от ал-Бухари).

Понятието за религия

Историята помни злоупотреби с религията и неправилно разбиране. Някои хора са я използвали като средство за експлоатация и потискане, а други като източник на сила и господство над интелигенцията и масите. В името на религията са се водили несправедливи войни, свободата на съвестта и мисълта са били потискани, науката е била преследвана, правата на отделния човек са били отричани, човешкото достойнство и чест са били грубо погазвани. И често в името на религията човечеството е било подлагано на много унижения и заблуди, в резултат на което религията е понесла значителни загуби.

Такива са историческите факти, които никой не може да отрече. Но това ли е основната функция на религията и дали това е най-правилният подход към религията? Може ли това да бъде целта на религията? Неоспоримият отговор е категорично не. В света има много религии и всяка от тях твърди, че е единствената истинска вяра. Всяка религия заявява, че е низпослана от Бога за правилно напътствие на човека. Но тези твърдения си противоречат и са причинявали разногласия и реакции на хората против религията, вместо да сплотят човечеството в едно универсално братство в името на Единствения и Прещедрия Аллах. Подобно състояние на религията смуцава всеки безпристрастен наблюдател, у когото може да се породи отвращение към всички религии.

Ислямското понятие за религия е уникално в най-широкия смисъл на думата. Вярно е, че истинската религия трябва да идва от Аллах за напътствие на човека. Вярно е също така, че човешката природа и основните човешки потребности в основни линии са сходни във всички времена. Тази религия е ИСЛЯМЪТ. Но трябва да се има предвид, че Ислямът не е бил проповядван единствено от Пророка Мухаммед [Аллах да го благослови и с мир да го дари!]. Напротив, всички пророци преди Мухаммед са проповядвали Исляма. Истинските последователи на Ибрахим и Муса, както и на Иса и останалите, се наричат “мюсюлмани”.

Така Ислямът е бил и ще продължи да бъде истинската универсална религия на Аллах, защото Аллах е един и непроменлив, и защото в основни линии човешката природа и основните човешки потребности са сходни, независимо от времето и мястото, от расата и възрастта, или от някакви други съображения.

На тази основа ислямската теория определя религията не само като духовна и морална необходимост, но също като социална и универсална потребност. Тя не е за да смуцава човека, а за да го напътства. Не е, за да го унижава, а за да извиси добродетелите в неговия характер. Това понятие не го лишава от нещо полезно, него обременява, не подтиска качествата му, а открива пред него безкрайните съкровища на правилното мислене и правилното действие. Религията не го ограничава в тесни рамки, а го издига до широките хоризонти на истината и добротата. Накратко, истинската религия запознава човека с Аллах, със самия Него и с останалата вселена (без съмнение, твърде опростено представяне на функцията на религията).

Когато внимателно се изучават целите на истинската религия, ще се установи, че тя удовлетворява духовните и умерените материални потребности на човека. Тя разрешава неговите психологически проблеми и комплекси, извисява неговите инстинкти и стремежи, дисциплинира неговите желания и целия му живот. Тя

задълбочава неговото познание за Аллах Най-великата Истина във вселената и познанието за самия себе си. Тя разкрива пред него тайните на живота и природата на човека, на доброто и злото, правилното и погрешното. Тя пречиства душата отгреха, разсейва съмненията, укрепва характера и коригира мисленето и убежденията на човека. Всичко това може да се постигне, само ако човек вярно спазва духовните задължения и физическите норми, въведени от религията.

От друга страна, истинската религия образова човека и го възпитава в надежда и търпение, в истинност и честност, в любов към правилното и доброто, в храброст и издръжливост. Всички тези качества са необходими за усъвършенствуването на великото изкуство на живота. И още, истинската религия освобождава човек от страхове и душевни сривове, убеждава го в подкрепата на Аллах и в съюза с Него. Религията дава на човека мир и сигурност, и прави живота му смислен.

Това е, което истинската религия може да направи за човечеството и това е понятието за религия в Исляма. Всяка религия, която не успее да постигне това, не може да бъде Ислям или, по-скоро, тя изобщо не е религия. Всеки човек, който не съумее да постигне тези резултати от религията, не е религиозен и не е правдив. Верни са думите на Всевишния Аллах, който казва в Свещения Коран:

Ислямът е религията при Аллах. Дарените с Писанието изпаднаха в разногласие заради злобата помежду им, едва след като знанието дойде при тях. А за невярващите в знаменията на Аллах Аллах бързо прави равносметка.

[Коран, 3:19]

А който търси друга религия освен Исляма, тя не ще му се приеме и в отвъдния живот той е от губещите.

[Коран, 3:85]

Понятието за грях

Един от основните трудни моменти на човешкото съществуване е проблемът за греха или злото по света. Разпространено е вярването, че грехът се е появил с Адам и Ева при техния живот в Райската градина, което е довело до падението на човека и оттогава е белязало човешкия род с вина, позор и смущение.

По този въпрос Ислямът има уникално гледище, което не се среща у никоя друга религия. Коранът посочва, че Адам и Ева са били насочени от Аллах да живеят в Райската градина и да се наслаждават на обилието в нея, но са били предупредени да не се доближават до едно дърво, защото ще съгрешат. Тогава сатаната ги изкушил и те загубили своето блаженство. Били прогонени от Рая и свалени на земята, за да живеят, умират и да бъдат възкресени за Съдния Ден. Когато разбрали какво са направили, те почувствали срам, вина и угризение на съвестта. Помолили Аллах за милост и им било простено.

И рекохме: “О, Адам, пребивавай с жена си в Рая и яжте оттам в доволство, откъдето пожелаете, но не приближавайте до онова дърво, та да не станете угнетители!” А сатаната ги подмами да се подхлъзнат и ги извади от Рая, където бяха. И казахме: “Напуснете врагове един на друг! За вас на земята има пребивание и ползване до време.” И получи Адам слова от своя Господ, и Той прие покаянието му. Той е Приемация покаянието, Милосърдния. Казахме: “Напуснете оттук всички! И дойде ли при вас напътствие от Мен, за онези, които последват Моето напътствие, не ще има страх и не ще скърбят.

[2:35-38]

А ти, Адам, живей със съпругата си в Рая и яжте откъдето пожелаете, но не доближавайте онова дърво, та да не станете угнетители!” Но им подшушна сатаната, за да им покаже техните срамотии, които бяха скрити за тях, и рече: “Вашият Господ ви възбрани онова дърво само за да не станете ангели или да не станете безсмъртни.” И им се закле: “Наистина за вас съм от доброжелателите.” И ги принизи с измама. И щом вкусиха от дървото, им се показаха срамотиите и двамата започнаха да се покриват с листа от Рая. И ги призова техният Господ: “Не ви ли възбраних това дърво и не ви ли рекох, че сатаната за вас е явен враг?” Рекоха: “Господи наш, угнетихме себе си и ако Ти не ни опростиш, и не ни помилваш, ще сме от губещите.” Рече: “Напуснете врагове един на друг! За вас на земята има пребивание и ползване до време.” Рече: “На нея ще живеете, на нея ще умрете и от нея ще бъдете извадени.”

[7:19-25]

И рекохме: “О, Адам, той е враг на теб и на твоята съпруга, и да не ви прогони от Рая, та да страдаш! За теб там има, да не си нито гладен, нито гол. И не ще изпиташ там нито жажда, нито слънчев пек.” Но сатаната му подшушна, рече: “О, Адам, да ти покажа ли дървото на вечността и едно непреходно царство?” И когато ядоха от него двамата, пред тях се разкриха срамотиите им, и започнаха да се покриват с листа от Рая. И така Адам не се вслуша в своя Господ, и се заблуди. После неговият Господ го избра прие покаянието му и го напъти. И рече: “Напуснете двамата оттук всички! Вие сте [със сатаната] врагове един на друг! И щом ви се яви напътствие от Мен, който следва Моето напътствие, той нито ще се заблуди, нито ще пострада.

[20:117-123]

Това събитие е важно и многозначително. То показва, че човешката природа е несъвършена и винаги се стреми към повече, дори и да живее в Рая. Но извършеният от Адам и Ева грях не лишава от сила човешкото сърце, не пречи на духовното пречистване и не спира моралното израстване. Напротив, човешкото същество има достатъчен разум да признае греховете и слабостите си. По-важно е, че то знае накъде и към кого да се обърне за напътствие. Още по-важен е фактът, че Аллах е винаги готов да отговори на искрените молби на онези, които търсят Неговата подкрепа. Той е толкова милостив и състрадателен, че Неговата прошка е всеобхватна и Неговата милост е неограничена. [Коран, 7:156] Оттук произтича и друг извод че

дискриминацията въз основа на пол и наследствена вина или грях са чужди на духа на Исляма.

Идеята за първородния грях или наследствената вина няма място в ислямското учение.

И обърни своето лице към религията правоверен, към природата, според която Аллах е създал хората! Религията на Аллах е неизменна. Тя е правата вяра. Ала повечето хора не разбират.

[30:30]

Човекът, според Корана [30:30] и Пророка (Аллах да го благослови и с мир да го дари!), е роден в естествено състояние на чистота (*фитра*). Това е Ислямът или подчинението на волята и закона на Аллах. Каквото и да се случи на човека след раждането, то е в резултат на външно влияние и фактори. Съвременното мислене разглежда човешката личност и природа като склонна към усъвършенстване и промяна. В социалните процеси особено място заема домашната среда. Тя играе решаваща роля при формирането на човешката индивидуалност и в развитието на моралните качества. Това не лишава личността от свободата на избор, нито сменя от нея отговорностите. По-скоро това е облекчение от тежкото бреме на наследствената престъпност или инстинктивния грях.

Всевишния Аллах несъмнено е справедлив, премъдър, милосърден, състрадателен и съвършен. Той е сътворил човека, вдъхвайки в него от Собствения си Дух.

И когато го създам и му вдъхна от Своя дух, сведете чела пред него!

[15:29]

После го осъзмери и му вдъхна от Своя дух. И стори за вас слуха и зрението, и сърцата. Колко малко сте признателни!

[32:9]

И с Мариам, дъщерята на Имран, която пазеше целомъдрието си, и вдъхнахме в нея от Своя дух. И повярва тя в Словата на своя Господ, и в Неговите писания, и бе от набожните.

[66:12]

Тъй като Аллах е безгранично щедър и Неговият Дух е абсолютно съвършен, човекът, на когото Аллах при неговот сътворяване е вдъхнал от Своя Дух, трябва да съхрани този съвършен Дух на Създателя. С това може да се обяснят добрите склонности на човека и неговите духовни възделения. Но, от друга страна, Аллах е създал човека да му служи, а не да бъде равен Нему или Негов съперник, или съвършено възплъщение, или абсолютно олицетворение на Неговото съвършенство. Това означава, че въпреки степента на доброта или издигнатост на човека, благодарение на неговото сътворяване от Аллах, той е много далече от добротата и съвършенството на Създателя. Със сигурност човек не е лишен от подобни качества, но те са ограничени и пропорционални на пределната човешка природа, възможности и

отговорност. С това може да се обясни неговото несъвършенство и вероятността той да сгреша.

Въпреки това, Ислямът счита, че несъвършенството на човека и вероятността той да сгреша не означава непременно греховност или престъпност. Въпреки че е несъвършен, човекът не е беззащитен или отхвърлен и оставен от Аллах да бъде жертва на своите недостатъци. Аллах му е дал сила чрез откровенията и го е подпомогнал с разум, разрешил му е свобода на избор и го е напътил с различни социални и духовни стимули да търси и постига относително съвършенство. Постоянният сблъсък между силите на доброто и злото е борбата в живота. Този сблъсък дава на човека нещо, към което да се насочи, идеали, към които да се стреми, работа, която да върши, и роли, в които да се превъплъщава. Той прави живота му интересен и смислен, а не монотонен и инертен. От друга страна, Аллах е доволен да вижда Своите раби в състояние на духовни и нравствени постижения.

Според ислямския морал не е грях това, че човек е несъвършен или че е възможно да сгреша. Това е част от неговата природа на ограничено същество. Но е грях, когато той знае пътищата и притежава средствата за постигане на относително превъзходство, а не ги прилага. Грях е всяко действие, мисъл или воля, които: 1) носят умишлено вреда; 2) игнорират ясни и неподлежащ на съмнение Закон на Аллах; 3) нарушават правото на Аллах или правото на човека; 4) вредни са за душата или тялото; 5) вършат се редовно; 6) нормално могат да бъдат избегнати. От ислямска гледна точка това са отделни елементи на греха, който не е вроден или наследствен. Вярно е, че човек носи у себе си потенциална склонност да греша, но тя не е по-голяма от способността му за благочестие и доброта. Ако той се отдаде на порочната склонност към грях, вместо да развива и укрепва своите способности за доброта, той ще допусне външен фактор да наруши чистата му същност. Ето за този външен фактор човекът носи отговорност.

В Исляма има големи и малки грехове, както има грехове срещу Аллах и срещу рабите. Аллах опрощава всички грехове спрямо Него, ако грешникът искрено иска прощане, с изключение на един. Коранът е посочил, че Аллах не прощава да се съдружава с Него (политеизъм, пантеизъм, троица и т.н.). Но освен съдружаването Той опрощава всички грехове и приема покаянието на когото пожелае. Ако политеистът или атеистът се обърне към Аллах, неговият грях ще бъде опростен. А греховете спрямо хората ще бъдат опростени, само ако оскърбеният прости на оскърбителя или ако се приложат подходящи компенсации или наказания. В заключение ще кажем, че човекът не се ражда греховен, грехът се придобива, но може да се избегне. Грехът е съзнателно нарушение на Ясният Закон на Аллах, който не подлежи на съмнение. Ако човекът върши нещо, което наистина е причинено от естествени инстинкти или абсолютно непреодолими фактори и неконтролируеми подбуди, тогава такова действие не е грях според Исляма. В противен случай, Мъдростта на Аллах щеше да е безсмислена и човешката отговорност щеше да е напразна. Аллах изисква от човек само това, което е в човешките възможности и предели.

Понятието за свобода

И като понятие, и като ценност, свободата е била отричана за много хора, групи и народи. Често тя е била разбираана неправилно и с нея е злоупотребявано. Факт е, че в

никое общество човек не може да бъде свободен в абсолютния смисъл на думата, защото винаги има ограничения от един или друг характер.

Наред с тази обща идея Ислямът проповядва и поддържа свободата и я гарантира наравно и за мюсюлманина, и за немюсюлманина. Ислямското понятие за свобода се прилага спрямо всички доброволни дейности на човека във всички сфери на живота. Както бе казано, всеки човек се ражда свободен по природа или в чисто природно състояние. Това означава, че човек се ражда свободен от подчинение, грях, наследени недостатъци и недъзи. Неговото право на свобода е свещено дотогава, докато не наруши съзнателно Закона на Аллах или правата на другите.

Една от главните цели на Исляма е да освободи съзнанието от суеверията и съмненията, да освободи душата от греха и корупцията, съвестта от гнета и страха, както да освободи тялото от хаоса и падението.

Подходът, който Ислямът налага на човека, за да осъществи тази цел, изисква дълбока интелектуална дейност, постоянни духовни наблюдения, стриктно спазване на моралните принципи и дори спазване на диетични правила. Когато човек следва този курс с религиозност, той ще постигне крайната си цел – свободата. Въпросът за свободата с оглед на вяра, поклонение и съвест също е от първостепенна важност според Исляма. Всеки човек има право на свобода на вероизповедание, съвест и поклонение. С думите на Корана Аллах казва:

Няма принуждение в религията. Отличи се вече истината от заблудата. Който отхвърли сатаните и повярва в Аллах, той се обвързва с най-здравата връзка, която не се къса. Аллах е всечуващ, всезнаещ.

[Коран, 2:256]

Ислямът приема тази позиция, защото религията зависи от вярата, волята и спазването на предписанията. Тези неща биха били безсмислени, ако се прилага насилие. По-нататък Ислямът представя същността на вярата под формата на възможност и предоставя избора на човек сам да решава какво да бъде неговото поведение. Коранът казва:

И кажи: “Истината е от вашия Господ. Който желае, да вярва, а който желае, да остане неверник!

[18:29]

Ислямското понятие за свобода е един от постулатите на вярата, тържествена повеля на Всевишния Сътворител. То се изгражда върху следните основни принципи: първо, човешката съвест се подчинява само на Аллах, пред Когото всеки човек носи пряка отговорност; второ, всяко човешко същество лично отговаря за своите постъпки и само то има право да жъне плодовете на делата си; трето, Аллах е възложил на човека отговорността да решава сам за себе си; четвърто, човекът е с достатъчно духовни напътствия и надарен с разумни качества, които му позволяват да взима отговорни и правилни решения. Такава е основата на ислямското понятие за свобода и такава е стойността на свободата според Исляма. Тя е естествено право на човека, духовна привилегия, морален прерогатив и преди всичко е религиозно задължение. В рамките на това ислямско понятие за свобода няма място за религиозни преследвания, класови

конфликти или расови предразсъдци. Правото на свобода на личността е свещено, както и нейното право на живот. Свободата е равностойна на самия живот.

Понятието за равенство

Принципът за равенство, или по-скоро за справедливост, е основен елемент в ценностната система на Исляма. Равенството не трябва да се смесва с унифицирането или стереотипа. Ислямът поучава, че пред Аллах всички хора са равни, но не задължително еднакви те се различават в способностите, възможностите, амбициите, богатството и т.н. Но никоя от тези разлики сама по себе си не може да наложи превъзходството на човек или раса над другите. Родът на човека, цветът на неговата кожа, размерът на неговото богатство и титлата му нямат никакво значение за характера и личността, що се отнася до нейното място пред Аллах. Единствената разлика, която Аллах признава, е разликата в благочестието; и единствения критерий, който Аллах прилага, е критерият на добротата и духовното превъзходство. В Корана Аллах казва:

О, хора, Ние ви сътворихме от един мъж и една жена, и ви сторихме народи и племена, за да се опознавате. Най-достоеен измежду вас при Аллах е най-богобоязливият. Аллах е всезнаещ, сведущ.

[49:13]

Расовите или социалните различия не са от значение. Те не определят истинското място на човека пред Аллах. Равенството не е просто въпрос на конституционни права или приятелско споразумение, нито снизходително милосърдие. То е постулат на вярата, приеман сериозно от мюсюлманина и към него той трябва да се придържа с искреност. Равенството като ислямска ценност има своята основа и дълбоки корени в структурата на Исляма. То се основава на следните основни принципи: 1) всички хора са създадени от един и същ вечен Бог, а именно Той е Всевишния Аллах, Господа на всяко нещо; 2) цялото човечество принадлежи към човешката раса и еднакво произхожда от Адам и Ева; 3) Аллах е справедлив и Милостив към всички Свои създания. Цялата вселена е Негово владение и всички хора са Негови раби; 4) Всички хора са родени равни; 5) Аллах съди всеки човек въз основа на това, което заслужава и според неговите собствени дела; 6) Аллах е дарил човека с чест и достойнство.

Такива са някои от принципите на равенството в Исляма. Когато това понятие се изпълни със смисъл, не ще има място за предразсъдъци или преследвания. Когато тази Божествена заповед се приложи, не ще има място за притеснение или за прилагане натиск. Представата за хора-избраници и аристократи, думи като “привилегировани” и “осъдени раси”, изрази като “социални касти” и “граждани втора ръка”, ще станат безсмислени и остарели.

Понятието за братство

Друг фундаментален елемент в ценностната система на Исляма е стойността на човешкото братство. Тази стойност се основава на същите принципи, разгледани във връзка със свободата и равенството. Наред с горните принципи човешкото братство според исляма се сплотява от непоклатимата вяра в единството на обожавания Аллах, Бога на цялата вселена, единството на човечеството, което Му служи, и единството на религията, средство за поклонение. За мюсюлманина Аллах е единствен, вечен и универсален. Той е Сътворителя на всички хора, Осигуряващия препитанието на всички хора, Съдника на всички хора и Господстващия над цялото човечество. За Него привилегированото положение или националното отличие, или расовият произход са без значение. Пред Него всички хора са равни и са братя.

Мюсюлманинът вярва в единството на човечеството, що се отнася до източника на сътворението, на първоначалното възникване и на крайната съдба. Източникът на творенията е самият Аллах. Първоначалният общ произход е от Адам и Ева. Всяко човешко същество води началото си от тях. Що се отнася до завършека на човешкия живот, няма съмнение, че завръщането е при Аллах, Създателя, при когото всички хора ще бъдат върнати.

Мюсюлманинът вярва в единството на религията на Аллах. Това означава, че Аллах не ограничава Своята религия в определена нация, раса или епоха. Това означава, че в религията на Аллах не може да има противоречия. Когато всичко това се интерпретира по подходящ начин, се изключват всякакви самонадеяни претенции за върховенство или изключителност на даден народ или група. Когато това се разбере от човека, то ще му даде ясна представа и твърда основа на човешкото братство, защото мюсюлманинът вярва в единството на Аллах, единството на човечеството и единството на религията. Той вярва във всички пратеници и откровения на Аллах, без да прави разлика между тях. *

Понятието за мир

За да оцени как Ислямът разглежда въпроса за мира, човек трябва само да размисли върху няколко основни факти, свързани с Исляма Думите “мир” и “Ислям” произлизат от един и същ корен, и могат да се смятат за синоними. Едно от най-прекрасните имена на Аллах е Съвършения [Мир]. Заклучителните думи от всекидневните молитви на всеки мюсюлманин са думи за мир. Поздравът на мюсюлманите, когато се завърнат при Аллах, е “Мир”. Дневните поздрави сред мюсюлманите изразяват пожелание за мир. В известен смисъл, прилагателното “мюсюлмански” означава “мирен”.

Ето колко основна и преобладаваща е темата за мира в Исляма. Човек, който чрез Исляма се покорява на Аллах, непременно ще бъде в мир с Аллах, със себе си и с другите хора.

Като възприемат тази съвкупност от факти, поставят човека на подходящото му място във вселената, разглеждат живота в ислямска перспектива, хората с правилна вяра и принципи ще направят по-добър нашия свят, ще възвърнат човешкото достойнство, ще постигнат равенство, ще се радват на универсално братство и ще построят трайния мир.**

Понятието общество

Думата общество е придобила определени допълнителни значения, някои от които нереални и с емоционална окраска, други унизителни и реакционни. Но понеже нямаме намерение да се впускате в подробности, ще ограничим дискусията до основните значения на думата “общество”.

Под понятието “общество” някои учени разбират “всички форми на отношения, които се характеризират с висока степен на лична близост, емоционална дълбочина, морален ангажимент, социална обвързаност и продължителност във времето...” То може да се открие в “място, религия, народ, раса, длъжност или обща цел. Негов прототип е семейството.”*

Други определят обществото като всеотряна група със следните главни характеристики: 1) това е група, в рамките на която личността може да упражнява повечето дейности и опити, които са важни за нея; 2) групата се обвързва от съвместно чувство на единство.**

Основна историческа тенденция е движението от близките, дълбоки морални връзки към безличните, формални утилитарни връзки на голямото общество. Движението се предопределя от различни етапи и се маркира от дълбоки послания.

Какви заключения може да направи човек? Първо, тази историческа еволюция не е била напълно негативна или напълно положителна и конструктивна. И негативните, и положителните последствия са въздействували на различните хора в различна степен. Второ, новото общество далеч не е съвършено. Очаква го още много работа. Трето, състоянието на човешкото общество не е загубена или безполезна кауза. Наистина има кризи и трудности, но ситуацията не е напълно извън контрол. Накрая, човечеството е станало много по-независимо и човешките общества по-преплетени. Каквото и да се случи в дадена част на обществото, това ще се отрази и на останалите. Трябва да имаме предвид това, когато дискутираме ислямското понятие за общество.

В основни линии ще бъде правилно да кажем, че ислямското понятие за общество има определени уникални характеристики. Тези уникални характеристики се отнасят до основата или базата на обществото, историческата му мисия и цел, положението сред другите общества, неговото единство и продължителност.

Обществото в Исляма не се основава на раса, националност, място, професия, родство или специални интереси. То не носи името на някой лидер, основател или събитие. Обществото преминава националните граници и политически бариери. Основата на обществото в Исляма е в принципа, определящ подчинение пред волята на Аллах, послушание на Неговия Закон и привързаност към Неговото послание. Накратко, ислямското общество може действително да съществува само тогава, когато се подхранва и поощрява от Исляма.

Ислямското общество има историческа мисия далеч над оцеляването, чиста сила възпитанието или физиологическата продължителност. Тази мисия е описана в Свещения Коран, както следва:

И нека сред вас има общност, която зове към благото и повелява одобряването, и възбранява порицаването! Тези са сполучилите.

[3:104]

Всевишния Аллах е казал също:

Вие сте най-добрата общност, изведена за хората. Повелявайте одобряването и възбранявайте порицаването, и вярвайте в Аллах. А ако и хората на Писанието бяха повярвали, щеше да е най-хубаво за тях. Сред тях има и вярващи, но нечестивците са повече.

[3:110]

Историческата роля на ислямското общество е да бъде истинското възплъщение на добродетелта, полезността и благородството. Истинското ислямско общество е бдителен пазител на добродетелта и заклет враг на порока. Това, от което се нуждае обществото, е същото, от което се нуждае всеки негов отделен член. Това е така, защото цялото общество е единен организъм и всеки човек в него е отговорен пред Аллах. Ролята на отделния мюсюлманин най-добре се разкрива от следното изказване на Пророка (Аллах да го благослови и с мир да го дари!):

“Който от вас види нещо порицавано, трябва да го промени с ръката си, и ако не може, да го промени с езика си, а ако не може, да го промени със сърцето си и това е най-слабата степен на вярата” [Разказано от Муслим].

Както виждаме, това описание е много важно и изчерпателно. В тази епоха на революция на идеите никой разумен човек не може да омаловажава силата на съгласуваните дела или силата на думите, или пък силата на чувствата.

Историческата роля на ислямското общество по-нататък се повтаря в следното значение от Корана:

И така ви сторихме общност по средата за да сте свидетели за хората и Пратеника да е свидетел за вас.

[2:143]

Такава роля на свидетел е много важна и изисква много. Това означава, че обществото в Исляма трябва да бъде образцово, че трябва да установява най-висшите стандарти и да бъде образец и пример за другите. То трябва да избягва крайностите и екстравагантността, статичната неподатливост и бързото кипене. Да се поддържа среден, уравновесен път на действие, твърдост и последователност, да се знае какво трябва да се приеме и какво да се отрича и в същото време да се запази възможността за адаптация, е възможно най-трудното изпитание за човешкия характер и за социалната жизненост. Но такава е ролята на ислямското общество и историческата мисия на мюсюлманите. И това е критерият, който квалифицира мюсюлманите като най-добрата човешка общност, създадена за хората.

Спецификата на ислямското общество се концентрира върху принципите на постоянния баланс, образцовото поведение, единството на целите, взаимността на

чувствата, солидарността и справедливостта. Много са цитатите от Корана и Сунната в потвърждение на това:

О, вярващи, бъдете твърди в справедливостта, свидетели в името на Аллах, дори и срещу вас самите или срещу родителите и най-близките! Дали е богат или беден Аллах е най-достоеен за всеки от тях. И не следвайте страстта, за да не се отклоните! И ако изопачите или се откажете [от свидетелстване] сведущ е Аллах за вашите дела.

[4:135]

Това е вашата вяра единствената вяра, а Аз съм вашият Господ. Затова единствено на Мен служете!

[21:92]

Това е вашата вяра единствената вяра, а Аз съм вашият Господ. Затова единствено от Мен се бойте!

[23:52]

Що се отнася до продължителността на ислямското общество, определени неща си заслужава да бъдат казани. Задължение за мюсюлманите е да вършат всичко в границите на своите възможности, за да осигурят тази продължителност. Предписанията за брака и наследството, за милостинята *закат* и поклонението *хадж*, взаимните права и задължения на роднините, индивидуалната добросъвестност и социалната принадлежност всичко това е ориентирано към стабилната продължителност на обществото в Исляма. От друга страна, Аллах е гарантирал, че ще брани тази продължителност по няколко начина. Първо, Той е гарантирал, че ще запази Корана и неговата чистота:

Наистина Ние низпослахме Напомнянето и Ние непременно ще го пазим.

[15:9]

Това означава, че винаги ще има общество, което да следва Корана. Той никога не ще остане без последователи, дори ако съществуват последователи на другите писания. Второ, Ислямът сам по себе си е продължителност. Винаги, щом някоя нация се отклони от пътя на Аллах, Той повтаря Своето слово и отново потвърждава Своята истина, и изпраща нови пророци или реформатори, за да продължат приемствеността. Трето, Аллах ясно е предупредил, че мюсюлманите ще загубят, ако се отклонят от Правия път Той ще ги подмени с нови хора, които не ще приличат на пропадналите мюсюлмани.

Ето, вие сте онези, които са позовани да раздават по пътя на Аллах. Но сред вас има скъперници, а който е скъперник, той само спрямо себе си е скъперник. Аллах е Пребогатия, вие сте бедните. И отвърнете ли се, Той ще ви замени с други хора и те не ще бъдат като вас.

[47:38]

Понятието за морал

Ислямското понятие за морал се концентрира около определени основни вярвания и принципи. Сред тях са следните: 1) Аллах е Сътворителя и Ваятеля на всяко добро, на цялата истина и красота; 2) човек е наместник на Аллах, отговорен и почетен от своя Създател; 3) Аллах е поставил всичко на небесата и на земята в услуга на човечеството; 4) със Своята милост и мъдрост Аллах не очаква невъзможното от човека да не се наслаждава на хубавите неща в живота; 5) умереността, практичността и балансът гарантират висшата честност и здравия морал; 6) по принцип всички неща са разрешени, с изключение на онова, което е посочено като забранено и трябва да се избягва; 7) крайната човешка отговорност е пред Аллах и най-висшата му цел е неговият Създател да е доволен от него.

Ислямските измерения на морала са многобройни, всеобхватни и с далечна перспектива. Ислямският морал се занимава с връзката между човека и неговия Господ, човека и неговите събрата, човека и другите елементи и създания на вселената, човека и неговата дълбока същност. Мюсюлманинът трябва да следи за външното си поведение и делата си, за думите и мислите си, за чувствата и намеренията си. В общи линии, ролята му е да поддържа доброто и да се бори със злото, да търси истинското и да отхвърля фалшивото, да се грижи за хубавото и да избягва неприличното. Истината и добродетелта са негова цел. Скромността и простотата, вежливостта и страданието са негова твърда природа. Той ненавижда арогантността и суетата, грубостта и безразличието, смята ги за оскърбителни и водещи до гнева на Аллах.

По-конкретно връзката на мюсюлманина с Аллах е връзка на любов и послушание, пълна вяра и размисъл, мир и уважение, твърдост и активно служене. Без съмнение, този висок морал подхранва и засилва нравствеността на човека. А що се отнася до отношенията му към неговите събрата, мюсюлманинът трябва да проявява добрина към близките си и загриженост към съседа си, уважение към възрастните и разбиране към младите, грижа за болните, да дава подкрепа на нуждаещите се, да проявява симпатия към огорчените и търпение към заблудените, търпимост към невежите и прошка към безпомощните, да отхвърля греха и да се издига над дребнавостта. Нещо повече, той трябва да уважава легитимните права на другите така, както уважава своите. Съзнанието му трябва да бъде заето с конструктивни идеи и сериозни дела, сърцето му да бие с чувство на състрадание и добра воля, душата му трябва да излъчва мир и спокойствие, съветът му трябва да бъде искрен и учтив.

Морално задължение на мюсюлманина е да бъде пример за честност и съвършенство, да изпълнява обещанията и задачите си добре, да търси знание и добродетел с всички възможни средства, да поправя грешките си и да се разкайва за греховете си, да притежава остър усет за социалната неправда, да бъде съпричастен към болките на другите, щедро да осигурява намиращите се под негова опека и да посреща техните законни нужди. Природата и светът са поле за изследване и стимул за щастие за мюсюлманина. Той трябва да използва техните елементи и да размишлява върху чудесата им, да ги приема като доказателство за величието на Аллах и да съхранява тяхната красота, да ги изследва и открива тайните им. Но независимо дали ги използва за духовно удовлетворение или само за удоволствие, той трябва да избягва разточителството и крайностите. Като наместник на Аллах и съвестен довереник той трябва винаги да мисли за другите хора, с които дели света и които ще го наследят в бъдеще.

Моралните принципи в Исляма понякога се посочват като положителни задължения, за неща които да се изпълняват, а понякога като отрицателни предписания, които трябва да се избягват. Дали са посочени като положителни или отрицателни, те са предназначени да изградят у човека здраво съзнание, умиротворителна душа, силна личност и здраво тяло. Няма съмнение, че това са необходими изисквания за общото благополучие и преуспяване на човечеството. И за да помогне на човека да удовлетвори тези изисквания, Ислямът, наред с другите неща, е утвърдил следните правила:

1. Да се свидетелствува единосъщието на Аллах и пророчеството на Мухаммед по положителен и ангажиращ начин;
2. Редовно да се изпълняват ежедневните молитви;
3. Да се спазват материалните задължения в религията, известни като милостиня или дължимо към бедните (*закат*);
4. Да се говее през Свещения месец Рамадан;
5. Да се извършва поклонничество в Свещената джамия в Мека поне веднъж в живота от всеки, който има възможност.

Моралните и социалните изводи от тези правила ще бъдат обсъдени по-долу в подробности.

Освен тези положителни мерки има други, които могат да бъдат наречени “предпазни” и “предупредителни”. За защита на човека от лудостта и израждането, от слабостта и снизходителността, от неприличията и изкушението, Ислямът е забранил определени неща, свързани с храната, пиенето, развлечението и пола. Сред тях са следните:

1. Всички видове опияняващи напитки, вино и алкохол:

Питат те за виното и за игрите на късмет. Кажете: “В тях има голям грях и изгоди за хората, но грехът им е по-голям от изгодата.”

[2:219]

За онези, които вярват и вършат праведни дела, няма прегрешение в онова, което са вкусили [преди възбраната], ако са се бояли и вярвали, и вършели праведни дела, после са се бояли и вярвали, после са се бояли и благодетелствали. Аллах обича благодетелните. О, вярващи, Аллах наистина ви изпитва с улова, който достигат ръцете и копията ви, за да провери Аллах кой и в уединение се страхува от Него. А който след това престъпи, за него има болезнено мъчение.

[5:93-94]

2. Месо и продукти от свиня (бекон, шунка, сланина), от хищници, които убиват жертвите си с нокти или зъби (тигри, вълци, леопарди и т.н.), от всички хищни птици

(ястреби, лешояди, врани и т.н.), от гризачи, влечуги, червеи и други подобни, от мъртви животни и птици, които не са заклани според предписанието:

О, вярващи, яжте от благата, които Ние ви дарихме, и бъдете признателни на Аллах, ако на Него служите! Той ви забрани мършата, кръвта, свинското месо и закланото за друг, а не за Аллах. А който е принуден, без да е потисник, нито престъпващ, за него не е грях. Аллах е опрощаващ, милосърден.

[2:172-173]

Под възбрана за вас са мършата, кръвта, свинското месо и закланото за друг, а не за Аллах; и удушеното, пребитото, погиналото при падане, намушканото, и от което звяр е ял освен което сте заклали още живо според предписанието...

[5:3]

3. Всички хазартни игри и безполезни спорове:

Питат те за виното и за игрите на късмет. Кажи: “В тях има голям грях и изгоди за хората, но грехът им е по-голям от изгодата.”

[2:219]

За онези, които вярват и вършат праведни дела, няма прегрешение в онова, което са вкусили [преди възбраната], ако са се бояли и вярвали, и вършели праведни дела, после са се бояли и вярвали, после са се бояли и благодетелствали. Аллах обича благодетелните. О, вярващи, Аллах наистина ви изпитва с улова, който достигат ръцете и копията ви, за да провери Аллах кой и в уединение се страхува от Него. А който след това претъпи, за него има болезнено мъчение.

[5:93-94]

4. Всички извънбрачни сексуални връзки и всички форми на говорене, ходене и обличане в обществото, които могат да предизвикат изкушение, да възбудят желание, да доведат до съмнение или да покажат непокорност или неприличие:

... и които целомъдрието си пазят, освен за техните съпруги или за владенията от техните десници. Те не ще бъдат порицавани а които се стремят към друго, освен това, тези са престъпващите...

[23:5-7]

Кажи на вярващите мъже да свеждат погледите си и да пазят целомъдрието си! За тях това е най-чистото. Сведущ е Аллах за техните дела. И кажи на вярващите жени да свеждат поглед и да пазят целомъдрието си, и да не показват своите украшения освен видното от тях, и да спускат покривалото върху пазвата си, и да не показват своите украшения освен пред съпрузите си или бащите си, или бащите на

съпрузите си, или синовете си, или синовете на съпрузите си, или братята си, или синовете на братята си, или синовете на сестрите си, или жените [вярващи] или [слугините], владени от десниците им, или слугите от мъжете без плътски нужди, или децата, непознали още женската голота. И да не тропат с крак, за да се разбере какво скриват от своите украшения. И се покайте пред Аллах всички, о, вярващи, за да сполучите! И встъпвайте в брак с несемейните от вас и с праведните от робите и робините ви! Ако са бедни, Аллах ще им даде от Неговата благодат. Аллах е прещедър, всезнаещ.

[24:30-32]

... и които целомъдрието си пазят, освен за техните съпруги или за владенията от техните десници. Те не ще бъдат упрекувани. А които се стремят към друго освен това тези са престъпниците.

[70:29-31]

Този акт на забрана е въведен от Аллах за духовното и умственото благополучие на човека, както и за моралната и материалната полза на човечеството. Това не е произволно действие или самоналагане от страна на Аллах. Напротив, това е знак за загрижеността на Всевишния Аллах към благополучието на човечеството и израз на Неговата заинтересованост за човека.

Когато Аллах забранява определени неща, това не е защото Той иска да лиши човека от нещо добро или полезно, а защото иска да защити човека и да му позволи да развие усет да разграничава доброто от лошото, да развие изтънчен вкус към редните неща в живота, да формира постоянен интерес към висшите морални ценности. За да се постигне това, е необходима непрекъсната грижа за човешкия дух и разум, душа и тяло, съвест и чувства, здраве и богатство, физика и морал. Затова забраната не е лишение, а обогатяване, не е потискане, а дисциплина, не е ограничение, а разширение.

За да се разбере, че всички забрани са актове на милост и мъдрост, в тази връзка си струва да се споменат два ислямски принципа. Първо, необичайни обстоятелства, спешни случаи или неотложна необходимост позволяват на мюсюлманина да прави това, което обикновено е забранено. Докато тези обстоятелства съществуват и не е в състояние да промени ситуацията, той не може да бъде упрекуван, ако не успее да спази възбраните на Аллах:

Той ви забрани мършата, кръвта, свинското месо и закланото за друг, а не за Аллах. А който е принуден, без да е потисник, нито престъпник, за него не е грях. Аллах е опрощаващ, милосърден.

[2:173]

... А за онзи, който е принуден от глад, без да е склонен към грях Аллах е опрощаващ, милосърден.

[5:3]

Второ, Аллах казва:

И когато при теб дойдат вярващите в Нашите знамения, кажи: “Мир вам!” Вашият Господ отреди за Себе Си милостта, тъй че за онзи от вас, който е сторил зло в неведение, после се разкае след това и се поправи Той е опрощаващ, милосърден.

[6:54]

В друг забележителен пасаж Коранът полага основите и философията на здравето морално поведение. Пасажът може да се предаде, както следва:

О, синове на Адам, обличайте се подходящо при всяка молитва! И яжте, и пийте, ала не разхищавайте! Той не обича разхищаващите. Кажи: “Кой възбрани украсата на Аллах, която Той създаде за Своите раби, и благата от препитанието?” Кажи: “В Деня на възкресението те ще са всецяло за онези, които вярват през земния живот.” Така разясняваме знаменията за хора знаещи. Кажи: “Моят Господ възбрани само скверностите, явните от тях и скритите, и греха, и гнета без право, и да съдружавате Аллах с онова, на което не е низпослал довод, и да говорите за Аллах онова, което не знаете.

[7:31-33]

Обсегът на нравствеността при Исляма е толкова цялостен и всеобхватен, че съчетава наведнъж вярата в Аллах, религиозните ритуали, духовните обреди, социалното поведение, вземането на решения, интелектуалните занимания, правилата за хранене, говорните маниери и всички други аспекти на човешкия живот. Понеже нравствеността е неразделна част от Исляма, темата за морала пронизва всички текстове на Корана и на моралните учения, тя се подчертава на много места в Свещената Книга. Затова е трудно да се даде приемлива кратка класификация на тези морални учения според изложеното в Корана. Всеки принцип се споменава много пъти в различни текстове. Появява се или като единичен значим принцип, или като елемент от една обща нравствена цялост, която е елемент от завършена и велика религиозна система.

С оглед на това следващите пасажии трябва да се приемат само като избрани откъси от Корана, предадени и интерпретирани с човешки усилия, които неизбежно са далеч от съвършенството на оригиналната и завършена версия на Книгата.

И служете единствено на Аллах, и нищо не съдружавайте с Него! И към родителите добрина, и към близкия, и сираците, и нуждаещите се, и към близкия съсед, и към далечния съсед, и към другаря редом, и към пътника, и към владенията от вашата десница! Аллах не обича горделивия, самохвалеца, които се скъпят и повеляват скъперничество на хората, и скриват онова, което Аллах им е дал от Своята благодат, приготвихме Ние за неверниците унижително мъчение, и онези, които раздават своите имоти на показ пред хората и не вярват нито в Аллах, нито в Сетния ден; и онзи, на когото сатаната е приятел. Колко лош приятел е той!

[4:36-38]

Всевишния Аллах е казал също:

Кажете: “Елате аз да прочета какво ви възбраща вашият Господ! Нищо с Него да не съдружавате! И се отнасяйте с добро към двамата родители! И не убивайте своите рожби поради бедност! Ние храним и вас, и тях. И не доближавайте скверностите и явните от тях, и скритите! И не убивайте човек това Аллах е възбрал, освен по право! Това ви повелява Той, за да проумеете! И не доближавайте имота на сирака, освен с добронамереност, докато достигне зрелост! И изпълвайте мярката и везната справедливо! На всяка душа възлагаме само според силите ѝ. Когато говорите, бъдете справедливи, дори да е за роднина, и обета към Аллах изпълнявайте! Това ви повелява Той, за да се поучите. Това е Моят път правият път. Следвайте го и не следвайте пътищата, които ви отделят от Неговия път! Това ви повелява Той, за да се побоите.

[6:151-153]

В друго знамение Всевишния казва:

И дадохме на Лукман мъдростта: “Бъди признателен на Аллах! Който е признателен, за себе си е признателен. А който е неблагодарен Аллах е над всяка нужда, всеславен.” И рече Лукман на сина си, поучавайки го: “О, синко мой, не съдружавай с Аллах! Съдружаването е огромен гнет. И повелихме на човека да се отнася добре с родителите си... Носи го майка му в слабост връз слабост и го отбива в две години. Бъди признателен на Мен и на родителите си! Завръщането е при Мен. А ако те принуждават да съдружаваш с Мен онова, за което нямаш знание, не им се покорявай! И бъди добър с тях в земния живот, и следвай пътя на онзи, който се е насочил към Мен! После вашето завръщане е към Мен и ще ви известя какво сте вършили.

[31:12-15]

Тези подбрани откъси от Корана могат да бъдат подкрепени с много други. Сами по себе си те са достатъчни, за да очертаят основите на морала при Исляма. Този морал е уникален по своята природа при всички обстоятелства. Той е въведен от Аллах не за възхищение от време на време, а за да развива човек личността си, да възпитава характера си по най-благоотворния начин, да заслужа връзката му и укрепва отношението му с Всевишния Аллах, Извора на всяко добро. Никога ислямският морал не е бил предназначен да уплаши личността или да я направи пасивна и безразлична. Следният пример ще илюстрира това. Ако на мюсюлманин е направено нещо лошо или ако бъде подтикнат към това, той има свободния избор или да се съпротивлява и да си върне в равна степен, или да прости и да повери на Аллах резултатите от своето дело. Той знае, че има право да извърши и двете, знае също, че за него е по-добре да прости. Затова, когато прости, той прави това в резултат на собствения си свободен избор от любов към Аллах. По същия начин, когато си връща, той не нарушава Закона, нито действа несправедливо, а само брани правата си позиция, която сама по себе си е свещен дълг и помага на компетентните власти да установят ред и справедливост. Ако Ислямът изискваше абсолютна прошка, както някои други вероучения правят на теория, много недисциплинирани хора биха се изкусили да вършат зло и да престъпват всички граници. По същия начин, ако Ислямът изискваше само възмездие, както някои други

вероучения безжалостно проповядват, нямаше да има място за милост и търпение, нито за духовна правота и морална зрялост, като в такъв случай много добри качества на човека биха изчезнали и много морални възможности не биха се реализирали никога.

Общоизвестна истина е, че хората, научени да прощават при всички обстоятелства, не прилагат и вероятно не могат да приложат ученията си, защото в крайна сметка това не е в интерес на човечеството, нито в интерес на самата нравственост. По същия начин хората, научени да практикуват сурово възмездие, малко уважават или изобщо не уважават човешките добродетели и не се интересуват от моралните ценности като универсални правила. Но Ислямът, божествената грижа за човешката природа, е дал правилните отговори на човешките проблеми. Ислямът подканва към разкаяние и го препоръчва на онези, които вършат зло, и прошката може да им донесе полза. Но срещу онези, които не биха могли да разберат мотивите на прошката или се изкушават да продължат по лошия път, равностойното възмездие е позволено. Така позицията на мюсюлманина и в двата случая е правилна и полезна. Когато той прощава, предизвиква одобрение у Аллах, Комуто принадлежи върховенството и така човекът участва в поправянето на установения ред, и спомага за премахване на злото. А сега какво е здрав морал? Позицията на човек, който безжалостно и безразборно отмъщава? Или позицията на човек, който проявява милост и прошка, и взема под внимание извънредните обстоятелства? Кой е морално здрав? Прощаващият човек, защото знае, че не му е разрешено да търси възмездие? Или мюсюлманинът, който прощава, макар и напълно да съзнава, че законно може да търси възмездие? Коя е истинската прошка? Тази, която произтича от външна принуда и забрана да не се действа другояче? Или тази, която произтича от свободата на избора и свободата на действие? Не е чудно, че моралните принципи на Исляма са правилни, уникални и могат да се адаптират. Това са предписанията на Всевишния Аллах, Изворът на всяко добро и на всяка нравственост.

Понятието за вселена

В предисловието накратко обсъдихме положението на мюсюлманите и бъдещето на Исляма в Западното Полукълбо. В тази част ние ще обсъдим положението на човека в съвременния свят, общото човешко състояние и ислямското понятие за Вселената, или погледа на Исляма към света. Това ще потвърди отново понятията, които вече обсъждахме, ще добави някои нови идеи и ще свърже различните измерения на темата в резюме.

Настоящото положение на човечеството е, меко казано, тревожно. То изисква грижи и активен отклик от страна на всички хора с добра воля, почитащи Аллах. Но това не води и не трябва да води до отчаяние или смирение. Духът на надеждата е и винаги е бил неотделима част от Исляма. [вж. Коран 12:87, 65:3]

Проблемите и кризите на днешното време не са нови. Те имат аналог в миналото. Но нашата съвременност ги усеща тревожно и мъчително повече отвсякога. Разликите не са типологични, а в степента на проявата им. Постоянно растящата сложност на съвременните проблеми вероятно се дължи на пропорционалното нарастване на нашите очаквания и възможности.

От много векове и в различни религии основният източник на най-дълбоките кризи е било непреклонното и нетърпимо отношение към непознатото, различното и чуждото.

Тази черта е спомогнала за усилването на расизма, фанатизма, предразсъдъците и множество други нередни явления.

Наистина малко хора могат да отрекат, че в момента човечеството е изпаднало в необичайна криза. Изглежда тя е резултат на сериозен дисбаланс между нашите външни, видими, материални открития и вътрешните ни, невидими и морални нагласи. Няма по-лесно от това да се зове към поддържане на равновесие, да се проповядва “среден път” или да се забраняват крайностите. И въпреки това нищо не е било по-трудно за постигане. В миналото изрази като този, че човек не може да живее само с хляб, са били така преиначавани, че да внушават пренебрежение към човешкото материално благополучие. По същия начин доверието в Аллах е било неправилно разбирано, често е означавало безпомощен фатализъм или категорично отричане на човешката свободна воля и самореализация. Прекомерното наблягане на духовността и смирението непременно ще доведе до акцентирание върху материализма, рационализма, “свободната воля”, които са далеч от мисленето за Аллах, и т.н. Такава духовност, която прекалено се подчертава, може да се превърне в суеверие и в смущение. По същия начин противоположното ударение може да превърне материализма в небрежност, свободната воля в разврат и рационализма в горделивост. Интелектуалната история на последните няколко века прекалено добре илюстрира тези тенденции.

Изтеклите десетилетия донесоха нови открития в различни области на човешкото познание. Науката отбеляза успехи в астрономията, хората навлязоха в Космоса. Не по-малко вълнуващи са научните резултати от навлизането в дълбините на човешката душа и психика.

Издигането на тези безпрецедентни и неуравновесени открития е извънредно тревожно. Причината е вероятно във факта, че те нямат логическа връзка помежду си, а да не говорим за възможността да се сближат или да се слоят, тъй като няма очевидно взаимодействие между тях. Освен това, тяхното случайно, неуравновесено съществуване е постоянна заплаха за повечето хора. То може да ги доведе до амбивалентност и объркване, което от своя страна може да засили проблемите на обществото и да влоши участието на съвременния човек. Но такъв рискован курс може да се промени, ако външните научни открития и вътрешните морални налуквания се съгласуват по някакъв начин. Човекът не живее само с хляб и това е истина. Нито живее само с молитви.

Както бе споменато, съвременният свят е затруднен от многобройни проблеми. Но той също така е объркан в поставянето на диагнози и в намирането на предписания за решаване на тези проблеми. Някои хора припяват популярната песен “Всичко, от което светът сега се нуждае, е любов” и т.н. Други призовават към човешко възраждане. Трети се обръщат към марксизма, хуманизма, сатанизма или науката като окончателно решение. Мнозина очакват идването на някакъв бъдещ спасител. Това изреждане дори не включва безразличните, обезнадеждените и апатичните, които всъщност може би превишават броя на всички оптимисти, взети заедно. Изглежда днес най-належаща е нуждата от “разбиране”. Това, от което най-много се нуждае човекът, е да разбере себе си и своята природа, възможностите и слабостите си, мястото си във Вселената и връзките си с нейните елементи.

Въпросът сега е, как може Ислямът да помогне на човека да разбере себе си, да освободи своето съзнание и да изясни замъгленото си виждане? За да отговорим на

този въпрос, е необходимо да имаме предвид основните ислямски понятия, които бяха обсъдени, и да поясним по-нататък някои елементи на неговата ценностна система. Този анализ ще покаже как те могат да се отнасят към новия човек в съвременната ситуация и как биха могли да му помогнат да открие своя път.

Принципът за “умереност” е най-характерният за Исляма. Вероятно с това най-добре се разбира ислямското схващане за човешката природа, за значението на живота и идеята за Бога. Ислямът не се съгласява с едностранната “хуманистична” философия, която обожава човека и не признава нищо над това. Ислямът не поддържа едностранното становище, че човешката природа задължително е порочна, зла или грешна. Ислямът отрича идеята, че животът е отвратителен, груб и нещастен. Ислямът също така отрича и идеята, че животът е крайната цел или че е пълен с радости, приятен и без тревоги. Ислямът дава на живота положителен смисъл и цел. Той намалява стойността на земния живот само в сравнение с отвъдния. Той не се занимава единствено със сегашния момент, настоящия живот или преходните удоволствия, нито подминава напълно земното и сегашното в преследване на бъдещия рай в отвъдното. Той се занимава и с човешкото състояние на земята, и с човешката съдба в отвъдното. Разбира се, такава грижа е пропорционална, тя цени всяка фаза на съществуването според съответния ефект върху общото благополучие на човека.

Кажете: “Моят Господ възбрани само скверностите, явните от тях и скритите, и греха, и гнета без право, и да съдружавате Аллах с онова, на което не е низпослал довод, и да говорите за Аллах онова, което не знаете.

[7:33]

Който възжелае преходното, в него му ускоряваме каквото пожелаем за когото поискаме. После му отреждаме Ада, там ще гори порицаван, прокуден. А който възжелае отвъдния живот и както подобава се старее за него, вярвайки на тези старанието им ще се отплати.

[17:18-19]

И чрез онова, което Аллах ти е дал, се стреми към отвъдния дом, и не забравяй своя дял от земния живот, и върши добро, както Аллах ти е сторил добро! И не се стреми към развала по земята! Аллах не обича сеещите развала.”

[28:77]

Знайте, че земният живот е само игра и забава, и украса, и хвалба между вас, и умножаване на имотите и децата, подобно на растения след дъжд възхищават сеячите, после изсъхват и ги виждаш пожълтели, после стават на съчки. А в отвъдния живот има сурово мъчение или опрощение от Аллах и благоволение. А земният живот е само измамна наслада. Надпреварвайте се към опрощение от вашия Господ и към Градината с ширина, колкото ширината на небето и на земята, приготвена за онези, които повярваха в Аллах и в Неговите пратеници! Това е благодатта на Аллах. Дава я Той комуто пожелае. Аллах е Господарят на великата благодат.

[57:20-21]

В сура Кравата (*ал-Бакара*) има цял откъс (27-39) по този въпрос:

... които нарушават обета пред Аллах след неговото потвърждаване и прекъсват онова, което Аллах е повелил да бъде съединено, и сеят по земята развала. Тези са губещите.

[2:27]

Как отричате Аллах бяхте мъртви, Той ви съживи! После ще ви умъртви, после ще ви съживи, после при Него ще бъдете върнати.

[2:28]

Той е, Който сътвори за вас всичко на земята, после се насочи към [сътворяването на] небето и създаде седем небеса. Той всяко нещо знае.

[2:29]

И когато твоят Господ рече на ангелите: “Ще създам на земята заместник.” рекоха: “Нима ще създадеш там някой, който ще сее по нея развала и ще лее кърви, докато ние Те славим с възхвала и възнасяме Твоята святост?” Рече: “Знам, каквото вие не знаете.”

[2:30]

И научи Той Адам на имената на всички [неща], после ги представи на ангелите и рече: “Съобщете ми имената на тези [неща], ако говорите истината!”

[2:31]

Рекоха: “Пречист си Ти! Нямаме друго знание, освен това, на което Ти ни научи. Ти си Всезнаещия, Премъдрия.”

[2:32]

Рече: “О, Адам, събщи им имената!” И когато им събщи имената, каза: “Не ви ли рекох, че знам неведомото на небесата и на земята, и знам какво разкривате и какво потулявате?”

[2:33]

И когато рекохме на ангелите: “Поклонете се на Адам!”, те се поклониха, освен Иблис. Възпротиви се той, възгордя се и стана един от неверниците.

[2:34]

И рекохме: “О, Адам, пребивавай с жена си в Рая и яжте оттам в доволство, откъдето пожелаете, но не приближавайте до онова дърво, та да не станете угнетители!”

[2:35]

А сатаната ги подмами да се подхлъзнат и ги извади от Рая, където бяха. И казахме: “Напуснете врагове един на друг! За вас на земята има пребивание и ползване до време.”

[2:36]

И получи Адам слова от своя Господ, и Той прие покаянието му. Той е Приемашия покаянието, Милосърдния.

[2:37]

Казахме: “Напуснете отгук всички! И дойде ли при вас напътствие от Мен, за онези, които последват Моето напътствие, не ще има страх и не ще скърбят.

[2:38]

А които не вярват и взимат за лъжа Нашите знамения, тези са обитателите на Огъня, там ще пребивават вечно.”

[2:39]

Тези откъси съдържат някои от основните принципи на Исляма и представят същината на ислямския светоглед. Главни са следните принципи:

1. Светът е същност, сътворена по волята на Създателя и поддържана от Него за смислени цели. Събитията се случват според Неговата воля и следват установени правила. Те не се определят от сляпа случайност, нито са хаотични или объркани произшествия.

2. Човек е сътворен от Аллах и е определен да бъде Негов наместник на земята. Той е избран да култивира земята и да обогатява живота със знание, добродетел, цел и смисъл. За да постигне тази цел, всичко на земята и небесата е създадено за него и подчинено на него. Животът в този свят не е затвор за човека, неговото идване в света не е произволно наказание за предишни грехове, нито пък е бил прогонен от друг свят и хвърлен в този. Неговото съществуване не е чиста случайност или непредвидено събитие.

3. Знанието е уникална способност на човека и неразделна част от неговата личност и неговото битие. Знанието е онова, което определя човека да бъде наместник на своя Създател и му дава право да заслужи уважението и поддръжката дори на ангелите.

4. Първата фаза на живота на Земята е започнала не в грях или бунт срещу Създателя. “Падението” в Райската градина и случилото се след това разкаянието на Адам и Ева, тяхното съжаление, прошката на Аллах и състраданието към тях, враждата

между човека и сатаната всичко това не е било изненада за Създателя. Нито е било случайност в поредицата от събития. Било е прекалено смислено, за да е случайно. По-скоро изглежда, че целта е била да се дисциплинира първият човек, да му се даде възможност да вкуси падението и въздигането, моралната загуба и триумфа, отклоняването и помирението със Създателя. По този начин човекът по-добре би се подготвил за живота и би се просветил как да посрещне несигурността и миговете на изпитание.

5. Ева не е била по-слабата част на първата човешка двойка. Нито е изкушавала Адам да яде от забраненото дърво, нито само тя е отговорна за прогонването от Райската градина. Адам и Ева са били еднакво изкусени и еднакво отговорни, и двамата са се разкаjali и съжалили, и са били благословени с прошка и състрадание от Аллах. Това е важно, защото то освобождава Ева от последвалото я проклетие на пола през вековете, и сменя от нея обвинението, че тя единствена е отговорна за падението. Нещо повече, това показва съвсем ясно, че вярата в моралното несъвършенство на жените е без основание и двойният подход е напълно неоправдан. Тук, както навсякъде, Коранът разяснява, че мъжът и жената са еднакво способни на добродетел, еднакво чувствителни и еднакво заслужават награда и уважение.*

6. Човекът е свободно създание, надарено със свободна воля. Това е същността на неговата човечност и основата на неговата отговорност пред Създателя. Без относителната свободна воля животът би бил безсмислен и Божието споразумение с човека би било напразно. Без свободната воля Аллах би изменил на собствената Си цел и човекът не би могъл изобщо да понася трудностите и да носи отговорност. Разбира се, това е немислимо.

7. Животът се твори от Аллах. Животът не е вечен и сам по себе си не е цел, а преходна фаза, след която всичко ще се завърне при Създателя.

8. Човекът е създание, което носи отговорност. Но отговорността за греха се понася само от фактическия грешник. Грехът не е наследствен, не се предава, или не е обществен по своята същност. Всеки човек е отговорен за собствените си дела. Както човек се поддава на корупция, също така той може да се спаси и поправи. Това не означава, че Ислямът предпочита отделния човек пред групата. Индивидуализмът означава малко или нищо, когато е лишен от социален контекст. Индивидуализмът означава, че отделният човек има да изиграе различни роли. Той трябва да прави това по такъв начин, че да пази моралното си съвършенство, за да съхрани своята идентичност, да спазва правата на Аллах и да изпълнява социалните си задължения.

9. Човекът е достойно, уважавано същество. Неговото достойнство произлиза от факта, че у него е вдъхнат духът на Създателя. По-важно е, че такова достойнство не се ограничава в някоя привилегирована раса, цвят на кожата, класа или пол. То е естествено право на всеки един, най-уважаваното същество на земята.

10. Накрая текстовете от Корана посочват дълбоките корени на единосъщието на Аллах и единосъщието на човечеството. По-нататък се казва, че висшите човешки добродетели са благочестието и знание, че когато се придобива и използва такова знание според божественото ръководство, щастливата съдба на човека ще бъде осигурена, а неговият живот ще бъде обезпечен и спокоен.

Глава 3 :

Приложението на вярата

В тази глава ще разгледаме основните приложения на вярата, както са установени от Исляма. Това са молитвите (*салат*), говеенето (*саум*), даването на милостиня (*закат*) и поклонничество (*хадж*). Така повелени от Аллах, тези задължения служат на всички духовни цели и удовлетворяват човешките потребности. Някои от тях са всекидневни, други седмични, трети месечни, четвърти полугодишни, пети годишни, а други трябва да бъдат извършени поне веднъж в живота. Така те обхващат всички седмици на месеца и всички месеци на годината, и всички години на живота, и над всичко бележат целия живот с Божественото докосване. Вече се спомена, че според Исляма вяра без действие и практика не води доникъде. Вярата по природа е много чувствителна и може да има много огромно влияние върху човека. Ако не се практикува или е безполезна, тя бързо губи своята жизненост и мотивиращата си сила. Практиката е единственият начин да се оживи вярата, за да може да служи на целта си. Практиката подхранва вярата. С нейна помощ вярата оцелява и остава дейна. В замяна вярата вдъхновява човека да бъде постоянен в своето посвещение и настойчив в практикуването ѝ. Това е така, защото взаимната връзка между вяра и практика е много силна и тяхната взаимозависимост им лесно се разбира. Човек без вяра няма задачи, към които си заслужава да се стреми или да се вдъхновява. Животът на такъв човек е безсмислен, той живее ден за ден, което изобщо не е живот. От друга страна, човек, който изповядва вярата, но не я практикува, е самозалъгващ се човек, който всъщност няма вяра и е не повече от един безпомощен заблуден скитник.

Взаимната връзка между вярата и практиката при Исляма намира ярко отражение в цялата религия и показва дълбоката философия на ислямското учение. Ислямът не признава никакво разделяне между душата и тялото, духа и материята, или между религията и живота. Той приема човека така, както Аллах го е създал и признава неговата природа като душа и тяло. Ислямът не пренебрегва духовната същност на човека, защото иначе той би бил като всяко животно. Нито пренебрегва физическите му нужди, иначе би бил ангел, а той не е и не може да бъде такъв. Според Исляма човекът е в центъра на всички създания. Той не е чисто духовен, защото ангелите са чисто духовни същества, нито е над това, защото единственото същество над това е Аллах. Човекът не е и напълно материален, телесен, защото единствените същества от този вид са животните и другите неразумни твари. Бидейки с такава обогатена природа, човекът има съответни изисквания и потребности – духовни и материални, морални и физически. Религията, която взима под внимание всички тези изисквания и нужди, е Ислямът. Потискането на която и да е страна от човешката природа или нарушаването на равновесието, или разчитането само на едно нещо би било оскърбително отхвърляне на човешката природа, както и безотговорно накърняване на същността, в която Аллах е сътворил човека.

Понеже Ислямът отдава пълно признание на човешката природа такава, каквато Аллах я е сътворил, и живо се интересува от духовното и материалното благополучие на човека, той не разглежда религията само като лично дело или само като част от общия живот. От друга страна, животът е безсмислен, ако не е организиран и проведен според Божествения Закон. Това обяснява защо Ислямът разширява своята организация във всички сфери на живота: личното и социалното поведение, работата и промишлеността, икономиката и политиката, националните и международните връзки

и т.н. Това показва също защо Ислямът не признава отделянето на религията от всекидневната човешка дейност. Важно е взаимодействието между истинската религия и плодотворния живот. Ето защо Ислямът прониква във всички области на живота, за да организира всички човешки дейности по правилен и благотворен начин, приемлив за Аллах и полезен за човека.

Като резултат от това необходимо взаимодействие между истинската религия и всекидневния живот, Ислямът не приема доктрината “шест дни за мен и за света и един ден за Господа”. В далечна перспектива тази доктрина не води доникъде и накрая жизнеността на религията избледнява и помръква. Освен това тя показва сериозна несправедливост към Аллах от страна на човека и нанася рани в душата на последния. Тя е сериозна небрежност към духовните и морални потребности, които са важни колкото материалните нужди, ако не и повече. Това е сериозно разпадане на човешката природа и всяко такова нарушение е симптом на израждане. В същото време човекът в никакъв случай няма да бъде по-добре, ако предназначи шест дни за монашество или изключителна медитация и един ден за себе си. Равновесието и тук ще бъде нарушено. Тогава естественото и логично поведение е онова, което Ислямът предлага. Бидейки с обогатена природа и стоейки в центъра на всички създания, човекът ще се сблъска с големи трудности, ако пренебрегне душата или тялото си, или остави едното да господства над другото. Подхранването на двете, поддържането им по един балансиран и правилен начин е най-трудното изпитание за човешкото чувство за справедливост, честност, сила на волята и правдивост. За да помогне на човека да премине това изпитание, Ислямът е дошъл да го спаси с редовното упражняване на вярата.

Молитвата (салат)

Цел на молитвата

Молитвата представлява един от стълбовете на Исляма и се смята за основа на религията. Всеки мюсюлманин, който не спазва молитвите си без приемливо извинение, върши тежко престъпление и ужасен грях. Това престъпление е толкова тежко, защото е насочено не само срещу Аллах, което е достатъчно лошо, но и срещу самата природа на човека. Човек инстинктивно е склонен да се прекланя пред великите същества и да се стреми към възвишени цели. Най-великото същество и най-възвишената цел е Аллах. Ислямската молитва е най-добрият начин за култивиране у човека на здрава личност и за поддържане на стремленията му в зрелия период от неговото развитие. Да се пренебрегне молитвата означава да се потиснат добрите качества в човешката природа и неоправдано да се отхвърли нейното право на превъзходство в доброто и правото на постигане на благородни цели.

Винаги трябва да се има предвид, че Аллах не се нуждае от човешка молитва, защото Той е Пречистия от всякакви потребности. Той само се интересува от нашето всестранно благоденствие и благополучие. Когато подчертава необходимостта от молитва и ни натоварва с определено задължение, Той иска да ни помогне, защото каквото и добро за правим, то е в наша полза, и каквото и престъпление да извършим, то е в наш ущърб. Тук човекът също е център на притегляне. Ползата, която той може да извлече от ислямската молитва, е неизмерима, а благословията на молитвата е недостижима за въображението. Това не е само “теория” или условно предположение,

това е удивителен факт и духовен опит. Ето обяснение за действеността на ислямската молитва:

1. Тя засилва вярата в съществуването и във величието на Аллах, и влага тази вяра в дълбините на човешкото сърце.
2. Тя оживява вярата и я прави конструктивна в практическия живот.
3. Тя помага на човека да реализира своите естествени и инстинктивни стремежи към извисяване и висш морал, свършенство и добродетел.
4. Тя пречиства сърцето и развива съзнанието, укрепва съвестта и утешава душата.
5. Тя подхранва добрите и прилични черти на човека, потиска злото и неприличните наклонности.

Когато анализираме ислямската молитва и изучаваме уникалната ѝ същност, откриваме, че това не е само просто физическо движение или рецитиране на знамения от Свещената Книга. Тя е несравнима и безпрецедентна формула на интелектуалната медитация и духовното отдаване, на моралното извисяване и физическото упражнение, събрани заедно. Тя е изключителен опит, при който всеки мускул на тялото се присъединява към душата и съзнанието в поклон и прославяне на Аллах. Трудно е да се предаде с думи пълното значение на ислямската молитва и все пак може да се каже, че тя е:

1. Урок по дисциплина и сила на волята.
2. Дело, посветено на Аллах и на всички възвишени цели.
3. Бдително напомняне за величието на Аллах и постоянно откровение на Неговата Милост.
4. Семе на духовна култивация и здрав морал.
5. Указател за най-правия път в живота.
6. Щит срещу злото, неприличието и заблудата.
7. Проява на истинско равенство, здраво единство и братство.
8. Израз на благодарност към Аллах.
9. Вътрешен мир и стабилност.
10. Обилен източник на търпение и постоянство, надежда и уравновесеност.

Това е ислямската молитва и такова е въздействието ѝ върху човека. Най-сигурното доказателство за това е човекът да се моли и да се възползува от духовните ѝ радости. Тогава той ще осъзнае значението ѝ.

Условия на молитвата

Извършването на молитва е задължително за всеки мюсюлманин, мъж или жена, който е:

1. Нормален и отговорен за своите деяния.
2. Относително зрял и достигнал пубертета, нормално около четиринадесет. (Деца трябва да бъдат съветвани от родителите да започнат практикуването е на седемгодишна възраст и решително да бъдат убедени на десетгодишна възраст).
3. Да не е сериозно болен, а за жените да не са в период на менструация и ограничение след раждане (максималният период е съответно десет и четиридесет дена, при тези условия жените напълно се освобождават от молитви).

Молитвата е недействителна, ако не се изпълнят следните изисквания:

1. Извършване на обмиване (*удэ*), което ще бъде обяснено по-нататък.
2. Чистота на цялото тяло, на дрехите, с които е облечено, и на земята, използвана за молитва, от всички видове мръсотия и нечистоти.
3. Подходящо облекло за спазване на моралните правила чрез покриване на интимните части. При мъжа тялото трябва да бъде покрито поне от пъпа до колената. При жената цялото тяло трябва да бъде покрито с изключение на лицето, китките и ходилата. При молитва и мъжете, и жените трябва да избягват прозрачните дрехи.
4. Посочване на намерението за молитва (*ниция*) със сърце и с език, когато това е възможно.
5. Заставане в правилната посока (*кибла*) с лице към храма Кааба в Мека. Има много начини да се определи правилната посока. Ако човек не може да я намери, той трябва да избере най-удовлетворяващото.

Видове молитви

Съществуват следните молитви:

1. Задължителна (*фард*), която включва петте всекидневни молитви, петъчната обедна колективна молитва заедно с другите мюсюлмани в джамията и молитвата при погребение. Неспазването на тези молитви е сериозен и наказуем грях, ако няма приемливо извинение.
2. Допълнителни (*уажиб* и *сэнна*), които включват молитвите, съпътстващи задължителните молитви и събиранията на двата празника. Неспазването им е вредно пренебрежение и заслужаващо упрек поведение.
3. Незадължителна молитва, която включва всички доброволни молитви по всяко време на деня и нощта. Особено се предпочита късната част на нощта до малко преди зората и времето от сутринта до издигането на слънцето до средата на небето.

Времената за молитва

Всеки мюсюлманин, мъж или жена, трябва да отслужва всекидневно пет молитви в определено време, ако няма приемлива причина за освобождаване от тях, за събиране или временно забавяне на молитвите. Тези молитви са:

1. Ранна утринна молитва (*салату-л-фаджр*), която трябва да се извърши в периода след зората и преди изгрева, общо около два часа.

2. Обедна молитва (*салату-з-зехр*).

Тази молитва трябва да се извършва по всяко време, след като слънцето започне да слиза от зенита до половината си път към залеза. Например ако слънцето залязва в 19 часа, времето за молитвата започва малко след 12.00 на обяд и продължава до малко след 15.30 ч. Скоро след това идва времето за начало на следващата молитва. Има точни календари, които показват времето за всяка молитва. Но ако няма такъв, човек трябва да вземе най-доброто решение.

Изглежда, мюсюлманите от зоните, в които се извършва смяна на времето от зимно в лятно и обратно срещат трудности и се объркват при определяне на точното време за петъчната молитва (*джума*). Проблемът може лесно да се разреши, като се установи времето за молитва между 13.15 часа и 14.30 часа следобед през цялата година. По този начин не ще има нужда да се променя времето от зимата до лятото. Горещо препоръчваме това на нашите братя, за да вместят за постоянно това в седмичната си програма.

3. Следобедна молитва (*салату-л-аср*). Времето за тази молитва започва след изтичане на времето за обедната молитва и продължава до залез слънце.

4. Молитва при залез слънце (*салату-л-магриб*). Времето за тази молитва започва веднага след залез слънце и продължава, докато не изчезне червеният проблясък на западния хоризонт. Обикновено периодът е от час и двадесет-тридесет минути.

5. Вечерна молитва (*салату-л-иша*), която започва, след като изчезне червеното зарево на западния хоризонт (около час и тридесет минути след залез слънце) и продължава до малко преди зората.

Заслужава да се отбележи, че Ислямът е определил времето за молитва по такъв начин, че духовната ни почивка значително съвпада с физическото ни хранене и комбинира спокойствието на разума с почивката на тялото. Ранната утринна молитва се извършва в обичайното време за закуска, обедната молитва съвпада с времето за обяд, следобедната молитва се извършва около времето за следобедния чай или кафе, молитвата при залез слънце е около времето за вечеря и вечерната молитва съвпада с леката късна закуска. Забележително е също, че мюсюлманинът, спазвайки тези молитви, е зает с духовни занимания отначало докрай през целия ден. Така той свързва религията с живота, чувства присъствието на Аллах през целия ден, завършва всекидневните си занимания с духовно чувство и изгражда моралния си престиж върху здрави основи. Нещо повече, по този начин мюсюлманинът въвежда духовна жизненост във всички сфери на действието. Тя става ефективна в магазините и канторите, домовете и фермите, фабриките и заводите. Светлината е достига всяка

професия и работа. Наистина тези времена за молитвите са забележителни, защото това е дело на Аллах и плод на Исляма.

Винаги е препоръчително молитвата да се извършва веднага щом настъпи времето ъ, иначе нещо може да причини неочаквано закъснение или отлагане. Тези молитви са Божествени изпитания. Наградата за тези, които ги отслужват, е неизмерима, а щастието им надхвърля всяко въображение. Щастието, което получават, радостта, която изпитват, честта, с която се удостояват, не могат да бъдат изразени с думи. От друга страна, неучастието в тези изпитания е наказуем грях. Това причинява сурови наказания, духовно лишение, психическо страдание и социална изолация.

Обедната (*зухр*) и следобедната (*аср*) молитва могат да бъдат извършени заедно, ако човек пътува или е болен. Същото разрешение се дава с оглед на молитвата при залез слънце (*магриб*) и вечерната молитва (*иша*).*

Частично обрядно обмиване (удэ)

Преди извършването на молитва човек трябва да бъде в добра форма и чисто състояние. Необходимо е да се измият частите на тялото, които основно са изложени на мръсотия или напращване. Това се нарича частично обмиване (уду') и е препоръчително да се извършва по следния начин:

1. Възнамерява се, че действието има за цел поклонение и чистота.
2. Измиват се ръцете до китките три пъти.
3. Изплаква се устата с вода три пъти, за предпочитане е да се използва четка (или мисуак)** за почистване на зъбите.
4. Почистват се ноздрите, като се смърка вода три пъти.
5. Измива се цялото лице с две ръце, ако е възможно от върха на челото до края на брадичката и от ухо до ухо три пъти.
6. Три пъти се измива дясната ръка до далечния край на лакътя и след това се прави същото с лявата ръка.
7. Веднъж се обърсва цялата глава или част от нея с влажна ръка.
8. Обърсват се вътрешните части на ушите с краищата на пръстите, а външните части с палци.
9. Обърсва се вратът с мокри ръце.
10. Три пъти се измиват двата крака до глезените, като се започва с десния крак.

При това състояние обмиването е завършено и извършилият всичко това е готов да започне молитвата си. Когато обмиването е действително, човек го опазва според възможностите и се ползва от него за толкова молитви, колкото иска. Но за

предпочитане е то да се подновява, колкото е възможно по-често. Обмиването по посочения начин е достатъчно за молитва, ако не е провалено по някаква причина.

Анулиране на частичното обрядно обмиване

Обмиването е недействително при:

1. Естествени нужди например уриниране, дефекация, отделяне на газове.
2. Кръвотечение, гной и други подобни от тялото.
3. Повръщане.
4. Заспиване.
5. Загуба на съзнание.

Ако някое от тези неща се случи, обмиването за молитва трябва да се възобнови. Също след естествени нужди трябва да се използва вода, защото тоалетната хартия не е достатъчна за чистотата и поклонението.

Пълна замяна на обмиването (таяммум)

Таяммум или използването на чиста земя може да замени частичното обмиване и дори пълното. Това се позволява в следните случаи:

1. Когато човек е болен и не може да използва вода.
2. Когато няма достъп до вода или тя не е в достатъчно количество.
3. Когато употребата на вода ще му навреди или ще му донесе някаква болест.
4. Когато извършването на обмиването кара човек да пропусне молитвата при погребение или празничната “асд”, които нямат заместител.

Във всеки от тези случаи се разрешава *таяммум*, който се извършва по следния начин:

1. Ударете леко с две ръце чиста земя или пясък, или нещо от вида на земята.
2. Тръснете (за да паднат грубите частици) и обършете с тях лицето така, както се прави при частичното обмиване.
3. Ударете пак с ръце и изтрийте с лявата ръка дясната до лакътя, и после с дясната ръка лявата.

Така *таяммум* е символична демонстрация на значението на обмиването, което е толкова важно за поклонението и здравето. Когато Ислямът е наложил това повтарящо се частично обмиване, то довело със себе си най-добрата хигиенна формула, непредвидена от никоя друга духовна доктрина или медицинска рецепта.

Специални улеснения при частичното обмиване

При частичното обмиване Ислямът е предложил определени улеснения. Ако човек е с (дебели) чорапи или специални обувки (местове), обути след обмиването, не е необходимо да се свалят при подновяване на обмиването. Вместо да се свалят, те може да се избършат с влажна ръка. Но поне веднъж на всеки двадесет и четири часа те трябва да се свалят, а краката да се мият. Същата практика може да се приложи, ако човек е с обувки и ако са чисти. По същия начин, ако в някоя от частите, които трябва да се измият при обмиването, има рана и ако измиването на тази част би причинило вреда, разрешава се да се изтрие с мокра ръка превръзката на раната (масх).

Пълно обмиване

Обрядно изкъпване (гусл)

Цялото тяло с ноздрите, устата и главата трябва да се измива чрез пълна баня преди молитва във всеки от следните случаи:

1. След полово сношение.
2. След полюции (неволно семеотделяне по време на сън).
3. След изтичане на менструационния период при жените.
4. В края на периода след раждане, който е не по-дълъг от четиридесет дни. Ако свърши преди това, необходимо е пълно обмиване, още на момента когато приключи.

При започване на баня или обмиване трябва да е ясно, че намерението е именно чистотата и поклонението. Човекът, който извършва обмиване частично или пълно, трябва също така да съчетае това с някои изрази, възхваляващи Аллах и молеци Го за напътствие. Някои от тези изрази подробно са разяснени и разработени в религиозните източници. Човек може да изрази най-съкровените си мисли, дори ако не знае точните думи. Това е достатъчно, щом включват възхвала на Аллах и се изричат с искреност.

Призивът за молитва (езан)

Поклонникът вече е извършил частичното обмиване, както е разяснено по-горе и е готов за молитва. Когато дойде време за молитва, добре е, според реда, посочен от сунната на Пророка Мухаммед, да се изрече призивът за молитва (азан).

Призоваващият застава с лице към кибла (посоката към храма Кааба в Мека), като вдига ръце до ушите си и с висок глас казва следното:

1. *Аллаху акбар* (Аллах е най-велик). Повтаря се четири пъти.
2. *Ашхаду ал-ла илаха елла-л-Ллах* (Свидетелствувам, че няма друг бог освен Аллах). Повтаря се два пъти.

3. *Ашхаду анна Мухаммадан расэлу-л-Лох* (Свидетелствувам, че Мухаммед е Пратеникът на Аллах). Повтаря се два пъти.

4. *Хаййа ‘ала-с-салат* (Идвайте за молитва). Повтаря се два пъти, с обръщане на лицето надясно.

5. *Хаййа ‘ала-л-фалах* (Идвайте при спасението). Повтаря се два пъти, с обръщане лицето наляво.

6. *Аллаху акбар* (Аллах е най-велик). Повтаря се два пъти.

7. *Ла илаха елла-л-Лох* (Няма друг бог освен Аллах). Изрича се веднъж.

При извършване на призива за ранна утринна молитва призоваващият добавя едно изречение веднага след пета част горе. Това изречение е:

Ас-салату хайрун мина-н-наум.

(Молитвата е по-добра от съня.)

Повтаря се два пъти. След това призоваващият продължава шеста и седма част. Това изключение се прави сутрин, защото хората спят тогава и имат нужда да им се напомни молитвата.

Навлизане в молитвата (икама)

След като се призове към молитва, поклонниците се подготвят за нея и я откриват с икама. Изреченията тук са същите, както при азан по-горе, но с две разлики:

(1) *Икама* се изрича по-бързо и по-тихо.

(2) Веднага след пета част два пъти трябва да се каже:

Кад камати-с-салат .

“Молитвата започна”.

После шеста и седма част следват до края, както обикновено.

Извършване на молитва

След като поклонникът е извършил частично обмиване и е изрекъл “азан” и “икама”, молитвата започва така:

1. Ранна утринна молитва (*салату-л-фаджр*)

При тази молитва първо се извършват две части (коленопреклонения *ракаат*) като допълнителни *сәнна* . Следват ги две други части, които са задължителни *фард* . Това, което е допълнително и задължително, се извършва по един и същ начин, само че при изричането на намерението човек трябва да различава двата вида. Извършват се следните действия:

Действие 1. Молещият се изправя с почитание и смирение, с лице към *кибла* , като вдига ръцете си до ушите, и изрича: “*Науайту ан усалли сәнната салати-л-фаджр* (или *фарда салати-л-фаджр* според случая) и допълва “ *Аллаху акбар* .”

Това означава: “Възнамерих да извърша сутрешната молитва (допълнителната или задължителната според случая). Аллах е най-Велик”. После молещият се сваля ръце и поставя дясната върху лявата над пъпа.*

Действие 2 : Молещият се казва тихо следното

“ *Субханака-л-лахэмма уа бихамдик, уа табарака-смэк, уа таала джаддук, уа ла Илаха гайрук. Аузу-би-л-лахи мина-ш-шайтани-р-раджим. Би-сми-л-лахи-р-рахмани-р-рахим* .”

Това означава: “Пречист си ти, о Аллах и Слава на Теб, и благословено е Твоето Име, и възвишено е Твоето величие, и няма друг бог освен Теб. Търся убежище при Аллах от прокудения сатана. С името на Аллах, Всемилоствивия, Милосърдния.”**

Действие 3 . Тихо или на глас молещият се рецитира началната сура на Корана (*ал-Фатиха*), следвана от някой друг откъс от Свещената Книга. (Началната сура и цитати от къси сури и знамения са представени по-нататък.)

Действие 4. Молещият се казва: “ *Аллаху акбар* ”, “Аллах е най-велик”, като се навежда под прав ъгъл, с длани върху коленете. После казва с тих глас:

“*Субхана раббиа-л-азим* .”

“Пречист е моят Господ, Превеликия”. Повтаря се три пъти. Това се нарича *руку*’ . После стоящата поза се възобновява с думите:

“*Самиа-л-лаху лиман хамида, раббана лака-л-хамд* .”

“Аллах чува всички, които го прославят. Господи наш, слава на Теб.” При изричането на това ръцете остават отстрани.

Действие 5 . Молещият се казва: “*Аллаху Акбар*” и се навежда така, че пръстите на краката, коленете, ръцете и челото му докосват земята (това е положението *суджуд*), и изрича следното:

Субхана раббиа-л-ала

“Пречист е моят Господ, Всевишния.” Повтаря се три пъти.

Действие 6 . Изговаря се “*Аллаху акбар*” след малка пауза в седнала поза (*джулус*) външната страна на левия крак и пръстите на десния, които са изправени, лежат на земята, а двете ръце са на коленете.

После се повтаря *суджуд* по същия начин и със същите думи, както първият. С това една част (*ракаат*) на молитвата е завършена.

Действие 7 . След първата част молещият се изправя с думите “*Аллаху акбар*” , става за втората част и рецитира ал-Фатиха, последвана от друг текст от Корана, както в първата част.

Действие 8 . След втория поклон (*руку*) и двете навеждания до земята (*суджуд*) като първите, молещият се сяда, както при *джулус* и рецитира *ташаххуд* с двете му части. (Следва по-нататък в този раздел.)

Действие 9 . Накрая молещият се обръща лице надясно, като изрича думите: “*Ас-саламу алайкум уа рахмату-л-Ллах*”. “Мир Вам и милост от Аллах”, после обръща лице наляво и изрича същото.

По този начин се извършва всяка молитва от две части (*ракаат*), независимо дали е задължителна или допълнителна. След като се знае правилният начин за изпълнение на тази молитва, всички други молитви ще бъдат много лесни. Трябва да се посочи че всяка стъпка или дума в ислямската молитва е много важна и е символ с дълбок смисъл.

2. Обедна Молитва (*салату-з-зухр*)

Тя се състои от четири части като допълнителни (*сунна*), следвани от четири части като задължителни (*фард*) и после още други две части като *сунна* .

Отслужването на *фард* при тази молитва е следното:

(а) Първите две *ракаат* се извършват по същия начин, както при сутрешната молитва. *Ал-Фатиха* и част от Корана се рецитират с тих глас. Поклонът (*руку*) и niskият поклон до земята (*суджуд*) се спазват по същия начин.

(б) След рецитиране на *ташаххуд* след втория поклон, отслужващият спира и отново се изправя.

(в) После молещият се рецитира само *ал-Фатиха* в третата *ракаат* без никакви други цитати от Корана и извършва *руку* и два пъти *суджуд* .

(г) При завършване на третата *ракаат* той се изправя за четвъртата и рецитира само *ал-Фатиха* , както в третата част.

(д) След поклона и изправянето молещият се сяда, както при *джулус* и рецитира целия *ташаххуд* с двете му части.

(е) После изрича поздравленията за мир наляво и надясно.

(ж) Двете части *ракаат* като допълнителни (*сунна*) се изпълняват както при утринната молитва, но с тих глас.

3. Следобедната молитва (*салату-л-аср*)

Тя се състои от четири части *сунна* , следвани от четири други *фард* . Отслужва се по същия начин, както при обедната молитва, с тих глас.

4. Молитвата при залез слънце (*салату-л-магриб*)

Тя се състои от три части *фард* , следвани от две *сунна* . Първите две части от задължителните може да се изречат тихо или на глас, а третата част е с тих глас. Извършва се по същия начин, както обедната и следобедната молитва, с изключение на това, че четвъртата част се изключва. Поклонът и навеждането до земята (*суджуд*) са след третата част, която завършва с поздравления за мир. Двете части *сунна* се извършват по същия начин, както ранната утринна молитва.

5. Вечерната молитва (*салату-л-'иша*)

Тя се състои от четири части *сунна* , четири части *фард* , две *сунна* и три *уитр* (повисоко от *сунна* и по-ниско от *фард*).*

Що се отнася до трите части *уитр* , те се извършват, както при молитвата при залез слънце с две изключения:

(а) в третата част след *ал-Фатиха* се рецитира част от Корана;

(б) при изправянето след поклона на третата част молещият се изрича следните думи:

“*Аллахумма инна настаинук, уа настахдик, уа настагфирук, уа натубу илайка, уа нумину бика, уа натауак-калу алайк, уа нусни алайка-л-хайра куллах, нашкурука уа ла накфурука, уа нахлау уа натруку ман йафджурука. Аллахумма ийака наабуд, уа лака нусалли, уа илайка насаа уа нахфид. Нарджу рахматака уа нахшаа азабаку инна азабака би-л-куффари мулхик уа салли-л-лахумма ала сайидина Мухаммад уа ала алихи уа сахбихи уа саллим.*”

Това се нарича моление *кунут* и може да се преведе, както следва:

“О, Господи! Ние Те молим за помощ и напътствие, и търсим Твоята прошка, и пред теб се разкайваме, и вярваме в Теб, и на Теб се уповаваме, и Теб възхваляваме за всяко добро. На Теб благодарим и не Те отричаме, и изоставяме, и се отдалечаваме от всеки непокорник пред теб. О, Господи! Само на Теб служим и пред Теб се покланяме и свеждаме чела до земята в *суджуд* , към Теб се стремим и работим с усърдие, надяваме се на Твоята милост и се страхуваме от Твоето мъчение. Твоето мъчение непременно ще застигне неверниците. О, Господи! Благослови нашия пророк Мухаммед и неговите близки, и неговите сподвижници, и ги приветствай.”

Ако това моление *кунут* не може да се запомни, достатъчно е да се изрецитира подобно на него, докато това се запомни. Всички допълнителни молитви (*сунна*) трябва да се извършват индивидуално, т.е. не групово. Изключение правят празничните

молитви и молитвата *уитр* през месец Рамадан. Допълнителните молитви (*сунна*) не се изискват от човек, пропуснал задължителните молитви (*фард*). Вместо това той трябва да навакса онова, което е пропуснал и да извърши задължителното. Също така, допълнителната молитва (*сунна*) не се изисква, ако е изтекло времето на придружаващата задължителна молитва (*фард*). Ако човек пропусне някоя задължителна молитва и иска да я навакса, той трябва да извърши само задължителната (*фард*).

За предпочитане е задължителната молитва (*фард*) да се извършва в група (*джамаа*), водена от водач (*имам*). Най-добре е, когато групата се събира в джамия, но може да се извърши и на други места.

Групови молитви - джамаа

1. Групата се води от имам, избран от присъстващите поклонници. Той трябва да заслужи това право и да бъде избран заради религиозното си знание и набожност.
2. Имамът на групата стои сам отпред, докато поклонниците стоят зад него в правилни редици, с лице в посоката *кибла* . Груповата молитва може да се извърши, дори ако се съберат двама души имамът и още един.
3. След изричане на намерението за молитва имамът рецитира на глас *ал-Фатиха* и допълнителния откъс от Корана през ранната утринна молитва и в първите две части на молитвите при залез слънце и вечерната молитва. Когато имамът рецитира на висок глас, поклонниците го слушат в съзерцание и смирение. Те не рецитират след имама нито *ал-Фатиха* , нито другия откъс.
4. След завършването на *ал-Фатиха* , поклонниците изричат “Амин!”. Когато имамът се изправя след коленопреклонение (*руку*), той изрича: “*Самиа-л-Лаху лиман хамидаху*” (Аллах чува всички, които Го прославят”), а поклонниците отговарят с думите: “*Раббана лака-л-хамд*” “Господи наш, слава на Теб.”
5. Поклонниците трябва да следват имама в неговите действия, без да изпреварват движенията му. Недействителна е молитвата на всеки поклонник, който в някое движение изпревари имама.
6. Колективната молитва е недействителна, ако имамът не изрече своето намерение да действа в качеството на имам. Поклонниците също трябва да изречат намерението си да следват този имам в молитвата, която той води.
7. Ако човек дойде след началото на молитвата и се присъедини към групата, дори ако е пропуснал една или повече части, той трябва да следва имама. Когато човек се присъедини към групата в коленопреклонение (*руку*), смята се, че все едно се е присъединил от началото на тази част. Но ако се присъедини в която и да е позиция след това, смята се, че е пропуснал частта и трябва индивидуално да я допълни, веднага след като имамът завърши молитвата.
8. Когато има възможност за молитва в група, никой мюсюлманин не трябва да я пропуска. Молитвата в група е значителен израз на единството на целите и действията,

удвоено благочестие и смиреност пред Аллах, ефективна солидарност на мюсюлманите, обществен ред и взаимен отклик.

Ислямската група е положителен отговор на най-острите проблеми на човечеството, произтичащи от расовата дискриминация, социалните касти и предразсъдъци. При колективна служба съгласно Исляма няма цар или подчинен, богат или беден, бял или цветнокож, първа или втора класа, задни или предни скамейки, запазени или обществени пейки. Всички поклонници стоят и действат рамо до рамо по най-дисциплинирания начин, без оглед на никакви светски мисли.

Петъчната молитва (салату-л-джумуа)

Дотук обяснихме всекидневните молитви. Сега стигнахме до седмичната петъчна молитва. Тази служба е задължителна за всеки мюсюлманин, който трябва да спазва и другите молитви, щом няма основателни извинения за тяхното пропускане. Тя се извършва в петък всяка седмица и е особено важна, защото:

1. Това е повод, предназначен от Аллах за мюсюлманите, за да могат да изразяват колективното си посвещаване на Аллах.

2. Това е среща за духовна равностметка през изминалата седмица и подготовка за следващата, както хората правят във всяка друга дейност.

3. Това е среща, чрез която мюсюлманите утвърждават себе си и укрепват религиозните си връзки и социалната солидарност на морална и духовна основа.

4. Тя показва как мюсюлманите отдават предпочитание към призива на Аллах пред всичко и над всичко друго.

Най-важните особености на молитвата :

Петъчната молитва има следните особености:

1. Времето ѝ съвпада с времето на обедната молитва (*салату-л-зухр*) и заема мястото на същата тази верига.

2. Трябва да се извърши групово, водена от имам. Сам човек не може да я извърши.

3. Ако човек я пропусне, след това не може да я навакса. В такъв случай вместо нея се отслужва обедната молитва, която обикновено замества тази служба.

4. В петък е разрешена всяка обичайна дейност, както е през всеки друг ден от седмицата. За мюсюлманите няма ден за почивка (както съботата за юдеите и неделята за християните). Те могат да изпълняват всекидневните си задължения и дейности при условие, че идват навреме на груповата служба. След завършване на службата те могат да възобновят светските си занимания.

5. Тази петъчна молитва трябва да се отслужва в джамия, ако има такава. В противен случай може да се отслужи на всяко място, например къщи, ферми, паркове и т.н.

6. Когато настъпи времето за молитва, се отправя зов за молитвата (*азан*). После тихо, както при обедната молитва, и индивидуално, се извършва допълнителна молитва от четири части (*сунна*). Когато тази част завърши, имамът застава с лице към аудиторията и изнася своята проповед (*хутба*), която е основна част от службата. Докато имамът говори, никой друг не трябва да говори или да отслужва молитва. Всеки трябва да седи и спокойно да слуша проповедта до края.

7. Тази проповед (*хутба*) се състои от две части, всяка от които започва с думи на възхвала към Аллах и благослов към Пророка Мухаммед. В първата част трябва да се рецитира откъс от Корана, който да бъде обяснен за напомняне. В края на първата част имамът прави кратка пауза в седнала поза, после става и извършва втората част на своята проповед. Общи въпроси на мюсюлманите могат да бъдат обсъдени във всяка една или и в двете части на проповедта. Във втората част имамът отправя специална молба за благополучието на всички мюсюлмани.

8. След *икама* се отслужват двете задължителни части под водителството на имама, който рецитира на висок глас Фатиха и друг откъс от Корана. С това молитвата вече е завършена. После може да се извърши допълнителна молитва от две части индивидуална, на тих глас.

По-ранните четири и по-късните две допълнителни части (*сунна*) могат да се извършват и вкъщи. Те могат да бъдат заместени също от някои други задължителни молитви, пропуснати преди време.

Всеки участник в петъчната групова молитва или в празничните молитви (*аид*) трябва да се постарее максимално да бъде чист и спретнат. Въпреки че не е задължен да извърши пълно обмиване, препоръчва се ритуално изкъпване, тъй като освежава човека и той се чувства по-приятно.

Важността на празничните молитви

Празник “аид” означава щастие или веселие, което се връща и се повтаря. Празничната молитва е много важна за всички мюсюлмани. Тя има достойнствата на всекидневните молитви, както бе обяснено по-горе, ефектите на седмичното събиране при петъчната молитва и характеристиките на годишните събирания на мюсюлманите. Мюсюлманите имат два празника. Първият се нарича “аиду-л-фитр” празник по повод привършване на говеенето след Рамадан. Това става през първия ден от месеца Шаууал, десетия месец на мюсюлманската година, той следва месец Рамадан, през който е бил низпослан Коранът и тогава се говее. Вторият празник се нарича “аиду-л-адха” празник на жертвоприношението. Това става на десетия ден на месец Зу-л-хиджа, последния месец на мюсюлманската година, който следва завършването на поклонението в Мека (хадж), едно изключително посвещаване.

Тези два ислямски празника са уникални във всяко отношение. В никоя друга религия или социополитическа система не се среща нещо подобно. Освен висшите духовни и морални черти тези празници имат несравними качества:

1. Всеки празник (*aid*) е тържество вследствие на значително постижение на мюсюлманина в служенето на Аллах. Първият празник идва след цял месец на пълни дневни пости. Вторият празник отбелязва завършването на *хадж* в Мека, през който мюсюлманинът демонстрира своето отричане от светските грижи и откликва на зова на Аллах.

2. Всеки празник е благодарствен ден, в който мюсюлманите се събират в братска и радостна обстановка да изкажат благодарност на Аллах за помощта при изпълнение на духовните им задължения преди празника. Тази форма на благодарност не се ограничава в духовното посвещаване и устния израз. Тя е много повече израз на социален и хуманен дух. Мюсюлманите, завършили говеенето през *Рамадан*, изразяват своята благодарност към Аллах, като раздават милостиня на бедните и нуждаещите се през първия празник. По подобен начин мюсюлманите, извършили поклонение *хадж* в Мека, както и тези, които остават вкъщи, извършват своите жертвоприношения, заколвайки жертвените животни за разпределение сред бедните и нуждаещите се. Разпределянето на милостинята и на жертвените животни е част от най-важните особености на празниците. Тази ислямска форма на благодарност е завършено съчетание от духовно посвещаване и човешка благосклонност нещо, което се среща единствено при Исляма.

3. Всеки празник е ден на възпоминание. Дори и в най-радостните си дни мюсюлманите започват деня с поклонение пред Аллах. Те се молят и прославят Неговото име и Му благодарят за Неговата благодат. В този ден те си припомнят покойните, като се молят за душите им, припомнят си също нуждаещите се, които протягат ръка за помощ, натъжените, като им изказват съчувствие и утешение, болните, като ги посещават и им пожелават оздравяване. Така значението на възпоминанието през този ден надвишава всички рамки и се разпростира далеч извън човешкия живот.

4. Всеки празник е ден на победа. Човекът, успял да осигури духовните си права, посреща празника с чувство за победа. Печели онзи, който искрено изпълни задълженията си, свързани с празника. Той доказва, че силно владее своите желания, упражнява самоконтрол и се наслаждава на вкуса на дисциплинирания живот. След като човек постигне тези качества, той е спечелил най-голямата си победа, защото знаещият как да се самоконтролира и да дисциплинира желанията си е свободен от грях и грешки, от страх, порок, неприличие, ревност, алчност, унижение и други робски прояви. Затова, когато посреща празника, отбелязващ достигането на неговата свобода, той всъщност празнува своята победа и така празникът се превръща в ден на победа.

5. Всеки празник е ден на жътва. Всички работещи по пътя на Аллах, всички истински вярващи в този ден жънат плодовете на добрите си дела, когато Аллах отдава Своята милост и благослов в изобилие. От друга страна, в ислямското общество се събират дарения в името на религиозното братство и социалната отговорност. Тези дарения се дават в дух на взаимна любов, съчувствие и загриженост. Затова всеки член на ислямското общество по един или друг начин ще пожъне плодове или ще придобие полза. Аллах дава без ограничения, особено на онези, които искрено се интересуват от благополучието на вярващите си събратя. Онези, които нямат какво да дадат, ще получат заедно с огромните Божи дарове дарения от своите братя-благодетели. Имащите и нямащите ще се насладят на благослова на Аллах и наистина ще бъде ден на добра жътва.

6. Всеки празник е ден за прошка. Когато мюсюлманите се събират за празничната молитва, те всички с цялото си сърце молят своя Господ за прошка и усилване на вярата. Аллах е обещал на Своите искрени раби милост и прошка. В такава общност, обърната към Аллах, всеки истински мюсюлманин би се почувствувал засрамен пред Аллах, ако изпитва неприязън или лоши чувства към своите събратя. Истинският мюсюлманин непременно ще бъде дълбоко впечатлен от това братско и духовно множество и ще овладее лошите си чувства, ако има такива. В същото време той ще прости на онези, които са му причинили зло, защото самият той ще се моли за Божията прошка и ще направи всичко за постигане на тази цел. Духът на това множество го е научил, че ако прости, ще му бъде простено. И когато той прости, Аллах ще му прости греховете. И затова този ден е ден за прошка.

7. Всеки празник е ден за мир. Когато се установи мирът в сърцето на мюсюлманина, той сключва свещен договор за мир с Аллах. И когато човекът е в мир с Аллах, тогава той заживява в мир със себе си и с цялата вселена. Затова, когато отбелязва празника по правилния начин, той всъщност сключва мирен договор със себе си и с Аллах, и затова празничният ден е ден за мир.

Това е правилното значение на ислямския празник: ден за мир и благодарност, ден за прошка и победа на морала, ден за добра жътва и забележителни постижения, и ден за напомняне, че ислямският празник е всичко това, но и нещо повече той е ден на Исляма, ден на Аллах.

Извършване на празничната молитва салату-л-аид

Байрам намаз

1. Както за петъчната молитва, всеки поклонник облича чисти дрехи и в най-добър вид отива на празничната молитва. В джамията или на мястото, където се събират поклонниците, преди началото на молитвата вярвящият изрича текст, известен като “такбир” (Ще го представим в края на тази част.)

2. Времето за празничната молитва е след изгрев слънце и преди пладне. При това не се изисква зов за молитва *азан* или влизане в молитва *икама*. Молитвата се състои от две части, които се извършват преди проповедта *хутба*. В първата част онзи, който води молитвата (*имамът*), изрича три пъти “*Аллаху акбар*” (“Аллах е най-велик”), след като започва молитвата със същото, като всеки път вдига ръце до ушите и ги спуска, после чете на глас *ал-Фатиха* и откъс от Корана. Във втората част той изрича три пъти “*Аллаху акбар*”, след като изрича същото само веднъж след изправянето си, после продължава с *ал-Фатиха* и някакъв откъс от Корана.

3. След отслужването на молитвата в двете ъ части *имамът* произнася проповед, с която приканва мюсюлманите да се боят от Аллах и да се придържат към Книгата на Аллах, и към пътя на Неговия Пратеник, както това обикновено се прави в петъчната проповед.

4. В проповедта за първия празник на годината (*аиду-л-фитр*) *имамът* трябва да привлече вниманието към въпроса за *садакату-л-фитр* милостинята при прекратяване

на говеенето. Това е задължителна милостиня и всеки мюсюлманин, комуто е по силите, трябва да даде на бедни хора поне един пълен обяд или неговата равностойност. Ако той има някои подчинени, трябва да извърши същото за всеки един от тях. Например, ако издържа себе си и трима подчинени, той трябва да разпредели най-малко четири пълни обяда или тяхната равностойност на нуждаещите се. За предпочитане е тази милостиня да се раздаде достатъчно рано преди молитвата, за да посрещнат бедните празничния ден радостни.

5. В проповедта за втория празник (*аиду-л-адха*) имамят трябва да привлече вниманието към задължението за жертвоприношение. В деня на *аиду-л-адха* (празника на жертвоприношението) всеки мюсюлманин, който има средства, трябва да принесе жертвено животно. Козел или овца е достатъчно за едно домакинство. Крава или вол е достатъчно за седем отделни домакинства. За предпочитане е жертвеното животно да се заколи в деня на празника след молитва. Но то ще бъде прието, ако се заколи и на втория, и на третия ден. Относно месото на закланите жертвени животни Свещеният Коран казва следното:

“Яжте от тях и хранете доволстващия и просяка.”

[22:36]

Относно същото Свещеният Коран казва:

“Нито тяхното месо, нито кръвта им ще стигне до Аллах, ала до Него ще стигне вашата набожност.”

[22:37]

Трябва да посочим, че празничните молитви не заместват задължителната ранна утринна молитва (фаджр), тя не може да бъде заменена с никоя друга молитва.

Такбир , който се изрича преди молитвите на двата празника и след обикновените молитви през трите дни на втория аид, се нарича *такбирул-л-ташрик* . Той се извършва, както следва:

Аллаху акбар (три пъти) (Аллах е най-велик).

Ла илаха илла-л-Ллах (Няма друг бог освен Аллах).

Аллаху акбар (два пъти) *уа лил-Лахи-л-хамд* (Слава на Аллах).

Аллаху акбару кабира (Наистина, Аллах е най-велик).

Уа-л-хамду ли-л-Лахи касира (Голяма да е славата на Аллах).

Уа субхана-л-Лахи букратан уа асила (Пречист е Аллах денем и нощем).

Ла илаха илла-Лаха уахдаху (Наистина, няма друг бог освен Аллах.)

Садака уадаху уа насара абдаху (Изпълни Той своето обещание и подкрепи своя раб [Мухаммед].)

Уа аазза джундаху уа хазама-л-ахзаба уахдуху (Подкрепи Той Своята войска и Сам победи неверниците).

Ла иллаха илля-л-Лаха уа ла набуду илла ийахху, мухлисина лаху-д-дина уа лау кариха-л-кафирун (Няма друг бог освен Аллах и ние служим единствено на Него. Искрени сме към Него, дори неверниците да възненавиждат това.).

Аллахума салли ала сайидина Мухаммед (Господи наш, благослови нашия Пророк Мухаммед).

Уа ала али сайидина Мухаммед (Благослови и неговото семейство).

Уа ала асхаби сайидина Мухаммед (Благослови и неговите сподвижници).

Уа ала ансари сайидина Мухаммед (Благослови и неговите помощници).

Уа ала азуаджи сайидина Мухаммед (И съпругите на Пророка).

Уа ала зуррийати сайидина Мухаммед (Благослови и неговото потомство).

Уа саллим таслиман касира (И многократно ги приветствуй).

Скъсяване на молитвата

1. Човек може да съкрати задължителните молитви от четири на две части, ако пътува на разстояние деветдесет километра или повече от дома си. Съкращаването е приложимо за обедната молитва зухр, следобедната молитва аср и вечерната молитва иша. Ранната утринна фаджр и молитвата при залез магриб остават непроменени.

2. Това разрешение остава в сила, дори след като пътникът достигне целта на пътуването си, ако не възнамерява престоят му там да продължи петнадесет или повече дни. В противен случай той трябва да извърши молитвите (които могат да се намалят) без съкращение.

3. Когато е на път и при горните условия, той е освободен от всички допълнителни молитви *сэнна*, освен двете части сунна на ранна утринна молитва *фаджр* и *устр*, които следват вечерната молитва *иша*.

Време, когато не се препоръчва отслужване на молитва.

На мюсюлманина не се препоръчва да отслужва молитви, задължителни или допълнителни сунна, по време, когато:

- 1) слънцето изгрява;
- 2) слънцето е в зенита си;
- 3) слънцето залязва;

- 4) жената е в менструален период, в период на раждане или след това;
- 5) човек не е чист, частично или напълно.

Компенсиране за пропуснатите молитви

1. Като правило всеки мюсюлманин, мъж или жена, трябва да отслужва молитвата в съответното ѝ време. Който не успее да направи това, без да има разумно оправдание, върши наказуем грях.

2. С изключение на жените в период на раждане или менструация и всеки, който е ненормален или в безсъзнание за определено време, мюсюлманинът е длъжен да компенсира всяка пропусната задължителна молитва.

3. При компенсиране на пропуснатите молитви човек трябва да ги отслужва в оригиналната им форма, например, ако са били скъсени, така и трябва да се отслужват.

4. Между пропуснатите и предстоящите молитви съществува определен ред, който трябва да се спазва строго първо се извършва пропуснатата молитва, а после актуалната. Но ако пропуснатите молитви са прекалено много и е невъзможно да се помни точното им време или времето е недостатъчно за извършване на пропуснатите и актуалните в един и същ момент, тогава първо се отслужва актуалната молитва, а пропуснатите молитви могат да се отложат за по-късно. При всички случаи мюсюлманинът трябва да е сигурен, че делата му са чисти и че няма пропуснати молитви.

Молитвите тарауих

Тези молитви са специфични за месец Рамадан. Те следват вечерната молитва иша. Състоят се от осем до двадесет части ракаат, които се извършват две по две с пауза между две части. Много повече се предпочита тези молитви да се извършват в група преди уетр, което е последната част на допълнителната вечерна молитва.

Проваляне на молитвите

Всяка молитва става невалидна и се анулира при всяко едно от посочените по-долу действия:

- 1) изпреварване на имама с действие или движение в молитвата;
- 2) ядене или пиене по време на молитвата;
- 3) изричане на нещо извън предписаното в молитвите;
- 4) отклонение на посоката от тази към Мека;

5) извършване на действие или движение извън действията и движенията на молитвата;

6) вършене на неща, които анулират молитвата, например уриниране, ходене по голяма нужда, отделяне на газове, кръвотечение и т.н.;

7) неспазване на някои от основните действия на молитвата като стоене, рецитиране на Корана, *руку*, *суджуд* и т.н.;

8) непокриване на тялото между пъпа и колената по време на молитвата при мъжете и на всяка част от тялото, освен ръцете и лицето, при жените.

Всяка молитва, станала невалидна, трябва да бъде повторена.

Молитвата при погребение (салату-л-джаназа)

1. Молитвата за починалия мюсюлманин е общо колективно задължение (фард кифая). Това означава, че ако тази молитва отслужат част от вярващите, които присъстват в момента, това е достатъчно, другите мюсюлмани се освобождават от тази отговорност.

2. Когато мюсюлманин умре, цялото му тяло трябва да бъде измито със сапун или друг прах или дезинфекциращо средство, и изчистено от всички видими нечистотии, като се започва с частите, измивани при частично обмиване (*уду*). Когато цялото тяло е почистено, то се завива в един или повече ката бял памучен плат, покриващи всички части на тялото.

3. След това мъртвото тяло се слага на поставка и се носи до мястото за молитва джамия или друго чисто помещение. Тялото се поставя с лице към Мека.

4. Всички участници в молитвата трябва да извършат частично обмиване (*уду*), освен ако не са извършили такова преди. Водителят *имам* стои до тялото на мъртвеца към *кибла* с последователите, които са в редици зад него.

5. Водителят вдига ръце към ушите си, като изрича тихо намерението си да отслужи молитва за починалия и призовава “*Аллаху акбар*” “Аллах е най-велик”. Поклонниците следват водителя, после слагат десните си ръце върху левите под пъпа, както при другите молитви. После водителят и поклонниците тихо четат ал-Фатиха.

6. След това водителят произнася “*Аллаху Акбар*” , без да вдига ръце и рецитира втората част на *ташаххуд* (от “*Аллахумма салли ала сайидина Мухаммед*” до края).

7. Имамът изрича третия такбир с думите “*Аллаху акбар*” , без да вдига ръце, и се моли за починалия с подходящите думи, които знае. За предпочитане са следните:

Аллахумма-игфир ли хайинна уа майитина, уа шахидина уа гаибина уа сагирина уа кабирина уа закирина уа унсана.

Аллахумма ман ахяйтуху минна фа ахийки ала-л-Ислям. Уа ман тауаффайтаху минна фа тауаффаху ала-л-Ислям. Аллахумма ла тахримна аджраху уа ла тафтинна бадаху.

“Господи наш! Опрости на живите от нас и на мъртвите, на тези, които присъствуват и отсъствуват, на младите и на възрастните, на мъжете и на жените!

Господи наш, на когото Ти даваш живот сред нас, помогни му да живее в Исляма и на когото Ти взимаш душата, помогни му да умре във Вярата!

Господи наш! Не ни лишавай от наградата за търпението за неговата загуба и не подлагай на изпитание!”

После се прави четвъртият *такбир* (с думите “*Аллаху акбар*”) без вдигане на ръце, последвано от мирни приветствия надясно и наляво, както при другите молитви. Трябва да се помни, че поклонниците, които са отзад в редици, следват водителя имам неотклонно и всеки рецитира същите фрази с тих глас.

8. След завършването на молитвата тялото се спуска за погребение с лице, обърнато към Мека. При спускане на тялото се изричат следните думи:

“Би-сми-л-Лахи уа би-л-Лахи уа ала миллати расули-л-Лахи салла-л-Лаху алайхи уа саллам.”

“В името на Аллах и с [помощта на] Аллах, и в пътя на Пратеника на Аллах, Аллах да го благослови и с мир да го дари!”

Ако е починало дете преди пубертета, молитвата е същата, с изключение на това, че след третия *такбир* и вместо тази молба поклонниците рецитират следните думи:

“Аллахумма иджалху лана фаратан уа яджалху лана зухран, уа иджалху лана шафина уа мушаффаа.”

“Господи наш! Направи го (я) наш предвестник и нека той бъде награда за нас и съкровище, направи го наш застъпник и приеме молбите му!”

Цялата молитва при погребението се извършва в стояща поза. При преминаване на погребалното шествие, независимо дали е на мюсюлманин или не, всеки мюсюлманин трябва да стане от уважение към починалия.

Мъж се измива от мъж, жена се измива от жена. Жена може да измие съпруга си, а мъж или жена могат да измият малките деца. По време на миенето ръцете на миещия трябва да бъдат покрити с ръкавици или друга тъкан, а интимните части на мъртвото тяло трябва да бъдат покрити и измити, без да се гледат.

Гробът трябва да се изгради и обозначи по обикновен начин. Мъртвото тяло трябва да се покрие с бял памучен плат от стандартен материал. Ислямският обичай отхвърля екстравагантността при изграждането на гроба или обличането на тялото във фини одежди. Това е изкуствена суета и загуба на средства, които могат да бъдат използвани по друг, много по-полезен.

Обичаят на някои северноамерикански мюсюлмани да дават голям и скъп банкет при погребение на починал също не е ислямски и е безотговорно пилеене на пари и усилия, които ще са по-полезни, ако се използват по друг начин.

Основни забележки по Молитвата

Както вече бе посочено, съзнанието на мюсюлманина винаги трябва да бъде заето със споменаването на Аллах, а езикът му винаги трябва да изрича думи на възхвала на Аллах. Освен гореспоменатите молитви има много други случаи, при които Пророкът Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) препоръчва извършването на молитва. Тези случаи са:

- 1) по време на пороеен дъжд;
- 2) по време на суша и недостиг на дъжд;
- 3) по време на слънчево затъмнение.

В такива случаи се препоръчва на мюсюлманина да извърши молитва с части и продължителност според неговото желание.

Съществуват и други случаи, в които той отправя молби към своя Господ, изразява благодарност към Аллах и признателност за Неговата щедрост, надежда в Него и упование на Неговата подкрепа, споменава Неговото име и моли за милост. Тези случаи са:

- 1) при раждане на дете;
- 2) при сключване на брак;
- 3) при лягане и ставане от сън;
- 4) при излизане и влизане вкъщи;
- 5) при влизане и излизане от тоалетната;
- 6) при започване на пътуване или влизане в селище;
- 7) при яздене и шофиране;
- 8) при качване в превозно средство;
- 9) при беда и тъга;
- 10) след баня или частично обмиване;
- 11) при получаване на първите плодове от реколтата;

12) при отиване на гробище.

При всеки от тези случаи се препоръчва на мюсюлманина да споменава Аллах с подходящ израз на неговите чувства и мисли. За тези случаи има определени молитви, но човек може да използва, каквото знае, стига да е за възхвала на Аллах и за Негово споменаване.

Ето някои подходящи примери за използване:

1. Преди хранене или пиене човек казва:

“Би-сми-л-Лахи уа ала баракати-л-Ллах.”

“В името на Аллах и с благословията на Аллах.”

2. При свършване на хранене човек казва:

“Ал-хамду ли-л-Лахи ал-лази атамана, уа сакана уа джалана муслимийн.” ;

“Слава на Аллах, който ни нахрани, и ни напои, и ни направи мюсюлмани.”

3. При посещение на болен човек казва:

“Азхиби-л-баса Рабба-н-нас, уашифи Анта-Ш-шафи, ла шифаа илла шифаук шифана ла югадиру сакама.”

“Премахни болестта, о, Господарю на хората и дай изцеление, Ти си Изцелителят, няма изцеления освен Твоето изцеление, оздравяване, което не оставя след себе си недъг.”

Сега ще споменем *ал-Фатиха* , *ташаххуд* и някои къси сури от Корана.

1. *ал-Фатиха* (откриващата сура или *ал-хамд*)

Би-сми-л-лахи-р-Рахмани-р-Рахим. Ал-хамду ли-л-Лахи Рабби-л-аламин

Ар-Рахмани-р-Рахим

Малики яуми-д-Дин

Ияка набуду уа ияка настаин

Ихдина-с-сирата-л-мустаким.

Сирата-л-лазина наамта алайхим, гайри-л-магдуби алайхим уа ла д-даллин. (Амин)

Това се превежда така:

“В името на Аллах, Всемилолюбивия, Милосърдния!

Слава на Аллах, Господа на световете,

Всемилостивия, Милосърдния.

Владетеля на Съдния Ден.

Само на Теб служим и единствено Теб за подкрепа зовем

Насочи ни по правия път,

пътя на тези, които си дарил с благодат, не на [тези], които са под гняв, нито на заблудените.” (Амин)

[Коран, 1]

2. *Ташаххуд*

а) Първата част

Ат-тахийату ли-л-лахи уа-с-салауату уа-т-тайибат.

Ассаламу алайка айуха-н-набийу уа рахмату-л-Лахи уа баракатуху. Ас-саламу алайна уа ала ибади-л-Лахи-с-салихин Ашхаду ал ла иллаха илла-л-Ллах, уа ашхаду анна Мухаммадан абдуху уа расулх.

Превод:

“Всички поздравя, всички молитви и всички блага принадлежат на Аллах.

Мир на теб, Пророче, и милост от Аллах, и благодат от Него Мир на нас и на всички праведни раби на Аллах!

Свидетелствувам, че няма друг бог освен Аллах и свидетелствам, че Мухаммед е Негов раб и Негов Пратеник.” (Тази част се изрича след втората част във всяка молитва, състояща се от три или четири части. После молещият се изправя за третата част.)

б) Втората част от *ташаххуд* :

Аллахумма салли ала сайидина Мухаммед уа ала али сайидина Мухаммед, кама саллайта ала сайидина Ибрахим уа ала али сайидина Ибрахим.

Уа барик ала сайидина Мухаммед уа ала али сайидина Мухаммед, кама баракта ала сайидина Ибрахим уа ала али сайидина Ибрахим, фи-л-аламина иннака хамидун маджид.

Преводът е следният:

“Господи наш! Приветствувай нашия водител Мухаммед и рода на нашия водител Мухаммед, както приветства Ти нашия водител Ибрахим и рода на нашия водител Ибрахим.

И благослови нашия водител Мухаммед и рода на нашия водител Мухаммед, както благослови Ти нашия пътеводител Ибрахим, и рода на нашия водител Ибрахим! Наистина Ти си всеславен, предостоеен.”

(Двете части на *ташахху* се изричат в последната част на всяка молитва, като след края на втората част следват приветствията за мир и молитвата завършва. Само в молитвата при погребение втората част се изрича след втория *такбир* .)

Къси сури от Корана

Би-сми-л-лахи-р-Рахмани-р-Рахим

Кул хуа-л-лаху Ахад

Ал-лаху-с-Самад

Лам йалид уа лам юулад

Уа лам йакун лаху куфуан ахад

(В името на Аллах, Всемилютивия, Милосърдния! Кажя [о, Мухаммед]: “Той е Аллах Единствения, Аллах, Целта [на всички възжеления]! Нито е раждал, нито е роден, и няма равен Нему.”)

[Коран, 112]

б)

Би-сми-л-лахи-р-Рахмани-р-Рахим

Уа-л-асри

Инна-л-инсана ла-фи хуср,

Илла-л-лазийна аману уа амилу-с-салихат уа тауасау бил-хак уа тауасау би-с-сабр

(В името на Аллах, Всемилютивия, Милосърдния! Кълна се в следобеда човекът е в загуба, освен онези, които вярват и вършат праведни дела, и взаимно се наставляват за истината, и взаимно се наставляват за търпението.)

[Коран, 103]

Една от тези къси сури се рецитира след *ал-Фатиха* във всяка от първите две части. В третата и четвъртата част се чете само *ал-Фатиха* .

В Корана има много къси и лесни сури. Всеки мюсюлманин трябва да положи известни усилия да научи наизуст толкова сури от Корана, колкото е способен. Той

трябва да чете също и да изучава препоръките на Корана. Само по себе си четенето на Корана е висша форма на поклонение и плодотворно посвещение.

Говеенето (саум)

Говеенето представлява друга уникална морална и духовна характеристика на Исляма. Научната формулировка го определя като пълно въздържане от храна, напитки, съвокупление и пушене от появата на зората до залез слънце по време на Рамадан, деветия месец от ислямската година. Но ако се ограничим само в това научно определение, ще допуснем голяма грешка.

С въвеждането на тази несравнима традиция Ислямът е засадил вечнорастящото дърво на безграничната добродетел и безценни плодове. Ето защо е необходимо да се разясни духовното значение на ислямското говеене:

1. Говеенето учи човека на искрена любов, защото когато той говее, прави това от дълбока любов към Всевишния Аллах. А този, който истински обича Аллах, е човек, който наистина знае какво е любов.

2. Говеенето дава на човека съзидателно чувство на надежда и оптимистичен поглед върху живота, защото когато говее, той възнамерява да спечели неговото одобрение и така търси Неговата милост.

3. С говеенето мюсюлманинът демонстрира преданост и искреност, и търси близост до Аллах, защото когато говее той върши това в името на Аллах и само заради Аллах.

4. Говеенето развива у човека бдителна и здрава съвест, защото то е тайна между човека и неговия Господ. Няма светска власт, която да проверява човешкото поведение или да принуждава да се говее. Човек спазва това, за да бъде доволен Неговият Господ и да задоволи собствената си съвест с искреност тайно и явно. Няма по-добър начин от този за развитието на будна съвест у човека.

5. Говеенето изпълва човека с търпение и безкористност, защото когато говее, той чувства болките на лишението, но търпеливо ги понася. Наистина това лишние може да бъде временно, но все пак без съмнение този опит му дава възможност да разбере суровите последствия от такова страдание върху другите, които може би са лишени от основни средства за съществуване с дни или седмици, или вероятно с месеци. Значението на този опит в социален и хуманен смисъл е, че такъв човек е много по-бърз от всеки друг в съчувствието си към своите събратя и в отклика си на техните нужди. А това е красноречив израз на безкористност и истинско съчувствие.

6. Говеенето е ефективен урок по приложна умереност и сила на волята. Този, който правилно говее, е със сигурност човек, който може да дисциплинира своите страсти и желания, и да стои над физическите изкушения. Такъв е човекът със силна личност и характер, човекът със силна воля и решимост.

7. Говеенето дава на човека прозрачна душа и превъзходство, чисто съзнание за мислене и лекота на тялото, да се движи и действа. Всичко това е сигурният ефект от

лекия стомах. Медицинските съвети, биологическите правила и интелектуалният опит потвърждават този факт.

8. Говеенето дава на човек нов начин на мъдро спестяване и организиране на бюджета, защото когато говее той поема по-малко храна и следователно харчи по-малко пари, и полага по-малко усилия. Това е духовен урок за семеен бюджет и икономия.

9. Говеенето дава възможност на човек да усъвършенствува изкуството на адаптация. Ние можем лесно да разберем това, след като осъзнаем, че говеенето кара човека да промени целия си начин на живот. Когато се промени, той естествено се приспособява към една нова система и се старее да спазва новите правила. Това в крайна сметка развива у него силна способност за адаптиране и самовъзникваща енергия за преодоляване на непредсказуеми трудности.

10. Говеенето учи човек на дисциплина и здравословно оцеляване. Когато човек редовно говее през дните на месец Рамадан и го прави години наред, той със сигурност се приспособява към една висша форма на дисциплина и великолепно чувство за ред. По същия начин, когато освобождава стомаха си, и храносмилателната му система почива, той наистина подсиурява тялото си, да не говорим за душата, срещу вредата от препълнения стомах. С тази форма на почивка той може да бъде сигурен, че тялото му ще оцелее от обичайното разстройване и срив, и че душата му ще продължи да свети чиста и мирна.

11. Говеенето поражда у човека истински дух на социална принадлежност, на единство и братство, на равенство пред Аллах и пред закона. Този дух е естествен резултат от факта, че когато човек говее, той чувства, че се присъединява към цялото мюсюлманско общество в спазването на същото задължение по същия начин, поради същите мотиви, със същите цели. Никой социолог не може да твърди, че в някоя историческа епоха е имало нещо, което да се сравни с това прекрасно ислямско задължение. През вековете хората са търсели приемлива принадлежност, единство, братство, равенство, но гласът им е оставал глас в пустиня. Колко малко са успели в това! Къде могат да намерят те своите цели без водещата светлина на Исляма?

12. Говеенето е божествено предписание за самоуспокоение и самоконтрол, за поддържане на човешкото достойнство и свобода, победа и мир. Тези резултати винаги се проявяват като жива действителност в сърцето на човек, който знае как правилно да говее. Когато говее по подходящ начин, той владее себе си, напълно контролира страстите си, дисциплинира желанията си и се съпротивлява срещу всички лоши изкушения. По този начин той се самоизцелява, възстановява достойнството и честта си, освобождава се от плена на злото. След като постигне това, той установява вътрешен покой, което е извор на постоянен мир с Аллах и следователно с цялата вселена.

Тук някой би се изкусил да повдигне възражението ако такъв е случаят с ислямската традиция на говеене и ако такава е картината на Исляма, защо мюсюлманите не живеят в утопия? На подобно възражение можем само да отговорим, че мюсюлманите са живели в утопия през определена епоха от тяхната история. Осъществяването на тази утопия било феномен с уникално постижение в човешката история. Ние казваме уникално, защото никоя религия или социална система освен Исляма не е била в състояние да реализира това в действителността. Утопията при

другите религии и социални системи винаги е оставала в категорията на теориите или пожеланията и мечтите понякога неясна, понякога близка, но повечето пъти далечна. Но утопията при Исляма е била напълно реализирана и приложена на практика. В човешки и практически смисъл това означава, че утопията при Исляма може отново да се възстанови на тази земя и тя се гради на здрави основи и практически приложими принципи.

Причините, поради които ислямската утопия не се възстановява в днешно време, са многобройни и лесно обясними. Но за да ограничим нашата дискусия до традицията на говеенето, ще кажем, че за тяхно нещастие много мюсюлмани не говеят или показват безразличие към това. От друга страна, повечето от тези, които спазват говеенето, не разбират истинското му значение и извличат малко полза от него или изобщо не извличат. Ето защо мюсюлманите днес като цяло не се ползват от същинските привилегии на говеенето.

Отново някой може да възрази, че твърденията за ислямското говеене се отнасят и за други видове постене като еврейските пости, християнските пости (преди Великден), гандийските пости и т.н. Защо тогава мюсюлманите правят подобни произволни заключения за тяхното говеене?

Към такъв човек и към всички други като него отправяме нашия апел. Противоречи на религиозните ни принципи и ислямския ни морал да клеветим който и да е пророк на Аллах или да отричаме която и да е истина, или да фалшифицираме божествена религия. Други хора се чувстват свободни да вършат безотговорни постъпки, но не и мюсюлманите, защото знаем, че слезем ли на подобно ниско равнище на нравственост, по-скоро на равнище на безнравственост, ние фактически ще излезем от рамките на Исляма. Знаем също, че предписанието на постите е толкова старо, колкото и историята, и че това е било предписано от Аллах за хората преди Исляма, както е било предписано от Него за мюсюлманите. Но ние не знаем и не вярваме, че другите хора знаят точната форма и подходящите начини, в които Аллах е предписал тези други видове пости. Както и да е, в името на истината и чистото любопитство можем да докажем нашите предимства чрез сравнение на това предписание при Исляма с другите видове постене:

1. При другите религии и догми, при другите учения и доктрини, постещият се въздържа от определена храна или напитки, или материални възплъщения, но той е свободен да подмени това и да поглъща заместители, които също носят материален характер. При Исляма човек се въздържа от всички неща, носещи материален характер – храна, пушене и т.н., за да получи духовни радости и морална храна. Мюсюлманинът пречиства стомаха си от всички материални неща, за да изпълни душата с мир и благослов, за да изпълни сърцето си с любов и симпатия, за да изпълни духа си с благочестие и вяра, за да изпълни съзнанието си с мъдрост и решимост.

2. Целта на постите в другите религии и философии е неизменно частична. Те са или за духовни цели, или за физически нужди, или за интелектуални способности и никога не са съвкупност от всичко това. А в Исляма говеенето е за всички тези придобивки и за много други цели: социални и икономически, морални и хуманни, лични и обществени, вътрешни и външни, местни и национални – всички събрани заедно.

3. Постите извън Исляма не изискват повече от частично въздържане от определени материални неща. А при Исляма говеенето се придружава от допълнително

посвящаване и поклонение, допълнителна благотворителност и изучаване на Корана, допълнителна общителност и живот, допълнителна самодисциплина и съвестност. Така говеещият мюсюлманин се чувства вече различен човек. Отвътре той е толкова чист и неопетнен, колкото е и отвън, а душата му е толкова прозрачна, че той се чувства близо до съвършенството, защото е толкова близо до Аллах.

4. Както добре знаем и както сочи всекидневната практика, другите нравствени философии и религии учат човека, че той може да постигне моралните си цели или да влезе в Царството на Аллах, само ако изтръгне от себе си светските дела. Така става необходимо човек да изостави светските си интереси, да пренебрегне човешките си отговорности и да прибегне към самоизмъчване или суров аскетизъм, важна част от който са постите. Такъв тип пости при подобни хора може да се използва и е използван като претекст за прикриване на унижителното отклонение от нормалния начин на живот. Но говеенето в Исляма не е развод с живота, а е щастлив брак с него, не е отклонение, а проникновение с духовни средства, не пренебрежение, а морално обогатяване. Ислямското говеене не развежда религията с всекидневния живот, нито отделя душата от тялото. Той не разрушава, а внася хармония. Не разлага, а прелива. Не разделя, а съединява и спасява.

5. Дори времето за говеене при Исляма е удивителен феномен. При другите религии времето на постите е строго ограничено в дадено време от годината. А при Исляма времето за пости идва с Рамадан, деветия месец от годината. Ислямският календар е лунарен и месеците се изчисляват в зависимост от различните положения на луната. Това означава, че за период, по-голям от ограничен брой години, ислямското говеене покрива четирите сезона на годината и се движи назад и напред, с редуване между лятото и зимата, есента и пролетта. Същността на лунния календар е такава, че месец Рамадан например е през януари в една година, и през декември в друга, и по всяко време между тях през следващите години. В духовен смисъл това означава, че мюсюлманинът се наслаждава на говеенето на различни равнища и вкусува от духовния му аромат в различни сезони при различен климат: понякога през зимата в къси и студени дни, понякога през лятото в дълги и горещи дни, понякога между тях. Но това разнообразие на опита при всички времена остава явна особеност на жизнеността на ислямската традиция. Това е също и неизтощим израз на готовност, динамизъм и адаптиране на вярващия мюсюлманин. Това е със сигурност здрав, забележителен компонент на ислямското учение.

Периодът на говеене

Вече бе посочено, че периодът на задължителното говеене е месец Рамадан. Всеки ден говеенето започва от появата на зората и свършва веднага след залез слънце. Обикновено има календари за определяне на точното време, но при липса на такива удобства човекът трябва да гледа часовника си и положението на слънцето, заедно с местните вестници, и т.н.

Говеенето през Рамадан е задължително за всеки отговорен и зрял мюсюлманин (*мукаллаф*). Но има други дни, в които се препоръчва да се говее според *сунната* пътя на Пророка Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!). Сред тези дни са понеделник и четвъртък всяка седмица, няколко дни през всеки от двата месеца Раджаб и Шабан, които предшестват Рамадан, шест дни след Рамадан, веднага след празника *ал-фитр*. Освен това, говеенето в който и да е ден от който и да е месец на годината се

възнаграждава, с изключение на празничните дни и петък, в които никой мюсюлманин не трябва да говее. Отново ще подчертаем, че задължителното говеене е само през Рамадан 29 или 30 дни в зависимост от положението на луната. Говеенето е една от основите на Исляма и всеки, който го пропусне без основателно оправдание, върши тежък и наказуем грях.

Аллах е предписал говеене в три дни за всеки, който наруши клетвата си. По същия начин, ако някой възбрани за себе си собствената съпруга, както му е възбранена родната майка един стар обичай от времето на невежеството преди Исляма, той трябва да плати за своето невнимание и безотговорност. За да изкупи греха си, той трябва да говее два последователни месеца.*

“О, вярващи, предписано ви е говеенето, както бе предписано и за онези преди вас, за да се побоите в определени дни. А който от вас е болен или на път да се издължи в други дни. А за които не могат откуп: да нахранят човек в нужда. А който по своя воля стори благо, това е най-доброто за него. И да говеете е най-доброто за вас, ако знаете. Рамадан е месецът, през който беше низпослан Коранът за напътствие на хората и с ясни знаци от напътствието и разграничението. Който от вас се окаже в този месец, да говее през него, а който е болен или на път да се издължи в други дни. Аллах иска да ви улесни и не иска да ви затрудни, а да завършите докрай определените дни, да възвеличите Аллах за онова, с което ви е напъттил и да сте признателни.

[2:183-185]

Покорявайте се на Аллах, и на Пратеника се покорявайте, и внимавайте! А отметнете ли се, знайте, че за Пратеника Ни е дълг само ясното послание!

[5:92]

Кой трябва да говее?

Говеенето през месец Рамадан е задължително за всеки мюсюлманин, мъж или жена, които са:

- 1) психически и физически здрави;
- 2) пълнолетни. Зрелостта обикновено идва около четиринадесетгодишна възраст. Деца под тази граница трябва да бъдат поощрявани към започване на добрата практика да говеят от по-ранна възраст, така че като достигнат пубертета, да бъдат психически и физически подготвени за говеене;
- 3) да го извършват на постоянното си местожителство: в родния град, ферма, работни помещения и т.н. Това означава да не пътуват при пътешествие от около деветдесет километра и повече;
- 4) напълно да са сигурни, че говеенето не би причинило вреда, психическа или физическа, освен нормалните реакции при глад, жажда и т.н.

Освобождаване от говеенето

От говеене се освобождават следните категории мюсюлмани:

- 1) деца преди пубертета;
- 2) ненормални хора, които не носят отговорност за своите постъпки. Хората от посочените две категории се освобождават от задължението да говеят и не им се предписва никаква компенсация или друг заместител;
- 3) мъже или жени, които са прекалено стари и слаби да поемат задължението да говеят и да понесат неговите трудности. Такива хора се освобождават от задължението, но те трябва да предложат поне на един нуждаещ се беден мюсюлманин цял обяд или неговата равностойност за човек всеки ден;
- 4) болни хора, чието здраве би било сериозно увредено от говеенето. Те могат да отложат говеенето, докато са болни, за по-късна дата и след това да наваксат, ден за ден;
- 5) хора, които пътуват на разстояние от около деветдесет километра или повече. В подобен случай хората могат да не говеят временно само по време на пътуването, но после трябва да наваксат пропуснатите дни, ден за ден. Ала Коранът гласи, че по-добре за тях е да говеят, ако могат, без да си причиняват изключителни трудности;
- 6) бременните и кърмещите жени могат да не говеят, ако това би застрашило собственото им здраве или здравето на децата им. Но те трябва по-късно да наваксат, ден за ден;
- 7) жени в период на менструация (максимално десет дни) или след раждане (максимално четиридесет дни). На такива жени не се разрешава да говеят, дори ако могат и искат. ТОе трябва да отложат говеенето, докато се възстановят и да го наваксат ден за ден в друго време.

Тук е нужно да подчертаем, че както и при другите ислямски начинания, намерението трябва да бъде такова, че действието да се изясни като предприето от послушание пред Аллах в отговор на Неговата повеля и от любов към Него.

Говеенето във всеки ден от дните на Рамадан става невалидно при умишлено ядене, пиене, пушене, съвокупление, или ако се поеме през устата каквото и да било, и то навлезе в тялото. Щом се извърши нарочно, наказанието, което се налага на нарушилия говеенето, е да говее последователно шестдесет дни, или като втора възможност, да нахрани шестдесет бедни хора, заедно с говеенето ден за деня, в който то е било невалидно.

Не се анулира говеенето на онзи, който забрави и извърши нещо, водещо обикновено до нарушаване на говеенето. Неговото говеене е валидно, ако той спре да върши това в мига на осъзнаване. Това се отнася само за говеенето през Рамадан. Извън него говеенето става невалидно, дори ако се забрави и се извърши нещо, нарушаващо говеенето.

При завършването на месец Рамадан трябва да се разпредели специална милостиня, известна като *садакату-л-фитр* (милостиня при приключване на говеенето).

Общи препоръки

Пророкът Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) препоръчва да се спазва следното, особено през месец Рамадан:

1. Да се закусва леко преди появата на зората, т.н. сухур.
2. Да се изядат три фурми и да се пие малко вода след залез слънце, със следната молитва:

Ал-лахумма лака сумту, уа ала ризкика афтарту.

“О, Господи! За Тебе говях и с храна, която Ти си ми дал, разговявам.”
3. Храненето да бъде колкото може по-леко, защото, както е казал Пророкът (Аллах да го благослови и с мир да го дари!):

“Най-лошото нещо, което човек може да напълни, е неговият стомах”.
4. Да се отслужва допълнителната молитва, известна като *тарауих*.
5. Да се засилят социалните връзки и да се укрепи служенето за хуманни цели.
6. Да се засили изучаването и рецитирането на Корана.
7. Говеещият да бъде колкото може по-търпелив и скромнен.
8. Говеещият да бъде изключително внимателен, когато използва сетивата, съзнанието и особено езика си. Да се въздържа от непредпазливи разговори и клюки, да избягва всички предизвикателни движения.

Милостинята Закат

Друга изключително важна традиция, една от основите на Исляма, е милостинята закат. Доколкото ни е известно, в никой друг език няма еквивалент на смисъла, вложен от Корана в думата “*закат*”. Това не е просто форма на благотворителност или даване на милостиня, или на данък. Нито е просто израз на добрина и милосърдие, а е всичко това събрано заедно, дори нещо много повече. Това не е просто отделяне на определен процент от нечия собственост, а щедро обогатяване и духовна инвестиция. Това не е просто доброволно даване на някого или подкрепа на кауза, нито е правителствен данък, който някой умник би избегнал. По-скоро това е задължение, възложено от Аллах и възприето от мюсюлманите в интерес на обществото като цяло. Думата “закат”

включва благотворителност, милостиня, добрина, официален данък, доброволни дарения и т.н., а освен всичко включва подчинението пред Аллах, както духовните и моралните мотиви. Ето защо не може да има еквивалент на думата “закат”, поради върховната неповторимост на Корана, Свещената Книга на Аллах.

Езиковото значение на *закат* е чистота. Терминологичното значение на думата определя ежегодното количество пари, което всеки заможен мюсюлманин трябва да разпредели сред имащите право на това. Но религиозната и духовна важност на милостинята закат е много по-дълбока и жизнена. Такава е и хуманитарната му и социополитическа стойност. Ето обяснението на този ефект:

1. Милостинята *закат* пречиства имуществото на заможните хора и го освобождава от дялове, които вече не му принадлежат: дяловете, които подлежат на разпределение сред имащите право на това. Когато дойде времето на милостинята закат, определен процент от богатството трябва веднага да се разпредели по правилен начин, регламентиран от Шариата, защото собственикът вече нито морално, нито законно притежава този процент. Ако не направи това, той очевидно задържа нещо, което вече не му принадлежи. Това е присвояване и чиста узурпация от всяка гледна точка морална и духовна, законна и търговска. Това означава, че незаконно задържаният процент прави цялото богатство нечисто и застрашено. Но, от друга страна, ако процентът се разпредели сред имащите право на това, останалите части ще бъдат чисти и честни. Чистият капитал и законните владения са първите необходими условия за постоянния просперитет и честните взаимоотношения.

2. Милостинята закат не само пречиства имуществото на даващия, но пречиства и сърцето му от егоизъм и алчност за богатство. В замяна тя пречиства сърцето на получаващия от завист и ревност, омраза и ненавист, и вместо това развива в сърцето му добра воля и топли пожелания към дарителя. В резултат на това обществото като цяло ще се пречисти и ще се освободи от класовата война, от лошите чувства, недоверието, корупцията и разединението, и от други подобни злини.

3. Милостинята закат намалява твърде много страданията на нуждаещите се и на бедните членове на обществото. Тя е голяма компенсация за недостатъчно щастливите хора и е възвишен апел към всички да запретнат ръкави и да подобрят своето благосъстояние. За нуждаещия се тя означава, че по същество това е извънредна мярка и че той не трябва изцяло да се опира на нея, а да направи нещо за себе си, както и за другите. За даващия тя е сърдечна покана да печели повече, за да може да даде повече. За всички заинтересовани страни пряко или непряко тя е открито съкровище за инвестиране и духовно развитие с голямо възнаграждение.

4. Милостинята *закат* е здрава форма на вътрешна стабилност срещу егоизма на алчността, срещу социалните противоречия, срещу нахлуването на бунтовни идеологии. Тя е действен инструмент за развитие на духа на социална отговорност от страна на даващия и на чувството на сигурност и принадлежност от страна на получаващия.

5. Милостинята *закат* е ярък израз на духовния и хуманистичния дух в положителните взаимодействия между отделния човек и обществото. Тя е правилна илюстрация на факта, че Ислямът не затруднява частната инициатива и не осъжда частното имущество, както не понася егоизма и активното трупане на пари. Тя е израз на основната философия на Исляма, която приема един умерен и действен път между

отделния човек и обществото, между гражданина и държавата, между капитализма и социализма, между материализма и духовността.

Размерът на милостинята закат

Всеки мюсюлманин, мъж или жена, който за годината има средства (в брой или в търговски стоки) равни с определения минимум (нисаб) или над него*, трябва да даде милостинята закат в размер минимум два и половина процента. Въпросът е лесен, ако парите са в брой. Но когато човек има богатство в търговски стоки, той трябва да го оцени в края на всяка година според настоящата стойност и да даде милостинята закат в размер минимум два и половина процента от общата стойност на богатството си. Ако инвестицията му е недвижим имот, размерът на милостинята закат трябва да се изчисли съобразно чистия доход, а не съобразно общата стойност на целия имот. Но ако той предложи сградите и къщите си за търговия или продажба, размерът на милостинята закат ще бъде съобразен с общата стойност на цялото имущество. Ако някой е дал кредит и длъжникът е надежден, той също трябва да плати милостинята закат за сумата, която е дал назаем, защото тя все още е част от гарантираното му богатство.

Във всички случаи трябва да се помни, че човекът плаща само за онова имущество, което остава за него. Необходимите лични и семейни разходи, и дължими кредити всичко се пресмята, а милостинята *закат* е от онова, което остава.

Трябва да се знае също, че размерът от 2,5% е само минимален. В извънредните случаи колкото повече човек дава, толкова по-добре е за всички заинтересовани. Разпределението на милостинята *закат* служи на всички цели, за които се провеждат многобройните кампании за събиране на фондове. Фондът на милостинята закат заменя всички други фондове. Историята на ислямската държава помни епохи, когато не е съществувал и един човек, имащ право да получи милостинята закат. Всички жители мюсюлмани, християни и евреи на обширната ислямска държава са разполагали с достатъчно средства за задоволяване на своите нужди и управляващите е трябвало да внасят събраното за милостинята закат в държавната хазна нямало нуждаещи се или бедни, и се натрупвали огромни средства.

Сигурната сила на тази действена мярка за обществен интерес произтича от факта, че тя е Божествена повеля, заповед на самия Всевишен Аллах. Тя не е личен въпрос или доброволно дарение, а по-скоро е задължение, за изпълнението на което човек ще бъде отговорен пряко пред Аллах. Никой мюсюлманин не може да пренебрегне милостинята *закат*, защото тя е закон на самия Аллах за общия интерес. При неправилно разпределение на средствата правоимащите държавни власти трябва да се намесят в полза на обществото, за да установят дали предписанието се прилага правилно.

Кой може да получи милостинята закат?

Свещеният Коран е определил онези, които имат право да получат милостинята закат:

- 1) бедните мюсюлмани, които не могат да задоволят своите потребности;

- 2) мюсюлманите, нуждаещи се от средства, за да започнат да печелят сами за себе си;
- 3) новоприелите Исляма, за да могат да се установят и да посрещнат извънредните си нужди;
- 4) мюсюлманските военнопленници и роби, за да се освободят чрез изплащане на откуп;
- 5) задлъжнелите, за да се освободят от своите отговорности, наложени от неотложни нужди;
- 6) служителите-мюсюлмани, назначени от мюсюлмански управник за събиране на милостинята закят;
- 7) мюсюлманите, борещи се по пътя на Аллах чрез изследване, изучаване или разпространяване на Исляма. Това е за покриване на техните разходи и за подпомагане на изпълнението на тяхната дейност;
- 8) мюсюлманите-пътници, които са изпаднали в затруднение в чужда земя и се нуждаят от помощ.

Милостинята закят може да получи онзи, който не притежава нищо за посрещане на своите нужди или в края на годината има по-малко от минимума. Онзи, който има минимума или повече, трябва да даде, а не да получи милостиня закят. Ако получаващият получи своя дял и открие, че той е достатъчен за неотложните му нужди с баланс около минимума, той не трябва да приема повече, а да го върне за други заслужаващи.

Милостинята *закат* може да се разпредели пряко на хората от една или повече от споменатите групи, или на благотворителни организации, които се грижат за тях. Тя може да се разпредели под формата на стипендии за умните и също обещаващите студенти и изследователи, или под формата на дарения за благотворителните организации и обществени институции, които подкрепят такива каузи.

Мюсюлманин, който е беден, инвалид или болен, има предимство да получи милостинята закят пред онзи, който може да печели нещо. Даващият трябва да взема най-доброто решение при намиране на най-заслужаващите да получат милостинята *закат*.

Днес данъците, които плащаме на правителството, не отменят това религиозно предписание. То трябва да се отбележи като специално задължение и да се плати отделно от правителствените данъци.

Мюсюлманите от Северна Америка могат да ползват предимство според данъчните закони, които позволяват определени отстъпки за благотворителност. Те трябва да плащат своята милостиня *закат* на онези, които я заслужаващите и после да заявят изплатените суми, за да им бъдат приспаднати от данъци.

Даващият не трябва да търси гордост или слава с изпълнението на това задължение. Той трябва да го прави колкото може по-скрито, за да не бъде обхванат от лицемерие

или страст към суетата, която анулира всички добри дела. Ако откриването на името или заявлението му за дарението би поощрило и стимулирало другите, добре е да се постъпи и така.

Милостинята *закат* е задължителна също върху добитъка и селскостопанските продукти. Размерите, които тук се изплащат, варират при всеки отделен случай и се нуждаят от подробно обяснение. Читателят може да бъде посъветван да се консултира с подробните източници по религиозно право.

Поклонението (хадж)

Последният стълб и едно от най-хубавите предписания на Исляма е хадж или поклонничеството в Свещената джамия в Мека. Изпълнението на хадж е задължително поне веднъж в живота за всеки мюсюлманин, мъж или жена, който има възможност психическа, финансова и физическа. Мюсюлманинът в зряла възраст, който е в добро здраве и има материална възможност, трябва поне веднъж в живота си да извърши Хадж. Тук финансовата сигурност означава, той да притежава достатъчно средства за покриване на разходи за себе си и за зависещите от него, а също да изплати дълговете си, ако има задължения, до извършването на поклонническите ритуали.

Ритуалите на *хадж* са друга уникална характеристика на Исляма. Те са повелени от Аллах, за да служат на много цели, сред които са следните:

1. Това е най-големият годишен събор на Вярата, където мюсюлманите се срещат, за да се опознаят едни други; където изучават общите си дела и издигат собственото си общо благополучие. Това е също така най-великият редовен форум на мира, който човешката история познава. По време на хадж мирът е водещият мотив мир с Аллах и със собствената си душа, мир с другите и с животните, мир с птиците и дори с насекомите. Строго се забранява нарушаването на мира с което и да е същество, под каквато и да е форма.

2. Това е категорична демонстрация на универсалността на Исляма и на мюсюлманското братство и равенство. От всички области на живота, от всички професии и класи, и от всяко кътче на земята мюсюлманите се събират в Мека в отговор на призива на Аллах. Те се обличат по еднакво прост начин, спазват еднакви правила, изричат еднакви призови по едно и също време, по един и същ начин, с една и съща цел. Няма величаене, а послушание пред Аллах. Няма възгордяване, а смирение и посвещаване.

3. Това е, за да се потвърди верността на мюсюлманите към Аллах и тяхната готовност да се откажат от всичко материално в името на Всевишния Аллах.

4. Това е, за да се запознаят поклонниците с духовната и историческата среда на Пророка Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!), за да извлекат горещо вдъхновение и да засилят своята вяра.

5. Това е, за да се припомнят ритуалите, извършвани от Ибрахим и Исмаил, които стават първите поклонници в първия Дом на Аллах на земята, а Той е Кааба в Мека (*Макка*).

6. Това е, за да се напомни за Великия Ден Съдния Ден, когато хората ще застанат равни пред Аллах в очакване на окончателната си съдба и когато не ще може да се твърди за никакво превъзходство на раса или род. Това е също така, за да се напомни, че от целия съществуващ свят само Мека е била почетена от Аллах като център на монотеизма от времето на Ибрахим и че тя ще продължи да бъде център на Исляма религията на Единствения Бог до края на времето.

При извършването на *хадж* може лесно да се види, че това е духовно обогатяване и морално превъзходство, интензивно посвещение и дисциплиниран опит, хуманитарен интерес и вдъхновяващо познание предписание на Исляма.

Правилата и реда по време на хадж изискват пространно разглеждане. Те няма да бъдат обсъждани тук. За повече подробности читателят може да се запознае с разработените трудове по въпроса. Ще посочим, че през цялото време на хадж навсякъде има информирани водачи, които помагат на поклонниците с правилни указания.

Ще отбележим също, че целта на поклонничеството е да се служи единствено на Аллах. Мюсюлманите отиват в Мека за прослава на Аллах, а не за да целунат камък или да се поклонят на човек. Целуването или докосването до Черния камък в Кааба не е задължение или предписание. Онези, които целуват Черния камък или го докосват, не го правят, защото вярват в камъка или защото му приписват вълшебни свойства. Те вярват единствено в Аллах. Те целуват, докосват* или сочат камъка като знак на уважение и любов към Пророка Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!), който положил Камъка в основата на Кааба при нейната реконструкция. Това знаменателно събитие има особена важност. То представя Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) като човек, определен за мирна мисия. При реконструкцията на Кааба няколко години преди Исляма Черният камък е трябвало да бъде положен в основата на храма. Племенните вождове изпаднали в остър спор кой заслужава да положи камъка. Този много сериозен въпрос довел до това, сянката на гражданската война да надвисне над свещеното място. Камъкът бил на особена почит сред вождовете, въпреки че е само каменен отломък, но го свързват с Пророка Ибрахим, Великия прародител на арабите. Предполага се, че той е единственият здрав камък, останал от дневната постройка на Свещения храм както за Исляма, така и за мюсюлманите, не е нищо друго освен камък.

Когато вождовете не успели да разрешат спора помежду си, те се споразумели да се посъветват с първия случайно влязъл при тях. Това бил Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!). Той поставил камъка в парче плат и помолил спорещите да го понесат заедно, тъй че всеки вожд да участва в ритуала. Те били щастливи от мъдрото му решение и веднага го изпълнили. Спорът бил разрешен и мирът запазен. Такава е поуката от историята с Черния камък. И когато поклонниците целуват камъка или го сочат с почит, те правят това, спомняйки си за Пророка Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!), мъдрия миротворец. Въпросът ще стане по-ясен със следния пример. Естествено е, при завръщането си от полесражението добър патриот да извърши определени действия, когато достигне при границата на любимото отечество да целуне родната земя или емоционално да прегърне първите срещнати съотечественици, или да се възхити от забележителностите. Това се смята за нормално и общоприето, но никой не би помислил, че патриотът или войникът служи на земята и обожествява своите братя-съотечественици, или че приписват божествени свойства на забележителностите.

Поведението на поклонниците трябва да се тълкува по подобен начин. Кааба в Мека е духовният център на Исляма и духовното отечество на всеки мюсюлманин. Когато поклонникът достигне Мека, чувствата му стават като тези на патриота, завръщащ се от решителна битка. Това не е фигуративно тълкуване. То съответствува на историческите факти. Първите мюсюлмани били прогонени от своите домове и принудени да живеят в изгнание с години. Правото им да се поклонят в Кааба, най-свещения съществуващ Дом на Аллах, било отнето. При завръщането си от изгнание те веднага се насочили към Кааба, с радост влезли в Свещения храм, разрушили всички идоли и изображения, които се намирили там, и извършили обредите на поклонничеството, както ги извършвал Пророка (Аллах да го благослови и с мир да го дари!).

Това тълкуване се осветлява от някои необикновени опити на необикновени хора. Например един прочут унгарски писател* избягал от окупираната си страна и взел със себе си шепя пръст. Литературните летописи разказват, че писателят откривал най-голямата си утеха и най-силната радост в тази шепя пръст. Тя била извор на вдъхновение и символ на надеждата за завръщане в освободеното отечество.

На 15 юни 1974 телев. канал CBS излъчи документалния филм “Палестинците”. В него бе показано интервю с богат бизнесмен в разкошния му дом в Бейрут. Ционисткият терор го бе прогонил от Палестина. Когато му напомниха за неговата щастлива участ, той се засмя и посочи малка бутилка, наполовина пълна с пръст, и поясни, че го е взел със себе си от Ерусалим при своето бягство и че това е по-ценно за него от всичко друго, което притежава. Той допълни, че би дал цялото си имущество, за да се върне в Палестина, неговото отечество.

Асошиейтед Прес съобщи на 14 октомври 1973 г., че “последните израелски съпротивителни сили на източния бряг на Суецкия канал се предадоха и 37 уморени и изкаляни израелски войници бяха пленени и транспортирани в гумени лодки. В еуфорията след окончателното освобождаване на тази последна крепост (линията Бар-Лев) някои египетски войници грабваха с шепите си пясък и го слагаха в устата си, други целуваха земята.”

В информация за завръщането на сирийските военнопленници същата осведомителна агенция разказва как първият човек, излязъл от самолета, “се изправи на носилката върху чуканите на ампутираните си крака.” “Краката са нищо. Ние сме готови да дадем душата си...” викна той. После настоя да го вдигнат и поставят на земята, за да се наведе и да я целуне.

Черният Камък трябва да бъде видян именно в такава светлина. Това най-добре се илюстрира от подобно човешко поведение при извънредни обстоятелства.

Заклучителни бележки

Посещението на гроба на Пророка Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) в Медина (ал-Мадина) не е основно задължение, за да бъде поклонението хадж валидно и завършено. Ала се препоръчва на всеки, който стигне Медина, да посети този гроб, за да изрази своята почит към най-великия учител, който човечеството някога е познавало.

Трябва да се помни, че кулминационният момент на хадж е извършването на жертвоприношение в името на Аллах за нахранване на бедните, за да почувствуват и те всеобщата радост в деня на празника ал-Фатха. Това задължение се изпълнява не само от поклонниците, а от всички заможни мюсюлмани във всяко кътче на Земята.

Някои мюсюлмани са повдигнали сериозния въпрос, че по време на поклонничеството хадж се колят толкова много жертвени животни, че се похабяват огромни количества месо. Горещината, липсата на замразяваща техника, неподходящият транспорт и излишъкът на месо за няколко дни са причина повечето от него да не се оползотвори. Това е нова ситуация, която поражда нови проблеми. Съвестният мюсюлманин иска да знае какво трябва да прави в такъв случай.

Не е необходимо да навлизаме в правни дебати и да излагаме мненията на уважавани религиозни учени. Но трябва да помним, че Ислямът не търпи прахосничество – той пръв откликва на голямата потребност и позволява да се прибягва до “по-малкото зло”; че той си служи със система от приоритети от най-важните до по-маловажните; и че е богат на източници и лесно се приспособява. Прилагайки тези принципи, проблемът може лесно да се разреши в духа на Исляма, въпреки че това може да се стори някому леко отклонение от научните тълкувания.

Първо, мюсюлманите трябва да направят всичко възможно, за да осигурят подходяща техника за замразяване, излишното месо да се консервира и да могат бедните в светите места и около тях да го използват през цялата година. Второ, трябва да се положат усилия за транспортиране на излишното месо за нуждаещите се мюсюлмани, където и да се намират те. Жертвените животни могат да бъдат заклани в Мека и месото да се консервира или замрази, и после да се транспортира до всяка част от света, където има нуждаещи се мюсюлмани. Трето, излишното месо може да бъде продадено и парите да се използват за благотворителни цели. Това са практически мерки, които мюсюлманите трябва да изпълняват съвместно. Впрочем, всеки мюсюлманин, който чувства, че излишното месо ще се похаби, може да забави или да избърза с датата (в рамките на позволеното) на своето жертвоприношение. Той може да избере подходящото време и място, за да избегне всяка загуба или да плати в името на благородна кауза паричната стойност на животното, което е трябвало да бъде принесено в жертва в Мека в рамките на дните за поклонение *хадж*.*

Още една гледна точка бележка по въпроса за жертвоприношението и какво всъщност символизира то. Както вече бе споменато в параграфа за празник *аид*, не месото или кръвта е това, което удовлетворява Аллах, а самият жест на благодарност към Него, като ново потвърждение на вярата в Него. Така символично се отбелязва връзката с историческото събитие, когато на пророка Ибрахим е било повелено да принесе в жертва своя син. Повеля, която и бащата, и синът са били готови да изпълнят, без да се поколебаят. Но животът на сина бил запазен и Аллах го откупил с един овен. Извършването на жертвоприношение се е превърнало в годишен празник за отбелязване на събитието и като благодарност към Аллах за Неговата щедрост. Съществуват две версии, според които е трябвало да бъде пожертвуван единият от двамата сина на Ибрахим – Исмаил или Исхак.

Мюсюлманите вярват, че Исмаил, а не Исхак е трябвало да бъде пожертвуван в отговор на повелята на Аллах. Той бил откупен, едва след като двамата с баща му изразили готовност да се подчинят на Божията повеля. Има поне двадесет аргумента в подкрепа на това. Никое от тях не цели да омаловажи историческата роля на синовете

на Израил или светлината, или мъдростта, предадена им от пророка Муса. Тъкмо обратното, Коранът посочва това на много места.

О, синове на Израил, помнете Моята благодат, с която ви обсипах, и спазвайте своя обет към Мен, за да спазвам и Аз Своя обет към вас, и имайте страх от Мен един!

[2:40]

О, синове на Израил, помнете Моята благодат, с която ви обсипах, и че бях ви предпочел измежду народите!

[2:47]

И оставихме в наследство на народа, който бе потъпкван, земите и на изток, и на запад, които Ние благословихме. Сбъдна се добрата дума на твоя Господ към синовете на Израил, защото изтърпяха. И опустошихме онова, което са направили Фараонът и неговият народ, и онова, което са въздигнали.

[7:137]

И дадохме на Муса Писанието, и го сторихме напътствие за синовете на Израил: “Да не приемате друг покровител освен Мен

[17:2]

И дадохме на Муса напътствието. И оставихме в наследство на синовете на Израил Писанието...

[40:53]

И дадохме на синовете на Израил Писанието и отсъждането, и пророчеството, и им дарихме от богатата, и ги предпочетохме над народите [тогава].

[45:16]

Сред тези аргументи са следните:

1. Целият контекст на събитието, както е записано в Корана, не оставя съмнение, че Исмаил е бил синът, който е трябвало да бъде пожертван от баща си в отговор на Божията повеля.

И го благовестихме за смирен син. И когато порасна, и започна да ходи с него, той рече: “О, синко мой, сънувах, че трябва да те заколя. Какво ще кажеш?” Рече: “О, татко мой, прави, каквото ти е повелено! Ще откриеш, ако Аллах е пожелал, че съм от търпеливите.”И когато двамата се подчиниха, и той го положи по лице, Ние му извикахме: “О, Ибрахим, ти изпълни съня.” Така награждаваме Ние благодетелните. Това е явното изпитание. И за него дадохме в замяна голямо жертвено животно. И

оставихме за него спомен сред сетните. Мир за Ибрахим! Така награждаваме Ние благодетелните. Той бе от Нашите вярващи раби. И го възрадвахме за Исхак про-рок от праведниците. И благословихме него и Исхак. А сред техните потомци имаше и благодетелни, и явни угнетители на себе си.

[37:101-113]

2. В Стария завет [Битие, 16:16] се казва, че Исхак е бил роден, когато баща му Ибрахим бил на 100 години, а Исмаил бил роден, когато баща му бил на 86 години [Битие, 21:5]. В продължение на четиринадесет години Исмаил бил единственият син на своя баща. Исхак никога не е бил подлаган на споменатото изпитание. Въпреки това Старият завет [Битие, 22:2] сочи, че е било повелено на Ибрахим “Сега вземи твоя син, твоя единствен син Исхак, заведи го в земята на Мория и го предложи за жертва”. Името на Исхак в този контекст изглежда е недоразумение и не е ясно къде е била тази земя на Мория, освен ако не е хълмът Маруа при Мека, което подкрепя ислямската версия.

3. Събитието се е случило край Мека. Знаем, че Исмаил и майка му са придружавали Ибрахим в Мека, установили са се там и Исмаил помогнал на баща си при издигането на основите на свещения Дом (*Кааба*).

И когато Господът на Ибрахим го изпита със слова, той ги изпълни. Рече: “Правя те водител на хората.” Каза: “А от моето потомство?” Рече: “Не получават Моя обет угнетителите.” И сторихме Дома [Кааба] място за събиране на хората и сигурно убежище: “Вземете мястото на Ибрахим да бъде за молитви!” И заръчяхме на Ибрахим и Исмаил: “Почистете Моя Дом за тези, които обхождат, пребивават и се кланят, свеждайки чела до земята в сужуд!”

[2:124-125]

И когато Ибрахим и Исмаил издигаха основите на Дома, [рекоха]: “Господи, приеми от нас! Наистина Ти си Всечувашия, Всезнаещия.

[2:127]

А кой друг се отвърщаше от вярата на Ибрахим, освен онзи, който е безразсъден за себе си? Него [Ибрахим] Ние избрахме в земния живот, а в отвъдния той е от праведниците.

[2:130]

4. Може би най-важният аргумент в полза на ислямското твърдение е, че юдейско-християнската версия води до изводи, които пораждат сериозни възражения:

а) дискриминация към единия от братята, само защото майка му е била робиня, а на другия свободна жена;

б) дискриминация спрямо хора заради раса, вяра или цвят на кожата;

в) твърдения за духовно превъзходство в името на нечии предци;

г) поставяне извън закона на дете, чиято майка е робиня. Всички подобни вмешателства и изводи противоречат на ислямския дух. Всичко, което може да доведе до това, трябва да се отхвърля от мюсюлманите – положението на предците, знатният или скромн произход на майката или качествата на човека, особено пред Аллах.

Глава 4 :

Приложението на Исляма във всекидневния живот

Мюсюлманите с право твърдят, че Ислямът не е просто абстрактен идеал, измислен само за възхищение, или идол, който трябва често да се посещава от поклонници. Ислямът е система на живот, жива сила, проявяваща се във всеки аспект на човешкия живот.

Мюсюлманите твърдят също, че личността е център на тежестта и тя е ефективният елемент, способен да приведе в пълно действие Исляма или всяка една система. Ето защо Ислямът винаги започва от личността и неизменно предпочита качеството пред количеството.

Нека започнем, както започва Ислямът с личността. Да изследваме същността на личността и да открием как Ислямът разглежда тази същност. За да изясним нещата, доколкото това е възможно, без да се оплетем във философски диспути или абстрактни спорове, можем да определим човека като съвкупност от допълващи се същности, много близки, взаимосвързани и постоянно взаимодействащи си. Те са неговата вътрешна и външна природа. Или може да се каже, че човек има само една природа с две свързани помежду си части, които са почти неотделими. Едната е вътрешна, а другата външна. Вътрешната природа на човека се отнася до душата, същността или сърцето (т.нар. “рух”).

При нашата илюстрация на вътрешната природа на човека ще се занимаем с два аспекта: 1) с духовния или моралния аспект; 2) с интелектуалния. Останалите дейности и действия на човека ще бъдат класифицирани като външна природа на човека. Всепризнат факт е, че човек не може да живее само с хляб.

Вътрешната природа

Духовният живот

Ислямът организира духовния или моралния живот на човека така, че да му осигури пълноценна духовна храна, необходима за благочестието и праведността, за безопасността и мира. Ислямското предписание за духовния живот, ако се прилага вярно, осигурява максимално положителни резултати относно духовното израстване и зрелост на човека. Основните пунктове на това ислямско предписание са:

- 1) молитвата (*салат*);
- 2) милостинята (*закат*);

3) говееенето (*саум*);

4) поклонничеството (*хадж*)

5) любовта към Аллах и Неговия Пратеник, любовта към истината и човечеството в името на Аллах;

6) надеждата и доверието в Аллах по всяко време;

7. саможертвата в името на Аллах и на искрената безкористност.

Различни аспекти на споменатите въпроси вече бяха обсъдени подробно и тук трябва да добавим само, че що се отнася до Исляма, без тези фундаментални елементи не може да има истинска вяра. За да си припомни това, читателят би могъл да се върне към предишните части на този труд.

Интелектуалният живот

Интелектуалната природа на човека се основава, както вече бе споменато, на съзнанието или ума, на силата на логиката. Ислямът отделя извънредно внимание на този аспект и изгражда интелектуалната същност на човека върху най-здравите основи, които можем да класифицираме, както следва:

1. Истинско познание, основано на ясни доказателства и неоспорими факти, придобити чрез опит или експеримент, или чрез двете. В тази връзка ще посочим, че без съмнение Коранът е първият източник, който подбужда към усърдно търсене на знание чрез изследване, медитация и наблюдение. Всъщност, Аллах е възложил на всеки мюсюлманин, мъж или жена, да търси знания в най-широкия смисъл на думата, за да търси истината. Природата и цялата вселена са открити и вечно отворени съкровища от знания и истини, а Коранът е първата книга, посочила тези богати извори. Той не приема наследени “истини” или факти, за които няма доказателства. Доколкото ни е известно, Коранът е първото Свещено Писание, което разумно е поставило въпроса “Защо?” и е поискало доказателства за всяко убеждение или спор:

И рекоха [хората на Писанието]: “В Рая ще влязат само юдеи и християни.” Това са техните възжелания. Кажете им: “Дайте своя довод, ако говорите истината!”

[2:111]

Или приеха вместо Него други богове? Кажете [о, Мухаммед]: “Дайте своя довод! Това е послание за онези, които са с мен, и послание за онези преди мен.” Но повечето от тях не знаят истината и се отдръпват.

[21:24]

Самият Коран е вечно интелектуално предизвикателство. То подбужда човешкия ум да намери в него каквото и да е противоречие или да отхвърли каквото и да е истина в него, или да съчини нещо подобно на Корана. Отворете която и да е глава на Корана и

ще откриете най-горещия апел за търсене на познанието чрез неизчерпаемите източници на природата. Отдаването на истинското знание се разглежда от Исляма като отдаване на Аллах.

2. Вторият елемент на тази постановка е вярата във Всевишния Аллах. Вярата в Аллах е крайпътен камък на цялата ислямска религиозна структура. Но за да направи вярата в Аллах здрава, Ислямът изисква тя да бъде основана върху непоколебима сигурност и пълно убеждение, които не могат да бъдат придобити без правилно приложение на ума. Никой ленив, застоял или безразличен ум и никое ограничено виждане не са способни да достигнат висините на Най-Висшата Истина Аллах, нито могат да достигнат истинските дълбочини на вярата.

Ислямът не признава вярата, ако тя е придобита чрез сляпа имитация, ако се приема сляпо или без размисъл. Този факт е много важен, що се отнася до интелектуалния живот на човека. Ислямът изисква вяра в Аллах и Коранът неведнъж призовава към вярата в Аллах. Но тези заявления не са предназначени за съхранение в кабинетните библиотеки или за заучаване наизуст. Важността им се състои в това, че те са гореща покана и настоятелен зов към ума да се събуди и да мисли, да разсъждава и медитира. Без съмнение, Коранът съдържа основната истина и факти за Аллах, но също така е вярно, че той не иска човек да постъпва като ленив наследник, който не полага никакви усилия. Той иска човек да увеличава интелектуалното си богатство чрез сериозни опити и искрен труд, тъй че да придобие интелектуална сигурност. “Както дошло, така и отишло” Ислямът не одобрява вярата, която лесно идва и лесно си отива. Ислямът иска вярата в Аллах да бъде ефективна и постоянна, да просветлява всеки ъгъл в човешкото сърце и да преобладава във всички аспекти на човешкия живот. Повърхностната вяра не може да направи това и Ислямът никога не би я приел.

Когато изисква вяра в Аллах, основана на знание и изследване, Ислямът оставя широко отворени всички области на мисълта, за да подбужда ума към вникване колкото се може по-надълбоко. Той не поставя никакви ограничения пред свободно мислещия, който търси знание, за да разшири кръгозора и ума си. Той го убеждава да прибегва до всички методи на знанието, независимо дали са чисто рационални или експериментални. Призовавайки ума по този начин, Ислямът показва високото си уважение и желае да го освободи от ограниченията на сетивното познание. Той иска да извиси личността и да ѝ придаде увереност в небесната сила, за да разшири разума във всички сфери на мисълта: материална и трансцендентална, научна и художествена, експериментална и т.н. Ето защо, вярата в Аллах подхранва интелекта и прави интелектуалния живот процъфтяващ и резултатен. Когато духовните и интелектуални дейности на човека се организират според ислямското учение, както бе споменато по-горе, вътрешната природа на човека става правилна и здрава. И когато човек е вътрешно сигурен и здрав, външният му живот ще бъде също такъв.

Външната Природа

Външната природа на човека е толкова сложна, изтънчена и широка, колкото е и вътрешната му природа. Трябва да подчертаем факта, че здравината на първата много зависи от последната и обратно, защото пълнотата на човешката природа е съвкупност от двете заедно. Още веднъж, за повече яснота, ще разчленим външната природа на човека на раздели и подраздели. Но винаги трябва да имаме предвид, че всяко

нарушение на баланса в системата на човешката природа може да бъде разрушително и фатално. Всъщност, вътрешната и външната природа на човека действуват и си взаимодействат. Ислямът се интересува както от вътрешния, така и от външния аспект на живота.

Личният живот

Ислямът се занимава с личния живот на човека по такъв начин, че да му подsigури чистота и чистоплътност, осигурява му здравословна диета и правилните начини на обличане, поведение, украса, спорт и т.н.

1. Чистота и чистоплътност

Ислямът предписва преди извършването на молитва всеки мюсюлманин да извърши частично обмиване (уду), освен ако не е извършил това по-рано и още не го е нарушил. Задължителното обмиване понякога е частично, понякога пълно, в зависимост от състоянието на мъжа или жената. Вече знаем, че мюсюлманинът трябва да изпълнява пет задължителни молитви всеки ден с чисто сърце и съзнание, с чисто тяло и дрехи, на чиста земя и с чисто намерение – можем много добре да разберем жизнения ефект и добрите резултати дори само от това действие на човека.

“О, вярващи, не пристъпвайте към молитвата, когато сте пияни, додето вече знаете както говорите; нито омърсени след семеотделяне, освен ако сте на път, додето не се окъпете. И ако сте болни или на път, или някой от вас е дошъл от нужника, или сте обладавали жените, а не сте намерили вода, тогава потърсете чиста земя и натрийте лицата и ръцете си. Аллах е извиняващ, опрощаващ.

[4:43]

О, вярващи, когато станете за молитвата, измийте лицето и ръцете си до лактите, и обършете главата, и измийте нозете си до глезените. И ако сте омърсени, почистете се; и ако сте болни или на път, или някой от вас е дошъл от нужника, или сте обладавали жени, а не сте намерили вода, тогава потърсете чиста земя и натрийте с нея лицата и ръцете си. Аллах не иска да ви притесни, а иска да ви пречисти и да изпълни Своята благодат към вас. Дано сте признателни!

[5:6]

2. Диетата

Специално внимание трябва да се обръща на диетата на човека, за да бъде сърцето му чисто и съзнанието ясно, за да се подхранва достойната му душа и за да бъде тялото му чисто и здраво, Ислямът прави точно това. Някои повърхностни или самозалъгващи се хора си представят, че яденето и пиенето нямат пряка връзка с общото състояние на човека, който пълни стомаха си редовно. Но със сигурност не е такава гледната точка на Исляма, който приема въпроса по сериозен начин. Основният ислямски принцип в това отношение е: всички неща, които са чисти и полезни за човека, са подходящи

дотогава, докогато се приемат в умерени количества. А всички неща, които не са чисти или са вредни, са забранени при всички обстоятелства. Винаги има възможност за изключения в случай на необходимост.

... онези, които следват Пратеника, неграмотния Пророк, когото откриват записан у тях в Тората и Евангелието. Той им повелява одобряването и ги въздържа от порицаването, и им разрешава благините, и им възбранява скверностите. И сменя бремето и оковите, които са на тях. Които повярват в него и го почитат, и го подкрепят, и следват Светлината, низпослана с него, тези са сполучилите.”

[7:157]

(Виж раздела “Ислямски Морал” по-горе.)

Освен този основен принцип има определени храни и напитки, поставени от Аллах под забрана за нас. Сред тях са: месо на умрели животни и птици, свинско месо и месо от всичко, заклано в името на друго освен на Аллах. Спиртните напитки и всички форми на хазарт, които Ислямът определя като вредни и разрушителни за човешкия дух и морал, както и за неговата физика и морално състояние, са включени в следните две знамения от Сура “Трапезата”:

О, вярващи, виното, играта на късмет, кумирите и стрелите са мръсотия от делото на сатаната. Странете от нея, за да сполучите! Сатаната цели именно да всее между вас вражда и ненавист чрез виното и играта на късмет, и да ви възпре от споменаването на Аллах, и от молитвата. Не ще ли престанете?

[5:90-91]

Забраната на тези храни и напитки в никакъв случай не е произволно действие, а е от грижа на Аллах за човека, за неговата полза и интерес. Когато Коранът определя тези забранени неща като лоши, нечисти и вредни, той бди за морала на човека и за неговата мъдрост, за здравето и богатството му, за благочестието и основното му поведение това са все безценни качества от ислямска гледна точка. Причините за тази божествена намеса са многобройни интелектуални и духовни, от морално и психическо, физическо и икономическо естество. Единствената цел е да се покаже на човека как да се развива според правилния начин на живот, за да бъде здрав елемент в структурата на семейството, на обществото и на човечеството като цяло. Авторитетните лекари и социолози могат да потвърдят предимствата на тези ислямски закони.

Ислямът е толкова ортодоксален и безкомпромисен към качеството на органичното хранене на човека, колкото и към духовното му здраве и интелектуалния растеж. Това става ясно от факта, че някои храни са забранени по вид, а други по степен. Нещата, които са разрешени за мюсюлманите, трябва да бъдат приемани в умерени количества без излишък.

О, синове на Адам, обличайте се подходящо при всяка молитва! И яжте, и пийте, ала не разхищавайте! Той не обича разхищаващите.

[7:31]

След като избегне всички забранени по вид и степен неща, мюсюлманинът е призван от Аллах да се наслади на Неговите щедри блага и да изпита благодарност към Аллах, Вседаряващия:

О, хора, яжте от онова по земята, което е позволено и приятно! И не следвайте стъпките на сатаната! Той за вас е явен враг.

[2:168]

О, вярващи, яжте от благата, които Ние ви дарихме, и бъдете признателни на Аллах, ако на Него служите!

[2:172]

3. Дрехите и украсата

Относно въпроса за човешките дрехи и украса Ислямът взима под внимание принципите на благоприличието, скромността, целомъдрието и мъжествеността. Ислямът забранява всичко в обличането или украсата, което е несъвместимо с постигането, поддържането и развитието на тези качества. Строго са забранени материалите за обличане и маниерите, които могат да стимулират арогантност или фалшива гордост, също така и украшенията, които могат да отслабят морала на човека или да навредят на неговата мъжественост. Човек трябва да се придържа към природата, която Аллах е избрал за него, и да се пази от всички неща, които вероятно ще отслабят или засегнат неговия характер. Това е причината, поради която Ислямът забранява на мъжете да използват определени материали при обличането си, например коприната и определени скъпоценни метали, например злато за украшение. Такива неща са подходящи само за женската природа. Красотата на мъжа не е в носенето на скъпоценни камъни или копринени дрехи, а във високия морал добрия нрав и правилното поведение.

Когато Ислямът разрешава на жената да използва нещата, забранени за мъжа и подходящи само за женската природа, той не я разпуска, нито я оставя да скита без никакви ограничения. Разрешават се нещата, които подхождат на нейната природа и в същото време е предпазена от всичко, което би навредило или засегнало нейната природа. Начинът, по който жените трябва да се обличат, разкрасяват и вървят, е много деликатен въпрос и Ислямът обръща специално внимание на него. Ислямската гледна точка по този въпрос се съсредоточава върху общото благополучие на жената. Ислямът съветва и мъжа, и жената особено да съхраняват и развиват достойнството и целомъдрието си, да се пазят от това да бъдат обект на безполезни клюки или порочни слухове и подозрителни догадки. Това наставление е съобщено в следните стихове от Корана:

Кажете на вярващите мъже да свеждат погледите си и да пазят целомъдрието си! За тях това е най-чистото. Сведущ е Аллах за техните дела.

И кажете на вярващите жени да свеждат поглед и да пазят целомъдрието си, и да не показват своите украшения освен видното от тях, и да спускат покривалото върху пазвата си, и да не показват своите украшения освен пред съпрузите си или бащите си, или бащите на

съпрузите си, или синовете си, или синовете на съпрузите си, или братята си, или синовете на братята си, или синовете на сестрите си, или жените [вярващи] или [слугините], владени от десниците им, или слугите от мъжете без плътски нужди, или децата, непознали още женската голота. И да не тропат с крак, за да се разбере какво скриват от своите украшения. И се покайте пред Аллах всички, о, вярващи, за да сполучите!

[24:30-31]

Ислямът е много чувствителен към начина на обличане и украсяване. Той много категорично разяснява, че и мъжът, и жената трябва да се придържат към присъщата им природа, за да запазят естествените си инстинкти и за да ги надарят със скромност и висок морал. Съгласно хадис, предаден от ал-Бухари, Пророкът Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) е казал: “Аллах проклена онези мъже, които се държат или постъпват като жени, и тези жени, които се държат или постъпват като мъже”.

Въпреки това трябва да се има предвид, че Ислямът не поставя ограничения за подходящите, отговарящи на благоприличието дрехи и украшенията. Всъщност Коранът нарича тези неща “украсата на Аллах”.

“Кажете: “Кой възбрани украсата на Аллах, която Той сътвори за Своите раби и богатата от препитанието?”. Кажете: “В Деня на възкресението те ще са всецяло за онези, които вярват през земния живот.”. Така разясняваме знаменията за хора знаещи.”

[7:37]

А кой е по-голям угнетител от онзи, който измисля лъжа за Аллах или взима за лъжа Неговите знаменията? Тези ще получат своя дял от книгата, докато им се явят изпратените от Нас да приберат душите им, и кажат: “Къде е онова, което сте призовавали вместо Аллах?” Ще кажат: “Скриха се от нас.” И ще засвидетелстват за себе си, че са били неверници.

[7: 37]***?

4. Спортите и развлеченията

Струва си да отбележим, че повечето ислямски форми на поклонение като молитви, говеене, поклонничество, имат някои сходни черти със спортните занимания, въпреки че в основата си и по същество те са предназначени за духовни цели. Но кой би отрекъл постоянните взаимодействия между физиката и морала на човека. Ала това не е всичко, което Ислямът има да каже по въпроса за спорта и развлеченията. Той одобрява и поощрява всичко, което стимулира правилното мислене или опреснява ума и ободрява тялото, за да се поддържа човек в добра форма, щом това не води до участие или включване в грех, или не причинява някаква вреда, или не забавя и не препяства изпълнението на други задължения. Основната максима по този въпрос се съдържа в думите на Пророка, който е казал, че всички вярващи в Аллах имат добри качества, но силният вярващ е по-добър от слабия [хадис, предаден от Муслим]. Казано е също, че Пророка е одобрявал спортите и развлеченията, които изграждат добра физика и засилват морала.

Достойна за съжаление грешка е, че със спорта и развлеченията се свързват неща, които всъщност не са спорт или развлечение, например някои хора смятат за такива хазарта и пиенето на алкохола, но ислямската гледна точка по този въпрос се различава. Струва си да се живее и животът ни е даден с определена цел. Никой не трябва да му вреди, оставяйки го да се разпадне или изцяло да зависи от късмета и случайността. Затова не е вмешателство или нарушаване на личните права на човека, когато Ислямът организира живота дори в най-дребните и лични аспекти. Тъй като животът е най-ценното нещо за човека, дадено му от Аллах за благородни цели, Ислямът е показал начина, по който човек да живее правилно и приятно. Сред предприетите мерки в това отношение е забраната на хазарта, който всъщност повече покачва напрежението, отколкото го намалява или премахва. Обида за живота е да се превръща той в субект на късмета и чистата случайност. Отклонение от правилния начин на живот е човек да се доверява на лудото колело на игрите и да вложи способностите си в непредсказуемите ходове на игралната маса. За да предпази човека от цялото това ненужно психическо напрежение и хабене на нерви, и за да може той да води нормален живот, Ислямът е забранил хазарта във всичките му видове и форми.

По същия начин е срамно отстъпление от реалността и безотговорна обида към най-достойното човешко качество ума човек да се отдаде на гибелната страст на опиянението и на порочния свят на алкохола. Заплахите и трагедиите на тези човешки пороци са прекалено очевидни, за да бъдат обсъждани. Не един човешки живот се погубва всеки ден по тези причини. Не едно семейство се разпада в резултат на тази заплаха. Милиони долари се харчат всяка година за алкохол. Пиянството довежда безброй хора до мизерия и нещастие. Освен разрушаване на здравето, депресия на съзнанието, скованост на душата, поглъщане на богатството, обида на човешкото достойнство, провал на морала, унижително отстъпление от реалността, всеки от така наречените “битови пиячи” е потенциален алкохолик. Ислямът не може да търпи тези заплахи и не може да остави човек да обижда смисъла на живота по този трагичен начин. Това е причината, поради която Ислямът не причислява хазарта и пиенето към доборите спортове и освежаващите забавления, и ги е забранил веднъж и завинаги. За да оцени тази ислямска гледна точка, човек трябва да погледне само информацията в някое издание, да прочете медицински доклад, да посети социална служба или да присъства на съдебен процес. От всички водещи до агония социални проблеми алкохолизмът е най-сериозният. Повече от половин милион американци стават алкохолици всяка година. Един от всеки десет-дванадесет души, които изпиват първото си питие, е предопределен да стане алкохолик. Всички тези болезнени трагедии и реални загуби говорят повече от каквито и да е теологически или търговски аргументи.

Семейният живот

Има много определения и характеристики на семейството. За нашата цел ние ще приемем следното опростено определение: семейството е социална група от хора, свързани чрез кръвни или родствени връзки.

Семейните връзки налагат взаимно зачитане на предписаните от религията права и задължения, които се регламентират от закона и се спазват от членовете на групата. Съответно, членовете на семейството имат определени взаимни задължения. Те се свеждат до наследството и взаимното съветване, отглеждането на децата, грижите за възрастните и полагането на максимални усилия за поддържане на мир в семейството.

Както ясно проличава, основа на семейството в Исляма са кръвните връзки и семейните задължения. Осиновяването, извънбрачните връзки, тайните сексуални отношения, “пробните” бракове противоречат на ислямските представи за семейство. Ислямът изгражда семейството върху здрави основи, способни да осигурят неговото съществуване, истинска сигурност и зряла обич. Основите на семейството при Исляма трябва да бъдат толкова твърди и естествени, че да подхранват искрената взаимност на чувствата и да носят морално удовлетворение. Ислямът признава, че няма естествена връзка от кръвната и по-цялостен модел на сексуална интимност от онзи, при който са събрани нравствеността и удоволствието.

Ислямът признава религиозната добродетел, социалната необходимост и моралните предимства на брака. Нормалната линия на поведение за всеки мюсюлманин е да се насочи към създаване на свое семейство. Бракът и семейството заемат централно място в ислямското учение. Много изказвания на Пророка подчертават, че когато мюсюлманинът се жени, той завършва половината от своята религия, затова нека мисли за Аллах и да внимава за другата половина.

Мюсюлманските учени тълкуват това, като казват, че бракът е религиозно задължение, морална крепост и социален дълг. Той трябва да бъде изпълнен, но както всички други задължения в Исляма, той се предписва само на онези, които могат да поемат съответните отговорности.

1. Значението на брака

Какъвто и смисъл хората да влагат в брака, Ислямът го разглежда като “твърд обет” (*мисак гализ*), дълг в най-пълния смисъл на думата. Това е дълг към самия живот, към обществото и към достойното, смислено оцеляване на човешката раса. Това е дълг, който партньорите в брака поемат както един пред друг, така и пред Аллах. Това е такъв дълг, който им дава възможност да намерят взаимно упование, самореализация, любов и мир, състрадание и искреност, благополучие и надежда. Всичко това е така, защото при Исляма бракът се разглежда първо и най-вече като праведно дело, акт на отговорност и посвещаване. Сексуалният контрол може да бъде морален триумф, възпроизводството на рода социална необходимост, доброто здраве състояние на интелектуално удовлетворение. Тези стойности и цели на брака биха имали особено значение, и още по-голяма сила, ако се разглеждат и като религиозни задължения, а това е основното значение на брака при Исляма.

О, хора, бойте се от своя Господ, Който ви сътвори от един човек и сътвори от него съпругата му, и от двамата намножи мъже и жени. И бойте се от Аллах, с Чийто име се умолявате един друг, и от [прекъсване на] кръвните родства! Наистина Аллах ви наблюдава.

[4: 1]

И от Неговите знамения е, че сътвори за вас съпруги от самите вас, за да намерите спокойствие при тях, и стори помежду ви любов и милост. В това има знамения за хора мислещи.

[30: 21]

Дори в най-трудните периоди на брачния живот Аллах повелява на мъжа и жената да бъдат добри един към друг, наистина благодетелни помежду си, да служат на Аллах и да му се покоряват.

Струва си да се отбележи, че ислямските постановки за брака се прилагат еднакво и за мъжете, и за жените. Например, ако безбрачието не се препоръчва за мъжете, то не се препоръчва също и за жените. Това е признание, че женските потребности са еднакво законни и им се отделя сериозно внимание. Всъщност най-малкият фактор на брака при Исляма са икономическите съображения, колкото и важни да са те. Пророкът е казал, че една жена обикновено се търси като съпруга заради нейното богатство, красота, знатността на нейния род или религиозните качества, но благословен и щастлив е онзи, който избира своята спътница заради благочестието преди всичко друго. Всевишния Аллах повелява в Корана:

И встъпвайте в брак с несемейните от вас и с праведните от робите и робините ви! Ако са бедни, Аллах ще им даде от Неговата благодат. Аллах е прещедър, всезнаещ.

[24:32]

От друга страна, какъвто сватбен подарък мъжът даде на бъдещата си жена, той е принадлежи. Нейна собственост е и всичко, което е принадлежало преди сватбата или е получила след нея. Между съпрузи и съпруги няма задължителна обща собственост върху имуществото. Нещо повече, съпругът е онзи, който е отговорен за поддържането и икономическата стабилност на семейството. Той дори трябва да осигурява на жена си помощта и услугите, на които е била свикнала преди брака, и според някои учени тя няма законно задължение да върши домакинската работа, въпреки че може да прави това и обикновено го прави.

2. Постоянството на брака.

Тъй като Ислямът смята брака за много сериозно задължение, предписват се определени мерки за постоянството на брачната връзка, доколкото това е човешки възможно. Страните трябва да се стремят да спазват условията за брак, като например подходяща възраст, личностна съвместимост, разумен сватбен дар, свободен избор, безкористно покровителство, почтени намерения и благоразумна дискретност. Когато страните сключат брачен договор, намерението трябва да бъде искрено и да не се забравя, че става дума за постоянна връзка, а не за случаен и временен избор. По тази причина пробните и всички подобни на тях бракове, които са експериментални, случайни или временни, се забраняват от Исляма.*

Акцентирането върху постоянния характер на брака не означава, че брачният договор не може да се анулира. Мюсюлманите са посочени от Корана като “общност, уравновесена по средата” (*умматун уасата*) и Ислямът е наистина религия на “златната среда”, добре балансирана и интегрирана система. Това е особено ясно в случая с брака, който при Исляма нито се разглежда като причастие, нито като обикновен граждански договор. Бракът в Исляма е по-скоро уникален договор с дълбок социален смисъл, свещен по своята същност. Ислямският подход е безпристрастен и реалистично умерен. Брачният договор трябва да се приема като сериозна, постоянна връзка. Но ако не върви добре по уважителни причини, той може да бъде прекратен с добрина и чест, със справедливост и мир.

3.Отношенията съпруг съпруга.

С благочестие при избирането на съпруга или съпругата и със заслужено удовлетворение от условията на брака страните трябва да имат щастлив и пълноценен брачен живот. Ислямът отива по-далеч от установяването на определен начин на поведение за съпрузите и съпругите. В Корана и сунната има много положения, предписващи доброта и обективност, състрадание и любов, симпатия и уважение, търпение и добра воля. Пророкът дори казва, че най-добрият мюсюлманин е онзи, който е най-добър към своето семейство, и най-великата, най-благодатната радост в живота е добрата праведна жена.

Бракът изправя съпружеската двойка пред нови функции. Всяка функция е обща съвкупност от обективни, пропорционални права и задължения. Ролята на съпруга се предопределя от принципите на нравствеността, защото е дал тържествен обет пред Аллах да се отнася към жена си с добрина, честност и търпение, да я задържа с добро или да я освобождава от брачната връзка с добро и да не ѝ причинява вреда или тъга.

... И жените имат същите права, каквито и задължения съгласно обичая...

[2 : 228]

... или задръжте [жените] с добро, или пуснете с благо...

[2 : 229]

А когато сте дали развод на жени и те са изпълнили срока [на изчакване], задръжте ги с благо или ги пуснете с благо! И не ги задържайте с насилие, престъпвайки! А който направи това, угнетява себе си...

[2 : 231]

Ролята на съпругата е обобщена в следното знамение от Корана:

... И жените имат същите права, каквито и задължения съгласно обичая, но мъжете са едно стъпало над тях. Аллах е всемогъщ, премъдър.

[2 : 228]

Това предимство обикновено се тълкува от мюсюлманските учени във връзка с друго знамение, което гласи:

Мъжете стоят над жените с това, с което Аллах предпочете едни пред други и защото харчат от имотите си. Целомъдрените жени са послушни, пазят съкровено си, както Аллах ги е запазил.

[4 : 34]

Това предимство може да се свърже с това, което социолозите наричат “функционално управление”, или то е следствие на разделението на труда и

диференцирането на ролите. То не означава категорична дискриминация или превъзходство на единия пол над другия.*

а. Правата на съпругата

Приложените като норми на поведение, тези етически принципи отреждат за съпруга определени правила и предписания и съответни задължения. И тъй като Коранът и сунната на Пророка повеляват добрина към жените, задължение на съпруга е да се отнася към съпругата си по справедлив и добър начин. Следствие на тази Божествена повеля е отговорността на съпруга за издръжката на съпругата задължение, което той трябва да изпълнява с радост, без упрек, ощетяване или снизхождение.

Компонентите на издръжката

Съпругата има неоспоримото право на жилище, облекло, храна, основни грижи и благополучие. Жилището трябва да бъде такова, че да осигурява на съпругата разумно уединение, комфорт и независимост. Това, което е вярно за жилището, е вярно и за облеклото, храната и основните грижи. Съпругата има право да бъде облечена и нахранена от съпруга, който се грижи за нея според неговите средства и нейния начин на живот. Тези права трябва да се упражняват без разхищения или скъперничества.

Нематериалните права

Освен материални права съпругата има и права от нравствен характер, и те са еднакво задължителни и определени. Законът на Аллах повелява съпругът да се отнася към жена си с обективност, да уважава чувствата ѝ, да бъде добър с нея и да я уважава. Съпругът не бива да изразява отвращение към нея, тя не трябва да изпада в положение на неизвестност или несигурност. Естествено следствие от това правило е, че на никой мъж не се позволява да причинява вреда или да ограничава свободата на своята жена. Ако той не изпитва любов и симпатия към нея, тя има право да иска освобождаване от брачната връзка и никой не може да ѝ попречи по пътя към един нов живот.

б. Задължения на съпругата

Права на съпруга

Основното задължение на съпругата като партньорка в брачния съюз е да способствува за успеха и щастието на брака, доколкото това е възможно. Тя трябва да се грижи за спокойствието, комфорта и благополучието на своя спътник. Не ѝ се позволява да го обижда, нито да накърнява чувствата му. Може би няма по-добра илюстрация по въпроса от следните думи от Корана молба, отправена от праведните хора:

“Господи наш, дари ни със съпруги и потомци радост за очите ни! И ни стори водители на богобоязливите!”

[25 : 74]

Това е основата, от която произтичат задълженията на съпругата. За да се изпълни това основно задължение, съпругата трябва да бъде вярна, надеждна и честна. По-

специално, тя не трябва да мами своя спътник с умишлено предпазване от забременяване, за да го лиши от законно потомство, нито може да разрешава на друг достъп до онова, което е изключително право на нейния съпруг, т.е. сексуална интимност. Естествено следствие от това е, че не бива да приема в дома си чужди мъже без знанието и съгласието на своя съпруг, нито може да приема дарове без неговото одобрение. Вероятно с това се цели да се избегнат ревността, съмнението, клюката и т.н., и се съблюдават интересите на всички заинтересовани страни. Имуществото на съпруга се поверява на съпругата. Ако има достъп до която и да е част от неговото имущество или е поверен някой фонд, тя трябва да изпълнява задълженията си мъдро и внимателно, да не дава на заем и да не се разпорежда с каквото и да било имущество без разрешението на съпруга.

Що се отнася до интимността, жената трябва да се поддържа в такъв вид, че да бъде желана, привлекателна и отзивчива. Тя не бива да лишава своя съпруг от интимност, защото Коранът казва:

И от Неговите знамения е, че сътвори за вас съпруги от самите вас, за да намерите спокойствие при тях, и стори помежду ви любов и милост. В това има знамения за хора мислещи.

[30: 21]

Разбира се, взима се под внимание здравето и приличието. Нещо повече, на съпругата не се разрешава да върши нищо, което може да направи присъствието ѝ по-малко желано или по-малко задоволително. Ако тя стори нещо подобно или се занемари, съпругът има право да ограничи нейната свобода, за да поправи положението. За да се осигури максималното благополучие на двете страни, не се разрешава мъжът да прави каквото и да е, което може да попречи на задоволството на жената.

4. Отношенията родител дете

а. Права на детето:

Задължения на родителя

Основният подход на Исляма към децата може да се сумира в няколко принципа.

Първо, това е Божественото предписание, че никое дете не трябва да се превръща в източник на вреда за родителите. Всевишният казва:

“... да не се злостори на майка заради нейната рожба, нито на онзи, комуто е родено за неговата рожба...”

[2:223]

Вашите жени са като нива за вас. И отивайте при нивата си, както пожелаете, и подготвяйте се отнапред, и се бойте от Аллах, и знайте, че ще Го срещнете! И благовествай вярващите!

[2: 223]***?

Второ, родителите не трябва да причиняват вреда на детето. Децата са радостта на земния живот, но не трябва да бъдат извор на гордост и фалшиво високомерие за родителите.

Коранът потвърждава факта, че всеки ще отговаря сам за делата си и в Съдния Ден нито бащата ще може да помогне на своите деца, нито те на него:

... в Деня, когато мъжът избяга от брат си и от майка си, и от баща си, и от жена си, и от децата си всеки от тях в този Ден ще е зает с дело, което ще го поглъща.

[80:34-37]

и:

... никой прегрешил не ще носи греха на друг.

[53:38]

Накрая, Ислямът особено подчертава ролята на родителите във възпитанието на техните деца. Пророкът е казал: “Всяко дете се ражда с чиста природа (*фитра*), после неговите родители го правят юдей, християнин или езичник.” (предадено от ал-Бухари).

Според тези предписания, едно от неотменимите права на детето в Исляма е правото на живот и равни възможности в живота.

Кажи: “Елате аз да прочета какво ви възбранява вашият Господ! Нищо с Него да не съдружавате! И се отнасяйте с добро към двамата родители! И не убивайте своите рожби поради бедност! Ние храним и вас, и тях.

[6:151]

И не убивайте децата си поради страх от бедност! Ние храним и тях, и вас. Убиването им е голям грях.

[17:31]

Друго еднакво неотменимо право е правото на всяко дете да има законен баща, който да се грижи за него. Трети вид права са правото на възпитание, отглеждане и основни грижи. Добрата грижа за децата е едно от най-похвалните дела в Исляма. Пророкът е обичал децата и е изразил убеждението, че неговата мюсюлманска общност трябва да се различава от другите общности по добрината си към децата. За висше милосърдие се смята грижата за тяхното духовно благополучие, образование и общо състояние. Вниманието към детското благополучие и отговорността за него са въпроси от първостепенна важност. Според напътствията на Пророка, до седмия ден от раждането на детето трябва да се направи жертвоприношение, да му се даде име и главата му да се обръсне, наред с всички други добри хигиенни мерки, необходими за здравословния растеж. Това трябва да бъде повод за празник, отбелязан с радост и милосърдие.

Отговорността и състраданието към детето е както въпрос от религиозна важност, така и въпрос на социална заинтересованост. Независимо дали родителите са живи или починали, присъстващи или отсъстващи, знайни или незнайни, за детето трябва да се осигурят оптимални грижи. Когато има настойници или роднини, достатъчно близки, за да бъдат отговорни за благополучието на детето, те трябва да изпълняват това задължение. Но ако няма близки роднини, грижата за детето се превръща в колективна отговорност на цялото мюсюлманско общество, както на назначените за това длъжностни лица, така и на обикновените хора.

б. Задълженията на детето

Правата на родителя

Връзката родител – дете взаимно се допълва. Според Исляма родител и дете са обвързани чрез взаимни задължения и отговорности. Но разликата във възрастта понякога е толкова голяма, че родителите отслабват физически и психически. Често това се придружава с нетърпение, загуба на силите, повишена чувствителност и, може би, недооценяване. Това може да доведе до непослушание към родителите и липса на разбирателство, което днес се нарича “пропасть между поколенията”. Вероятно с оглед на тези разсъждения Ислямът е признал определени факти и е предписал основни положения при отношението на отделния човек към неговите родители.

Фактът, че родителите са в напреднала възраст и че в най-общи линии са смятани за по-опитни, не винаги оправдава схващането или стандартите, които са се наложили. По подобен начин младежът сам за себе си не е единственият източник на енергия, идеали или мъдрост. Коранът дава примери в различни знамения, в които се показва как родителите не са били прави в своето отношение към децата и също, как децата не са дооценявали отношението на своите родители:

И каза Ибрахим на баща си Бзар: “Нима смяташ изваянията за богове? Виждам, че ти и твоят народ сте в явна заблуда.”

[6: 74]

И заплава с тях по вълни като планини, и призова Нух своя син, който се бе отлъчил: “Сине мой, качи се с нас и не бъди с неверниците!” Рече [синът]: “Ще се приютя на планина, която ще ме защити от водата.” Рече: “Няма днес защитник от повелята на Аллах, освен за онзи, когото Той помилва.” И ги разделиха вълните, и бе от удавените.

[11: 42-43]

По-важен е фактът, че сами по себе си обичаите, традициите, ценностната система или стандартите на родителите не винаги представят истината или добротата. В няколко знамения Коранът силно упреква онези, които се отклоняват от Истината, само защото се придържат към традиции и обичаи. В него се подчертава фактът, че ако лоялността или послушанието към родителите биха отчуждили човека от Аллах, той трябва да бъде на страната на Аллах и не бива да ги следва. Вярно е, че родителите заслужават уважение, любов, състрадание и милост. Но ако те престъпят и не се покоряват на Аллах, или съдружават с Него, синът им не трябва да ги следва. Всевишния Аллах казва на детето:

“ А ако те принуждават да съдружаваш с Мен онова, за което нямаш знание, не им се покорявай! И бъди добър с тях в земния живот, и следвай пътя на онзи, който се е насочил към Мен! После вашето завръщане е към Мен и ще ви известя какво сте вършили.

[31: 15]

Коранът обобщава целия въпрос в съвършеното понятие “ *ихсан* ”, то означава всичко, което е правилно, добро и хубаво. Понятието “ихсан” практически означава съчувствие и търпение към родителите, благодарност и любов, уважение и молитви за тях, почит и послушание, даване на искрени съвети.

Едно от основните измерения на *ихсан* е уважението. Родителите имат правото да очакват послушание от своите деца заради грижите, които са полагали за тях. Но тяхното послушание не трябва да води до нарушаване на законите на Всевишния Аллах. При всички положения детето винаги трябва да бъде състрадателно към своите родители, дори ако им се противопоставя по въпроса за непокорството им пред Аллах.

Последният неотделим елемент от “ихсан”, който трябва да се спомене тук е, че децата трябва да помагат на своите родители и да се грижат за тях. Абсолютно религиозно задължение е детето да прави всичко възможно за тяхното щастие и да спомага те да направят живота си колкото се може по-удобен.

5. Други аспекти на семейния живот.

Отношението към слугите, другите членове на семейството, роднините и съседите е тясно обвързано със семейния живот. Пророкът (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) препоръчва човек да се отнася добре с прислужниците. На слугите се полага справедливост, добрина, милост, храна, облекло, удобство и други лични разноски. Пророкът стига дотам, щото казва, че те трябва да бъдат хранени и обличани от същата материя, която използват и господарите им, и това е част от задълженията на господарите към слугите. Последните не трябва да бъдат угнетявани или претоварвани с работа. Всичко това показва как Ислямът уважава човечеството и почита труда, без да призовава към класова борба. Никой човек не трябва да бъде лишен от своите права, нито да се посяга на неговото достойнство поради факта, че е прислужник или работник. Това го предпазва от илюзията или опиума на така наречената “утопия на класата на пролетариата”. Всички граждани на истинското ислямско общество са равни, защото Ислямът не прави разлика между хората и не признава класовата система. Единственото превъзходство, което Ислямът признава, е превъзходството в набожността и вършенето на правдиви дела:

И кажи: “Работете! Аллах вижда вашите дела и Неговият Пратеник, и вярващите.

[9: 105]

О, хора, Ние ви сътворихме от един мъж и една жена, и ви сторихме народи и племена, за да се опознавате. Най-достоеен измежду вас при Аллах е най-богобоязливият. Аллах е всезнаещ, сведущ.

[49: 13]

Аллах е повелил на човека да помага колкото може и да проявява добрина, да обича другите членове на семейството, както и роднините. Добрината към роднините е най-краткият път към Рая, иначе забранен за хората, които пренебрегват тези си задължения. Доброто отношение към роднините е описано от Пророка като Божествена благословия: *“Онзи, който желае Аллах да му удължи живота му, да се отнася с добро към своите роднини.”* (общоприет хадис). Повелята за доброто отношение към роднините често се повтаря и в Корана:

Праведността не е да обръщате лице на изток или на запад, праведността е у онзи, който вярва в Аллах и в Сетния ден, и в ангелите, и в Писанието, и в пророците, и раздава от своя имот, въпреки любовта си към него, на роднините и сираците, и на нуждаещите се, и на пътника [в неволя], и на просящите, и за освобождаване на робите, и отслужва молитвата, и дава милостинята закат; и у изпълняващите своя обет, когато са обещали, и у търпеливите в злочестие и беда, и във вихъра на битката. Те са искрените и те са богобоязливите.

[2: 177]

И служете единствено на Аллах, и нищо не съдружавайте с Него! И към родителите добрина, и към близкия, и сираците, и нуждаещите се, и към близкия съсед, и към далечния съсед, и към другаря редом, и към пътника, и към владенията от вашата десница! Аллах не обича горделивия, самохвалеца.

[4: 36]

Аллах повелява справедливост и благодетелност, и поддържане на връзките с роднините, и възбрънява покварата и порицаването, и гнета. Наставлява ви Той, за да се поучите.

[16 : 90], (вж. също 17: 23-26)

От ислямска гледна точка съседите заемат особено високо положение. Те, каквито и да са, ползват много привилегии, дадени им от Исляма. Пророкът Мухаммед е казал: *“Не ще влезе в Рая никой, който не премахне своите злини спрямо своите съседи.”* (предаден от Муслим) Той също е казал: *“Никой не може да бъде истински вярващ, ако съседите му прекарват нощта гладни, докато неговият стомах е пълен.”* Съгласно хадис, разказан от ат- Табрани, Пророкът е казал също: *“От правата на съседа е да го посетиш, ако се разболе, да участвуваш в неговото погребение, ако умре, да му дадеш заем, ако обеднее, да му помогнеш, ако изпадне в нужда, да го поздравиш, ако го сполети добро, да му изкажеш съчувствие, ако го сполети беда, да не вдигаш твой строеж пред неговия и така да му пречиш, и не го дразни с миризмата на твоето ястие, без да му дадеш от него.”*

Пророкът (Аллах да го благослови и с мир да го дари!), е казал също: *“Джибрил толкова ме е наставлявал за правата на съседа, че мислех, дали не ще ме наследи.”* (общоприет хадис)

Социалният живот

Социалният живот на истинския мюсюлманин, основан на висши принципи, има за цел да осигури щастие и просперитет за отделния човек и обществото. Класовата борба, социалните касти и доминирането на отделния човек над обществото и обратно, са чужди на социалния живот при Исляма. Никъде в Корана и пътя на Пророка Мухаммед човек не ще намери споменаване на превъзходство на основа на класа, произход или богатство. Тъкмо обратното, съществуват много знамения в Корана, има и много хадиси на Пророка, които напомнят на човечеството за важните факти от живота, факти, които в същото време са основите на социалната структура на ислямския начин на живот. Сред тях е фактът, че човечеството представлява едно семейство, произхождащо от едни и същи баща и майка, и се стреми към едни и същи крайни цели.

Единството на човечеството се схваща в светлината на общото родителство на Адам и Ева. Всяко човешко същество е член на универсалното семейство, основано от праотеца и прамайката, и затова ползва общите облаги, както и участва в общите задължения. Когато хората разберат, че всички произхождат от Адам и Ева, и че те са творение на Всевишния Аллах, не ще има място за расови предразсъдъци, социална несправедливост или граждани втора ръка. Хората ще бъдат обединени в социалното си поведение, както са обединени по произход от общото родителство. В Корана и пътя на Пророка Мухаммед постоянно се напомня този важен факт единството на човечеството по природа и произход. Това е, за да се елиминира расовата гордост и твърденията за национално или етническо превъзходство, и за да се проправя път към истинското братство.

О, хора, бойте се от своя Господ, Който ви сътвори от един човек и сътвори от него съпругата му, и от двамата намножи мъже и жени. И бойте се от Аллах, с Чиего име се умолявате един друг, и от [прекъсване на] кръвните родства! Наистина Аллах ви наблюдава.

[4: 1]

Той е Онзи, Който ви сътвори от един човек и стори от него съпругата му, за да намери при нея спокойствие...

[7: 189]

Единството на човечеството е не само в общия му произход, но и в крайните му цели. Според Исляма крайната цел на човечеството е Аллах. Той ни е сътворил, за Него живеем и при Него всички ще се върнем. Всъщност единствената цел на сътворението, както е рязяснено в Корана, е да служим на Аллах и да Му се покоряваме, и да се придържаме към Неговия път: пътя на правдата, справедливостта, любовта и милостта, братството и морала. Всевишния Аллах казва:

Сътворих Аз джиновете и хората единствено за да Ми служат.

[51: 56]

Отношенията между отделния човек и обществото се основават на единство в произхода и на крайната цел, като фон на социалния живот в Исляма. Ролята на отделния човек допълва ролята на обществото. Между тях има социална солидарност и взаимна отговорност. Отделният човек е отговорен за цялостното благополучие и преуспяване на своето общество. Тази отговорност е не само към обществото, но и към Аллах. Така отделният човек работи със здраво съзнание за обществото и истинско чувство за неизбежна отговорност. Неговата роля е да върши каквото може за обществото и да допринесе за цялостното му благополучие. От друга страна, обществото също е отговорно пред Аллах за благополучието на отделния човек. Когато отделния човек може, той допринася за преуспяването на обществото, а то получава от него. В замяна той има право на сигурност и грижа, ако стане неспособен да дава. В този случай той получава, а обществото допринася. Така правата и задълженията се намират в хармония. Отговорността и грижата са взаимни. Обществото няма право да доминира над отделния човек и да отменя личностната му цялост. По същия начин отделният човек или класата от различни хора нямат право да експлоатират и да сеят в него развала. Съществува хармония с мир и взаимна сигурност. Съществува конструктивно взаимодействие между отделния човек и обществото.

Освен единството на човечеството по произход и крайна цел, и освен тази взаимна отговорност и грижа, социалният живот при Исляма се характеризира с взаимопомощ за добрина и набожност. Той се отличава с пълното признаване на отделния човек и неговите свещени права на живот, имущество и достойнство. Той се отличава също с ефективната роля, която отделният човек играе в областта на социалния морал и етика. В ислямското общество отделният човек не може да бъде безразличен. Предписано му е да играе активна роля в установяването на здрав социален морал чрез подбуждане към доброто и борба със злото във всяка форма и със всички налични законни средства. Ако човек прави това, той не само избягва злото и върши добро, но и подбужда другите да правят същото. Отделният човек, който се чувства безразличен към своето общество, е егоист-грешник, неговият морал е в беда, съвестта му е разстроена, а вярата му е непълна.

Няма съмнение, че структурата на социалния живот при Исляма се характеризира с възвишеност, здравомислие и всеобхватност. Сред основните елементи на тази структура са искрена любов към събратята, братство в името на Аллах, милост към младите, уважение към възрастните, утешение към огорчените, посещение на болните, облекчаване на натъжените, уважение към другите хора в правото им на живот, имущество и чест. Това е взаимната отговорност между отделния човек и обществото.

Запазени са много изказвания на Пророка по този въпрос:

*“Който в земния живот премахва горест от един вярващ, Аллах ще му премахне горест от горестите на Съдния ден.” **

Пророкът казва също: *“Не е от нас онзи, който няма милост към децата ни, не уважава възрастните, не повелява одобряването и не възбранява порицаването.”* Казал е също: *“Никой от вас не вярва истински, докато не заобича за своя брат онова, което обича за самия себе си.”*

От друга страна, в Корана човек намира много знамения по този въпрос, например следните:

О, вярващи, бойте се от Аллах с истинска боязън пред Него и умирайте само отдадени! И се привържете всички за въжето на Аллах, и не се разделяйте, и помнете благодатта на Аллах към вас, когато бяхте врагове, а Той помири сърцата ви и станяхте братя чрез Неговата благодат! И бяхте върху ръба на ров от огън, а Той ви спаси от него. Така Аллах ви разкрива Своите знамения, за да бъдете напътени. И нека сред вас има общност, която зове към благото и повелява одобряването, и възбранява порицаването! Тези са сполучилите.

[3: 102-104]

О, вярващи, изпълнявайте обетите! И си помагайте един другиму в праведността и богобоязливостта, и не си помагайте в греха и враждебността! И бойте се от Аллах! Аллах е суров в наказанието.

[5: 1-2]

В допълнение към вече казаното още веднъж ще споменем, че образци на Исляма могат да бъдат видени в последната проповед на Пророка по време на прощалното му поклонение в Мека. Обръщайки се към десетките хиляди поклонници, наред с другите неща, той казал:

“О, хора! Чуйте моите думи, защото не знам дали другата година ще бъде удостоен с това, да съм пред вас на това място.

Вашият живот и имуществата са свещени и неприкосновени, докато се явите пред вашия Господ, както е свещен за всички този ден от този месец в този свещен град. Аз ви известих. Господи, бъди свидетел за това!

О, хора! Вие имате права над вашите съпруги и вашите съпруги имат права над вас. Отнасяйте се към съпругите си с любов и добрина.

О, хора! Чуйте моите думи и ги разберете! Знайте, че всички мюсюлмани са братя един за друг. Вие сте едно братство. Всичко, което принадлежи на един, е неприкосновено за неговия брат, освен ако не му го даде свободно, от добра воля. Пазете се от извършването на несправедливост! Аз ви известих. Господи бъди свидетел за това!

След мен никога не ставайте отново неверници, та да се убивате един друг! Аз ви оставих нещо, към което ако се придържате, никога не ще се заблудите. Книгата на Аллах и Моя път. Аз ви известих. Господи бъди свидетел за това!

Вашият Господ е един и вашият баща е един. Всички сте от Адам, а Адам е от пръст. При Аллах най-достойният от вас е най-богобоязливият. Никой арабин няма предимство пред чужденец, освен със своето благочестие. Присъстващият да извести отсъстващия.”

Икономическият живот

Икономическият живот при Исляма също се базира на солидни основи и на Божествени предписания. Да се печели с честен труд е не само задължение, но и голяма добродетел. Ако човек, способен да работи, разчита на някой друг, това е религиозен грях, позорно и унижително петно спрямо обществото. Аллах повелява на мюсюлманите да се издържат сами и да не разчитат на никой друг. Ислямът уважава всеки вид труд, щом не е противен и не води до грях или непокорство. С чиста съвест и дължимо от обществото уважение мюсюлманинът може да запретне ръкави и да се заеме с всяка налична работа например да цепи дърва, да ги събира и да ги продава, за да се храни, вместо да проси от другите, независимо дали ще му дадат или не. Според Исляма достойнството на честните работещи хора не бива да се засяга заради вида работа, която те вършат за насъщния, щом е честна. Трудещите се работници нямат ограничение при подобряването на съдбата им и повишаването на жизненото им равнище, колкото може повече. Те имат на разположение еднакви възможности и се ползват със свобода на предприемчивостта.

Това, което отделният човек направи или спечели със законни средства, става негова лична собственост, поради което нито държавата, нито някой друг може да го отнеме. В замяна на това право на частна собственост човек трябва да изпълни определени задължения към обществото и да плати определени данъци на държавата. Когато това бъде сторено, той има пълно право на покровителство от държавата и свободата му на предприемчивост е осигурена и гарантирана. При ислямската система опасност от алчен капитализъм и разрушителен комунизъм никога не се поражда. Предприемчивият индивид е отговорен за преуспяването на държавата и в замяна тя е отговорна за сигурността на индивида. Класовите конфликти се подменят от сътрудничество и хармония, страхът и подозрението се лекуват със завидна сигурност и самоувереност.

Икономическата система при Исляма не е формирана единствено въз основа на аритметични изчисления и възможности за производство. По-скоро тя е създадена и се схваща в светлината на цялостното ислямско учение. Аллах повелява на човека, работещ за друг човек, фирма или институция, да върши своята работа ефективно и честно. Пророкът е казал, че ако някой от вас реши да предприеме някаква работа, Аллах иска той да я направи досъвършенство. След като работата бъде извършена, работникът има право на справедлива отплата за своя труд. Работодателят, който не изплаща справедлива отплата или се опита да я намали, върши наказуемо деяние според Закона на Аллах.

Ислямът отделя голямо внимание на търговията. Честната търговия е разрешена и благословена от Аллах. Тя може да се изпълнява от отделни хора, компании, агенции и други. Но всички сделки трябва да се сключват с искреност и честност. Измамата, скриването на дефекти при търговията, възползването от нуждите на клиентите, монополът върху стоките за налагане на свои цени, са грешни деяния и са наказуеми от ислямския закон. Ако някой иска да живее прилично, той трябва да прави това по честен начин и с упорит труд. Иначе всеки придобил и израснал от непозволеното го очаква Огъня на Ада в Съдния ден. За борба срещу измамата и експлоатацията Ислямът изисква честност в търговията, той предупреждава измамниците, поощрява честните усилия и забранява лихварството или взимането на лихва, когато дава заем на нуждаещите се. Това е, за да се покаже на човека, че той притежава само онова, за

което работи, и че използването на належащите нужди на другите хора е нерелигиозно, нехуманно и безнравствено. В Корана Всевишния Аллах казва:

Които изяждат лихвата, не ще се изправят, освен както се изправя някой, когото сатаната поваля от лудост. Това е, защото казваха: “Търговията е като лихварството.” А Аллах позволи търговията и забрани лихварството. При когото е дошло наставление от неговия Господ и е престанал, негово е онова, което е било дотогава и делото му е за пред Аллах. А които се върнат към това, тези са обитателите на Огъня, там ще пребивават вечно. Аллах лишава лихвата от благодат, а надбавя за милостинята. Аллах не обича никой неблагодарник, грешник.

[2: 275-276]

И въздигна Той небето, и положи везните, за да не престъпвате мярката. И отмервайте справедливо, и не ощетявайте в мярката!

[55: 7-9]

Целта е човекът да бъде напътен към справедливостта, правия път, искреността и честността във всички свои отношения и сделки. Бъдещето на измамниците е мрачно и ги очаква най-суровото мъчение. Ето как Коранът разглежда този въпрос:

Горко на ощетяващите, които щом взимат от хората, изпълват мярката, а щом им отмерват или им претеглят, причиняват загуба! Не допускат ли тези, че ще бъдат възкресени за великия Ден - Деня, в който хората ще застанат пред Господа на световете?

[83: 1-6]

Освен това има многобройни хадиси на Пророка Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!), изключващи измамниците, експлоататорите, монополистите и нечестните бизнесмени от редиците на истинските мюсюлмани. Всяка сделка, в която има несправедливост или измама, или експлоатация, дори и ако е сключена, категорично се забранява и отменя от ислямския закон, Основната цел на ислямското законодателство в областта на икономиката и търговията е да се осигурят правата на отделния човек и да се поддържа солидарността на обществото, да се въведе висок морал в света на търговията и да се приложи Закона на Аллах в тази сфера на инициативата. Логично и последователно е Ислямът да се интересува от аспекти като тези, защото той не е само духовна формула, а завършена и цялостна система на живот.

В Корана и в хадисите на Пророка (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) постоянно се припомня на собствениците факта, че всъщност те са просто временни притежатели и че цялото владение е единствено на Аллах. В Исляма няма нищо, което да възпира мюсюлманина от придобиване на богатство и материални подобрения чрез законни средства и правилни начини. Но истина е, че човек идва на този свят с празни ръце и го напуска по същия начин. Действителният и истински Притежател на нещата е само Аллах, на Когото всеки собственик е просто един назначен притежател и обикновен довереник. Това не е само житейски факт, но също има и важно значение за човешкото поведение, което прави собственика винаги готов да раздаде в името на Аллах и да подкрепи достойни каузи. Това го прави отзивчив към нуждите на

обществото, предопределя му важна роля, свещена мисия за изпълнение и го спасява от пропастта на егоизма, алчността и несправедливостта. Това е концепцията за имуществото при Исляма и то е действителното положение на собствениците. Коранът смята притежанието за изпитание и пробен тест, а не за белег на добродетелно превъзходство или привилегирована знатност, или за експлоатация. Всевишния Аллах казва:

Той е Онзи, Който ви стори наследници на земята и въздигна по степени някои от вас над други, за да ви изпита в онова, което ви е дарил. Твоят Господ е бърз в наказанието. Той е опрощаващ, милосърден.

[6: 165]

Нещо повече, Коранът съобщава на човечеството един интересен разговор между Муса и неговия народ. Той е следният:

Каза Муса на своя народ: “Зовете за подкрепа Аллах и търпете! Земята е на Аллах. Дава я Той в наследство на когото пожелае от Своите раби, а краят принадлежи на богобоязливите.” Казаха: “Бяха ни причинени страдания и преди да дойдеш, и след като дойде при нас.” Каза: “Може вашият Господ да погуби врага ви и да ви стори наследници на земята, за да види как ще постъпите.”

[7: 128-129]

Този разговор между Муса и неговия народ не означава в никакъв случай признаване на някаква привилегирована класа на човечеството по расов признак или етническа принадлежност. Това означава също, че Коранът одобрява поведението и възгледите на последователите на Муса в по-ново време. Тонът на текста е по-скоро укорителен и критичен към съмняващите се, и потвърждава, че всичко на земята принадлежи единствено на Аллах, и Той го дарява на когото пожелае от Своите раби под формата на наследено доверие и всъщност изпитание. Смисълът още веднъж се довежда до идеите на Корана. Например в него се казва:

Негово е владението на небесата и на земята. При Аллах ще бъдат върнати делата. [57: 5]

Вярвайте в Аллах и в Неговия Пратеник, и раздавайте от онова, на което ви стори Той наследници! За онези от вас, които вярват и раздават, за тях ще има голяма награда. И какво ви е, защо да не повярвате в Аллах, когато Пратеника ви зове да повярвате във вашия Господ, и Той вече получи вашия обет, ако сте вярващи?

[57:7-8]

За разлика от комунизма, Ислямът замества тоталитарната изкуствена власт на комунистическата държава с върховната власт на Аллах, и комунистическата теория за класовата борба със здравия морал, взаимните отговорности и сътрудничество. От друга страна, той предоставя всички възможни застраховки срещу алчния капитализъм и безжалостната експлоатация от страна на собствениците. Ислямската икономическата система признава “независимата” личност на отделния човек и неговите естествени

стремежи към труд и притежаване. Но той не приема абсолютното отделяне на човека от Аллах и от вселената, не боготвори човека или неговия капитал, нито боготвори пролетариата, нито пък премахва свободната инициатива. Той приема човека по начина, по който е сътворен от Аллах и според това се отнася с него по съответния начин като взема предвид неговите инстинктивни стремежи и ограничена сила. Човекът е човек и той трябва да бъде приеман и третиран като такъв. Той не е бог, нито полубог, комуто се приписва абсолютна власт и неоспорима безпогрешност, нито е презряно или незначително същество. Той трябва да бъде признат, но в рамките на неговото реално състояние и ограничена природа. Той не е над или извън останалата вселена, а е част от цялата система, елемент от цялостния фундамент на вселената.

Въпреки че човекът се поощрява да работи, разполага със свободна инициатива и има право да печели и притежава, фактът, че е само един довереник, поражда необходимост от мерки да се осигури подходящо управление на доверените му имоти. Той е свободен да печели, да инвестира и да харчи. Вършейки това, той се ръководи от висши принципи, които го предпазват от отклонение. Собствениците не са безрезервно свободни да харчат парите си или да управляват имуществата си по начина, по който желаят, а има определени правила за разходите. С думите на Корана Аллах повелява на собственика да изпълнява финансовите си задължения спрямо своите събрата и да бъде умерен в личните си разходи:

И отдай на роднината правото му, и на нуждаещия се, и на пътника [в неволя], но не пилей с прахосничество! Прахосниците са братя на сатаната. Сатаната към своя Господ е голям неблагодарник. И ако се отдалечиш от тях, търсейки от своя Господ милост, на която се надяваш, кажи им поне блага дума! И не сторвай ръката ти да е прикована към шията [в скъперничество], и не я разтваряй всецяло, та да не станеш упрекван, безпомощен! Твоят Господ увеличава препитанието за когото пожелае и Той го намалява. За Своите раби Той е сведущ, всезрящ.

Политическият живот

Подобно на социалния и икономическия живот, политическият живот в Исляма се базира на здрави духовни и морални основи и се ръководи от Божествените повели. Политическата система на Исляма е уникална по своята структура, функция и цел. Тя не е теокрация, при която определена класа хора си присвоява божествени права, нито е система на пролетариата, при която отмъстителни работници завземат властта. Дори не е демокрация в популярния смисъл на думата. Тя е нещо различно от всичко това. За да оцени ислямските политически възгледи, човек трябва да знае, че те се базират на следните принципи:

1. Всяко действие на отделния мюсюлманин или на мнозинството мюсюлмани трябва да бъде вдъхновявано и ръководено от Закона на Аллах, който е конституцията, избрана от Аллах за неговите искрени раби:

И нека хората на Евангелието отсъждат според онова, което Аллах е низпослал в него! А който не съди според онова, което Аллах е низпослал, тези са нечестивците.

[5: 47]

И отсъждай помежду им според онова, което Аллах е низпослал, и не следвай страстите им...

[5: 49]

2. Върховната власт в ислямската държава не принадлежи нито на управляващия, нито на обикновените хора. Тя принадлежи на Аллах и хората, упълномощени от Него, упражняват Неговия Закон и осъществяват Неговата воля. Управляващият е само действащо изпълнително лице, избрано от хората, за да им служи според Закона на Аллах. Това е основният ислямски възглед за вселената, на която Аллах е Създател и в която Той е Единственият Господар без съдружник. В Корана човек намира следните изказвания:

Благословен е Онзи, в Чиято Ръка е Владението. Той над всяко нещо има сила.

[67: 1]

Аллах ви повелява да връщате поверените имущества на техните собственици и когато съдите между хората, да съдите със справедливост. Как прекрасно е това, с което Аллах ви наставлява! Аллах е всечуващ, всезрящ.

[4: 58]

На Аллах принадлежи владението на небесата и на земята, и на всичко между тях. Към Него е завръщането.

[5: 18]

3. Целта на ислямската държава е да осигури справедливост и да гарантира сигурност и покровителство на всички граждани, независимо от цвят, раса или вероизповедание, в съответствие с повелите на Аллах така, както са споменати в Корана. Въпросът за религиозните или расови малцинства не се повдига, докато тези граждани почитат закона и са мирни. Всевишният Аллах казва:

О, вярващи, стойте твърдо зад Аллах свидетели със справедливостта! И да не ви вкарва в грех омразата на някои хора, та да сте несправедливи! Бъдете справедливи, то е най-близо до богобоязливостта! И се бойте от Аллах! Сведущ е Аллах за вашите дела.

[5: 8]

Онези, които, ако ги утвърдим на земята, отслужват молитвата и дават милостинята закят, и повеляват одобряването, и възбраняват порицаването... При Аллах е завършекът на делата.

[22: 41]

4. Ислямската държава, създадена за гореспоменатите цели и за да се прилага Законът на Аллах, не може да бъде управлявана от никоя политическа партия с неислямска платформа или подчинена на чужди сили. Тя трябва да бъде независима и да упражнява своята власт в името на Аллах и за Неговата кауза. Това произлиза от принципа, че мюсюлманинът се подчинява единствено на Аллах и спазва Неговия Закон, предлагайки сътрудничество и подкрепа на онези, които упражняват Закона и следят за неговото изпълнение. Така че при Исляма е немислимо мюсюлманската общност да иска поддръжка от каквато и да е партия с неислямска платформа или да отстъпи на неислямско правителство с чужди цели и произход.

“Аллах не ще направи за Неверниците път против вярващите.”

[5: 141]

Аллах не ще направи за неверниците път против вярващите.

[5?: 141]***(сура 5 е до 120 стиха?!)

Всевишния Аллах казва също:

Ако вярващите бъдат призовани към Аллах и Неговия Пратеник, за да отсъди помежду им, те изричат само: “Чухме и се покорихме!” Тези са сполучилите.

[24: 51]

Всевишния Аллах е повелил:

Аллах обеща на онези от вас, които вярват и вършат праведни дела, че ще ги остави наследници на земята, както остави и онези преди тях, и непременно ще укрепи тяхната религия, която Той им избра, и в замяна след страха ще им дари сигурност. Те само на Мен ще служат и не ще Ме съдружават с нищо. А който подир това стане неверник, тези са нечестивците.

[24: 55]

Аллах предписа: “Аз ще надвия, и Моите пратеници.” Аллах е всесилен, всемогъщ. Не ще намериш хора, които вярват в Аллах и в Сетния ден, да обичат противящите се на Аллах и на Неговия Пратеник, дори да са бащите или синовете им, или братята, или роднините им. На тези Той вложи вярата в сърцата им и ги подкрепи с дух от Себе си. И ще ги въведе в Градините, сред които реки текат, там ще пребивават вечно. Аллах е доволен от тях и те са доволни от Него. Те са привържениците на Аллах. А привържениците на Аллах са сполучилите.

[58: 21-22]

5. Управляващият не е господар на народа. Той е представителен служител, избран от хората и извлича своята власт от своето послушание към Закона на Аллах, Закона, който задължава и управители, и управлявани с тържествен договор, контролиран от

Всевишния Аллах. Политическият договор при Исляма не се сключва само между правителството и народа. Той е между всички тях, от една страна, и Всевишния Аллах, от друга, и е морално валиден и задължаващ само дотогава, докато хората изпълняват своите задължения пред Аллах. Управителите, които са избрани от своя народ да упражняват повелите на Аллах, имат право на неговата поддръжка и сътрудничество само дотогава, докогато зачитат повелите на Аллах. Ако хората или отделен член на обществото не подкрепят такива управляващи или не сътрудничат с тях, постъпката им ще се смята за грешка и срещу правителството, и срещу самия Аллах. По подобен начин, ако правителството се отклони от Пътя на Аллах и не спазва Неговия Закон, то не само върши престъпление, но също и няма право на поддръжка и лоялност от страна на хората. В Корана Всевишния Аллах казва:

О, вярващи, покорявайте се на Аллах и се покорявайте на Пратеника и на удостоените с власт сред вас! И спорите ли за нещо, отнесете го към Аллах и към Пратеника, ако вярвате в Аллах и в Сетния ден! Това е най-доброто и най-похвалното за изход.

[4: 59]

Послушанието пред натоварените с власт се обуславя от тяхното собствено послушание пред Закона на Аллах и Пътя на Неговия Пратеник. В един от своите хадиси Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) е казал: “Няма послушание пред никое същество, ако това ще доведе до непослушание пред Аллах.” Ранните последователи на Мухаммед са разбирали този принцип много ясно и са заявявали в първите си изказвания за политиката, че трябва да бъдат слушани и подпомагани дотогава, докогато те самите изпълняват повелите на Аллах, и че нямат право да искат послушание от хората, ако те самите се отклоняват от пътя на Аллах.

6. Управляващият и висшите служители трябва да бъдат избрани сред най-компетентните въз основа на личните им качества, способност и познания. Изборът на кандидат не трябва да се основава на неговото положение, защото то не означава непременно компетентност за висок обществен пост, нито издига или принизява личните качества на отделния човек. Всеки трябва да бъде оценяван според неговите лични качества по-отношение на които семейният престиж, расата и възрастта не играят важна роля. Кандидатите могат да бъдат избрани чрез публично съгласие в преки общи избори или да бъдат подбрани и упълномощени от народни представители, избрани от различни обществени групи. Така една ислямска държава може да има толкова представителни съвети или местни управления, колкото иска. Правото на избор или подбор и поведението на администрацията се управляват от Закона на Аллах и трябва да имат за цел защита на обществените интереси като цяло. Пророкът Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) е казал: “*Онзи, който назначава човек на обществена служба, след като в неговото общество има по-добър от този довереник, той изменя на доверието на Аллах и на Неговия Пратеник, и на мюсюлманите.*” (В политически смисъл това означава, че електоратът не може да е безразличен към обществените събития и когато пуска бюлетини, гласува след внимателно проучване и предварителен избор. По този начин държавата може да има възможно най-добрия пазител на сигурността и на съзнателното гражданство, нещо, от което са лишени много демократични държави.)

7. След като хората направят избора си или подбора на своя управител, всеки гражданин трябва да следи, колкото е по силите му, поведението на администрацията и

да задава въпроси, свързани с управлението на обществените дела, по всяко време, когато забележи нещо нередно. Ако администрацията измени на доверието на Аллах и обществото, тя няма право да продължи работа – трябва да бъде сменена с друга и отговорност на всеки гражданин е да участва в процеса на управление в името и интереса на обществото. Затова наследствената власт или пожизненото управление са неприложими в една ислямска държава.

8. Въпреки че управляващият се избира и назначава от хората, неговата първа отговорност е пред Аллах, и едва после – пред хората. Неговата длъжност не е само символична, ролята му не е абстрактна. Той не е просто безпомощна марионетка, чиято функция е да подписва документи или да изпълнява неизменно обществената воля, т. е. независимо дали е правилна или не. А трябва да изпълнява фактическата власт от името на народа и в негов интерес според Закона на Аллах, защото той има двойна отговорност. От една страна, е отговорен пред Аллах за своето поведение, и, от друга, е отговорен пред хората, които са му гласували доверие. Той отговаря пред Аллах за това, как се е отнасял със самите хора или с техните представители. Но и управляващият, и самият народ отговаря пред Аллах за това, как се е отнасял със самите хора или с техните представители. Но и управляващият, и самият народ отговарят пред Аллах за това, как са се придържали към Корана, как са спазвали Закона на Аллах, който Той им е дал като обвързваща сила. Негова отговорност пред хората е да управлява делата им в техен интерес и негова отговорност пред Аллах е да върши това според Закона на Аллах. Така политическата система е напълно различна от всички други политически системи и доктрини, известни на човечеството. Управляващият не може да управлява хората само според неговото или техните собствени желания. Той трябва да им служи, превръщайки справедливостта в общ закон, тяхното истинско послушание пред Господа на световите – в редовна функция на държавата, а здравият морал – в основата на всички административни начинания.

9. Въпреки че Коранът е конституцията на ислямската държава, Аллах повелява на мюсюлманите да упражняват обикновените си дела с помощта на законодателните съвети и консултативните органи на местно, национално и международно равнище. Всеки гражданин на ислямската държава е длъжен да дава по най-добрия начин съвети, свързани с общите въпроси, и да му се осигури това право. За да се изпълни това задължение по практичен и полезен начин, управителите трябва да търсят съвета на образованите и опитните членове на общността. Но това в никакъв случай не отменя правата на обикновените граждани, които трябва да изкажат мнението си, щом възникне повод.

По този начин всеки гражданин на ислямската държава има задължение, което упражнява по един или друг начин, да се интересува, пряко или косвено, от състоянието на обществените дела. Ислямската история дава достоверни свидетелства за това, как управляващите и халифите са били питани, съветвани и коригирани от обикновените хора, мъже и жени. Принципът на взаимната консултация е толкова фундаментален при Исляма, че човек не само трябва да казва това, което мисли, но и да върши същото по най-искрения и действителен начин в интерес на обществото. Консултативните методи в политиката или в другите области са не само демократична формула на правителство, но и религиозна повеля и морално задължение, както на управляващите, така и на управляваните. Въпреки постоянното приложение на този принцип, Пророкът (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) е казал, че даването на добър съвет е основен дял от религията. Целта на такъв съвет е спазването на Закона на Аллах, зачитане на правата на гражданите и изпълнение на техните задължения. За да

се избегне издигането на професионални политици и да се противодейства на безличните политици с опортюнистични платформи, Пророкът е казал: *“Всеки, който вярва в Аллах и Съдния ден, да каже нещо добро или да мълчи.”* (общоприет хадис) Това е предупреждение към хората да се предпазват от празните думи и от даването на недобронамерени съвети. Това гарантира, че съветът се дава с най-искрени намерения и е в интерес на хората. Търсенето на съвет от страна на управляващия и даването му от народа не е въпрос на избор или доброволна мярка. Това е дял от вярата и е религиозна повеля. Самият Мухаммед, въпреки че е бил предпазен от грешка, е търсел съвети от своите сподвижници. Аллах е казал:

По милост от Аллах ти се смекчи спрямо тях. А ако беше груб, с жестоко сърце, щяха да се разотидат от теб. Извини ги и моли за опрощението им, и се съветвай с тях по делата! А решиш ли [нещо], уповавай се на Аллах! Аллах обича уповаващите се Нему.

[3:159]

Изреждайки характеристиките на вярващите, Коранът ясно споменава взаимното съветване по делата. Всевишния Аллах казва:

... и за онези, които отбягват големите грехове и скверностите, и дори да се гневят, прощават; и за онези, които откликват на своя Господ и отслужват молитвата, и по делата се съвещават помежду си, и от онова, което им дарихме за препитание, раздават; и които, ако ги сполети насилие, се бранят.

[42:37-38-39]

10. При политическата система на Исляма всеки гражданин има свобода на религия и съвест, на мислене и изразяване и да подобрява своето положение, да работи и да бъде конкурентноспособен, да печели и притежава, да одобрява или да не одобрява нещата, според собствената си преценка. Но неговата свобода не е и не може да бъде абсолютна, иначе води до хаос и анархия. Тя се гарантира от Закона на Аллах и се управлява от същия този закон. Докато е в неговите рамки, тя е естествена привилегия на всеки отделен гражданин, но ако престъпи закона или влезе в конфликт с общия интерес, тя се превръща в нарушение на Божия закон и трябва да се контролира. Отделният човек е част от общата вселена и затова трябва да се приспособи към Закона и към повелята на Аллах Закон, съгласно който се управлява цялата вселена. От друга страна, човек е член на своята общност или нация и трябва да приспособи собствените си права и интереси към тези на другите по взаимноизгоден начин. Ако отделен човек има собствено мнение по даден въпрос от обществен интерес и види, че мнозинството е на друго мнение, той накрая трябва да се присъедини към него в името на солидарността и сътрудничеството, но при условие, че решението на мнозинството не противоречи на Закона на Аллах. Все пак, в процеса на формиране на общественото мнение човек има пълно право да изразява собственото си мнение и да убеждава другите в неговото становище без никаква принуда. Когато стане ясно, че мнозинството е избрало различна от неговата посока, тогава той е длъжен да я следва, защото въпросният проблем вече не се обсъжда от отделния човек, а е от компетенциите на колектива.

11. Управлението на ислямската държава е обществено доверие, гласувано на управляващите и служителите според повелята на Всевишния Аллах и съгласието на народа. Аллах е Най-висшия Надзорник над всичко във вселената. Онзи, който управлява, трябва да е предан на поверената му власт и да вярва във Всевишния Аллах. И ако мнозинството от хората са мюсюлмани, онзи, който стане президент или халиф, трябва да бъде истински мюсюлманин. Тези мерки са необходими, за да се служи на колективния интерес и за изпълнение на задълженията по изграждането на държавата на Аллах, а също и за осигуряване и зачитане на правата на така наречените “религиозни и етнически малцинства”.

Жалко за човечеството, че това управление на Исляма е било лошо разбирано и изопачавано. Факт е, че това управление не води до дискриминация на малцинствата, а по-скоро ги защитава и утвърждава техните правата. Добре дошъл е всеки, който иска да зачита законите на ислямската държава, като споделя с другите задълженията и прерогативите на съответното гражданство. Това, че не е мюсюлманин, не поражда пренебрежение към него, нито го определя като гражданин от втора ръка, когато се подчинява на общите закони на държавата и упражнява правата си по отговорен начин. Например, ако той желае да плаща милостинята закят и другите държавни данъци, подобно на мюсюлманите, за поддръжка на държавата и за да подсури собствената си сигурност и благополучие, той може да го стори. Но ако мисли, че плащането на милостинята *закят* е унизително за неговото достойнство или оскърбително за неговите чувства на немюсюлманин, той може да плаща своите данъци под друга форма, известна като “дан” (“*джизиа*”). Така той има избор, който самите мюсюлмани нямат. В замяна на своя принос към държавата той получава пълно право на защита и сигурност от страна на държавната администрация и на обществото.

По същия начин, ако такъв гражданин иска да управлява личния си живот относно брак, развод, храна, наследство и т.н. според ислямския закон, желанието му трябва да се изпълни и правата му да се уважат. Но ако желае да управлява тези дела според собственото си религиозно учение, той е абсолютно свободен да го направи и никой не може да попречи на правата му в това отношение. Така по лични и сантиментални въпроси той може да прибягва до собственото си учение или до обществените норми, но по въпроси от колективен интерес и по общи въпроси той трябва да се придържа към закона на държавата, закона на Аллах. Независимо какво ще избере, той има право на покровителство и сигурност толкова, колкото и всеки друг гражданин. Всичко това не е мечта за небесно царство, което предстои да настъпи. Това е учението на Корана, практиката на Мухаммед и фактите от ислямската история. Веднъж Умар ибн ал-Хаттаб, вторият халиф след Мухаммед, минавал покрай място, където намерил един стар еврей в окаяно състояние. Умар попитал за него, разбрал в какво положение се намира и със съжаление му казал: “Не сме справедливи към теб. Ние събирахме от теб налозите, когато имаше сили. А сега си изоставен и пренебрегнат. Колко несправедлив към теб бе Умар!” След като изрекъл тези думи, разпоредил редовно да обезпечават стария човек заповед, която веднага била изпълнена. Умар и другите управители получили своята политическа насока директно от Мухаммед, който от своя страна бил научен от Аллах. Тези възгледи са посочени в Корана, в знамения като следните:

Аллах не ви забранява да се отнасяте с добро и да постъпвате справедливо към онези, които не воюват с вас в религията и не ви прогонват от домовете ви. Аллах обича справедливите. Аллах ви забранява само да се сближавате с онези, които воюват с вас в религията и ви

прогонват от домовете ви, и помагат за прогонването ви. А които се сближават с тях те са угнетителите.

[60:8-9]

Накрая, съвсем погрешно е ислямската държава и нуждата е от глава-мюсюлманин да се сравнява със светската държава, в която на теория е възможно държавният глава да принадлежи към малцинството. Сравнението е погрешно и заблуждаващо по няколко причини. Първо, подобен подход приема, че секуларизмът, макар и изкуствен, е по-здрав от ислямската идеология. Такова предположение и такава предпоставка са претенциозни. Второ, задълженията и правата на държавния глава при Исляма са твърде различни от тези на равнопоставения му в светското общество, както бе посочено по-горе. Трето, модерният светски дух е едно апологетично възвръщане, което е несвойствено за Исляма. Нещо повече, един държавен глава може да принадлежи към расово, етническо или религиозно малцинство, но той почти неизменно трябва да се присъедини към партията на мнозинството. Всъщност, това замества религиозното мнозинство с политическо, което едва ли е подобрение на положението на малцинството. По-нататък, целият светски принцип предполага, че постът държавен глава е право или привилегия, която може да бъде дадена на отделния човек или отнета от него. Ислямската позиция е коренно различна. При Исляма постът държавен глава е първо и преди всичко задължение, изпитание, дълг и голяма отговорност. Затова ще бъде несправедливо Ислямът да възложи подобна отговорност на немюсюлманин.

Международният живот

Международният живот при Исляма е съвкупност от отношения между ислямската държава или нация и другите държави и нации. Както останалите аспекти на ислямския живот, международният живот произлиза от Божествената повеля и следва Божия път. Той е изграден върху следните основи:

1. Непоклатима вяра в общността на човечеството по произход, състояние и цели:

О, хора, бойте се от своя Господ, Който ви сътвори от един човек и сътвори от него съпругата му, и от двамата намножи мъже и жени. И бойте се от Аллах, с Чийто име се умолявате един друг, и от [прекъсване на] кръвните родства! Наистина Аллах ви наблюдава.

[4:1]

Той е Онзи, Който ви сътвори от един човек и стори от него съпругата му, за да намери при нея спокойствие.

[7:189]

О, хора, Ние ви сътворихме от един мъж и една жена, и ви сторихме народи и племена, за да се опознавате. Най-достоеен измежду вас при Аллах е най-богобоязливият. Аллах е всезнаещ, сведущ.

[49:13]

2. Дължимото уважение към интересите на останалите хора и правото им на живот, чест и имущество, докато не нарушат правата на мюсюлманите. Това е, защото всички форми на узурпация, нарушения и злини са категорично забранени:

И се сражавайте по пътя на Аллах с онези, които се сражават с вас, и не престъпвайте! Аллах не обича престъпващите. И ги убивайте там, където ги сварите, и ги прогонете оттам, откъдето и те ви прогониха! Да заблуждаваш е по-тежко, отколкото да убиваш. И не се сражавайте с тях при Свещената джамия, докато не започнат там да се сражават с вас! А ако се сражават с вас, убийте ги! Такова е възмездието за неверниците. А престанат ли Аллах е опрощаващ, милосърден. И се сражавайте с тях, докогато не ще има заблуда и религията ще е на Аллах! А престанат ли, тогава да не се враждува, освен против угнетителите!

[2:190-193]

Вина имат само онези, които угнетяват хората и престъпват по земята без право. За тях има болезнено мъчение.

[42:42]

3. Мирът като нормално състояние на взаимоотношения размяна на мисии на добра воля и искрено взаимодействие в името на човечеството с еднаквото участие на всички хора.

И ако склонят за мир, склони и ти, и се уповавай на Аллах! Той е Всечувация, Всезнаещия.

[8:61]

4. Никакви отстъпки за сметка на принципите или намесата в международните отношения. Ако някой бъде изкушен да наруши правата на ислямската държава или да наруши нейния мир, или да застраши нейната сигурност, или да се възползува от мирната е политика, държавата трябва да побърза да се самозащити и да потуши всички опити от подобен род. Само при такива обстоятелства Ислямът оправдава войната. Но дори и тогава съществуват морални принципи за следване, за ограничаване на размера е до минимум и за воденето е само дотогава, докогато това е необходимо. Законът на войната и мира при Исляма е високоморален и уникален, всестранен и здрав. Той заслужава специално изследване от страна на юристи и моралисти, нещо, което този труд не може да направи. Трябва да се отбележи, че Ислямът нито оправдава агресивната война, нито смята, че целта на войната е унищожаване на реколта, животни, къщи и т. н. Той не позволява да се убиват жени, деца и възрастни хора, както не позволява измъчването на военнопленниците и внушаването на неговото учение на победените. Войната е само отбранителна мярка, оправдана от практическите принципи на Исляма, докогато по света съществува неправда, несправедливост и агресия.

И се сражавайте по пътя на Аллах с онези, които се сражават с вас, и не престъпвайте! Аллах не обича престъпващите. И ги убивайте там, където

ги сварите, и ги прогонете оттам, откъдето и те ви прогониха! Да заблуждаваш е по-тежко, отколкото да убиваш. И не се сражавайте с тях при Свещената джамия, докато не започнат там да се сражават с вас! А ако се сражават с вас, убийте ги! Такова е възмездието за неверниците. А престанат ли Аллах е опрощаващ, милосърден. И се сражавайте с тях, докогато не ще има заблуда и религията ще е на Аллах! А престанат ли, тогава да не се враждува, освен против угнетителите! Месец на забрана срещу месец на забрана! И за [нарушаване на] забраните - възмездие. А който ви нападне, нападнете го така, както ви е нападнал! И бойте се от Аллах, и знайте, че Аллах е с богобоязливите! И раздавайте по пътя на Аллах, и не се хвърляйте със собствените си ръце към гибелта, и благодетелствайте! Аллах обича благодетелните.

[2:190-195]

На онези, срещу които е обявена война, им се позволи [да воюват], защото бяха угнетени Аллах има сила да им помогне, онези, които бяха прокудени от техните домове без право, само защото казват: “Аллах е нашият Господ!” И ако Аллах не отблъскваше едни хора с други, щяха да бъдат разрушени и манастирите, и църквите, и синагогите, и джамиите, където името на Аллах се споменава много. Аллах ще подкрепи онези, които Го подкрепят. Аллах е всемогъщ.

[22:39-40]

5. Изпълняване на задълженията, поети от ислямската държава и зачитане на договорите, сключени между нея и други държави. Това е валидно, докато другите страни останат верни на своите задължения и зачитат своите договори. В противен случай не може да има валидност на договорите или задълженията, които ги обвързват.

О, вярващи, изпълнявайте обетите!...

[5:1]

Най-лошите твари пред Аллах са онези, които Го отричат и не вярват, онези, от които ти получи обет, после нарушават своя обет всеки път и не се боят.

[8:55-56]

И ако те е страх от изменничество на някой народ, отхвърли ги по същия начин! Аллах не обича изменниците.

[8:58]

И прогласяване от Аллах и от Неговия Пратеник към хората в деня на най-голямото поклонение хадж, че Аллах е непричастен към съдружаващите, а също Неговият Пратеник. И ако се покаете, за вас е най-доброто, а ако се отметнете, знайте, че не ще обезсилите Аллах! И възвести неверниците [о, Мухаммад] за болезнено мъчение, освен онези от съдружаващите, с които се договорихте и после не ви ощетиха с нищо, и не

подкрепяха никого срещу вас. И приключете своя договор с тях до срока му! Аллах обича богобоязливите.

[9:3-4]

6. Поддържане на вътрешен мир и сигурност, за подпомагане на човешкото разбирателство и всеобщо братство на международно равнище.

Това са вдъхновяващите източници при изграждане на международния живот на ислямската държава. Тя не функционира единствено за себе си или за собствените си граждани, а има широк обхват и важна мисия в международните отношения. По повеля на Исляма тя трябва да се стреми към преуспяване и напредък на своя народ във всички области на живота и по същата повеля трябва да съдейства на човечеството като цяло. Това предполага в най-широкия смисъл на думата приятелски взаимоотношения с всички народи и държави, и отрежда на ислямската държава жизненоважна роля в интерес на човечеството в различни области образование, икономика, индустрия, политика и т.н. Началото на тази роля е положено от самия Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) и поддържано от следващите поколения негови приемници.

Преди да завършим тази глава, трябва да посочим, че всичко, което тук се обсъжда, е основано на здравите, истински и правдиви принципи на Исляма, както са разяснени в Корана и сунната Пътя на Мухаммед. Това е Ислямът, който Мухаммед и неговите верни последователи са практикували и прилагали по превъзходен начин, а не е Ислямът от гледна точка на отделен теолог, правист или управител. Авторът на тази книга вярва, че това е Ислямът такъв, какъвто е и какъвто трябва да бъде.

Трябва да се има предвид също, че ислямската система на живот е уникална и различна от всички други системи и идеологии. Независимо дали я разглежда от духовна или морална, интелектуална или културна, политическа, икономическа или друга гледна точка, човек веднага може да забележи специфичните ѝ черти. За илюстрация ще споменем няколко примера:

1. Източникът на ислямската идеология е напълно различен. Тя не е създадена от човек, нито е дело на разрушителни политици или отмъстителни икономисти, нито на прагматични моралисти или егоистични индустриалци. Тя е дело на Аллах, изкуство на Всевечния, създадено в интерес на човечеството като цяло. По своята природа тази идеология е задължение, което се зачита от всички вярващи. Тя е разбираема за всеки здрав разум, защото в нея няма озадачаващи тайни, скрити уговорки и високомерни прерогативи.

2. Целите на ислямската идеология също са напълно различни. Целта ѝ не е световно господство или материална експанзия, а по-скоро световно подчинение на Волята на Аллах и уважение към законите на Аллах. Основната ѝ цел е удовлетворението на Аллах и възпитанието на човека по начин, който му помага да се подчини на закона на Създателя, да бъде той верен на Господа. За постигане на тази цел, а тя се отнася до всички аспекти на живота, е необходимо да се развие у човека ясно съзнание, чист дух, жива съвест, здраво тяло и отзивчивост. Човек с тези качества не може да не се подчини на Аллах и да не приеме Исляма за начин на живот. Така целите на ислямската идеология далеч не са просто човешки или временни.

3. Ислямската идеология има всички елементи и сили, които я правят всестранна и практична, умерена и гъвкава. Нейният божествен произход разкрива само фундаменталните и ненарушими принципи, като оставя дължимата роля на човешкия ум да разработи детайлите и да извърши необходимото приспособяване. По какъвто и начин да я разглежда, човек ще забележи, че ислямската идеология е съставена от всестранни, практически продуктивни принципи. Те са всестранни, защото се отнасят до всички основни аспекти на живота; практически, защото са практикувани и същевременно реализирани; умерени, защото не благоприятстват отделния капиталист или пролетариата, не се ограничават само в светското или само в духовното, не са ограничени за този свят или за отвъдния живот. Те очертават среден път между всички крайности и сочат пътя към умерен и стабилен живот. Освен тези установени принципи, има много гъвкавост в разработването на детайлите, подходящи за различните области и възрасти. Тази гъвкавост е факт, необходимост, защото идеологията е дело на Аллах и в нея, като във всяко дело на Аллах, има широко място за човешкия ум и човешкото изпитание.

Глава 5 :

Изопачения приписани на Исляма

Тази глава е посветена за определени аспекти в Исляма, които се забравят от някои мюсюлмани и изопачават на практика от други. Тук ще положим усилия да представим тези аспекти в тяхната истинска светлина и ясна картина, без да се стремим към оправдания, защото Ислямът не се нуждае от такива. Нито пък имаме намерение да умиротворяваме, осъждаме или ласкаем някого, защото Ислямът не търпи подобно отношение, а повелява правилна мисъл и дело. Затова целта е да се разкрие истината за тези аспекти, да се представи тя отново на немюсюлманите, за да размислят, всички сами да видят и решат за себе си като интелигентни, отговорни, мислещи същества.

Мюсюлманите, живеещи в западния свят или запознати със западната литература, често се сблъскват с изненадващи справки и шокиращи забележки, направени от някои местни хора. Най-честите въпроси са за “Свещената Война”, “Исляма срещу Иса (Исус)”, многоженството, развода, положението на жените в Исляма и т.н. Заради истината и в името на честните сред тези невинни и дезинформирани хора, правим опит да разгледаме накратко споменатите въпроси.

1. Свещената Война (джихад)

Със сабя ли е разпространяван Ислямът? “Коранът или сабята” ли е бил девизът на Исляма? Империалисти със светска власт и грабители ли са били мюсюлманите? Някои хора биха разсъждавали върху това, базирайки се на стабилни основи, други базирайки се на отречени интерпретации, а трети не могат да решат, объркани са, но има и някои, които се съпротивляват. Но какво е мнението на Корана по всички тези въпроси? Повеля за всеки честен човек, уважаващ себе си, е да предаде своето откритие на другите хора.

Коранът изяснява, че независимо дали искаме или не, войната е необходимост на съществуването, факт от живота дотогава, докато в света съществува световна несправедливост, потисничество, капризи, амбиции и произволни претенции. Това може да звучи странно. Но не е ли исторически факт, че човечеството от ранната зора на своята история до днес е страдало от локални и глобални войни? Не е ли също факт, че победоносните съюзници по-често уреждат споровете за своите придобивки и положението на своите победени врагове чрез войни и заплахи за война? Дори днес човечеството живее в постоянен страх и слухове за война в толкова много горещи точки по света. Можеше ли Аллах да не отбележи тези факти от живота? И можеше ли Коранът да не се заеме с този въпрос по реалистичен и действен начин? Със сигурност не! Ето защо Ислямът е признал войната като законно и оправдано средство за самозащита и възстановяване на справедливостта, свободата и мира. Коранът казва:

Предписана ви е битка, а тя е омразна за вас. Но може да мразите нещо, а то да е добро за вас, и може да обичате нещо, а то да е зло за вас. Аллах знае, вие не знаете.

[2: 216]

... Ако Аллах не отблъскваше едни хора чрез други, земята щеше да се провали. Но Аллах е владетел на благодат за световете.

[2:251]

И ако Аллах не отблъскваше едни хора с други, щяха да бъдат разрушени и манастирите, и църквите, и синагогите, и джамиите, където името на Аллах се споменава много.

[22:40]

Въпреки че е реалистичен в подхода си, Ислямът никога не търпи агресия по своя инициатива или по чиято и да е инициатива, нито поддържа воденето на агресивни войни. Всевишния Аллах повелява на мюсюлманите да не започват враждебни действия или какъвто и да е акт на агресия, да не нарушават правата на другите. В допълнение към вече казаното в предишната глава, някои знамения от Корана имат важно значение. Всевишния Аллах казва:

И се сражавайте по пътя на Аллах с онези, които се сражават с вас, и не престъпвайте! Аллах не обича престъпващите. И ги убивайте там, където ги сварите, и ги прогонете оттам, откъдето и те ви прогониха! Да заблуждаваш е по-тежко, отколкото да убиваш. И не се сражавайте с тях при Свещената джамия, докато не започнат там да се сражават с вас! А ако се сражават с вас, убийте ги! Такова е възмездието за неверниците. А престанат ли Аллах е опрощаващ, милосърден. И се сражавайте с тях, докогато не ще има заблуда и религията ще е на Аллах! А престанат ли, тогава да не се враждува, освен против угнетителите!

[2:190-193]

Войната не е цел на Исляма, нито е нормално състояние за мюсюлманите. Тя е крайно средство и се използва при извънредни обстоятелства, когато всички други мерки са безполезни. Това е истинското състояние на войната в Исляма. Ислямът е религията на мира неговото значение е “мир”. Едно от имената на Аллах е “Мир”. Всекидневните поздрави на мюсюлманите и ангелите е “мир”, Раят е Домът на мира, прилагателното “мюсюлманин” означава “мирен”. Мирът е същността, значението, емблемата и целта на Исляма. Всяко същество има право да се наслади на мира при Исляма и на добрината на мирните мюсюлмани независимо от религия, география или раса дотогава, докогато няма агресия срещу Исляма и мюсюлманите. Ако немюсюлманите поддържат мир с мюсюлманите, ако дори са безразлични към Исляма, не може да има основание или оправдание за обявяване на война срещу тях. Няма религиозна война за налагане на Исляма върху немюсюлманите, защото ако Ислямът не възниква от дълбоки убеждения, той не ще бъде приет от Аллах. Ако има религия или конституция, която да гарантира свобода на религията и да забранява принудата в религията, това е Ислямът и само Ислямът. По този въпрос Коранът казва следното:

Няма принуждение в религията. Отличи се вече истината от заблудата. Който отхвърли сатаните и повярва в Аллах, той се обвързва с най-здравата връзка, която не се къса. Аллах е всечуващ, всезнаещ.

[2:256]

Дори когато Ислямът се разпространява, на мюсюлманите не само се забранява да употребяват сила, но им се повелява да използват най-мирните средства. Всевишния Аллах казва на Мухаммад (Аллах да го благослови и с мир да го дари!):

Призовавай към пътя на твоя Господ с мъдрост и хубаво поучение, и спори с тях по най-хубавия начин! Твоят Господ най-добре знае кой се е отклонил от Неговия път и знае напътените.

[16:125]

“И с хората на Писанието спорете само по най-хубавия начин, освен с онези от тях, които угнетяват, и кажете:

Вярваме в низпосланото на нас и в низпосланото на вас. Нашият Бог и вашият Бог е един и същ. Ние сме Нему отдадени.

[29:46]

Ако Ислямът до такава степен е отреден за мира, и ако мюсюлманите до такава степен са отдадени на мира, и ако Коранът предпочита мира, защо тогава Мухаммед е водил войни и е командувал битки? Защо Коранът казва: “Убийте ги” и “Бийте се с тях”? За да анализираме тази наглед невинна информация, абсолютно необходимо е да споменем някои исторически факти, които съответстват и предшестват мюсюлманските войни срещу езичниците.

След като получил пророчеството от Аллах, Мухаммед свикал хората и им казал какво е получил, апелирайки да се откажат от идолопоклонничеството и да повярват в Аллах, Единния и Истинския Бог. Първоначалният му мирен и логичен призив бил посрещнат не само със съпротива, но с подигравки и смях. Той постоянно се опитвал да представи на своите хора благословения Зов, но без особен успех. Понеже не бил оставен да разпространява открито Исляма, той трябвало да прибегне до лична проповед за няколко години, за да запази живота на няколко свои последователи и да смекчи техните лишения. Когато до него дошли повелите на Аллах да проповядва открито, преследванията и мъченията срещу мюсюлманите се засилили. Но колкото повече се засилвали преследванията, толкова повече растял и броят на мюсюлманите. Езичниците опитали всякакъв натиск и изкушения, за да заглушат Зова на Аллах, но колкото повече опитвали, толкова по-твърди ставали Мухаммед и мюсюлманите. Когато езичниците не успели да разколебаят вярата на вярващите със заплахи, натиск, конфискация на имуществото, насмешки и т. н., те организирали остър бойкот, ожесточена кампания за отхвърляне на мюсюлманите. Мюсюлманите били принудени да останат за няколко години изолирани в много тесен кръг, неспособни да проповядват, продават, купуват, да встъпват в брак или да контактуват със свои съграждани от Мека. Дори това не разколебало вярата на мюсюлманите. Бойкотът продължил, докато самите езичници се уморили да го спазват и се наложило да го отменят.

Отменянето на острия бойкот не било знак на мир или начало на спокойствие от страна на езичниците. Тъкмо обратното, натискът и преследването продължили бързо да нарастват. Накрая езичниците свикали събор при затворени врати на най-високо равнище, за да обсъдят какво да предприемат, за да елиминират Исляма и да се освободят от Мухаммед веднъж завинаги. Приели единодушно решение да се избере по един силен мъж от всяко племе и да се убие Мухаммед в леглото. Ала не било писано мисията на Мухаммед да свърши на този етап. Затова Аллах му позволил да напусне Мека, неговия скъп роден град, да се пресели в Медина и да обедини местните мюсюлмани и преселниците, избягали по-рано от Мека в Медина.

И когато неверниците лукавстваха срещу теб, да те задържат или да те убият, или да те прокудят... Те лукавстват, а Аллах проваля тяхното лукавство. Аллах е над лукавите.

[8:30]

Ако вие не му помогнете [на Мухаммад], Аллах вече му помогна, когато неверниците го прогониха и бе един от двамата, когато бяха в пещерата; когато рече той на своя другар: “Не страдай! Аллах е с нас.” И низпосла Аллах Своето успокоение над него, и го подкрепи с воители, които вие не видяхте, и стори Той словото на неверниците да е най-презряното, а Словото на Аллах най-възвишеното. Аллах е всемогъщ, премъдр.

[9:40]

Това било великото събитие *хиджра* или преселването, с което започва историята на Исляма и според което се изчислява мюсюлманското летоброене.

Бягайки от Мека, мюсюлманите практически били принудени от много обстоятелства да изоставят цялото си имущество, вещите и дори семействата си. Веднага щом се установил в Медина, Мухаммед започнал отново мирната си проповед и мирния си призив към Исляма. Някои местни жители откликнали положително на призива към Аллах и веднага се превърнали в пълноценни членове на мюсюлманската общност. Други не приели Исляма, а поддържали традиционните си вярвания. Тъй като Мухаммед бил предопределен за благороден мир и реформа, той сключил договори с немюсюлманите, като им обезпечил свобода и сигурност, и за пръв път създал в сърцата им съзнание за общност вместо тяхната племенна привързаност.

Докато Мухаммед бил зает с тези реформи, опитвайки се да организира мюсюлманската общност в Медина и да наложи основите на стабилно и мирно общество, в което мюсюлмани и немюсюлмани да живеят заедно, враговете в Мека не знаели почивка. Те изгаряли от омраза към мюсюлманите и решителността им да унищожат Исляма растяла с всеки изминат ден. Обмисляли своята тактика и веднага след като приключили с новите си кроежи, се заели с тяхното изпълнение решили да причинят неприятности на мюсюлманите отвътре и отвън. Организирали грабителски набези за атакуване на Медина и завръщане в Мека с богата плячка. Немюсюлманите в Медина започнали да изпитват силна завист заради популярността на Исляма и новия дух на братство сред мюсюлманите, нещо, което те самите не били изпитвали или не биха желали да знаят, че съществува. Така враговете в Мека побързали да се възползват от ситуацията и да създадат вътрешни трудности за мюсюлманите. Обзетите от завист медински немюсюлмани отговорили бързо и открито на меканското

подстрекателство и скоро в цяла Медина започнали да възникват сериозни конфликти. Тогава мюсюлманите се намирили под постоянна заплаха отвътре от неудовлетворените в Медина, както и отвън от набезите, които Мека организираше. В един момент преследванията и заплахите станали непоносими. Семействата на мюсюлманите били отделяни от тях със сила, имуществото им конфискувано, кръвта им проливана, принудили ги да напуснат скъпия си роден град на три изселнически вълни – две в Абисиния и една в Медина. Страданията продължавали вече тринадесет години. С новата тактика на меканските врагове за мюсюлманите не оставало друго, освен да чакат накрая да бъдат унищожени в една касапница или да се защитят срещу гнета и преследванията. Ислямът дошъл да им гарантира достойнство и сила, свобода и сигурност, и да ги съедини с Всевишния Аллах, Върховния Извор на добрина и подкрепа, сила и мир. Но въпреки всичко те били в тревога без покой, заплашвани и ужасявани. Аллах им поръчал да установят мир, да повеляват правилното и да възбраняват неправилното, да поддържат угнетените, да освобождават робите, да доказват колко надежден и полезен е Аллах за Своите раби. Но как биха могли да сторят това, когато те самите били угнетени и подложени на терор?

Най-много ги обърквал фактът, че Коранът не казвал нищо по този въпрос и не им давал напътствия какво да правят. Объркването им не продължило дълго и Аллах облекчил тяхната болка чрез едно Божествено решение на техните проблеми и проблемите на всеки друг, озовал се в подобна ситуация. Ето как Всевишния Аллах изразил своето решение:

Аллах закриля вярващите. Аллах не обича никой изменник, неблагодарник. На онези, срещу които е обявена война, им се позволи [да воюват], защото бяха угнетени. Аллах има сила да им помогне, онези, които бяха прокудени от техните домове без право, само защото казват: “Аллах е нашият Господ!” И ако Аллах не отблъскваше едни хора с други, щяха да бъдат разрушени и манастирите, и църквите, и синагогите, и джамиите, където името на Аллах се споменава много. Аллах ще подкрепи онези, които Го подкрепят. Аллах е всемогъщ. Онези, които, ако ги утвърдим на земята, отслужват молитвата и дават милостинята закат, и повеляват одобряването, и възбраняват порицаването... При Аллах е завършекът на делата.

[22:38-41]

С това разрешение от Аллах мюсюлманите вече не били обречени на преследване или гнет. Те започнали да оказват съпротива, за да възстановят спокойствието, да си възвърнат мира и свободата, да се съберат отново със семействата си и да вземат обратно имуществото си. Имало битки и войни с яростните езичници, които нагло отричали правото на мюсюлманите на свобода и мир. Но никога не е имало агресия от страна на мюсюлманите, опустошаване на къщи, реколта, запаси и т.н. убийства на деца, жени, възрастни или инвалиди. Мюсюлманите спазвали нормите и останали в границите на законите на Аллах. Това било нещо невиждано преди и после. Мюсюлманите трябвало да се сражават при тези обстоятелства и с тези принципи, и с наставлението на Аллах те накрая постигнали решителни победи.

Толкова много е казано или писано за “безжалостните мюсюлмани”, появили се неочаквано от горещите и сухи пустини на тъмна Арабия, за да завоюват Византия и Персия, и дори дръзнали да обкръжат стените на Европа. Мнозина са изразили

мнението, че тези мюсюлмани били водени от религиозно усърдие в разпространението на Исляма със сила дотам, докъдето стигнат. Много други смятат това мнение за необмислено и наивно, защото Ислямът по своята същност не може да бъде наложен със сила. А ако е бил наложен със сила на победените хора, той не би могъл дълго да се задържи и в същото време е било възможно да се ликвидират немюсюлманите в тези страни. Ала историята е свидетелка на факта, че докъдето и да е стигал Ислямът, той оцелявал с изключение на Испания по определени причини, и докъдето и да са стигнали мюсюлманските войни, мирно съжителствали мюсюлмани с немюсюлмани. Нещо повече, дори казват, че човек не може да наложи със сила религия като Исляма на някого и той да стане толкова искрен и честен в своята вяра, колкото тези, които приели Исляма в новите земи. Необходима е не само “принуда” за развитие на такива добри мюсюлмани сред победените хора. Изисква се много повече от едно налагане, за да се стигне дотам, че те да се придържат към “наложената със сила” религия и да я пазят в душите си.

Друга насока на мислене приемат такива, които обичат да се наричат “интелектуалци” или “просветени критици” и “авторитети”. Тях не ги удовлетворява необмисленото и наивно мнение за разпространяването на Исляма със сила. Те твърдят, че мюсюлманите водели агресивните войни, защото се задушавали от жегата и сушата на Арабия, и експанзията им просто била мотивирана от икономически нужди и обстоятелства. Тези войни и “приключения” не били религиозни или духовни, а просто резултат от належащи потребности. Това може да означава, че арабите не са се издигнали на такова високо равнище на саможертва и посвещаване, и че след смъртта на Мухаммед неговите съвременници загубили интерес към религията и се заели да удовлетворяват непосредствените си нужди. Това може да означава също, че самият Ислям е неспособен да създаде жар и усърдие, каквито са наблюдавани при мюсюлманските арабски войни по онова време. Тук се съдържат разнообразни насоки и “интелектуалците”, поддържащи подобно мнение, не са сигурни коя вероятност ще има предимство над другите?

Съществува още една тенденция, възприета от хора, които виждат в мюсюлманските войни извън Арабия единствено страстно желание за грабежи и набези. Те не съзират друг мотив и не оценяват мюсюлманския апел като продиктуван от определени мотиви.

Спорът между тези различни мнения е напълно сериозен и понякога приема формата на академична дискусия. Всъщност факт е, че никой от споменатите критици не е направил сериозен опит да вникне в същността на проблема и да представи истината по честен начин. Никой от тях не е имал нужната проникателност и морален кураж да обрисова достоверната картина на събитията. Колко тежко ще бъде тяхното бреме, когато един ден разберат, че са заблудили и дезинформирали милиони хора! Колко сериозна ще бъде тяхната отговорност, когато разберат, че са извършили тежки престъпления срещу собствените си последователи, срещу истината и мюсюлманите!

Тук е невъзможно да представим детайлно гледната точка на Исляма относно всяка война или битка, но има основни положения, които, след като се споменат, ще дадат ясна представа по целия въпрос:

1. Трябва да се знае, че Мухаммед, изпратен от Аллах като милост за цялото човечество, се опитал да се сближи с управителите на съседните територии, приканвайки ги да приемат Исляма и да споделят милостта на Аллах. Трябва да се знае

също, че те не само отхвърлили милостивата му покана, но и му се надсмели и обявили открита война срещу мюсюлманите. При различни набези византийски и персийски войници прекосявали мюсюлманските граници, докато Пророкът (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) все още бил жив. Така до неговата смърт мюсюлманите били принудени да воюват със своите съседи.

Това състояние на нещата продължило и по-късните събития, при следващите поколения, трябва да се разглеждат в контекста на първоначалните инциденти. Навремето това означавало, че всички християни и християнски страни, включително Испания и Франция, били във война с новопоявилите се свят на Исляма. На ислямските “приключения” в Европа също трябва да се гледа в светлината на тези обстоятелства. Фактът, че всички християни и християнски страни действали като единна сила, е доказан от неоспоримия папски авторитет. Това е доказано също от общата мобилизация на християнските сили срещу Исляма в кръстоносните походи през средните векове и дори през първата четвърт на двадесети век.

Когато Рим обявил война на Исляма, за мюсюлманите не оставал друг изход, освен да се защитават на което и да е бойно поле, независимо дали в Палестина, в Италия или Унгария. Това ги отвело в Испания и Южна Франция. Те не могли да позволят силната мощ на Византия и Персия да ги обгради отвсякъде, нито просто да чакат да ги изтрият от лицето на земята. В Рим издали заповед да обезглавят Мухаммед и да донесат главата му в царския дворец, начин, по който езичниците-римляни постъпвали преди това с първите християни. Трябва да се приеме, че някои войни през по-късните векове нямали отношение към Исляма, въпреки че били водени от мюсюлмани. Тяхната цел не била разпространението на Исляма, а по-скоро се водели по определени местни и може би лични причини. Агресията е агресия, независимо дали е от страна на мюсюлманите или срещу тях. А отношението на Исляма към агресията е известно и непроменено. Ако в тези по-късни войни е имало агресия, това не може да бъде оправдано от Исляма или прието от Аллах.

2. Никой от споменатите критици не се опитва да схване същността на ранните векове и събитията от онова време. Не са съществували средства за масово осведомяване. Нямаło е преса, радио, телевизия или дори редовни пощенски услуги. Не е имало средства за обществена информация, нито начин на проповядване, освен с лични контакти. Нямаło е уважение към живота, честта и договорите с отделните хора, дори и към слабите народи. Нямаło е сигурност или свобода на словото. Бил заплашван всеки, който стоял зад благородна кауза или имал нетрадиционни вярвания. Това се вижда от съдбата на гръцкия философ Сократ, на първите християни и мюсюлмани. Много пратеници, упълномощени да доставят специални съобщения на управители и владетели, не се завръщали живи. Те били хладнокръвно убивани или хващани в плен от домакините.

Мюсюлманите от Арабия трябвало да се справят с всички тези затруднения и при тези обстоятелства трябвало да работят. Те имали послание, което трябвало да предадат на човечеството, принос за това човечество и формула за спасение, която да предложат. Коранът казва: “Зови към пътя на твоя Господ с мъдрост и хубаво поучение, и ги оспорвай с онова, което е най-хубавото.” Но кой е бил готов да слуша мирния зов на Аллах? Истина е, че много неверници избягвали да слушат Пророка от страх да не се повлияят от мирната му проповед. Те дори се съпротивлявали със сила на мирния призив на Исляма. Ранният опит в Арабия научил мюсюлманите, че е по-ефективно да си нащрек, че човек може да живее в мир, само когато е достатъчно силен да пази мира,

че гласът на мира ще отекне по-добре, ако човек е способен да окаже съпротива на натиска и да премахне потисничеството.

И така, според повелята на Аллах те трябвало да запознаят външния свят с Исляма, но тогава не е имало телекомуникационна система, преса или друго средство за масово осведомяване. Имало е само едно средство – личните и преки контакти, което означавало, че те трябвало да прекосят границите, но не могли да направят това на малки и невъоръжени групи. Трябвало да се движат на големи защитени групи, които приличали на армия, но това не било армия в истинския смисъл на думата. Те прекосявали границите в различни посоки по различно време. Заслужава да се обсъди онова, което се случило тогава. В някои райони ги посрещали местните жители, които отдавна били угнетявани и подчинени на чуждите сили на Византия и Персия. В други райони те първо трябвало да предложат Исляма на готовите да го приемат, а такива имало много. Неприемащите Исляма били помолени да плащат дан (*джизя*), равна на ислямския налог милостинята *закат* . Причините за искането на такъв вид налог били:

а) те искали да са сигурни, че онези, който плаща, знае какво прави и че Ислямът му е бил представен, но той го е отрекъл по собствена воля и избор;

б) поемали грижата да защитят онеи, който плаща и да гарантират неговата сигурност и свобода по равностоеен за мюсюлманите начин, защото всяка опасност за него била опасност за неговите съотечественици-мюсюлмани – те трябвало да бранят немюсюлманите и да гарантират тяхната сигурност;

в) новото положение изисквало взаимопомощ и сътрудничество на всички групи мюсюлмански и немюсюлмански, първите – с милостинята *закат* , вторите – с данъка *джизя* , които се изразходват в името на обществения интерес;

г) искали да са сигурни, че онзи, който плаща, не изпитва вражда към тях и към тяхното ново братство, и не е склонен да създава трудности на съотечествениците-мюсюлмани.

Животът станал труден за онези, които отрекли Исляма и отказали да плащат данъка *джизя* в сътрудничество с другите групи, които ги подкрепяли. Те възприели враждебното отношение от самото начало, искайки да причинят още повече беди, не толкова на пришълците-мюсюлмани, колкото на новоприелите Исляма и на техните съотечественици, плащащи дан. В национален смисъл това отношение било предателство, в човешки смисъл – подлост, в социален смисъл – лекомислие, във военен смисъл – провокация. Но в практически смисъл това означавало потисничество, не толкова за пришълците-мюсюлмани, колкото за новоприелите Исляма, а също и за положението на самите предатели. Това е единственият период, в който е приложена сила за вразумяването на такива хора и за подбуждането им към осъзнаване на техните отговорности като мюсюлмани, приели свободно Исляма, или като лоялни граждани, плащащи дан, способни да живеят със своите съотечественици-мюсюлмани и споделящи с тях равни права и задължения.

3. Навярно ще е проява на мъдрост тези критици да изучат Корана с честни намерения и видят какво повелява той относно войната и мира. Навярно ще е още по-голяма мъдрост да изследват състоянието на “победените” хора и условията, при които са живели преди и след своя контакт с мюсюлманите. Какво ще кажат те, ако открият, че местните жители в контролираните от Персия и Византия територии отпращали

спешни призиви към мюсюлманите да дойдат и да ги освободят от потисничеството на чуждото управление. Какво ще помислят, ако открият, че мюсюлманите-”завоеватели” били посрещани с радост, както от обикновените хора, така и от религиозните патриарси, които жадували за мюсюлманско покровителство и мюсюлманска справедлива форма на управление? Как биха обяснили те феномена, че някои от “победените” хора не само приветствали мюсюлманите, но и били на тяхна страна срещу потисниците? Как биха схванали преуспяването, свободата и прогреса на “победените” области при Исляма в сравнение с онова, което преобладавало там преди?

Ние не приемаме никаква определена гледна точка по въпроса, нито правим прибързани изводи, а просто вярваме, че си заслужава въпросът да се преразгледа и че той е достоен за сериозно изследване. Откритията със сигурност ще бъдат важни и интересни. Възможно е западното съзнание да схване по-добре въпроса, ако той се обсъди в светлината на преобладаващите в днешния свят условия. Дълбоката заинтересованост на западните съюзници за Берлин, идващите призиви на угнетените от много места по света, тревогата на южнокорейците, страховете на лаосците, въпросът НАТО, проблемът СЕАТО, нестабилността на комунистическите сателити всичко това може да помогне на западното съзнание да вникне в събитията от онези далечни времена и в реалната политика чрез мюсюлманите от онези години.

4. Заслужава си също да се обсъди и идеята, че мюсюлманските войни с външния свят били мотивирани от икономическите потребности на арабите. Въпреки че изглеждат убедени в собствените си предположения, привържениците на тази идея не са изследвали сериозно въпроса. Наистина ли мислят, че икономическите потребности са причината, подтикнала мюсюлманите да прекосят арабските граници? Според какви основания предполагат, че Арабия с нейните стари търговски центрове, долини и оазиси повече не била способна да произвежда достатъчно за мюсюлманите? Дали са направили сериозна справка за това, колко са взимали за себе си мюсюлманите “агресори”, колко са разпределяли сред хората под тяхно управление и колко са изпращали обратно в централната администрация Медина, Дамаск, Багдад или Кайро? Дали са сравнили годишните доходи на “завладените” територии преди и след Исляма, дали са открили, че “агресорите” са просто заинтересовани търсачи на приключения или не? Дали са имали причина да вярват, че онези мюсюлмани са взели повече, отколкото са дали или са взели повече, отколкото са вложили и инвестирали? Дали са попаднали на доказателство, че през някой период централното управление в Арабия е получавало от “завладените” протекторати дан (*джизиа*) или налози, нужни за развитието на тези протекторати? И ако са попаднали, то колко е било получено и струвало ли си е “приключението” в непознатия свят? Събрали ли са те някаква достоверна информация, че Арабия е била привилегирована и е имала предимство в разносните или програмите за развитие пред “завладените” области? Накрая, изведнъж ли Арабия е усетила заплахата от “бум на населението”, който принудил мюсюлманите да водят авантюристични войни или да правят икономически проучвания?

Опитът да се тълкуват контактите на мюсюлмани и немюсюлмани като резултат от икономически потребности може да изглежда нещо ново и привлекателно, но в него, изглежда, не се съдържа много истина, нито сериозни научни изследвания. В най-добрия случай може да се изкаже съмнение относно този опит, че е доста неудовлетворителен и незавършен. Има още много да се прави за търсене, изследване, анализ и сравнение. Докато това не стане, никой критик няма морално право да представя собствените си теоретични предположения за общовалидни или

задължаващи. Това е израз на друга любезна покана на Исляма към всички критици да полагат по-сериозни усилия в търсенето на истината.

5. Няма особена нужда да се приемат за сериозни мненията на онези, които разглеждат мюсюлманските войни като грабеж и плячкосване. Какво може да бъде по-несериозно или стереотипно от подобно мнение? Това е най-краткият път в областта на изследването и лесен изход от някои интелектуални и морални проблеми, но е далеч от истината. Отново могат да се зададат същите въпроси от точки 3. и 4. по-горе, само за да се разбере каква плячка са взели или изпратили обратно в Арабия мюсюлманските “авантюристи” и колко от техните хора са се върнали въщи с крадени стоки. Целта на това не е да се спомене за развитието, възраждането и процъфтяването на “завладените” територии при същите тези “грабители”. Няма да се спираме на фактите за упоритите преследвания и тежките загуби на живот и имущество, нанесени на мюсюлманите, или провокациите и заплахите срещу тях. Това е апел към хората с подобно мнение по-внимателно да изучават събитията и да представят по-отговорни заключения. И трябва да запомнят, че каквато и плячка да са събирали мюсюлманите, тя е била много малка в сравнение с изгубеното чрез конфискация, узурпация, преследване и провокационни действия срещу тях от враждебните лагери. Независимо дали критиците от различните групи приемат или не подобна гледна точка, остава фактът, че Ислямът е религия на мира в пълния смисъл на думата, че несправедливата война никога не е била сред неговите принципи, нито е била търпяна от него, че никога не е била използвана сила, за да бъде той наложен на някого, че експанзията на Исляма никога не се е дължала на принуда или натиск, че Аллах не прощава подобно нещо и Ислямът никога не приема злоупотреба, и че онзи, който изопачи или неправилно представи ислямското учение, ще навреди повече на себе си и на колегите си, отколкото на Исляма. Той е оцелял при най-трудните условия и ще оцелее, за да бъде безопасен преход към вечното щастие, защото е религия на Аллах и Правият Път към Него. Ако тези критици имат съмнения относно споменатите факти, нека с мъдрост да изучат Исляма, да прочетат отново Корана и да освежат своите знания за историята.

Фактът, че икономическият просперитет и културното възраждане последвали разпространяването на Исляма в “завладените” области, не означава задължително, че мюсюлманите са искали да имат икономически придобивки и военни трофеи. Дори ако такива придобивки и трофеи са били поощрявани в по-късните периоди на ислямската история, то от това не следва, че Ислямът предпочита войната пред мира и че мюсюлманите се радват на военните трофеи. Има по-добри обяснения. Едно от тях трябва да бъде много ясно на онези, които са свикнали с класическите дискусии, с протестантската етика и духа на капитализма там, където протестантството, наред с други фактори, е довело до издигане на модерния капитализъм. Никой сериозен човек не би твърдял, че протестантите са разработили своята етика с цел икономическия си разцвет или че модерният капитализъм все още зависи от протестантската етика.

2. Иса (Исус), синът на Мариам (Мария)

Един от най-противоречивите проблеми в човешката история е въпросът за Иса. Бил ли е напълно бог или само човек, или е бил полубог получовек? Наистина ли е бил само поредният измамник с претенции? Бил ли е роден от баща и майка по обикновения начин като всяко друго дете? През зимата ли е бил роден или през лятото? Много

въпроси като тези продължават да се задават от времето на Иса до днес. Сред християните са се появили много маловажни варианти на тези въпроси. Всичко това е известно както на християните, така и на нехристияните. Но каква е позицията на Исляма? Може ли той да предложи тълкуване, което да отговори на тези объркващи въпроси?

Преди да се каже каквото и да е, трябва да се изяснят три неща. *Първо*, един мюсюлманин с нищо не може да бъде разколебан от отношението на Исляма към Иса. Съзнанието му е спокойно, съвестта чиста, и вярата здрава. *Второ*, мюсюлманското понятие за Аллах, религия, пророчество, откровение и човечество дава възможност на мюсюлманина да приеме Иса (Исус) не само като исторически факт, но и като един от най-славните пророци, пратени от Аллах. Тук трябва да се знае, че приемането на Иса от мюсюлманите е фундаментален постулат на вярата в Исляма и че един мюсюлманин никога не може да мисли за Иса с пренебрежение. Никой мюсюлманин няма право да клевети Иса или който и да е друг пророк на Аллах. Трето, каквото и да се каже тук, него Коранът ни го казва и на него ни учи. Въпреки голямата си непопулярност сред християните, ислямските вярвания за Иса по никакъв начин нямат за цел да омаловажат неговата роля или да пренебрегнат неговия характер, или да принизят неговата велика личност. Тъкмо обратното, тези ислямски вярвания описват Иса по най-почтителния начин и му отреждат толкова високо положение, колкото му е отредил Самият Аллах. Всъщност мюсюлманинът почита Иса повече от много християни. Но отношението на Исляма трябва да бъде разбрано правилно. То не бива да се тълкува като помиряващо, ласкателно или компромисно. То трябва да се приеме като истината, в която мюсюлманинът непоклатимо вярва и ще продължи да вярва. Това е истината вчера, истината днес и истината утре.

Средата, в която е роден и израснал Иса, заслужава внимание. Хората, при които той бил изпратен, имали специфични черти, сред които:

- те били заблудени и неправилно тълкували и значението, и думите на Светите Писания на Аллах,

- те отричали някои от своите пророци, включително Иса, и убили някои от тях.

- за тях е разказано много, те се отнасяли безотговорно към богатството.

Коранът казва:

Нима не ви обземаше надменност всеки път, щом пратеник ви донасяше онова, което душите ви не желаят? И някои отрекохте, а други убивате.

[2:87]

Аллах чу словата на онези, които казаха: “Аллах е беден, а ние сме богати.” Ще запишем какво казаха и как избиваха пророците без право. И ще кажем: “Вкусете мъчителното горене!”

[3:181]

Аллах прие обета от синовете на Израил и проводихме от тях дванадесет старейшини. И рече Аллах: “Аз съм с вас. Щом отслужвате молитвата, давате милостинята закат, вярвате в Моите пратеници, подкрепяте ги и заемате на Аллах добър заем, Аз ще отмахна от вас лошите ви постъпки и ще ви въведа в Градините, сред които реки текат. А който от вас след това е неверник, той се е отклонил от правия път.” И защото нарушиха своя обет, Ние ги проклехме и сторихме сърцата им да закоравеят. Те преиначават словата, размествайки ги. И забравиха част от онова, което им бе напомнено. И не преставах да откриваш тяхна измяна освен у малцина от тях. Но ги извини и прости! Аллах обича благодетелните.

[5:12-13]

Това е втората природа на хората, при които Иса (Исус) бил изпратен. Относно датата на неговото рождение християните не са могли да посочат точно определен сезон или година: “Астрономите все още нямат никакво научно обяснение на Витлеемската звезда... нито годината, през която Иса (Исус) се е родил, нито сезонът, през който (звездата) се е появила, са известни със сигурност.” Историците уточняват, че възможно най-ранната година на раждане е била 11 преди Христа и най-късната 4 преди Христа... Също: “... Понеже сезонът на рождението не е бил напълно установен, най-вероятно това е станало по-скоро през пролетта, отколкото през декември...” (Г-жа Симоне Даро Госнер от Морската Обсерватория на САЩ, цитирана в Едмънтън Джърнъл, 23.12.1960)

По-важен за мюсюлманина въпрос е как се е родил Иса. До времето на Иса са били известни три начина на сътворяване. Силата на знанието и мъдростта на Аллах, Сътворителя, ясно личат във всеки един от тях. *Първо*, имало е сътворяване на човешко същество без материалната намеса или присъствието на който и да е известен човек, баща или майка. Такъв бил Адам. *Второ*, имало е сътворяване на човешко същество без материалното съществуване или старшинство на която и да е известна майка или жена-предшественик. Такава е била Ева. Тя е била създадена от Адам, който може да се смята за символичен или формален баща на човечеството. *Трето*, милиони хора били родени чрез нормална интимност между бащите и майките. Любопытелните хора, търсещи знание, могат да помислят и за възможността да се осъществи четвърти вид сътворяване, по-точно създаване на човешко същество без телесна намеса на който и да е човек-баща. Тази възможност е била превърната в действителност от Аллах със сътворяването на Иса, може би за да завърши четирите възможни начина на сътворяване и за да илюстрира силата на Сътворителя във всяка възможна форма. Рождението на Иса от девственицата Мариам е чудо, сторено според волята на Аллах. Изборът на такъв вид сътворяване точно по това време може да бъде колкото високо интелигентен, толкова и полезен. Изглежда, медицината била доста разпространена в една или друга област. Съвременниците на Иса се отклонили много от пътя на Аллах и били обзети също така от упорство. Аллах им показал, че Неговата сила е безпределна и че тяхното спасение ще дойде, само ако Му се подчиняват и вярват в Него. Жива илюстрация на това е сътворяването на Иса. То е било също така предпоставка за чудесата, които по-късно Иса с помощта на Аллах щял да извърши чудеса, които имали малко или много медицински характер.

Трябва да се посочи, че това хипотетично тълкуване на рождението на Иса не се основава върху съдържанието на Корана или Пътя (*сунната*) на Мухаммед. Тези

четири логически възможни форми на сътворяване и обобщението, че рождението на Иса съставлява четвъртата и последна форма са лично мнение на автора и негова собствена хипотеза. Това лично мнение не засяга авторитета и истинността на Корана и пътя на Мухаммед (*сунната*). Дали тази хипотеза за четирите вида сътворяване е валидна или не, тя по никакъв начин не хвърля сянка върху мюсюлманската вяра в Корана и върху неговите думи, че рождението на Иса било чудо по волята на Аллах и Негово дело. При всички случаи заслужава да се проследи целият въпрос.

Ако някой желае да нарича Иса син на Аллах или Бог, защото той е сътворен без посредничество на човек-баща и защото Самият Аллах го е осиновил и е действал като негов баща, и ако това се окаже вярно, същото нещо би било дори по-приемливо и подходящо за Адам, който не е имал нито баща, нито майка. И ако бащинството на Аллах се тълкува във фигуративен смисъл, тогава то трябва да се приложи към цялото човечество, и по-специално към онези, които се отличават със служене на Всевишния Господар. Човешките същества са прекрасното творение на Аллах и в известен смисъл Негови деца. Независимо дали бащинството на Аллах се тълкува буквално или формално, би било напълно произволно то да се ограничи само до Иса, като се отхвърля Адам в първото тълкуване и останалото човечество във второто. Коранът представя рождението на Иса по следния начин:

И спомени [о, Мухаммед] в Книгата Мариам, когато се уедини от своето семейство на едно място на изток. И се прикри от тях със завеса. И пратихме при нея Нашия Дух, който се представи като съвършен човек. Рече тя: “Всемилютивия да ме опази от теб! Ако си богобоязлив...” Рече [Джибрил]: “Аз съм само пратеник на твоя Господ, за да те даря с пречисто момче.” Рече: “Как ще имам момче, щом не ме е докосвал мъж и не съм блудница? Рече [ангелът]: “Тъй каза твоят Господ: “Това за Мен е лесно. И за да го сторим знамение за хората, и милост от Нас. Това е предрешено дело.” И зачена го тя, и се уедини с него в отдалечено място. И родилните болки я доведоха при ствола на палмата. Рече: “О, да бях умряла преди това и да бях напълно забравена!” И бе призвана изпод нея: “Да не тъжиш! Твоят Господ стори под теб ручей. И разклати към себе си ствола на палмата, за да се посипят свежи зрели фурми! И яж, и пий, и се радвай! И ако видиш някого от хората, направи знак: “Дадох на Всемилютивия обет да се въздържа, затова днес с никого не ще говоря.” И отиде с него при своя народ, носейки го. Рекоха: “О, Мариам, ти стори нещо осъдително. О, сестро на Харун, баща ти не беше лош човек и майка ти не беше блудница.” И посочи тя към него. Рекоха: “Как ще беседваме с дете в люлка?” Рече то: “Раб съм на Аллах. Даде ми Той Писанието и ме стори пророк. И ме стори благословен, където и да се намирам, и ми повели да отслужвам молитвата, и да давам милостинята закят, докато съм жив. И да бъда нежен към своята майка. И не ме стори Той горделив, непокорен. И мир на мен в деня, в който съм роден, и в деня, когато ще умра, и в Деня, когато ще бъда възкресен!” Това е Иса, синът на Мариам словото на истината, в която се съмняват. Не подобава на Аллах да се сдобива със син. Пречист е Той! Щом реши нещо, Той само му казва: “Бъди!” И то става. [И добави Иса:] “Аллах е моят Господ и вашият Господ. Служете Нему! Това е правият път.”

[19:16-36]

О, хора на Писанието, не прекалявайте в своята религия и говорете за Аллах само истината! Месията Иса, синът на Мариам, е само пратеник на Аллах и Негово Слово, което Той извести на Мариам, и дух от Него. И вярвайте в Аллах и в Неговите пратеници, и не казвайте: “Троица!” Престанете! Това е най-доброто за вас. Аллах е единственият Бог. Пречист е Той, за да има рожба! Негово е всичко на небесата и всичко на земята. И достатъчен е Аллах за довереник. Месията не ще презре да бъде раб на Аллах, нито приближените ангели. А който презре да Му служи и се възгордее Той всички ще събере при Себе Си.

[4:171-172]

Неверници са онези, които казват: “Аллах, това е Месията, синът на Мариам.” Кажете: “А кой ще попречи с нещо на Аллах, ако поиска да погуби Месията, сина на Мариам, и майка му, и всички по земята?” На Аллах принадлежи владението на небесата и на земята, и на всичко между тях. Той сътворява каквото пожелае. Аллах за всяко нещо има сила.

[5:17]

Бяха неверници онези, които рекоха: “Аллах, това е Месията, синът на Мариам.” А Месията рече: “О, синове на Израил, служете на Аллах моя Господ и вашия Господ! За онзи, който съдружава с Аллах, възбрани му Аллах Рая и неговото място е Огънят. Угнетителите нямат закрилници.” Неверници са онези, които казват: “Аллах, това е третият от троицата.” А няма друг Бог освен единствения Бог. И ако не престанат да говорят това, болезнено мъчение ще сполети неверниците. Не ще ли се покаят пред Аллах и не ще ли Го помолят за опрощение? Аллах е опрощаващ, милосърден. Месията, синът на Мариам, е само пратеник, преди когото отминаха пратеници, а майка му е всеправдива. И двамата приемаха храна. Виж как им разясняваме знаменията, после виж как лъжат!

[5:72-75]

А вместо Него [неверниците] приеха божества, които нищо не творят, а те са сътворени, и не владеят за себе си нито вреда, нито полза, и не владеят нито смърт, нито живот, нито възкресение.

[25:3]

И когато синът на Мариам бе даден за пример, ето твоят народ му се подигра! И рекоха: “Нашите богове ли са по-добри или той [Иса]?” Дадохте го само за спор. Да, те са заядливи народ. Той е само раб, комуто Ние дадохме благодат и го сторихме пример за синовете на Израил. И ако пожелаехме, щяхме да сторим ангели вместо вас да останат на земята. Той е знак за Часа. И не се съмнявайте в него, и Ме следвайте! Това е правият път. И сатаната да не ви отклони! Той е ваш явен враг. И когато Иса донесе ясните знаци, рече: “Дойдох при вас с мъдростта и за да ви обясня част от онова, по което сте в разногласие! Затова бойте се от Аллах и ми се покорете! Аллах е моят Господ и вашият Господ. Затова единствено на Него

служете! Това е правият път.” Но групите сред тях изпаднаха в разногласие [относно Иса]. Горко на угнетителите от мъчение в болезнения Ден!

[43:57-65]

Мисията, която Аллах поверил на Иса, не била спасение чрез изкупление с кръвната жертва, а спасение чрез добродетелта на правилното напътване и самодисциплина, чрез активизиране на замрялото съзнание и смекчаване на коравите сърца. Истинската Му мисия се състояла в това, да утвърди истинската религия на Аллах и да възстанови Неговите повели, които били неправилно тълкувани и обиждани. При обръщението Му към замрялото съзнание и към коравите сърца Иса не само проповядва словото на Аллах, но също и донесъл ясни знамения, и извършил “чудеса” в подкрепа на своята мисия. Логичните и духовните доказателства, както и “свръхестествените”, необичайните, били дадени от Аллах в ръцете на Иса, за да покаже на тези коравосърдечни хора истинския път към Аллах. Разказвайки за мисията на Иса и за “чудодейната” същност на неговите доказателства, Коранът посочва:

Когато ангелите рекоха: “О, Мариам, Аллах те благовества за Слово от Него. Името му е Месията Иса, синът на Мариам, знатен в земния живот и в отвъдния, и е от приближените [на Аллах]. И ще говори на хората още в люлката, и като възмъжее, и ще бъде от праведниците.”, рече тя: “Господи мой, как ще имам син, щом мъж не ме е докосвал?” Рече: “Така! Аллах сътворява каквото пожелае. Щом реши нещо, казва му само: “Бъди!” И то става. И ще го научи Той на книгата и на мъдростта, и на Тората, и на Евангелието. И ще го стори пратеник при синовете на Израил: “Донесох ви знамение от вашия Господ. Ще създам за вас от глина образ на птица, ще духна в нея и ще стане птица с позволение на Аллах. И ще изцереявам слепи и прокажени, и ще съживявам мъртви с позволение на Аллах. И ще ви съобщавам какво ядете и с какво се запасявате по домовете си. Наистина в това има знамение за вас, ако сте вярващи. [И дойдох] в потвърждение на Тората, [низпослана] преди мен, и за да ви разреша част от онова, което ви бе възбранено... И ви донесох знамение от вашия Господ. И бойте се от Аллах, и ми се покорете! Наистина Аллах е моят Господ и вашият Господ. На Него служете! Това е правият път.”

[3:45-51]

Аллах е казал също така:

“О, Иса, сине на Мариам, помни Моята благодат към теб и към майка ти, как те подкрепих със Светия дух, та с хората да говориш в люлката и като възрастен! И как те научих на книгата и на мъдростта, и на Тората, и на Евангелието. И ето, сътворяваш от глина образ на птица с Моето позволение, и духваш в нея, и става птица с Моето позволение. И изцереяваш слепия и прокажения с Моето позволение. И ето, извеждаш мъртвите с Моето позволение. И как възпрях от теб синовете на Израил, когато им донесе ясните знаци. И рекоха неверниците измежду тях: “Това е само явна магия.” И как вдъхнових учениците: “Да вярвате в Мен и в Моя пратеник!” Рекоха: “Ние повярвахме. И засвидетелствай, че сме отдадени!” Как учениците рекоха: “О, Иса, сине на Мариам, твоят Господ може ли да ни спусне трапеза от небето?” Рече: “Бойте се от Аллах, ако сте вярващи!”

Рекоха: “Искаме да ядем от нея и да се успокоят сърцата ни, и да знаем, че си ни говорил истината, и да бъдем свидетели на това.” Рече Иса, синът на Мариам: “О, Аллах, Господи наш, спусни ни трапеза от небето! Тя ще е за нас празник, за първия и за последния от нас знамение от Теб. И ни нахрани! Ти си Най-добрият от даващите препитание.” Рече Аллах: “Аз ще ви я спусна, ала който от вас след това отхвърли вярата, ще го измъчвам с мъчение, с каквото не съм измъчвал нито един от народите.” И когато Аллах рече: “О, Иса, сине на Мариам, ти ли каза на хората: “Приемете мен и майка ми за богове освен Аллах!” Рече: “Пречист си Ти! Не ми подобава да казвам това, на което нямам право. Ако бях го казал, Ти щеше да знаеш това. Ти знаеш какво има в душата ми, но аз не зная какво има в Твоята душа. Ти си Всезнаещият неведомите неща. Казах им единствено това, което Ти ми повели: “Служете на Аллах моя Господ и вашия Господ!” И бях им свидетел, докато живеях сред тях. А когато ме прибра, Ти им бе Надзорник. Ти на всяко нещо си свидетел.

[5:110-117]

Тези знамения от Корана са само част от многото подобни на тях. Всички те подчертават факта, че Иса (Исус) никога не е твърдял, че е Бог или син на Аллах и че само е раб и пратеник на Аллах, както и тези преди него. Коранът подчертава този факт по следния начин:

И изпратихме по следите им Иса, сина на Мариам, да потвърди Тората, която бе преди него, и му дарихме Евангелието, в което има напътствие и светлина, и е потвърждение на Тората, която бе преди него, и напътствие, и поучение за богобоязливите.

[5:46]

Коранът казва също:

Бяха неверници онези, които рекоха: “Аллах, това е Месията, синът на Мариам.” А Месията рече: “О, синове на Израил, служете на Аллах моя Господ и вашия Господ! За онзи, който съдружава с Аллах, възбрани му Аллах Рая и неговото място е Огънят. Угнетителите нямат закрилници.” Неверници са онези, които казват: “Аллах, това е третият от троицата.” А няма друг Бог освен единствения Бог. И ако не престанат да говорят това, болезнено мъчение ще сполети неверниците. Не ще ли се покаят пред Аллах и не ще ли Го помолят за опрощение? Аллах е опрощаващ, милосърден. Месията, синът на Мариам, е само пратеник, преди когото отминаха пратеници, а майка му е всеправдива. И двамата приемаха храна. Виж как им разясняваме знаменията, после виж как лъжат! Кажете: “Нима служите не на Аллах, а на онова, което не владее за вас нито вреда, нито полза, а Аллах е Всечувания, Всезнаещия?” Кажете: “О, хора на Писанието, не прекалявайте в религията си, като надхвърляте истината, и не следвайте страстите на хората, които вече се заблудиха и заблудиха мнозина, и изгубиха правия път!”

[5:72-77]

Началото на Иса е противоречиво, такъв е и неговият край. В това време той продължавал да изпълнява своята мисия, подкрепена от Книгата на Аллах, от мъдрост, от ясните знамения и от Доверения дух (Джибрил). Независимо от това, малко били онези, които го приели с цялото си сърце. Въпреки толерантността и любовта си към мира, Иса не можел да търпи лицемерието на синовете на Израил и това, че се посветили на буквата на Закона за сметка на неговия дух. Те го отрекли и му се противопоставили, и решили да се освободят от него по най-жестокия начин. За тях било обичайно да отрекат някои от своите пророци и да убият други от тях. Иса не правел изключение от това правило. Те за малко щели да го убият на кръста и на практика смятат, че са го убили. Тази история е твърде драматизирана и религиозните оплаквания станали свещени за християните, както плачът за евреите.

Скроили план за разпъване на Иса. Екзекуцията била изпълнена и някой наистина бил разпънат. Но това не бил Иса, а някой друг вместо него.

Колкото до самия Иса, Аллах го спасил и го избавил от неговите врагове. Аллах увенчал неговата мисия на земята, спасявайки го от жестока смърт и издигайки го високо на небесата. Това, дали е бил издигнат по степен чрез превъзходство или е бил въздигнат приживе по душа и тяло, или само по душа след естествената си смърт, няма особено отношение към ислямските вярвания. Това не е постулат на вярата, защото важно и обвързващо за един мюсюлманин е само онова, което Аллах разкрива. А Аллах е разкрил, че Иса не бил разпънат, а издигнат при Него. Коранът разказва за края на Иса по следния начин:

Хората на Писанието искат да им свалиш Писание от небето. И от Муса искаха дори повече от това. И рекоха: “Покажи ни Аллах наяве!” И ги порази мълнията заради техния гнет. Сетне приеха телеца, след като ясните знаци дойдоха при тях, и Ние ги извинихме за това, и дадохме на Муса явен довод. И въздигнахме отгоре им Планината поради техния обет, и им рекохме: “Влезте през вратата, кланяйки се доземи!” И им рекохме: “Не престъпвайте в Съботата!” И взехме от тях твърд обет. Защото нарушиха своя обет и не повярваха в знаменията на Аллах, и убиваха пророците без право, и изричаха: “Сърцата ни са в броня.” да, Аллах ги запечата [сърцата] поради тяхното неверие и не вярват освен малцина и защото не повярваха и изричаха срещу Мариам огромна клевета, и изричаха: “Ние убихме Месията Иса, сина на Мариам, пратеника на Аллах.” но не го убиха и не го разпнаха, а само им бе оприличен. И които бяха в разногласие за това, се съмняваха за него. Нямаат знание за това, освен да следват предположението. Със сигурност не го убиха те. Да, възнесе го Аллах при Себе си. Аллах е всемогъщ, премъдър.

[4:152-158]

Ислямът отрича доктрината за разпъването на Иса от враговете на Аллах, а и също и основите на тази доктрина. Това отрицание се базира на казаното в Корана от Самия Аллах, и на дълбокото отрицание на кръвната жертва като изкупление на чуждите грехове. Ислямът ни учи, че първият грях на Адам бил опростен, след като самият той направил изкуплението. Това означава, че никой грешник, на когото Аллах не е простил, не ще изкупи греховете на друг. Това отхвърля доктрината за кръвната жертва и изкуплението на греховете вместо друг човек. Някои от ранните християнски секти също не вярвали, че Иса е убит на кръста. Някои били убедени, че друг е бил разпнат

вместо него. Трети твърдят, че Иса никога не е имал истинско материално или обикновено тяло, а бил само видение, и че разпъването му е привидно, а не истинско. Марционитското Евангелие (около 138 г. от н.е.) отрича, че Иса бил роден и просто казва, че се появил в човешка форма. Евангелието на Свети Барнабас, което се съхранява във Виенската държавна библиотека и има английски превод и арабска версия, поддържа теорията за замяната на кръста.

Мюсюлманинът се чувства неангажиран както по отношение на края на Иса, така и по отношение на неговото начало. Мюсюлманинът вярва, че Иса нито е убит, нито разпнат, а че Аллах го е издигнал при Себе Си като благодат и милост от Него. Мюсюлманите имат ясно съзнание по този въпрос. Коранът окончателно е разрешил този спор. Вярването, че Иса е разпнат, повдига редица неизбежни въпроси. Някои от тях са следните:

1. Дали разпъването на Иса, както се схваща от християнските учения, съответства на справедливостта, милостта, силата и мъдростта на Аллах?

2. Справедливо ли е от страна на Аллах или на някой друг да се накара един човек да изкупи греховете на други грехове, към които той няма никакво отношение?

3. Подобава ли на милостта на Аллах и на Неговата Мъдрост да вярваме, че Иса е бил унижаван и убит по споменатия начин?

4. Това ли е изпълнението на Божието обещание (да защитава Своите съюзници и да покровителствува Своите любими), а Иса бил дотолкова изоставен, че станал лесна жертва за враговете на Аллах? Така ли се изпълнява дълг или се зачита дадена дума?

5. Оправдано и правилно ли е да се вярва, че Аллах, Опрощаващия, не е могъл да прости на Адам и неговия род греховете им, и че ги е държал в неизвестност и объркване, докато не дошъл Иса да ги изкупи със собствената си кръв?

6. Вярването в разпъването и в кръвната жертва появява ли се и в друга религия, освен в езическите вероизповедания на древните гърци, римляни, индийци, перси и други подобни?

7. Има ли в човешката история друга личност, подобна на Иса освен Бакхус, Аполон, Адонис, и други древни богове?

8. Не ни ли дава това нов поглед, който ни кара да сравним думите, приписвани на Иса, с тези на Бакхус, който казал, че е алфата и омегата на света, и е дошъл за изкупление на човечеството с кръвта си? Може ли сходството на тези думи с думите, приписвани на Иса в по-късните години, да бъде нов стимул, за да се потърси цялата истина по въпроса?

9. Какво е възправило римските власти срещу Иса? Той не представлявал никаква заплаха за техния контрол. Всъщност, той направил много услуги на техните водачи и техните семейства. Учел последователите си да въздават на Цезаря онова, което му принадлежи, и на Аллах онова, което Му принадлежи. Бил мирен проповедник и велика подкрепа за римските власти в поддържането на закона и реда на земята. Тогава защо те го разпнали и загубили такъв гражданин, зачитащ законите, и такъв поддръжник?

10. Какво знаем за характера на римския владетел Пилат? Бил ли е в добри отношения с евреите негови съвременници, които призовавали Рим срещу него? Управлението му в Юдея не изразявало ли омразата и презрението му към тях? Не е ли бил уязвим за подкупи? Ако е било така, защо тогава е избързал да изпълни тяхната воля или заповед? Защо не е приел подкупа на един по-богат поклонник на Иса като Йосиф от Арматей? Според Лука този Йосиф бил много богат и много се интересувал от Иса, също така бил съветник, и като член на съвета не се съгласил с неговото решение да предадат Иса на разпъване. Не е ли могъл той, дори подкупвайки продажния владетел, да се опита да спаси Иса, след като не успял да направи това в съвета?

11. Всъщност колко ученици са били свидетели на това разпъване на Иса и какви са били техните реакции? Може ли да бъде вярно това, което Матей казва [26:56], че всички ученици са го изоставили и избягали? Това ли е критерият за честността и характера на такива велики ученици на един велик учител? Казва се, че само любимият Йоан присъствал на събитието. Но колко дълго е бил там и колко време осъденият човек умира на кръста през онези дни? Според някои надеждни исторически източници (виж статията за Кръста, *The Chamber's Encyclopaedia*, 1950), обикновено осъдените умирали на кръста за няколко дни. Но защо той "умрял" на кръста, докато другите двама негови братя по съдба го надживели? А мракът обгърнал цялата земя в продължение на три часа след разпъването [Матей, 27:45, Марк 15:33, Лука 23:44]? Възможно ли е през този период на мрак и смут да е станала смяната на кръста под пурпурната роба?

12. Доколко римските войници, дошли да отведат Иса на кръста, са го познавали? Колко сигурни са били, че водят към мястото същия човек? Наистина ли са го познавали, когато отишли да го арестуват? Имали ли са особен интерес или стимул да разпознаят Иса по време, когато започвали народните празненства и страхът от обществен изблик бил неизбежен?

13. Може ли вярващият да си представи, че Иса (който бил един от петте най-славни пратеници на Аллах) от кръста е говорил с Аллах както се казва, че е направил, с нотка на съжаление или безпокойство? Разумно ли е било виден пратеник като Иса по време на изпитание да каже на Аллах, че Той го е изоставил? Това ли трябва да се приеме за образец на обръщение към Аллах или за реакция по време на изпитание?

14. Не е ли могъл Аллах Милосърдния, Опрощавачия и Най-Великия да прости човешките грехове без това жестоко и страшно унижително разпъване на онзи, който не само бил невинен, но и посветен на Неговото служение и кауза по най-забележителен начин? Това ли е приложението на Божията милост и прошка, или отражението на Неговата справедливост и любов?

Ако се направи по-пълно изследване (на обстоятелствата, свързани с времето, поведението на светските власти, отношенията в обществото, представите за Бога, за състоянието на човека, целта на религията и живота), бихме достигнали до изводи, близки до представените по-горе. До намирането на разумно обяснение на тези факти вярващият не може да се задоволи, нито да изпита удовлетворението на истинския покой. Затова може да се пожелае на всички заинтересовани страни да направят сериозно изследване по въпроса и да вникнат в него по-задълбочено.

Що се отнася до мюсюлманите, подобни въпроси никога не възникват пред тях, подобни затруднения не съществуват, защото Ислямът твърдо поддържа схващането, че Иса (Исус) не е нито разпънат, нито убит, а е почетен и издигнат при Самия Аллах. В християнската литература се казва, че след разпъването Иса (Исус) се появил пред някои ученици. Неговата поява е напълно възможна и по никакъв начин не противоречи на ислямските вярвания. Ако е истина, че се е появил, мюсюлманинът би повярвал, че неговата поява не е била след смъртта му на Кръста, а след неговото излизане от убежището, където се приютил по повеля на Аллах като част от Божия план да го спаси и противодейства на злосторния вражески замисъл. Вместо да бъде разпнат и унижен, както замисляли враговете, той бил издигнат по степен и почетен, съгласно замисъла на Аллах.

Според мюсюлманите величието на Иса и отличието на неговата роля не произлиза от християнското вярване, че бил хладнокръвно разпнат заради своето учение и за изкупление на човешките грехове. Ако това разпространено вярване е валидно, човек може да се изкуши да каже, че жертвата на Иса за изкупление е била напразна, защото грехът не бил премахнат. Или човек може да каже дори, че има хиляди велики герои като Иса, загинали при изпълнението на своите каузи, независимо дали каузите заслужават или не саможертва. Такива може да се открият навсякъде сред германците, съюзниците, комунистите, официалните лица в ООН, религиозните войни, борците за свобода и т.н. Ако тази насилствена смърт придаваше божественост на мъртвите, човечеството би имало безброй богове и божества, и би било несправедливо боготворенето да се ограничи само до Иса, без да се смятат другите герои, загинали при подобни обстоятелства.

Още веднъж искаме да повторим, че за мюсюлманина не съществува такъв парадокс. Той вярва, че величието на Иса (Исус) произтича от факта, че е бил избран от Аллах и почетен с дадената от Него дума, че са му поверени откровенията на Аллах и че му е поръчано да проповядва Неговото послание, че е пратеник с характер и личност, че е честен към себе си и към другите, че се бори с лицемерието и богохулството, че е отличен в началото, по време на раждането си, и в края, по време на възходението си, и че е знамение за хората, и милост от Аллах, Аллах да дари с мир него и другите пророци!

Естеството на този преглед не позволява да се занимаем докрай в детайли с изказванията в Корана за Иса и неговата мисия. Това, което бе дадено тук, е само фундаменталната част. За по-нататъшни изследвания и търсения читателят може да се обърне към самия Коран. За улесняване на справките представяме таблица на съответните сури и знамения на Корана, засягащи този въпрос:

Номер на главатаНомер на знамението

287, 136, 253

342-53, 84

4156-159, 171-172

517, 46, 72, 75,

78, 110-118

685

930-31

191- 40

2350

337

4213

4357-65

5727

616, 14

3. Полигамията (многоженството).

Полигамия означава многобрачие. По-точно, ако един мъж има повече от една съпруга в едно и също време, това се нарича полигиния. Но тъй като обикновения читател не прави разлика между двата термина, тук те ще бъдат използвани равнозначно. Когато казваме полигамия в този контекст, това означава полигамия в правилния смисъл на думата. От друга страна, ако една жена има повече от един съпруг, това се нарича полиандрия. Ако бракът включва група от мъже и жени, това се нарича комунален брак.

Тези три основни вида множествен брак са били повече или по-малко практикувани от различни общества през различни епохи, при различни обстоятелства. Най-разпространеният вид е полигамията, но по различни причини тя все още се прилага сред твърде ограничено малцинство от дадено население. Това е единственият вид множествен брак, разрешен от Исляма. Другите два, вида, множествеността на съпрузите (полиандрия) и груповите бракове, са абсолютно забранени.

Не е вярно, че юдейството и християнството винаги са били моногамни, т.е. категорично отхвърлят полигамията, дори и днес. Някои изтъкнати юдейски учени, като Гоитеин, ни съобщават, че еврейските емигранти, сред които била разпространена полигамията, причинявали на заселническите израелски власти много трудности и объркване. Възгледите на християните-мормони е добре известна те също разрешават полигамията. Такива са възгледите и на афроазиатските епископи, които предпочитат полигамията пред изневярата между съпрузите, произволните сексуални връзки между неженените, прелюбодеянието и смяната на партньорите. Само в Съединените щати стотици хиляди хора сменят своите партньори.

Полезно ще бъде да се изследва съотношението между стриктната формална моногамия и степента на разпространение на проституцията, хомосексуализма, незаконните бракове, изневярата между съпрузите и общата сексуална разпуснатост. В това отношение историята на гръко-римската и юдейско-християнската цивилизация

ще разкрие дори повече отношение, отколкото която и да е стандартна социологическа история на семейството.

В случая с Исляма откриваме, че в западния свят има много хора, които мислят, че мюсюлманинът е човек, обзет от плътски страсти, и че той притежава ограничен или неограничен брой жени и държанки. Мнозина се изненадват, когато видят мюсюлманин с една жена или мюсюлманин, който не е женен. Те вярват, че мюсюлманинът има пълна свобода да сменя една или повече жени с други и че това е толкова лесно, както смяната на един апартамент с друг или дори смяната на бельото. Подобно мислене е в резултат на авантюрните игрални филми и на евтините булевардни разкази, както и на безотговорното поведение на отделни мюсюлмани. Неизбежен резултат от тази ситуация е, че солидни бариери пречат на милиони хора да видят сияйните светлини на Исляма и неговата социална философия. За такива хора ще направим опит да обсъдим мюсюлманската гледна точка, след което всеки е свободен да направи собствените си заключения.

В човешката история полигамията е разпространена практика. В древността и по-ново време я практикували пророци като Ибрахим (Авраам), Якуб (Яков), Дауд (Давид), Сулайман (Соломон) и др. царе и управители, обикновени хора на Изток и Запад. Дори днес тя се прилага сред мюсюлмани и немюсюлмани на изток и запад под различни форми, някои от които са законни, а други незаконни; някои тайни, а други публични. Не е необходимо много да се проучва, за да се разкрие къде и как голям брой женени хора имат любовници, или посещават своите любими, или просто излизат с други жени под защитата на закона. Независимо дали това се харесва на моралистите или не, факт е, че полигамията се практикува и може да се види навсякъде и през различни исторически епохи.

По време на Библейските откровения полигамията била широко разпространена и практикувана. Приемали я от религиозна, социална и морална гледна точка, и срещу нея нямало възражения. Може би е така, защото самата Библия не е засегнала въпроса, било нещо обикновено. Библията не го забранява, нито го регулира, нито дори го ограничава. Някои хора тълкуват историята за десетте девици в Библията като санкция за едновременното поддържане на десет съпруги. Историите на библейските пророци, царе и патриарси в това отношение са невероятни.

Когато Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) бил изпратен, практиката на полигамията била разпространена и дълбоко вкоренена в социалния живот. Коранът нито пренебрегва тази практика, нито я отхвърля, нито я оставя без контрол или ограничение. Било е невъзможно Коранът да прояви безразличие по въпроса или да търпи хаоса и безотговорността, свързани с полигамията. Както при другите преобладаващи социални обичаи и традиции, Коранът така разглежда темата и така я третира, че да изкорени традиционните злини и да извлече съответната полза. Той се е намесил, защото е трябвало да прояви реализъм и не е могъл да допусне никакъв хаос в семейната структура, която е истинската основа на обществото. С добрата си намеса Коранът въвел следните правила:

1. Полигамията е разрешена при определени условия и обстоятелства. Това разрешение е възможност, а не постулат на вярата или нещо задължително.

2. Това разрешение е валидно само за четири съпруги. Преди Исляма не е имало каквито и да било ограничения или застраховки.

3. На втората или третата жена, ако има такива, се дават същите права и привилегии, както на първата. Равенството между съпругите е необходимо условие за полигамията и условие, което всеки, сключил брак с повече от една жена, трябва да изпълнява. Това равенство зависи в голяма степен от съвестта на отделния човек.

4. Това разрешение представлява изключение от обикновения подход. То е обусловено от опита да се решат някои социални и морални проблеми, а също и за преодоляване на някои неизбежни трудности. Накратко, това е извънредна мярка, която трябва да се ограничи в този смисъл.

Откъсът от Корана, свързан с този въпрос, е следният:

А ако ви е страх, че не ще сте справедливи към сираците [ако се ожените за тях], сключете брак с онези от жените, които харесвате две и три, и четири. А ако ви е страх, че не ще сте справедливи, женете се за една или за [пленнички], владени от десниците ви. Това е най-малкото, за да не се отклоните.

[4:3]

Откъсът бил низпослан след битката при Ухуд, в която много мюсюлмани паднали убити и оставили вдовици и сираци, а нужните грижи за тях били възложени на оцелелите мюсюлмани. Бракът бил един вид защита на вдовиците и сираците. Коранът направил горното предупреждение и предоставил възможност за защита на правата на сираците и да се предотврати извършването на несправедливост от страна на покровителите към зависещите от тях.

Става ясно, че не Ислямът е измислил полигамията и че с въвеждането на споменатите правила той не я поощрява като правило. Не я е отменил, защото това е против човешките нужди, а хората биха продължили старата практика, така както днес я продължават хората, чиито конституции и социални стандарти не одобряват полигамията. Ислямът е дошъл, за да бъде изпълняван, живян, практикуван, а не за да бъде в състояние на неизвестност или за да бъде смятан просто за една теория. Той е реалистичен и възгледите му за живота са най-практичните. Ето защо той разрешава условна и ограничена полигамия, защото ако би било полезно за човечеството да се забрани, Всевишния Аллах нямаше да я позволи. Но кой знае по-добре от Аллах?

Има множество причини, поради които Ислямът разрешава полигамията. Не е необходимо човек да си ги измисля или да прави хипотези. Те са реални и могат да бъдат видени всеки ден и навсякъде. Нека изследваме някои от тези причини:

1. В някои общества броят на жените е по-голям от този на мъжете. Това е особено вярно за индустриалните и търговските райони, а също и за страните, които водят война. Ако мюсюлманското общество е от тази категория и ако Ислямът забраняваше полигамията и ограничаваше законния брак само до една жена, какво щяха да правят неомъжените жени? Къде и как биха намерили те естествено желаното другарство? Къде и как биха открили симпатия, разбиране, поддръжка и покровителство? Проблемът не е само материален, но и морален. Нормалната жена, независимо дали е заета с бизнес или работи във Външно министерство, или в разузнаването копнее за дом, за собствено семейство. Тя има нужда от някого, за когото да се грижи и от някого, който да се грижи за нея. Тя желае да има социална и семейна принадлежност.

Дори ако погледнем на това от чисто физическа гледна точка, проблемът все още е много сериозен и не можем просто да го пренебрегнем. Напротив, ако го оставим нерешен, като логичен резултат той ще предизвика психически комплекси, нервни кризи и душевна нестабилност. Многобройни са клиничните доказателства за това.

Тези естествени желания и сантиментални стремежи трябва да бъдат осъществени. Жените трябва да принадлежат някому, да се грижат за някого, за тях да се грижат, да бъдат задоволявани по един или друг начин. Жените в подобно положение обикновено не променят своята природа, нито водят ангелски живот. Те чувстват, че имат пълното право да се насладят на живота и да получат своя дял. Ако не могат да го имат по законен и приличен път, те намират други начини, въпреки че са временни и рисковани. Твърде малко жени могат да живеят без постоянното и сигурно другарство на мъжете. Огромното множество неомъжени жени в такова общество откриват свои начини да се срещат с мъже. Те организират пищни празненства и коктейли, присъстват на бизнес-конгреси, участват в пътувания и екскурзии и т. н. Резултатите от това отчаяно търсене на мъже не винаги са морални или прилични. Семейен мъж може да покаже склонност към някоя жена и тя да се опита да го спечели по легален или друг начин. Някоя жена може да привлече мъж, който по една или друга причина да бъде развратен или депресиран. Такъв мъж ще потърси интимна връзка с нея открито или тайно, начин приличен или не, под легална форма или просто чрез общ закон. Това със сигурност би имало сериозно отражение върху семейния живот на женения мъж и би разрушило отвътре нравите и социалния морал на обществото. Съпругите ще бъдат напускани или пренебрегвани, децата изоставяни, домовете ще пустеят и т.н.

Жената, която се среща с мъж при такива обстоятелства, няма сигурност, достойнство или права. Нейният спътник или любовник може да бъде с нея, да я поддържа и обсипва с подаръци или да я обгръща с израз на страстна любов. Но каква сигурност има тя? Как може тя да го спре да не я изостави или да не я разочарова в момента, когато има най-голяма нужда от него и когато компанията му е най-желана? Какво ще му попречи да разпространи техните интимни тайни? Нравственост? Съвест? Законът? Нищо не би помогнало. На нравствеността е нанесен смъртоносен удар със започването на тази интимна връзка, съвестта е била парализирана с тези отношения излизаци извън нормите на Аллах и на хората. Законът на обществото не признава друга интимност освен със съпругата. Мъжът може да се наслаждава на лесната извънбрачна връзка, докато желае и ако чувствата му угаснат, той може да се среща с друга жена и да повтори същата драма без определени отговорности или задължения от негова страна.

Жена с подобен опит все още може да бъде привлекателна и съблазнителна и желана. Тя може дори да потърси друг мъж и да опита втори път. Но това ще ѝ придаде ли сигурност или достойнство, или права? През цялото време тя ще се върти в същия порочен кръг, търсейки и с надеждата да я търсят. Бременето ѝ ще става все по-тежко, особено ако има деца. Накрая ще бъде забравена. Всяка жена в подобна ситуация по правило се изнервя и превръща в бунтарка, отмъстителка или разрушителка на нравствеността.

От друга страна, никой не може да претендира, че всички женени мъже са щастливи, че имат успех и са задоволени в своя брак. Независимо дали грешката е негова или на съпругата му, нещастният съпруг ще търси друг вид близост и утеха при някоя друга. Това е лесно за него, ако жените са повече от мъжете. Ако той не може да го получи по законни пътища, ще го получи с други средства, а плодовете ще бъдат

неморални и неприлични интимности, които може да доведат до незаконни деца, аборти и други безкрайни неприятности. Тези факти са грозни и горчиви, но са реални и остри проблеми. Те трябва да бъдат решени по начин, който ще защити отделния човек, мъж или жена, и ще защити обществото.

Като разрешение на проблема Ислямът предлага да се позволи на нещастния и неудовлетворен съпруг да сключи брак с втора жена и да живее с нея открито, като поеме отговорност и еднакво изпълнява всички задължения и към първата, и към втората жена. По този начин той помага на неомъжените жени да задоволят своите потребности, да реализират копнежите си и да постигнат естествените си стремежи и духовни желания. Това разрешение им помага да се свържат с мъже чрез брак и да се насладят на всички права и привилегии на законни съпруги. По този начин Ислямът не се опитва да избегне въпроса или да омоложава проблема. Той е реалистичен и открит, пряк и тактичен. Разешението, което Ислямът предлага, е законно, прилично и благосклонно. Ислямът го предлага, защото не търпи лицемерието в човешките отношения. Той не приема за законно и морално поведението на човек, който по закон е женен за една съпруга, но всъщност има неограничен брой интимни и тайни връзки. От друга страна Ислямът категорично отхвърля изневярата и не може да ѝ даде пршка. Наказанието за семейните мъже и жени, извършили прелюбодеяние, може да стигне до смърт, а наказанието за неженените, встъпили в интимни отношения, може да стигне до сто камшика за всеки един. При забрана на лицемерието, прелюбодеянието и изневярата няма друга алтернатива освен законната полигамия. Такъв е ислямският подход при тези условия.

Ако някои хора смятат това за неприемливо, те трябва да се насочат към други алтернативи, които Ислямът не приема или не се отнася към тях с особена благосклонност. А тези, които могат да се контролират и да упражняват самодисциплина във всяко отношение, не се нуждаят от полигамия. Главната грижа на Исляма е да се запази достойнството и сигурността на отделния човек и да се защити целостта и моралното състояние на обществото.

Всеки може да се запита какво е по-добро за подобно общество. По-добре ли е да се остави хаосът и безотговорното поведение да сринат основите на обществото, или да се прибегне до изпълнение на ислямските принципи? В интерес на обществото ли е да пренебрегва своите остри проблеми, да търпи лицемерието и злото, да разреши изневярата и тайната интимност? Разумно ли е да се потискат естествените желания и естествените копнежи на мъжа и жената за близост, потискане, което в действителност не може да не бъде силно и само ще ги доведе до незаконни и неприлични отдушници? Независимо дали въпросът се обсъжда от социална, морална, човешка, духовна или някаква друга гледна точка, ще стане ясно, че за обществото е далеч по-добре да разреши на своите членове легална връзка с поемане на отговорност, под закрилата на закона и под наблюдението на компетентните власти.

Ако разгледаме въпроса от позициите на жената, ще схванем ясно че с това разрешение Ислямът ѝ осигурява необходимото уважение, покровителства нейните права и честност, признава легитимното ѝ желание за прилична близост, и ѝ предоставя възможността да се грижи за любим човек и за нея да се полагат грижи. Това може да звучи неприятно за жена, която вече има съпруг и негодува, виждайки, че и друга жена се ползва от неговата близост и покровителство или че и на нея отдава поддръжка и добрина. Но какво чувствуват другите жени, без съпрузи или другари, на които да разчитат? Трябва ли просто да пренебрегнем тяхното съществуване и да смятаме, че

нямат право на сигурност и удовлетворение? И ако ги пренебрегнем, ще реши ли това проблема и ще им донесе ли удовлетворение? Как ще се чувства същата тази съпруга и как ще реагира, ако е в положението на жените без другари? Не ще ли желае тя да принадлежи на някого и да бъде уважавана и признавана? Няма ли да бъде по-щастлива с малко покровителство и сигурност, вместо да бъде лишена от всичко това? Какво ще стане с нея и с децата ѝ, ако на някой обществен коктейл или танцова забава нейният съпруг бъде привлечен от някоя “излишна” жена? Какво ще стане с нея, ако съпругът ѝ напусне семейството или пренебрегне своите отговорности, за да има време да подсигури новото си увлечение? Как ще се чувства тя ако разбере, че единственият в живота ѝ мъж има приключения с други жени и тайно издържа друга жена или често посещава друга любима? Подобен мъж е не само изгубен за своята съпруга, но и крие опасност. Той е коварен и озлобен. Но ще помогне ли това проклетие на някого, ще разреши ли проблема? Жената, и законната съпруга, и незаконната спътница, е тази, която страда от подобни неща. Не е ли по-добре за двете жени еднакво да споделят грижата и издръжката на мъжа и да имат еднакъв достъп до него, и еднакво да бъдат защитени от закона? Мъжът с извънбрачна връзка не принадлежи на никоя съпруга, той е лицемер. Но вредата вече е нанесена и душата е наранена. За закрила на всички заинтересовани страни, за борба с разврата, за предотвратяване на вредата от това и за предпазване от душевни рани Ислямът се намесва с благосклонност и позволява на женения мъж да встъпи във втори брак, ако има уважителна причина или основание.

2. В някои случаи по различни причини съпругата може да не е в състояние да има деца. Наличието на деца е основния фактор за съществуване на семейството в пълния смисъл на думата и за да се запази човешкият облик. Освен това, децата са една от главните цели на брака и мъжът по инстинкт желае да има деца, за да запази името си и да засили семейните връзки. При липса на деца мъжът може да избере една от трите възможности:

- а) да забрави проблема и да потисне естественото си желание да има деца;
- б) по един или друг начин да се разведе с бездетната си съпруга;
- в) да осинови деца и да им даде своето име.

Никоя от тези възможности не съответства на ислямските възгледа за живота и природата. Ислямът не поощрява, нито одобрява потискането на нечий естествени желания и естествени стремления. Той спомага тези стремежи и желания да се осъществят по приличен и легален начин, защото потискането в подобни случаи не е част от неговата система. Разводът при такива обстоятелства е неоправдан, защото не е грях за жената, че не е способна да роди деца. Освен това, за Аллах разводът е най-противното от позволените неща и се разрешава, само, когато няма друга възможност. От друга страна, съпругата може да се нуждае от издръжката и близостта на своя съпруг. Ще е жестоко тя да бъде изоставена, когато е в неволя и е отчаяна, и никой не се интересува от нея, знаейки, че не може да роди.

Осиновяването също е изключено, защото Ислямът повелява, всяко дете да бъде назовавано с името на истинския си баща и ако е неизвестен, то трябва да бъде назовано “брат във вярата”:

Аллах не е сторил две сърца в гърдите на един човек. И не е отредил да ви станат като майки вашите съпруги, които [отхвърляйки ги]

оприличавате на своите майки. И не е отредил да ви станат синове осиновените от вас. Това са само думи, които вие изричате. Аллах казва истината и Той сочи правия път. Назовавайте ги на бащите им! То е най-справедливо при Аллах. А ако не знаете бащите им, те са ваши братя в религията и ваши приятели. И нямате грях за онова, в което сте сбъркали, а за онова, което вашите сърца са кроели. Аллах е опрощаващ, милосърден.

[33: 4-5]

Разбира се, това не означава, че дете, чийто баща или настойник е неизвестен, трябва да бъде лишено от грижи и семейна ласка. Това означава, че осиновяването, както се извършва днес, не е начин да се осигури на детето надежден и благополучен живот. Никой не може реално да замени истинските баща и майка. Всекидневните събития, сложните процедури и дела в съдебните зали, разногласията между семействата доказват, че осиновяването никога не разрешава проблемите. Колко са съдебните дела, при които истинските родители искат обратно детето си, осиновено от чужди семейства и поставено при различни условия? Колко дълго нормални баща и майка могат да понесат детето им да жее в чужд дом? Доколко могат да се доверят на осиновителите за правилното възпитание на детето и за грижите им към него? Как ще се почувства самото дете, когато порасне и разбере, че истинските му родители са неизвестни и че е осиновено? Как ще реагира, когато открие, че истинските му родители са неизвестни, или майка му се е отказала от него, страхувайки се от бедност, от срам и необезпеченост? Колко ще обичат детето другите членове на семейството? Приятно ли им е чуждо дете да носи тяхното име и да наследява имот, на който те са законни наследници? Какво ще почувстват осиновителите, когато истинските родители поискат обратно детето си или самото дете поиска да се върне при истинските си родители? Този въпрос е свързан с много трудности. Без съмнение, осиновяването не е добро и може да причини много вреда както на детето, така и на родителите, истински или осиновители, и на други роднини на семейството-осиновител, и на обществото като цяло. Осиновяването е една от главните причини, много хора да бъдат поощрени към безотговорни действия и непозволенни интимни връзки. Днес то се комерсиализира. Данните показват, че има хора, които предоставят децата си за “продаж” или търговия, подобно на стока. Това не става в африканските или азиатските джунгли, а точно тук, в Канада и Америка. Поради всичко това, Ислямът отхвърля и не приема неговото практикуване сред мюсюлманите.

Като отхвърля тези три възможности по споменатите причини, Ислямът предлага свое разрешение на проблема. Той позволява на един мъж в подобна ситуация да се ожени отново, да задоволи естествената си потребност и в същото време да издържа бездетната си съпруга, която се нуждае от него повече от всякога. Това отново е разрешение изход, до който един отчаян мъж може да стигне, без да прибегне до осиновяване или развод, и да потиска естествените си стремежи. Това е още един пример, когато вторият брак е най-добрият възможен избор, изход от трудна ситуация, за да се помогне на хората да водят нормален и сигурен живот.

3. Има случаи и времена, когато съпругата не е в състояние да изпълнява брачните си задължения. Тя може да не бъде толкова приятна спътничка, колкото е необходимо или дори колкото би искала да бъде. Тя може да се намира в състояние, което не е позволява да отдаде на съпруга си цялата любов, грижи и внимание, които той заслужава и желае. Това не винаги е грешка на съпругата. Възможно е причината да се крие в самата е природа, би могло да е някаква болест, труден период на раждане или

месечен цикъл. Нека отново припомним, че не всички мъже могат да проявят търпение, да се самоконтролират или да имат ангелско поведение. Някои мъже наистина пропадат в бездната на безнравствеността, лъжата, лицемерието и изневярата. Има истински случаи, когато някои съпрузи се влюбват страстно в своите снахи или детегледачки, или в жените, които се грижат за семейството по време на болестта на съпругата или в периода на раждане. Неведнъж се е случвало съпрузите да имат нова любовна авантюра с други жени, докато съпругите им са подложени на трудни операции при раждането. Действащо лице в подобна драма е най-често сестрата или приятелката на болната съпруга. Може би тя идва с благородни намерения да помогне на болната си сестра или скъпа приятелка, или временно да се грижи за децата или за дома, и оттук нататък нещата се развиват и усложняват. Съпругът се чувства самотен и потиснат, докато съпругата му е болна вкъщи или в болницата. Другата жена в дома независимо дали е сестра на съпругата или приятелка, или някоя друга жена с желанието си да помага, показва на съпруга някакво съчувствие или разбиране, което може да бъде искрено и честно, но може и да бъде с друга цел. Някои мъже и жени се възползват от тази симпатия и стигат до крайности. Резултатът е едно разбито сърце, а вероятно и разбит дом.

Проблеми от такъв характер не са въображаеми или дори редки. Те са разпространени сред хората и от време на време вестниците се занимават с тях. Съдебните архиви също съдържат свидетелства за подобни факти. Поведението на мъжа при тези обстоятелства може да се нарече подло, неморално, неприлично, порочно и т. н. Дори да е така помага ли това да се разреши проблемът? Променя ли то факта или човешката природа? Делото е извършено, престъплението се повтаря и един остър проблем се нуждае от реално и прилично разрешение. Създателите на закони ще бъдат ли удовлетворени от откритото осъждане на такъв мъж? Ще го оставят ли да унищожи собствената си честност и да разруши моралните устои на обществото? Ще позволят ли лицемерието и безнравствеността да заместят честността и праведността? Пряката забрана и осъждането не са спрели никой мъж да извърши престъпление, нито са го направили по-съзнателно, напротив, запазвали са се лицемерието, тайната изневяра и безотговорността, пред които законът и неговите създатели са безпомощни.

Но Ислямът не може да бъде безпомощен. Той не може да прави компромиси с моралните норми, нито да търпи лицемерие и изневяра. Ислямът не може да лъже себе си или човека с фалшиво или претенциозно удовлетворение. Ислямът не може също така да отрича съществуването на един проблем или просто да прибягва до пряко осъждане и забрана, защото това не намалява вредата. Ислямът е позволил полигамията с уговорките и условията, споменати по-горе, за да защити такъв мъж от самия него и да защити жената независимо дали е съпругата или тайната приятелка от ненужните усложнения, за поддържане на моралната честност на обществото и за намаляване на злото. Това трябва да се прилага като извънредна мярка и със сигурност е по-здравот от условната моногамия и безотговорните връзки между мъжа и жената. Мъжете и жените, озовали се в отчаяние или затруднение, могат да прибягнат до това решение. Но моногамията е правилото, ако има страх от несправедливост или вреда за която и да е от страните.

4. Самата природа изисква от мъжа в определени неща и действия да бъде честен. Мъжът е този, който като правило пътува много в командировка и отсъства от къщи за различни периоди от време, в страната или в чужбина. Никой не може да поеме отговорността да установи, че всички мъже при такива обстоятелства остават верни и чисти. Опитът показва, че повечето мъже изпадат в неморални авантюри с чужди жени

по време на своето отсъствие от къщи, което може да продължи с месеци или години. Някои хора са слаби и не могат да се съпротивляват дори на лесно преодолимите изкушения. В резултат на това вършат грях и може да се стигне до разрыв в семейството. Много по-добре е такъв тип мъж да има втори дом с втора законна съпруга и да се знае, че е обвързан със законни норми и морални принципи в интимността с другата жена. Вероятно първата съпруга ще се дразни по-малко, отколкото ако той прибягва до същата интимност по друг начин. Естествено тя не би искала съпругът ѝ да има отношения с някоя друга, но щом се сблъска със ситуацията той да избира да бъде законно отговорен и морално обвързан или незаконно и неморално свързан с някоя друга жена съпругата със сигурност ще избере първата възможност и ще приеме ситуацията. Ако ѝ се нанесе вреда или правата ѝ се нарушат, тя винаги може да се обърне към закона и да получи развод, щом това е в неин интерес.

Когато се прилага ислямската полигамия, повече се запазват честността на мъжа, достойнството на втората жена и моралните ценности на обществото. Те са съществени елементи от всекидневния живот. Може и да са рядкост, но по-рядка е практиката на полигамията сред мюсюлманите. Мюсюлманите, които прибягват до полигамия, се срещат много по-рядко от живеещите в моногамни общества съпрузи, които изневеряват на своите жени.

Въпреки че е рискована и сложна, поради многото условности, както бе разяснено по-горе, полигамията е много по-добра от пренебрежението и изневяратата, лицемерието и несигурността, безнравствеността и неприличията. Тя помага на мъжете и жените да разрешат трудните си проблеми въз основа на една реалистична и отговорна база. Тя свежда до минимум психологическите, естествените и емоционалните усложнения на човешкия живот и е предпазна мярка, която се прилага в интерес на всички заинтересовани страни. Все пак това не е постулат на вярата, нито е предписание, то е просто позволение от Аллах, разрешение на едни от най-трудните проблеми в човешките отношения. Мюсюлманите поддържат мнението, че законната и условна полигамия е за предпочитане пред постъпките на много хора днес, които се гордеят със себе си заради фиктивния брак и повърхностната моногамия. Мюсюлманската позиция е следната: при нормални обстоятелства моногамията не само се предпочита, но е и правило. Иначе, ако е необходимо, може да се обсъди и приложи полигамията.

За да приключим дискусиата, можем да анализираме браковете на Пророка Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!). Те не са проблем за истинския мюсюлманин, за когото Пророкът е идеал и той разбира обстоятелствата, при които тези бракове са били сключени. Но много често те представляват пречка за немюсюлманите, които не могат да схванат личността на Пророка и правят безотговорни и преждевременни заключения, които са в ущърб на Исляма и Пророка. Тук няма да даваме наши заключения, нито ще изобличаваме чуждите. Ще съобщим определени факти и ще оставим читателите сами да решат:

1. Бракът се цени високо от Исляма. Той е добродетел и в него се корени здравословното оцеляване на обществото.

2. Нашият пророк Мухаммед никога не е казвал, че е безсмъртен или божествен. Той често подчертавал факта, че е смъртен и че бил избран от Аллах да предаде Божието послание на човечеството. Въпреки своята изключителност и издигнатост, той е живял и умрял като човек. Затова бракът бил за него естествен, а не ерес или проклятие.

3. Той е живял при твърде горещ климат, който засилва телесните желания, хората достигат зрелост в по-ранна възраст и лесното удовлетворение на желанията било разпространено сред хората от всички класи. Въпреки това Мухаммед не докоснал жена до двадесет и петата си година, когато се оженил за пръв път. В цяла Арабия той бил известен с бесспорните си качества, наричали го ал-Амин (Довереника), прозвище-отличие за най-висока нравственост.

4. Първият му брак на тази късна, необичайна за региона, възраст, бил с Хадиджа, зряла жена, два пъти оставала вдовица и по-възрастна от него с петнадесет години. Самата тя предложила това и Мухаммед приел въпреки всичко. По това време той би могъл лесно да намери много по-хубави момичета и много по-млади съпруги, ако е имал пристрастие или е преследвал телесни наслади.

5. С тази си съпруга той живял, докато прехвърлил петдесетте си години и от нея се родили всичките му деца с изключение на Ибрахим. Свързвал ги съвместен живот до смъртта ѝ, когато била шестдесет и пет годишна, и дотогава той не е имал друг брак или връзка с друга, освен с нея.

6. Когато обявил посланието на Аллах, той бил вече над петдесетте, а тя над шестдесет и пет. Той и неговите последователи били подложени на постоянни преследвания и опасности. В разгара на тези неприятности съпругата му починала. Известно време след смъртта ѝ той нямал съпруга. После дошла Сауда, която през първите години на преследванията се изселила със съпруга си в Абисиния. При завръщането им съпругът ѝ починал и тя потърсила убежище. Естествено било да се обърне към самия Пророк, за чиято кауза съпругът ѝ починал. Пророкът я взел под свое покровителство и се оженил за нея. Тя не била особено млада, хубава или приятна. Била обикновена вдовица с избухлив труден характер. По-късно през същата година на Пророка представили седемгодишната Аиша, дъщеря на скъпия му сподвижник Абу Бакр. Бракът бил сключен известно време след преселването в Медина. Тези бракове показват, че целта от тях може да бъде всичко друго, но не страстта и телесните желания. Той живял с двете си съпруги пет или шест години до петдесет и петата си година, без да взима друга съпруга.

7. От петдесет и шестата до шестдесетата си година Пророкът сключил поред девет брака. През последните три години от живота си той изобщо не встъпил в брак. Повечето от браковете му били сключени в период от около пет години, през най-трудния етап на неговата мисия. Това било времето, когато мюсюлманите водели решителни битки и били обградени от безкръни неприятности както отвътре, така и отвън. През този период се създавало ислямското законодателство и се полагали основите на ислямското общество. Изключително интересен е фактът, че Мухаммед бил водещата фигура и центърът на тези събития, и че повечето от браковете му били сключени тогава. Това заслужава сериозното внимание на историци, социолози, законодатели, психолози и т.н. То не може да се тълкува просто в рамките на телесното привличане и похотливите страсти.

8. Мухаммед живял по най-простия, скромнен и честен начин. През деня бил най-заетият човек, тъй като е бил начело на държавата, бил е глава на правосъдието, главнокомандващ, наставник и т.н. Всичко това едновременно. През нощта бил най-отдаденият на свещенодействието човек. Две трети от нощта стоял буден в молитви, преклонение и размисли.

Твоят Господ знае, че стоиш по-малко от две трети от нощта, [понякога] и половината от нея, а [понякога] и една трета, - и група от тези, които са заедно с теб.

[73:20]

Обзавеждането му се състояло от рогозки, кани, одеяла и други прости неща, въпреки че бил владетел и върховен управител на Арабия. Животът му бил толкова суров и скромен, че неведнъж съпругите му настоявали за материални удобства, но никога нямали такива.

И не следвай неверниците и лицемерите, и отмени обидите им, и се уповавай на Аллах! Достатъчен е Аллах за покровител.

[33:48]

Очевидно това не е бил живот на похотлив и отдаден на страсти човек.

9. Всичките му съпруги били вдовици или разведени, с изключение на Айша, която била твърде млада. Някоя от тези овдовели и разведени жени не била известна с особен физически чар или красота. Някои били по-възрастни от него и всички те търсели помощ и убежище, или му били дадени в дар, но той ги взел за законни съпруги.

Това са в общи линии браковете на Мухаммед и в никакъв случай не се създава впечатление, че те са били породени от телена потребност или биологически причини. Не е логично да се мисли, че той се е свързвал с толкова съпруги от лични съображения или плътски нужди. Всеки, бил той приятел или враг, който се съмнява в моралната чистота или духовната извисеност на Мухамед заради неговите бракове, трябва да намери задоволителни отговори на въпроси като следните: Защо е сключил първия си брак на 25-годишна възраст, след като преди това не е имал връзка с никоя жена? Защо е избрал с 15 години по-възрастна от него, два пъти останала вдовица? Защо не потърси друга до смъртта ѝ, когато той бил на петдесет? Защо приел всички тези безпомощни вдовици и разведени, които не притежавали особено привлекателни черти? Защо водел суров и тежък живот, когато можел да живее лесно и удобно? Защо сключил повечето си бракове през петте най-напрегнати години от своя живот, когато мисията и кариерата му били подложени на изпитание? Как е могъл да бъде това, което е бил, ако са го обзели жени и страсти? Има много други въпроси, които могат да бъдат повдигнати. Въпросът не е толкова прост, че да се тълкува само с оглед на чистата физиология и плътската страст. Необходимо е сериозно и честно обсъждане. Като разглежда поотделно браковете на Мухаммед, човек не може да не открие истинските причини за тях. Те могат да бъдат класифицирани, както следва:

1. Пророкът дошъл на този свят като идеален пример за човечеството и бил такъв във всички аспекти на своя живот. Особено поразителен пример за това са неговите бракове. Той бил най-добрият съпруг, най-обичащият и честен партньор. Трябвало е да премине през всички етапи на човешкия опит и моралното изпитание. Живял с една съпруга и с повече от една, със стара и млада, с вдовица и с разведена, приятна и темпераментна, с нервна, с благородна, със скромна, но във всички случаи той бил образец на добрина и утеха. Бил предопределен да изпита всички тези различни аспекти на човешкото поведение. Това било морално изпитание и човешка задача, една наистина тежка задача.

2. Пророкът дошъл да укрепи морала и да гарантира на всеки мюсюлманин сигурност, покровителство, съвършен морал и приличен живот. Мисията му била подлагана на изпитания до края на живота му и не останала само застинала теория. Обикновено той поемал най-тежкия дял и въпреки това изпълнил своята роля по най-достойния начин. Войните и гоненията отежнили участието на мюсюлманските мъже. Практиката на Пророка била да помага на вдовиците да се установят чрез брак с неговите сподвижници. Някои жени били отхвърлени от сподвижниците, а други търсели неговото лично покровителство и защита. Разбирайки напълно тяхното състояние и саможертвата им в името на Исляма, той трябвало да направи нещо, за да ги облекчи. Един вид облекчение било да ги вземе за свои съпруги и да приеме предизвикателството на тежките отговорности. Така той се свързал с повече от една съпруга по време, когато това не било забавно или лесно. Той трябвало да участва в реабилитацията на тези вдовици, сираци и разведени, защото не можел да помоли сподвижниците си да вършат нещо, което той самият не бил подготвен да прави или участва в него. Тези жени били поверени на мюсюлманите и за тях трябвало да се полагат грижи добросъвестно. Това, което той направил, било неговата част от отговорността и, както винаги, тази част била най-голямата и най-тежката. Ето защо имал повече от една съпруга и повече съпруги, отколкото всеки един от неговите сподвижници.

3. На много пленнички мюсюлманите дали право на покровителство и защита. Те не били убити, нито им отрекли правата, човешки или материални. Напротив, оказали им помощ да се установят чрез законни бракове за мюсюлмани, вместо да бъдат държани като пленнички. За мюсюлманите това също било морално бреме, което трябвало да се поеме съвместно като обща отговорност. И тук Мухаммед поел своя дял от отговорността, като се оженил за две от тези пленнички.

4. Някои от своите бракове Пророкът сключил по политически причини. Основната му грижа била бъдещето на Исляма. Той бил особено заинтересован да утвърди мюсюлманите във всяко едно отношение. Ето защо се оженил за малката дъщеря на Омар, неговия втори приемник, който по-късно станал халиф. Чрез брака си с Джуайрия той спечелил подкрепата за Исляма от страна на целия род Бану ал-Мусталик и техните племена-съюзници. Чрез брака си със Сафия неутрализирил голяма част от враждебно настроените юдеи в Арабия. Приемайки за съпруга Мария, египетска коптка, той създал политически съюз с владетел от голяма величина. Като израз на добра воля към негуса на Абисиния, в чиито земи първите мюсюлмани намерили сигурно убежище, Мухаммед се оженил за представената му от владетеля Зейнаб..

5. Със сключването на повечето от тези бракове Пророкът искал да елиминира кастовата система, расовата и националната суета, и расовите предрасъдъци. Той се оженил за едни от най-скромните и бедни жени. Оженил се за едно коптско момиче от Египет, за една юдейка от друга религия и раса, за една негърка от Абисиния. Не го удовлетворявало просто да учи хората на братство, а да въплъщава своите думи в дела.

6. Някои от браковете на Пророка били сключени по законодателни причини и за премахване на определени погрешни традиции. С такава цел сключил брак със Зайнаб, която получила развод от освободения роб Зайд. Преди Исляма арабите не позволявали на разведените жени да се омъжват отново. Зайд бил осиновен от Мухаммед и наречен негов син, според предислямския арабски обичай. Но Ислямът отменил и не одобрявал тази традиция. Мухаммед бил първият човек, на дело изразил неодобрението. Оженил се за разведената с неговия "осиновен" син, за да покаже, че осиновяването в

действителност не превръща осиновеното дете в истински син на бащата-осиновител и че бракът е нещо законно и за разведените. Същата Зайнаб била братовчедка на Мухаммед и му била предложена за брак преди да се омъжи за Зайд, но тогава той отказал. След като се развела, той я приел поради двете законодателни причини: законността на брака с разведени и истинското състояние на осиновените деца. Историята на Зайнаб се свързва в нечии умове с нелепи измислици относно моралната чистота на Мухаммед. Тези порочни лъжи не заслужават да бъдат обсъждани.

“И когато Аллах и Неговият Пратеник отсъдят някакво дело, нито вярващ, нито вярваща имат право на избор в това дело. А който се възпротиви на Аллах и на Неговия Пратеник, той вече е в явна заблуда. И ето, казваш на онзи, който Аллах облагодетелства, и когото ти облагодетелства: “Задръж съпругата си при теб и бой се от Аллах!” И спотаи ти в душата си онова, което Аллах разкри [на теб], и се притесни от хората, а Аллах повече заслужава да се боиш от Него. И когато Зайд се раздели с тази жена, Ние те оженихме за нея, за да нямам вярващите притеснение [да се женят] със съпругите на осиновените си деца, след като те са се разделили с тях. Повелята на Аллах непременно се изпълнява.”

[33:36-37]

“Мухаммед не е баща на никого от вашите мъже, а е пратеник на Аллах и последният от пророците. Аллах всяко нещо знае.”

[33:40]

Такива били обстоятелствата около браковете на Мухаммед. За мюсюлманите изобщо не съществува съмнение, че Той е достигнал идеала за нравственост и че бил образец за съвършенство при всички обстоятелства. Апелирам към немюсюлманите да обсъдят сериозно въпроса. Може би тогава ще успеят да стигнат до правилни и разумни изводи.

4. Брак и развод.

Едно от най-често обсъжданите понятия в Исляма е понятието за брака. В допълнение към краткото изказване, направено по-горе в това изложение, ще бъдат полезни още няколко забележки. Бракът при Исляма не е сделка, която се договаря между двама партньори, нито е светски договор, в който придобивките и задълженията се оценяват едни спрямо други. Бракът е нещо свещено и уважавано. Погрешно е да го описваме като телесен, материален или отговарящ на някакви светски условия. Морално милосърдие, духовно извисяване, социално съвършенство, човешка стабилност, мир и съчувствие съставят основните елементи на брака. Това е договор, в който самият Аллах е Първия Свидетел и Първата Страна, и се сключва в Негово име, в послушание към Него и според Неговите повели. Това е човешко другарство в благоприличие, позволено от Аллах. Бракът е знак на Неговата благодат и всеобхватна милост, както Той ясно казва в Корана:

“И от Неговите знания е, че ви сътвори съпруги от самите вас, за да намерите покой при тях, и стори помежду ви любов и състрадание. В това има знамения за хора премислящи.”

[30:21]

Очевидно е, че бракът при Исляма е средство за постоянна връзка и хармония не само между мъжа и жената, но и между тях и Аллах. Ясно е също, че когато двама мюсюлмани обсъждат брачен договор, те имат намерение да направят от него траен, сполучлив брак и в радост, и в беда.

За да се реализира това и да се гарантира, че бракът ще изпълни своята цел, Ислямът е формулирал определени правила, сред които се открояват следните:

1. Двете страни трябва добре да се познават и тяхната връзка да бъде чиста и свята.
2. Мъжът се поощрява да избира своята партньорка въз основа на постоянните ценности, т.е. набожност, морал, характер, и т.н., а не въз основа на нейното богатство, семеен престиж или чисто физическа привлекателност.
3. На жената се дава правото да се убеди, че кандидатът е подходящ за нея, заслужава нейното уважение и любов, и е в състояние да я направи щастлива. На тази основа тя може да отхвърли предложението, ако намира, че мъжът е под нейното равнище или е неподходящ, защото това може да е попречи да изпълнява съпругеските си задължения и дори да разруши бъдещия е брак.
4. Жената има право да изиска от бъдещия си съпруг сватбен собствен дар според нейните представи и също според неговите възможности. Ако тя желае да се откаже от това право и да приеме мъжа с малък сватбен дар или дори без дар, може да направи това. Сватбения дар се дава, за да се убеди жената, че е желана от мъжа, че той чувства необходимост от нея и че е готов и желае да поеме своите отговорности от финансов и друг характер. Сватбеният дар е също символичен жест в знак на това, че жената ще има сигурност и че мъжът не търси материални придобивки като мотив при встъпването в брак. Бракът ясно очертава онова, което се очаква от всяка една от двете страна, а не онова, което всяка от тях очаква от друга.
5. Бракът трябва публично да обяви и да се отпразнува с веселие. Свободното съгласие на двете страни е задължително условие, без което бракът се смята за недействителен.
6. За да бъде законен, всеки брак трябва да се засвидетелства от двама души на зряла възраст и да се регистрира в официални документи.
7. Задължение на съпруга е пълната издръжка на съпругата. Ако тя притежава някакъв имот или имущество, придобити преди брака и след него, съпругът няма право на никаква част или дял от имота на съпругата си. Това е, за да остане бракът в рамките на неговите благородни цели и да се предпази от всякакви странични намерения.

От горните положения става ясно, че Ислямът е дал всички възможни гаранции за превръщане на брака в щастливо другарство и в стабилна основа на постоянна хармония и траен мир. Но човешкото поведение е променливо и понякога

непредсказуемо. Ислямът гледа реално на живота и оставя възможност за реагиране на всички неочаквани събития. Както бе казано, бракът има висши и благородни цели, които трябва да се осъществят. Ислямът не приема, нито признава брак, който не осъществява своята цел. Не може да има номинален или недействителен брак. Трябва да има сполучлив брак или изобщо да няма такъв. Бракът е твърде тържествен договор, за да бъде лишен от динамика или действеност. Така че ако не служи на целта си или не функционира правилно, може да бъде прекратен с развод, като се запазят всички права на заинтересованите страни. Това е, защото няма смисъл да се поддържа фиктивен и безполезен брак и човешкият род трябва да се избави от клетви, които не се спазват.

След като ислямският брак се базира на споменатите правила и се насочва от съответните гаранции, ако той не функционира добре, очевидно съществуват сериозни причини, които не могат да се преодолеят с помирение. В такива случаи се прилага крайната мярка развод. Той наистина е извънредно решение, което Пророкът характеризира като най-лошото за Аллах от всички позволени неща. Но преди тази последна и отчаяна стъпка, трябва да се направят някои опити за нейното предотвратяване, както следва:

1. Двете заинтересовани страни трябва да се стремят към уреждане на своите спорове и да решават взаимно проблемите си.

2. Ако не успеят, трябва да бъдат назначени двама съдници, един от роднините на съпруга и един от роднините на съпругата, за да се опитат да установят мир между съпрузите и да уредят техните различия.

3. Ако и това не помогне, се пристъпва към развод.

При развод ислямският Закон изисква съгласието на двете страни и предоставя възможност на всяка от тях да търси своите права в съда. Правото на развод не се ограничава само за мъжа или само за жената. И двамата могат да упражняват това право. Ако една от двете страни не се чувства сигурна или щастлива с другата, която произволно отказва да даде развод, и ако се докаже, че искането за развод е основателно, съдът трябва да се намеси и да помогне на засегнатата страна да получи развод. Задължение на представителите на Закона е да следят за спазването на правата и за намаляване на щетите до минимум.

След развода има изчаквателен период, през който разведената жена се издържа изцяло от вече бившния си съпруг. До изтичането на този срок тя не може да се омъжи за друг.

Изчаквателният срок е още една възможност за двамата сериозно да преосмислят взаимоотношенията си и последствията от раздялата. Ако през този период пожелаят да се съберат отново, те могат да направят това и всъщност трябва да се поощряват към подобно решение, защото раздялата им помага да се оценят в по-голяма степен. Когато изчаквателният срок завърши, разведената жена е свободна да се омъжи за друг. Те нямат повече взаимни задължения.

Ако разведената жена и предишният ѝ съпруг повторно се съберат, това се смята за нов брак. Ако отношенията им не се подобряват, те могат да прибягнат до същото решение развод, след което, в случай, че желаят, могат да се съберат чрез нов брак. Но ако второто събиране не успее, тогава се прилага окончателен развод.

С разрешаването на развода Ислямът на първо място декларира своята постановка, която не търпи нещастни, хладни и застинали бракове, много по-вредни от развода. С двукратния последователен развод, с решението на двете страни повторно да се свържат, на всеки се предлага възможност за съживяване на брака. Тук Ислямът е готов да се заеме с всички проблеми и се спрдавя с всички ситуации. Той не застрашава брака като разрешава развод. Напротив, той го гарантира с тази мярка, защото виновникът за развода знае, че онеправданият или онеправданата може да се избави от несправедливостта и вредата. След като разбират, че бракът задължава само докато функционира и докато е успешен, двете страни трябва да направят всичко възможно да го запазят, преди да са извършили нещо, което да го прекрати. Според Исляма всяка страна внимателно избира другия партньор преди брака, после се отнася към него с внимание.

Когато Ислямът разрешава развода по взаимно съгласие или чрез намеса на съда от името на онеправданата страна, той твърдо отстоява морала и човешкото достойнство. Той не принуждава никой човек да страда от несправедливостта и да понася щети от нечестен партньор, нито насочва хората към безнравственост и неприличие. Той им казва: или живеете заедно според закона и в щастие, или се разделете с достойнство и благоприличие. Най-моралното и хуманното нещо при Исляма е това, че той не принуждава никой мъж или жена да унижава своето достойнство и да се деморализира само, за да получи развод. Не е необходимо мюсюлманин или мюсюлманка “да се раздели” със своя партньор няколко години преди официалния развод, нито пък получаването на развод е свързано с прелюбодеяние. “Раздялата”, както потвърждават много наблюдения, може да включи и със сигурност включва аморални и неприлични действия. В случай на подобна раздяла човек нито може да ползва правата си, нито да изпълнява брачните си задължения. Мъжът или жената официално може да са женени, но да не са щастливи в брачния си живот. Човек може и да е обвързан, но въпреки това да е свободен и ограниченията да не му влияят. Той не може да получи развод или да встъпи в повторен брак, но има ли законно ограничение на извънбрачните му връзки? Той може да ходи с когото иска без никакъв контрол и без ограничение. Подобна “раздяла” може да помогне най-сетне на някой да получи окончателен развод, но колко скъпо ще струва това на нравствеността и колко висока цена ще трябва да плати обществото! Това е нещо, което Ислямът никога не може да приеме или одобри, защото то би нарушило цялата система от морални стойности, които Ислямът високо цени.

По повод на прелюбодеянието и приемането му от някои учения като основание на развод, ще кажем, че е много унижително за човешкото достойнство и вредно за морала това, че за да получи развод, човек трябва да извърши прелюбодеяние или да се преструва, че го е извършил. Гледната точка на Исляма за прелюбодеянието вече бе разяснена. Най-често се случва хората да не се развеждат, защото са извършили прелюбодеяние, или се преструват че са го направили, а да извършат прелюбодеяние или да се преструват че са го извършили, за да получат развод, който иначе не се дава. Какъв позор и отживелица е това за човешките отношения!

Такова е становището на Исляма по въпроса. Ако трябва да се получи развод като крайно решение, той трябва да се даде с достойнство и уважение. Когато Ислямът се прилага в брачния живот, няма място за раздяла или “прелюбодеяние” като основания за развод. Нито има лесен развод от холивудски тип, който представлява екстремна реакция срещу сурова и желязна система. Всяко учение, което се занимава с човешката природа, трябва да бъде реалистично и умерено, готово да овладее всички ситуации.

Иначе това ще бъде саморазрушително и безпочвено състояние. Ислямът е далеч от подобни положения.

“И не правете клетвите си в името на Аллах пречка да сте праведни, да се боите и да помирявате хората! Аллах е всечуващ, всезнаещ.

Аллах не ви придиря за празнословието в клетвите ви, ала ви придиря за онова, което вашите сърца са придобили. Аллах е опрощаващ, всеблаг. Онези, които се закълнат да не бъдат с жените си да изчакаат четири месеца. А върнат ли се Аллах е опрощаващ, милосърден. А решат ли да се разведат Аллах е всечуващ, всезнаещ. А разведените жени да изчакаат във въздържание три месечни кръвотечения и не им е позволено да скриват онова, което Аллах е сътворил в утробите им, ако вярват в Аллах и в Сетния ден. Тогава техните мъже ако искат помирение, имат най-голямото право да си ги възвърнат. И жените имат същите права, каквито и задължения, съгласно обичая, но мъжете са едно стъпало над тях. Аллах е всемогъщ, премъдър. Разводът е два пъти, [после] или задържете [жените] с добро, или пуснете с благо! И не ви е позволено да взимате нищо от онова, което сте им дали. Освен ако двамата се опасяват да не престъпят границите на Аллах. Ако се опасявате, че двамата не ще спазят границите на Аллах, не е прегрешение за тях, ако [жената] даде откуп. Това са границите на Аллах, не ги нарушавайте! А които нарушават границите на Аллах те са угнетителите. А ако се разведе с нея [за трети път], тя не му е позволена после, преди да всъпи в брак с друг мъж, и ако е даде развод и той, не е прегрешение за двамата да се съберат, ако мислят, че ще спазят границите на Аллах. Това са границите на Аллах. Той ги разяснява на хора, които разбират. А когато сте дали развод на жени и те са изпълнили срока [на изчакване], задържете ги с благо или ги пуснете с благо. И не ги задържайте с насилие, престъпвайки! А който направи това, угнетява себе си. И не се отнасяйте с насмешка към знаменията на Аллах, и споменавайте благодатта на Аллах към вас и онова, което ви е низпослал от Книгата и мъдростта за ваше наставление! И бойте се от Аллах, и знайте, че Аллах всяко нещо знае! А ако се разведете с жените и те са изпълнили своя срок, да не им се пречи да встъпят в брак със своите съпрузи, ако се споразумеят помежду си съгласно обичая! С това се наставлява онзи от вас, който вярва в Аллах и в Сетния ден. Това за вас е най-добродетелното и най-чистото. Аллах знае, вие не знаете.”

[2:224-232]

И една последна забележка, с която ще завърши тази дискусия. Всъщност, от гледна точка на практиката всяко общество или религия има начини за прекратяване на брака. Броят на разводите в индустриалния свят значително нараства, а законите за развода са твърде либерализирани. Разводът, според Исляма се запазва като морална система, заслужаваща уважение. Аллах повелява на съпрузите да бъдат добри, милосърдни и търпеливи, а също напомня им как единият може да не харесва нещо у другия, но в това Аллах да е вложил много добрина и добродетел. Аллах благовества съпрузите с подкрепа и добро, ако живеят заедно в щастие. Но ако са налага да се разделят чрез развод, това трябва да се търси без намерение за увреждане или ощетяване. Ако се разделят с чест и достойнство, Аллах ги благовества с щедрост. Целият брачен контекст отначало докрай е насочен към вярата в Аллах. Знаменията от Корана за

развода не са сухи законови наредби. Те започват и завършват с високи морални убеждения. Нравствените задължения на двете страни не се ограничават само до периода около развода.

5. Положението на жената при Исляма

Положението на жената при Исляма не представлява проблем. Отношението на Корана и на първите мюсюлмани свидетелства, че жената е толкова важна за живота, колкото и мъжа, и че тя не е на по-ниско стъпало от него, нито е от по-низшите творения. Ако го нямаше влиянието на чуждите култури и влиянието на чужденците, този въпрос никога не би бил повдигнат сред мюсюлманите. Ислямът приема, че положението на жената е равностойно на положението на мъжа. Това е било напълно естествено и никой не го е смятал за проблем.

За да схванем изказванията на Исляма за жената, не е нужно да се окайва бедственото положение в епохата преди исляма или в днешния нов свят. Ислямът е предоставил на жената права и привилегии, каквито не е имала при други религиозни или конституционни системи. Това може да се схване, когато въпросът се обсъди в сравнителен аспект като цяло, а не частично. Правата и отговорностите на жената са равностойни на тези на мъжа, но не са задължително идентични с тях. Равенството и еднаквостта са две съвсем различни неща. Тази разлика е очевидна, защото мъжът и жената не са идентични, а са сътворени равни. С оглед на тази разлика проблем не съществува. Абсолютно е невъзможно да се намерят мъж и жена, които да са напълно идентични.

Разликата между равенство и еднаквост е от огромно значение. Равенството е желано, справедливо и хубаво, но еднаквостта не. Хората не са създадени идентични, а са създадени равни. С оглед на това не може да се приема, че жената е по-низше създание от мъжа. Няма никакво основание да се смята, че тя е по-малко важна от мъжа, само защото нейните права не са идентични с правата на мъжа. Ако положението е беше идентично с неговото, тя просто щеше да бъде негово копие, а не е. Фактът, че Ислямът е дава равни права но не идентични показва, че той мисли за нея, оценява я и признава независимата е личност.

Не е в стила на Исляма да позори жената като продукт на дявола или семе на злото. Коранът не отрежда на мъжа да бъде водещ господар на жената, а тя да няма друг избор освен да му се подчини, нито Ислямът е бил този, който е повдигнал въпроса дали жената има душа, или не. Ислямската история не познава мюсюлманин, който да се е съмнявал в човешкото положение на жената, в наличието у нея на душа или на изтънчена духовност. За разлика от другите разпространени вярвания Ислямът не обвинява само Ева за първородния грях. В Корана ясно е казано, че и Адам, и Ева са били изкушени, че и двамата са съгрешили, че Аллах е опростил и на двамата след тяхното покаяние, и че Всевишния Аллах е говорил с тях заедно.

“И рекохме: “О, Адам, живей с жена си в Рая и яжте оттам в изобилие, откъдето пожелаете, но не приближавайте до онова дърво, за да не станете злосторници!” “А сатаната ги подмами да се подхлъзнат и ги извади

от Рая, където бяха. И казахме: “Напуснете врагове един на друг! За вас на земята има временно пребивание и наслаждение.” И получи Адам слова от неговия Господ [и помоли за прошка] и Той прие покаянието му. Той е Приемачия покаянието, Милосърдния.”

[2:35-37]

“О, синове на Адам, да не ви замае сатаната, както извади вашите родители от Рая, смъквайки от тях одеждата, за да им покаже срамотиите. Той ви вижда, той и неговият род, откъдето ги не виждате. Сторихме сатаните покровители на онези, които не вярват.”

[7:27]

“И рекохме: “О, Адам, той е враг на теб и на твоята съпруга, и да не ви прогони от Рая, за да страдаш! За теб там има [достатъчно] да не си нито гладен, нито гол. И не ще изпиташ там нито жажда, нито слънчев пек.” Но сатаната му подшушна, рече: “О, Адам, да ти покажа ли дървото на вечността и непреходното царство?” И [когато] ядоха от него двамата, пред тях се разкриха срамотиите им, и започнаха да се покриват с листа от Рая. И така Адам не се вслуша в Неговия Господ, и се заблуди. После го удостои неговият Господ, прие покаянието му, и го напъти. И рече:”Напуснете оттук всички [двамата и сатаната] като врагове един на друг! И щом ви се яви напътствие, от Мен, който следва Моето напътствие, той нито ще се заблуди, нито ще пострада.”

[20:117-123]

Всъщност Коранът създава впечатление, че повече Адам се упреква за първия грях, от който произлизат предрасъдъците за жената и подозренията за делата ѝ. Но Ислямът не оправдава подобни предрасъдъци или подозрения, защото и Адам, и Ева са били равни в прегрешението и колкото упрекваме Ева, толкова упрекваме и Адам.*

Положението на жената при Исляма е нещо уникално и съвсем ново, нещо, което няма подобие в никое друго учение. Ако погледнем източния комунистически свят или демократични нации, ще открием, че жената не е истински щастлива. Положението ѝ не е за завидване. Тя трябва много да работи за своята прехрана, понякога върши същата работа, колкото и мъжът, но заплатата ѝ е по-малка от неговата. Тя се ползва от свобода, която в някои случаи се свежда до свободия. Жената се е борила упорито столетия, за да стигне дотам, където е днес. За да придобие право на учение и свобода на работа и печалба, тя трябваше болезнено да пожертва много неща и да се откаже от много свои естествени права. Платила е твърдо скъпо, за да се утвърди нейният статус на човешко същество, с душа. И въпреки скъпите жертви и болезнените борби, тя не е придобила правата, които Ислямът е установил за жената-мюсюлманка, съобразно Божествената система.

Правата на жената в по-ново време не са били предоставени доброволно или от добрина към нея. Съвременната жена е постигнала сегашното си положение с усилия, а не в резултат на естествени процеси, взаимно съгласие или на божествени учения. Тя е трябвало да си пробива път с усилия и различни обстоятелства са ѝ помогнали. Недостигът на мъжка сила след войните, натискът на икономическите нужди и

изискванията на индустриалното развитие са принудили жената да излезе от своя дом да работи, да преподава, да се бори, за да живее и докаже, че е равностойна на мъжа, за да участва в борбата с живота рамо до рамо с мъжа. Била е принудена от обстоятелствата, а после е принудила себе си и е заслужила новото си положение. Отделен въпрос е дали всички жени са били удовлетворени от тези обстоятелства, които са били на тяхна страна, и дали са били щастливи и доволни от тези резултати. Но остава фактът, че каквито и права да има съвременната жена, те са много по-малко от тези на мюсюлманката. Ислямът е утвърдил за жената онова, което подхожда на нейната природа, дава ѝ пълна сигурност и я защитава от трудните обстоятелства и несигурния начин на живот. Не е необходимо да разсъждаваме за статуса на съвременната жена и за рисковете, през които тя преминава, за да преживява или за да се утвърди. Не е необходимо да изследваме нещастията и проблемите, които я обграждат в резултат на така наречената “женска еманципация”. Нямаме намерение да обсъждаме положението на много нещастни семейства, които се разпадат поради тази “свобода” и “права”, с които съвременната жена се гордее. Повечето жени днес упражняват правото на свобода, за да излизат самостоятелно, да работят и печелят, да се преструват, че са равни на мъжа, но за съжаление, това става за сметка на техните семейства. Всичко това е известно и очевидно. Положението на жената при Исляма е все още неизвестно за останалия свят. В следващите пасажи ще направим опит да обобщим отношението на Исляма към жената.

1. Ислямът признава жената за пълноценен и равен партньор на мъжа в запазването на човечеството. Мъжът е бащата, жената е майката и двамата са необходими за живота. Нейната роля е не по-малко важна от неговата. В това партньорство тя има еднакъв дял във всяко отношение, поема еднакви отговорности и има толкова качества и човечност, колкото притежава и нейният партньор. За това равно партньорство в запазването на човечеството Всевишния Аллах казва:

О, хора, Ние ви сътворихме от мъж и жена, и сторихме от вас народи и племена, за да се опознаете. Най-достойният от вас при Аллах е най-богобоязливият. Аллах е всезнаещ, сведущ.

[49:13, сравни 4:1]

2. Тя е равна на мъжа при носенето на личните и общите отговорности и при възнаграждаване на нейния труд. Ислямът гледа на жената като на самостоятелна личност, която притежава човешки качества и има своите духовни стремежи. Нейната човешка природа нито е по-низша, нито се отличава от тази на мъжа. И двамата са един от друг. Всевишния Аллах казва:

А техният Господ им отвърна: “Не ще погубя деяние на никой от вас, нито на мъж, нито на жена. Вие сте един от друг. А онези, които се преселиха и бяха прогонени от домовете им, и бяха мъчени по Моя път, и се сражаваха, и ги убиваха, от тях ще отмахна прегрешенията и ще ги въведе в Градините, сред които реки текат. Награда от Аллах!” При Аллах е най-прекрасната награда.

[3:195; сравни 9:71; 33:35-36]

3. Тя е равна на мъжа при получаването на образование и в търсене на знание. Когато Ислямът повелява на мюсюлманите да търсят знание, той не прави разлика

между мъж и жена. Преди близо четиринадесет века Мухаммед е казал, че търсенето на знания е задължение на всеки мюсюлманин и всяка мюсюлманка. Тези думи били много ясни и се изпълнявали от мюсюлманите през вековете.

4. Жената има право на мнение толкова, колкото и мъжът. Нейните правилни изказвания се взимат под внимание и не могат да бъдат отхвърлени, само защото произлизат от жена. В Корана се отбелязва, и ислямската история потвърждава това, че жената не само свободно е изразявала своето мнение, но е и участвувала в сериозни дискусии, както със самия Пророк, така и с други ислямски водачи.

“Чу Аллах думите на онази, която спореше с теб за своя съпруг и се оплака на Аллах. Аллах чуващия разговор. Аллах е всечуващ, всезрящ. Онези от вас, които изоставят жените си с думите: “Ти за мен си като майчиния ми гръб!” те не са им майки. Майки са им само онези, които са ги родили. Те наистина изричат скверни думи и лъжа. Онези, които [така] изоставят жените си, но после си върнат думите да освободят роб, преди да са ги докоснали. С това бивате поучавани. Сведущ е Аллах за вашите дела. А който не може да говее два поредни месеца, преди да се докоснат. А който не е в състояние да нахрани шестдесет нуждаещи се. Това е, за да вярвате в Аллах и в Неговия Пратеник. Тези са границите на Аллах. А за неверниците има болезнено мъчение.”

[58:1-4]

Освен това, имало е случаи, когато мюсюлманките са изразявали своите възгледи по законодателни въпроси от общ интерес и са противоречали дори на халифите, които после приемали правилните аргументи на тези жени.

5. Историческите летописи показват, че жените са участвали в обществения живот на първите мюсюлмани, особено в кризисни ситуации. Те придружавали ислямските войски, които встъпвали в битки, грижели се за ранените, приготвяли запаси, за да помагат на бойците и т.н. И така, те не били затворени зад железни решетки, нито ги смятали за безполезни или зли същества.

6. Ислямът дава на жената равни и независими права за договаряне, предприемчивост, печалба и имущество. Нейният живот, имущество и чест са свещени като тези на мъжа. Ако тя извърши нарушение, наказанието ѝ е не по-малко или по-голямо от това на мъжа в подобен случай. Ако е онеправдана или ощетена, тя получава дължимите компенсации, равни на тези, които ще получи един мъж в нейното положение.

“О,вярващи, предписано ви е възмездие за убитите свободен за свободен и роб за роб, и жена за жена...”

[2:178]

“Аллах най-добре знае враговете ви. Достатъчен е Аллах за покровител и достатъчен е Аллах за избавител.”

[4:45]

И не трябва вярващ да убива вярващ, освен по погрешка. А онзи, който убие вярващ по погрешка да освободи вярващ роб и връчи откуп на семейството му, освен ако опростят [на убиеца]. А ако убитият е вярващ от враждебен вам народ да се освободи вярващ роб. А ако е от народ с договор помежду ви да се връчи откуп на семейството му и да се освободи вярващ роб. А онзи, който няма възможност да пости два поредни месеца за покаяние пред Аллах. Аллах е всезнаещ, премъдър. А за онзи, който умишлено убие вярващ, възмездието му е Адът. Там ще пребивават вечно. Аллах му се гневи и го проклина, и за него е приготвил огромно мъчение.”

[4:92-93]

7. Ислямът не посочва тези права само като статистика, която после да изостави. Той е взел всички мерки, за да ги пази и прилага в практиката като твърди принципи на вярата. Ислямът не търпи склонните към предразсъдъци спрямо жената или към дискриминация в отношенията между мъжа и жената. Коранът неведнъж укорява онези, които смятат, че жената стои на по-ниско стъпало от мъжа:

И отреждат за Аллах дъщерите. Пречист е Той! А за тях (са синовете) онова, което възжелават. И когато известят някого от тях за момиче, помрачнява лицето му и спотайва печал. Скрива се от хората заради лошото, което са му съобщили дали да го пощади за унижение, или [живо] да го зарови в пръстта. Колко лошо е онова, което отсъждат!

[16:57-59]

И отреждат за Аллах онова, което мразят. И езиците им описват лъжата че за тях е най-доброто. Няма съмнение, че за тях е Огъня и ще бъдат изоставени [в него].

[16:62]

Откликвайте на вашия Господ, преди да е дошъл Деня, който Аллах не ще върне назад! Не ще има за вас убежище в този Ден и не ще отречете [вашите грехове]. А ако се отвърнат ние не сме те изпратили за техен пазител. Твой дълг е само посланието. И щом дадем на човек да вкуси милост от Нас, той ликува с нея. А сполети ли ги злина заради онова, което сами са направили тогава човекът става неблагодарник. На Аллах принадлежи владението на небесата и на земята. Сътворява Той каквото пожелае дарява момичета на когото пожелае и дарява момчета на когото пожелае, или дарява момчета и момичета. И сторва неплоден когото пожелае. Той е всезнаещ, всемогъщ.”

[42:47-50]

“Нима за вас е мъжкото, а пък за Него женското? Това тогава е несправедлив дележ. Те са само имена, които назовахте вие и предците ви. Аллах не им низпосла довод. [Неверниците] следват само догатката и онова, което душите обичат, въпреки че при тях дойде напътствието от техния Господ.”

8. Освен, че признава жената за независимо човешко същество с роля еднакво важна за оцеляване на човечеството, Ислямът е определя дял от наследството. Преди Исляма тя не само е била лишена от такъв дял, но е била смятана за имущество, което мъжът наследява. От движимо имущество Ислямът я превръща в наследница като зачита естествените е човешки качества. Независимо дали е съпруга или майка, сестра или дъщеря, от имота на починалия роднина тя получава определен дял, който зависи от характера на роднинската връзка с починалия и броя на наследниците. Този дял е неин по право и никой не може да е го вземе или да я лиши от наследство. Дори ако починалият е желал да я лиши, като е оставил завещание в полза на други роднини или на друга кауза, Божествения Закон не му позволява за направи това. На всеки собственик се разрешава да направи завещанието си в границите на една трета от своето имущество. Така той не може да накърни правата на наследниците си, мъже и жени. В случая с наследството принципът за равенството и еднаквостта се прилага напълно. По начало и мъжът, и жената имат еднакво право да наследяват имущество на починали роднини, но дяловете, които получават, могат да бъдат различни. В някои случаи мъжът получава два дяла, докато жената получава само един. Това не е знак за отдаване на предпочитание или върховенство на мъжа пред жената. Причините, поради които получава повече в тези особени случаи, може да се класифицират, както следва:

Първо , мъжът е отговорен за пълната издръжка на своята съпруга, семейство и всички други нуждаещи се роднини. Негово задължение според закона е да носи всички финансови отговорности и да поддържа както подобава зависещите от него. Негово задължение също е да подпомага материално всички добри обществени каузи. Всички финансови тежести се понасят единствено от него.

Второ , в противоположност на това жената няма никакви финансови отговорности освен съвсем малките е лични разноски, допълнителните неща, които тя иска да има. Тя е финансово осигурена и получава издръжка. Ако е съпруга, нейният съпруг я издържа, ако е майка нейният син, ако е дъщеря бащата и т.н. Ако няма роднини, на които може да разчита, тогава въпросът за наследството е излишен, защото няма нищо за наследяване и няма кой да получи наследство. Тя не ще бъде оставена да умре от глад, издръжката на такава жена е отговорност на обществото като цяло, на държавата. Може да е се окаже помощ или да е се предостави работа, за да живее, и каквито пари спечели, ще бъдат нейни. Тя не е отговорна за издръжката на друг, освен на себе си. Ако мъж се намира в нейното положение, той е отговорен за семейството си и вероятно за всеки от роднините си, които се нуждаят от неговата помощ. Така в най-трудното положение нейната финансова отговорност е ограничена, докато неговата е неограничена;

Трето , когато една жена получава наследство по-малко отколкото един мъж, тя всъщност не се лишава от нищо, за което има заслуги. Наследеното имущество не е резултат на нейния труд или усилия. Това е нещо, което идва при нея от външен източник, нещо допълнително или в повече. За него нито мъжът, нито жената са се напруга, то е вид помощ, а всяка помощ трябва да бъде разпределяна според належащите нужди и отговорности, особено когато подялбата се прави според Закона на Аллах.

И така, от една страна имаме мъж наследник, обременен с финансови отговорности и задължения, и от друга, жена-наследница без никакви финансови отговорности или с

твърде малко такива задължения. И имаме известно имущество и помощи, които трябва да преразпределим по пътя на наследството. Ако лишим жената напълно, това ще бъде несправедливост към нея, защото тя е роднина на починалия. По същия начин, ако е даваме винаги равен дял с този на мъжа, това ще бъде несправедливо към него. Така вместо да върши несправедливост към която и да е от двете страни, Ислямът дава на мъжа по-голяма част от наследеното имущество, за да му помогне да посрещне семейните си нужди и социалните отговорности. В същото време Ислямът не е забравил жената, а е дал част, за да задоволи личните ѝ нужди. Всъщност в това отношение Ислямът е по-добър към нея, отколкото към него. Тук можем да кажем, че взети като цяло, правата на жената са равни с тези на мъжа, въпреки че не са идентични. [вж Коран 4:11-14;176]

9. В някои случаи като свидетели при сключване на договори се изискват двама мъже или един мъж и две жени. Това не означава, че жената е на по-ниско стъпало от мъжа, то е мярка за осигуряване на правата на двете страни, сключващи договор, защото жената по правило не е толкова опитна в практическия живот, колкото мъжа. Липсата на опит може да доведе до ощетяване на някоя от страните и затова Божественият закон изисква поне две жени да свидетелстват с един мъж. Ако една от свидетелките забрави нещо, другата ще ѝ напомня. Или ако направи грешка поради липса на опит, другата ще ѝ помогне да се поправи. Това е предпазна мярка за гарантиране на честните отношения и на сделките между хората, и всъщност то дава на жената роля в гражданския живот, помага ѝ да утвърди справедливостта. При всички случаи липсата на опит в гражданския живот не означава, че жената по своето положение стои на по-ниско стъпало от мъжа. Всяко човешко съществуване е лишено от едно или друго, но въпреки това никой не оспорва неговото положение като човек.

“О,вярващи, когато си заемате един друг заем за определен срок, записвайте го! И нека писар да записва помежду ви справедливо! И да не отказва писар да записва, както Аллах го е научил, и нека пише той, а да му диктува онзи, който е длъжник, и да не се бои от Аллах, неговия Господ, и да не намалява нищо. А ако длъжникът е или немощен, или не може да диктува, нека неговият настойник да диктува, справедливо. И вземете за свидетели двама от вашите мъже, а ако не са двама, да бъдат мъж и две жени от свидетелите, за които сте съгласни, та заблуди ли се едната, другата да ѝ напомни. И свидетелите да не отказват, когато бъдат призовани, и да не ви дотяга да го записвате малък или голям със срока му. Пред Аллах това е най-справедливото и най-правото за свидетелство, и най-подобаващото за да не се подозирате, освен ако е текуща търговия помежду ви. Не е прегрешение за вас тогава, ако не я записвате. И взимайте свидетели, когато се спазарявате. И да не се посяга на присар или на свидетел. А ако го сторите, за вас е нечестивост. И бойте се от Аллах! Аллах ви учи и Аллах всяко нещо знае. И ако сте на път и не намерите писар, може [да се вземе] залог. А ако взаимно си вярвате, нека онзи, който е получил доверие, да отдаде повереното му и да се бои от Аллах, неговия Господ! И не потулвайте свидетелството. А който го потули, сърцето му е грешно. Аллах знае вашите дела.”

[2:282-283]

Интересно е това, че свидетелстването на жената по определени въпроси е изключително, а нейната експертиза-убедителна. Тогава не се приема мъж за свидетел

и има нужда от не повече от една жена. И още, свидетелстването по договори и бизнес-сделки не е привилегия, а задължение (виж по-горе), което трябва да се изпълнява. Ако участието на жената в това задължение се облекчи наполовина, едва ли можем да говорим за отнемане на правата ѝ, защото това е освобождаване на жената от известно задължение.

10. Жената има определени привилегии, от които мъжът е лишен. Тя е освободена от някои религиозни задължения, например молитви и говеене по време на месечните ѝ кръвотечения и по време на раждане. Освободена е и от присъствието на петъчната молитва, а също и от всички финансови отговорности. Като майка и съпруга тя се ползва с повече признание и висока чест от страна на Аллах:

“И повелихме на човека да се отнася добре с родителите си. Носи го е майка му в слабост върху слабост и го отбива в две години. Бъди признателен на Мен и на родителите си! Завръщането е при Мен. А ако те принуждават да съдружаваме с Мен онова, за което нямаш знание, не им се покорявай! И бъди добър с тях в земния живот, и следвай пътя на онзи, който се е насочил към Мен! Сетне вашето завръщане е към Мен и ще ви известя какво сте вършили.”

[31:14-15]

Пророкът (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) признал тази чест като казва, че Раят е под краката на майките. Майката има право на три четвърти от синовната обич и добрина, а една четвърт е оставена за бащата. Като бъдеща съпруга тя има право да изиска подходящ сватбен дар който да бъде нейна собственост. Има право на пълна прехрана и цялостна издръжка от страна на съпруга. Тя не е длъжна да работи или да дели със съпруга си семейните разходи. След брака е свободна да запази притежаваното от нея, преди да встъпи в брак и съпругът ѝ няма никакво право да отнеме някоя от нейните вещи. Като дъщеря или сестра жената има право на сигурност и издръжка съответно от страна на бащата или брата. Това е нейна привилегия. А ако иска да работи или сама да се издържа, или да участва в семейните отговорности, тя има пълно право да стори това при условие, че честта и сигурността ѝ се запазват.

11. Това, че при молитва жената стои зад мъжа в никакъв случай не означава, че е поставена по-ниско от него. Както вече бе споменато, тя е освободена от груповото изпълнение на молитвите, които са задължителни за мъжа. Но ако присъства на тях, тя стои в отделни редици, съставени от жени, точно както малките деца образуват отделни редици зад възрастните мъже. При молитвите това е правило, свързано с дисциплината, а не класация по важност. В мъжките редици държавният глава стои рамо до рамо с бедняка. При молитва мъже с висши постове стоят до мъже с по-ниски постове. Този ред при молитвата е въведен, за да се помогне на всеки да се концентрира в своето поклонение. Това е много важно, защото мюсюлманските молитви не са просто песнопения. Те включват действие, движение, стоене, поклон, падане до земята в *суджуд* и т.н. Ако мъжете се смесят с жените в едни и същи редици, възможно е да се получи нещо обезпокоително или нередно. Съзнанието ще бъде заето с нещо чуждо за молитвата и ще излезе от ясния път на поклонението. В резултат на това не ще се постигне целта на молитвите, а само ще се прегреши с прелюбодеяние, извършено от окото, защото окото, като гледа забранени неща, може да бъде виновно за прелюбодеянието толкова, колкото и самото сърце. Нещо повече, по време на молитви на никой мюсюлманин или мюсюлманка не се разрешава да докосва тялото на друг

човек от противоположния пол. Ако мъже и жени стоят един до друг при молитвата, те не могат да не се докосват. Когато една жена се моли пред един мъж или до него, много вероятно е част от облеченото ѝ тяло да се разкрие при определено движение на поклон или при суджуд. Възможно е мъжкото око да види непокритата част, в резултат на което жената да се притесни, а мъжът да се обърка и са възможни лоши помисли. За да се избегнат всякакви притеснения и да се подпомогне концентрацията при поклонението, за чисти помисли и за поддържане на хармония сред поклонниците, Ислямът е повелил да се стои в редици, където мъжете заемат предните линии, децата зад тях, а жените зад децата. Всеки, който има някакво познание за същността и целите на мюсюлманските молитви, може с лекота да разбере мъдростта на това подреждане.

12. Мюсюлманката винаги се свързва с една стара традиция, известна като “покривало” (*хиджаб*). Ислямски стил е жената да се разкроява с покривалото на честта, достойнството, целомъдрието, чистотата и съвършенството. Тя трябва да се въздържа от всички постъпки и жестове, които могат да възбудят страстите на други хора освен на законния ѝ съпруг, или да хвърлят сянка на подозрение върху нейната нравственост. Тя е предупредена да не показва красотата си пред чуждите хора. Воалът, който трябва да носи, може да спаси душата ѝ от слабост, разсъдък ѝ от снизходителност, очите ѝ от похотливи погледи и личността ѝ от деморализация. Ислямът най-много се интересува от съвършенството на жената, от запазването на нейния морал и нравственост, и от закрилата на нейния характер и личност.

Кажете на вярващите мъже да свеждат поглед и да пазят целомъдрието си! За тях това е най-чистото. Сведущ е Аллах за техните дела. И кажете на вярващите жени да свеждат поглед и да пазят целомъдрието си, и да не показват своите украшения освен видното от тях, и да спускат покривалото върху пазвата си, и да не показват своите украшения освен пред съпрузите си или бащите си, или бащите на съпрузите си, или синовете си, или синовете на съпрузите си, или братята си, или синовете на братята си, или синовете на сестрите си, или жените [вярващи], или [служителите], владени от десниците им, или слугите от мъжете без плътски нужди, или децата, непознали още женската голота. И да не тропат с крак, за да се разбере какво скриват от своите украшения. И се покайте пред Аллах всички, о, вярващи, за да сполучите!”

[24:30-31]

13. Сега е ясно, че положението на жената при Исляма е изключително високо и реалистично, съответстващо на нейната природа. Правата и задълженията ѝ са равностойни с тези на мъжа, но не са задължително идентични с тях. Ако е лишена от нещо в някое отношение, това напълно се компенсира с повече неща в много други отношения. Фактът, че принадлежи към женския пол, няма значение за човешкото ѝ положение или за нейната независимост и не е причина за оправдаване на предразсъдъците спрямо нея или за несправедливото отношение към нейната личност. Ислямът ѝ дава толкова, колкото ѝ е потребно. Правата ѝ съвпадат идеално с нейните задължения. Балансът между права и задължения се поддържа и няма доминираща страна. Положението на жената е ясно формулирано в едно от кораническите знамения, което може да се преведе по следния начин:

“И жените имат същите права, каквито и задължения, съгласно обичая, но мъжете са с едно стъпало над тях. Аллах е всемогъщ, премъдр.”

[2:228]

Това предимство не е знак на превъзходство или упълномощаване на мъжа над нея. То отговаря на изключителните отговорности на мъжа и му дава компенсация за неограничените задължения. Гореспоменатото знамение винаги се тълкува във връзка с едно друго .

“Мъжете стоят над жените с това, което Аллах предпочете едни пред други и защото харчат от имотите си. Целомъдрените жени са послушни, пазят съкровеното си, както Аллах ги е запазил.”

[4:34]*

Тези изключителни отговорности дават на мъжа предимство над жената в някои икономически аспекти. Това не е по-висша степен на човешка природа или характер, нито е господство на единия над другия, или потискане на единия за сметка на другия. Това е разпределение на Божието изобилие според нуждите на природата, която Аллах е сътворил. И Той най-добре знае какво е добро за жената и какво е добро за мъжа. Всевишния Аллах казва:

“О, хора, бойте се от вашия Господ, който ви сътвори от един човек и сътвори от него съпругата му, и намножи от двамата много мъже и жени! И бойте се от Аллах, с Чийто име се умолявате един друг, и от [прекъсване на] кръвните родства! Аллах несъмнено ви наблюдава.”

Коранът е най-великият дар на Аллах към човечеството и неговата мъдрост е уникална. Накратко казано, целта на Свещената книга е да пази ислямските принципи, които вече споменахме, да води човечеството по Правия път и да пречиства човешката душа, да буди човешкото съзнание и да просвещава човешкия ум.

Коранът е Словото на Аллах, разкрито на Мухаммед чрез Светия Дух (Джибрил) и не е по силите на човешкия ум и въображение да сътвори нещо подобно. Всички признават, че съвременниците на Мухаммед са били майстори на красноречието и не им била чужда идеята да съперничат на Корана. Но те не били в състояние да създадат подобна на него книга и никога не са отричали това. Мухаммед е бил неграмотен и не го е криел. Най-голямата чест за него е това, че бил неграмотен човек, пратен сред неграмотните хора да учи цялото човечество, грамотно и неграмотно, на истинското послание на Аллах. Това е първият факт за Корана като слово на Аллах.

Вторият факт за тази уникална книга е неоспоримата автентичност на нейното съдържание и стил качество, което никоя друга книга не е имала и не ще има. Автентичността на Корана не оставя никакво съмнение относно чистотата, оригиналността и целостта на неговия текст. Сериозни учени, мюсюлмани и немюсюлмани, са стигнали до извода, че Коранът, който използваме днес, без съмнение, е същата книга, която Мухаммед е получил и проповядвал, и чрез нея е живял, и я е завещал на човечеството преди четиринадесет века. Като илюстрация на тази неподобна автентичност на Корана могат да се споменат някои бележки:

I. Коранът е низпослан на части, но никога не е бил лишен от форма, ред и подреждане. Дори името на Корана означава, че той е бил единна Книга още от самото начало.

“Тази книга без съмнение в нея е напътствие за богобоязливите.”

[2:2]

“Онези, които не вярват в Напомнянето, след като дойде при тях, а то е съхранена Книга, която лъжа не я доближава нито отпред, нито отзад, и е низпослание от премъдър, всеславен [ще имат болезнено мъчение].”

[41:41-42]

Подреждането на Корана отразява замисъла и желанието на Аллах, към които Мухаммед и неговите сподвижници се придържали:

И рекоха неверниците: “Защо Коранът не му бе низпослан наведнъж?” Така [Ние отредихме]! За да укрепим с него твоето сърце. И [ти] го прочетохме на части.

[25:32]

2. Арабите се отличават с изтънчен литературен вкус, който им позволява да се наслаждават на добрите литературни произведения и високо да ги оценяват. По единодушното им мнение Коранът е най-големия литературен шедьовър, който някога

са познавали. Те били трогнати от неговото красноречие и привлечени от изключителната му прелест. В него открили най-великото задоволство и най-голямата радост, и започнали да го запомнят и рецитират. Всички мюсюлмани и много немюсюлмани в миналото и сега се възхищават, цитират и много почитат Корана.

3. Всеки мюсюлманин, мъж или жена, е длъжен да рецитира част от Корана по време на всички молитви и в нощното бдение. За мюсюлманите рецитацията на Корана е висша форма на поклонение и всекидневна практика.

4. В преобладаващата си част арабите били неграмотни и трябвало изцяло да разчитат на паметта си за запомняне на поемите и откъсите, които много харесвали. Те се отличавали със силна памет, благодарение на която пазели литературното си наследство. Всички хора с литературен вкус признали, че Коранът е неподражаем и недостижим и те побързали да го запомнят с благоговение и възхищение.

5. По времето на Мухаммед имало вещи писари и професионални записвачи на Откровенията. При всяко низпославане на знамение или откъс, той веднага повелявал на своите писари да го запишат под негов контрол. Записаното от тях се проверявало и удостоверявало от самия Пророк (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) Всяка дума била преглеждана и всяко знамение било поставяно на съответното място.

6. До времето, когато откровенията приключили, мюсюлманите имали много завършени записи на Корана. Те били запаметявани, рецитирани и използвани за всекидневните цели. Когато възниквало различие, въпросът се отнасял до самия Пророк, независимо дали това било свързано с текста, значението или интонацията му.

7. След смъртта на Мухаммед Коранът бил вече запаметен от много мюсюлмани и имало многобройни негови записи. Но дори това не удовлетворило Абу Бакр, първия халиф, който се страхувал, че смъртта на хората, заучили Корана наизуст, би довела до сериозно объркване. Той се посъветвал с най-вещите мюсюлмани и поверил на Зайд ибн Сабит, главния писар на Пророка за Откровенията, да състави окончателна и завършена редакция на Свещената Книга, както самият Мухаммед го упълномощил навремето. Той направил това под контрола на сподвижниците на Пророка и с тяхна помощ. Последното и завършено копие било проверено и одобрено от всички мюсюлмани, които слушали Корана от Мухаммед и го запаметили. Това било направено за по-малко от две години след смъртта на Мухаммед. Откровенията били все още живи в умовете на писарите, запаметяващите и другите мюсюлмани сподвижници на Пророка.

8. По време на халифа Осман, около четиринадесет години след смъртта на Мухаммед, обобщените копия на Корана били широко разпространени в новите територии, които били приобщени към Исляма. Повечето от жителите им не били виждали Мухаммад и не били слушали неговото рецитиране. Поради различното географско положение те четяли Корана с леки различия. Започнали да възникват несъответствия в рецитацията и интонацията, и това породило спорове сред мюсюлманите. Осман предприел бързи мерки, за да се преодолее ситуацията. След като се посъветвал с религиозните водачи, той създал група от четирима бивши писари на Откровенията, които събрали всички налични копия и ги замененили с единствено утвърдено копие, което трябвало да се чете според говора и диалекта на Курайш, родното племе на самия Мухаммед. Този диалект е възприет за еталон, защото е най-красноречивият и на него е низпослан Коранът. Така Свещената книга отново била

съобразена с говора на човека, на когото е низпослана. Оттогава досега се прилага същата унифицирана версия без ни най-малка промяна на думите или подреждането, или дори на една буква.

От тези факти учените стигат до извода, че днес Коранът е такъв, какъвто бил низпослан първоначално и какъвто винаги ще бъде. Никога към него не са правени нито допълнения, нито съкращения, нито изопачавания. Неговата история е толкова ясна, колкото и дневната светлина, достоверността му е неоспорима и абсолютното му запазване е извън всякакво съмнение.

Коранът е преизпълнен с неповторима мъдрост като първоизвор. Мъдростта на Корана произлиза от Мъдростта на Автора, който не може да бъде друг освен Всевишния Аллах. Тя произлиза също от подчиняващата сила на Книгата, която е неподражаема и интригува всички хора на знанието.

Реалистичният подход на Корана, практическите решения, които той предлага за човешките проблеми, благородните цели, които поставя пред човека, изясняват мъдростта на Корана като мъдрост с особена същност и характер.

Динамизмът на Корана

Една от важните черти на мъдростта на Корана е, че тя не е статична или суха, а е преизпълнена с динамика, която буди съзнанието и пречиства сърцето. Тази мъдрост съдържа сила на внушенията, засвидетелствана както от историческите факти, така и от самия Коран. Когато Мухаммед (Аллах да го благослови и с мир да го дари!) отправил за пръв път призива на Аллах, неговата единствена сила била Коранът и единствената му мъдрост била мъдростта на Корана. Всепроникващият динамизъм на Корана е могъщ и непреодолим.

Съществуват много примери, които показват, че най-динамичните личности и най-убедителните аргументи не могат да постигнат динамичната мъдрост на Корана. Всевишния Аллах говори за Корана като за дух и живот, с който рабите на Аллах се насочват към Правия Път.

“Така на теб разкрихме Корана с Нашата повеля. А ти не знаеше [преди] нито какво е Книгата, нито пък вярата. Ала Ние го сторихме светлина, с която напътваме когото пожелаем от Нашите раби. Ти напътваш към правия път.”

[42:52]

Всевишния казва също:

“Ако бяхме низпослали този Коран върху планина, щеше да я видиш смирена и разцепена от страх пред Аллах. Тези примери ги даваме на хората, за да размислят.”

[59:21]

Практичността на Корана

Друга важна черта на Корана е неговата практичност. Той не се ограничава в пожелания, неговото учение не иска невъзможното, не плува по розовото течение на недосегаеми идеали. Коранът възприема човека такъв, какъвто е в действителност и го поощрява да стане такъв, какъвто трябва да бъде. Той не определя човека като безпомощно или безнадеждно създание, осъдено от рождението до смъртта и потънало в грях от люлката до гроба, а го разглежда като благородно, честно и достойно създание.

Практичността на учението на Корана се утвърждава от примера на Мухаммед и мюсюлманите през вековете. Характерният подход на Корана се състои в това, че неговите традиции имат за цел общото благополучие на човека и се базират в обхвата на неговите възможности.

Умереността на Корана

Третата характеристика на Корана е умереността и хармонията между Божественото и човешкото, духовното и материалното, индивидуалното и колективното и т.н. Коранът отделя внимание на всички факти от живота и всички потребности на човека, и се занимава с тях по такъв начин, че да го подпомогне да осъществи благородните цели на своето съществуване. С този умерен подход Коранът нарича мюсюлманите “общност [уравновесена] по средата” [2:143] и в рамките на това средно положение мюсюлманите се наричат

най-добрата общност, изведена за хората, те повеляват одобряването и възбраняват порицаването, и вярват в Аллах.

[3: 110]

Мъдростта на Корана изпълнява своята задача в три основни измерения: вътрешно, външно и възвишено. Вътрешно тя прониква в дълбините на сърцето и достига до най-тайните кътчета на съзнанието. Тя има за цел трайно да култивира отделния човек отвътре. Това вътрешно проникване е различно и много по-дълбоко от проникването на всяка друга законна или морална система, защото Коранът говори от името на Аллах и отнася всички неща до Него.

Външната функция на Корана обхваща всички области на живота и покрива всички аспекти на човешките взаимоотношения от най-личните въпроси до сложните международни отношения. Коранът достига до области, непознати за никоя светска система или за светски морални принципи, и недостижими за никоя популярна религиозна доктрина. Забележителното при Корана в това отношение е, че той се занимава с човешките дела по такъв начин, че да им придаде божествен дух и морален облик. Той прави така, че присъствието на Аллах да се чувства във всяко дело и хората да Го чувстват като първоизвор на напътствието и като крайна цел на всички дела. Коранът е духовният водител на човека и неговата система от закони. Той определя неговите морални норми, а освен всичко това, Коранът съдържа философията на човешкия живот. Висшата функция на Корана се фокусира върху Единия, Всевишния Аллах. Всичко, което е било, е или ще бъде, трябва да се разглежда през този фокус активното присъствие на Аллах във вселената. Човекът е просто довереник в обширната вселена на Аллах и единствената цел на неговото създаване е да служи на Аллах. Това не е претекст за уединение или пасивно оттегляне от живота. То е открит призив към човека истински да vyplъти на земята прекрасните качества на Аллах.

Когато при изпълнението на своята висша функция Коранът насочва вниманието към Аллах, той разкрива пред човека нови хоризонти на мисълта, напътва го към идеала за висока нравственост и го запознава с Вечния първоизвор на мира и добрината. Осъзнаването, че крайната цел на човека е само Аллах, е революция на фона на популярните тенденции в човешката мисъл и на религиозните доктрини, революция, целта на която е да освободи съзнанието от съмнението, душата от греха, и съвестта от робството.

Мъдростта на Корана призовава към истината в мисълите и добрината в действията, към единство на целите и към добрите намерения.

Приложение II : Мухаммед, последният Пророк

Вярата на мюсюлманите, че Мухаммед е последният Пророк на Аллах, неправилно е била разбираана от много хора и следователно има нужда от разяснение. Това вярване в никакъв случай не означава, че Аллах е затворил Своята врата на милосърдието или е оттеглил Своето напътствие. То не налага ограничение в издигането на велики религиозни личности, нито изключва появата на велики набожни мъже, нито означава, че Аллах е отредил арабите, измежду които Мухаммед е избран, да стоят над другите. Аллах не е пристрастен към никоя раса, възраст или поколение и Неговата врата на милосърдието е винаги отворена и достъпна за тези, които Го търсят. Той говори на човека по един от следните три начина:

1) с откровение, което се появява под формата на мисли или идеи, положени от Аллах в сърцата и умовете на набожните хора;

2) под завоалирана форма, проявяваща се като гледки или видения, когато съответният получател спи или е в състояние на транс;

(3) чрез небесния посредник Джибрил, чрез когото Аллах изпраща своите слова:

С хората Аллах говори само чрез откровение или зад преграда, или [като] проводи пратеник и му разкрива по Своя воля каквото пожелае. Той е всевишен, премъдър.

[42:51]

Тази последна форма е най-великата и чрез нея Коранът е бил низпослан на Мухаммед. Тя е предназначена единствено за пророците, сред които Мухаммед е последният. Като го е избрал да бъде последен пратеник, Аллах не е изоставил хората, нито ги е лишил от възможността да търсят Аллах или да останат на Неговия път. Напротив, с избирането на Мухаммед за последен пратеник и с низпославането на Корана като последна божествена книга, Аллах оставя постоянен посредник между Него и човека, и оставя лъч от напътствие и светлина.

Освен тези общи разсъждения има други, по-конкретни и точни, които обясняват защо Мухаммед е бил последният от пратениците на Аллах. От тях можем да споменем следните:

Коранът отбелязва с конкретни, ясни думи, че Мухаммед е бил изпратен за човечеството от Аллах, Комуто принадлежи всичко на небесата и на земята [7:158]:

“Ние те изпратихме само като милост за световите”

[33:40]

Коранът е славата на Аллах, а всичко, което е от Аллах, е истина, към която се придържа всеки мюсюлманин и върху която трябва да размишлява всеки човек. Посланието на Мухаммед не е било просто национално възраждане или расов монопол

на една или друга раса, нито е било временно освобождаване от ограниченията и несправедливостта. Също така, то не е било рязка промяна или отклонение от хода на историята.

Посланието на Мухаммед е било и е универсална, всеобща благодат, наследство, в което участват много общности и вечно духовно послание. То е развитие и продължение на предходните послания и добро обобщение на всичко, което е низпослано от Аллах преди. То е послание, което не признава граници на пол, възраст, цвят или регионални черти. Насочено е към човека във всички времена, а той се нуждае именно от това. На тази основа мюсюлманите вярват, че Мухаммед е последен пророк, защото Коранът свидетелства за това и защото посланието на Мухаммед е

... книга, в която няма съмнение.

[2:2]

“Алиф, Лам, Ра. Книга, която низпослахме на теб, за да изведеш хората от тъмнините към светлината, с позволение на техния Господ, към пътя на Всемогъщия, Всеславния.

[14:1]

Самият Мухаммед е казал, че е последният Пророк на Аллах. Никой не може да оспорва истината на това изказване. В живота си Мухаммед е бил известен като всеправдив, честен и скъмен човек. Не само мюсюлманите, но и най-упоритите му противници не подлагали на съмнение неговата честност и правдивост. Неговият характер, неговите духовни постижения и велики реформи са без прецедент в цялата човешка история. Човечеството ще гледа на него така, докато историята не създаде равностоен на Мухаммед. Той е казал, че е последният Пророк, защото това е истината от Аллах, а не защото е искал лична слава или е търсел лични придобивки. Победата не го опорочила, триумфът не отслабил прекрасните му качества и властта не извратила неговия характер. Той бил неподкупен, последователен и недостъпен за изкушението да получи лична придобивка или слава. Неговите думи излъчват ослепителна светлина на мъдрост и истина.

Мухаммед бил единственият Пророк, който изпълнил своето послание и завършил дейността си приживе. Преди той да умре, Коранът казал, че религията на Аллах била изградена, благодатта на Аллах към вярващите завършена, и истината на откровението защитена и сигурно запазена и занапред:

Днес изградих за вас вашата религия и изпълних Своята благодат към вас, и одобрих Исляма за ваша религия.

[5:3]

Когато той умрял, Ислямът бил завършен и общността на вярващите мюсюлмани била добре изградена. Коранът е записан изцяло в оригиналната му версия, още докато Мухаммед бил жив. Всичко това означава, че религията на Аллах е приложена от Мухаммед както на теория, така и на практика, и че Владението на Аллах е било установено тук на земята. Владението на Аллах не е недостижим идеал и не е свързано само с Отвъдното, а засяга и настоящето. То е съществувало и процъфтявало в епохата

на Мухаммед и може да съществува и процъфтява във всяка епоха, ако има искрени вярващи и хора на вярата. Това е доказано от Мухаммед и от неговите постижения. Така, ако един човек е бил предопределен да стане връх на пророчеството, кой друг би могъл да е той освен Мухаммед? И ако някоя книга е била предназначена да изпълни Откровенията, може ли тя да е друга освен Корана? Фактическото прилагане на посланието на Аллах на земята и автентичното записване на целия Коран приживе на Мухаммед не трябва да оставят никакво съмнение в това, че той е последният Пророк.

Повелята на Аллах, че Мухаммед е последният Пророк се базира на оригиналната и чиста автентичност на Корана, на убедителните и уникални постижения на Мухаммед, на универсалността на Исляма и на приложимостта на кораничното учение към всяка ситуация, всяка епоха и всеки човек. Ислямът е религия, която преминава границите и прониква далеч зад всички бариери на раса, цвят, възраст, богатство и престиж. Това е религията, която гарантира на хората, на всички хора, равенство и братство, свобода и достойнство, мир и чест, напътствие и спасение. Това е чистата есенция на религията на Аллах и вид подкрепа, която Той винаги е оказвал на човека от началото на историята. С Мухаммед и Корана е настъпила кулминацията на религиозната еволюция. Това е само началото на нов подход, тържествено откритие на една ера, в която човекът напълно е подсигурен с Божественото напътствие и с практически примери, от които има нужда. Това Божествено напътствие се съдържа в Корана, най-автентичното и неизменно откровение на Аллах, а тези практически примери се откриват в личността на Мухаммед. Ако предстои да има нов пророк или нова книга, какво би могло да добави това към качеството на пророчеството или към истината на Корана? Ако целта му е да запази словото на Аллах или да защити истината на Откровението, това е направено чрез Корана. Или ако целта му е да докаже, че Законът на Аллах може да бъде изпълнен в историята, или че Владението на Аллах може да бъде установено на земята, всичко това е било доказано от Мухаммед. И ако целта е да насочва човека към Аллах и към правия път в живота, това е добре утвърдено от Корана и от Мухаммед. Човек не се нуждае повече от ново откровение или от нови пророци. Това, от което най-много се нуждае, е да се пробуди, да разтвори своето съзнание и да пречисти своето сърце. Сега той има нужда да се възползва повече от съществуващите Откровения, да се възползва от съществуващите нови източници и да черпи от неизчерпаемите съкровища на Исляма, които са обединили, запазили и усъвършенствували чистотата на предишните откровения.

Всевишния Аллах е решил Мухаммед да бъде последният Пророк и така е станало. Никой пророк преди Мухаммед не е извършил или направил толкова, колкото е извършил той. Както и никой след него от претендентите за пророчество не е направил нещо сравнимо с това, което той е направил. Това Божествено решение е изпреварило великите исторически събития, които са последвали. Той известил добрите новини за човека, че ще навлезе в нов етап на интелектуална зрялост и духовни висини, че отсега нататък може да живее без нови пророци или нови откровения, да бъде свободен с помощта на богатото наследство на пророчеството и на откровенията на Мухаммед, и на неговите предшественици. Това решение изпреварило факта, че културите, расите и религиите в света ще стават все по-близки, и че човечеството може да живее добре с една универсална религия, в която Аллах заема Своето заслужено място и човек осъзнава своята същност. Това било тържествено свидетелство за великата роля, която напредналото знание и сериозните интелектуални постижения ще имат за насочването на човека към Аллах. Вярно е, че човек може да съчетае напредналото си знание и добрия си интелектуален потенциал с духовните и моралните учения на Корана и

тогава той не може да не признае съществуването на Аллах и да не се съобразява със Закона на Аллах.

Историческата сцена на пророчеството завършила с Мухаммед, за да докаже, че човек по собствена инициатива може да съзрее, да даде на знанието възможност да изпълни правилно своята задача и да изследва обширната вселена, сътворена от Аллах, и да даде на ума възможност да размисли и наблюдава. Същността на посланието на Мухаммед е такава, че то е адресирано до всички хора и насочено към всички поколения. Мухаммед не е бил просто един лидер или освободител на нация. Той е бил, и още е, сред великите личности в историята, най-добрият образец за човек, който търси Аллах. У него всеки може да открие нещо, от което да се поучи и прекрасни примери на добрина и благочестие. Всяко поколение може да открие своята изгубена надежда.

Приложение III : Ислямският календар

Мюсюлманската ера е започнала с великото събитие *хиджра* преселването на Пророка Мухаммед и на неговите Сподвижници от Мека в Медина. Приемането на това събитие за начало на мюсюлманското летоброене е станало по време на халифа Омар ибн ал-Хаттаб, втория халиф след Мухаммед. Сега сме в 1395 г. след хиджра.

Мюсюлманският календар е лунарен и неговите месеци се определят в зависимост от различните позиции на луната. Всяка година съдържа дванадесет месеца. Всеки месец включва тридесет или двадесет и девет дена според положението на луната. Тези месеци са: *Мухаррам, Сафар, Рабиу-л-ауал, Рабиу-с-сани, Джумада-л-уля, Джумада-с-Сания, Раджаб, Шаабан, Рамадан, Шаул, Зу-л-када и Зу-л-худжа*.

Всяка седмица има един празничен ден петък. Неговата важност произтича от обедната молитва, задължителна за спазване от всеки мюсюлманин, който може да присъства на нея. Има други празници, на които трябва да се обърне специално внимание:

- 1) *Хиджра* преселването която е в навечерието на първия ден на месец *Мухаррам* ;
- 2) Рожденият ден на Пророка, който е в навечерието на дванадесетия ден на *Рабиу-л-ауал* ;
- 3) *Рамадан* , месецът на говеенето, през който Коранът е бил низпослан;
- 4) Нощта на могъществото (или *лайлатул-л-кадр*), която може да се празнува в навечерието на двадесет и третия ден или двадесет и петия, или двадесет и седмия ден от месец *Рамадан* .
- 5) *Иду-л-фитр* празникът по повод завършването на говеенето през *Рамадан* през първия ден на месец *Шауал* (Рамадан Байрам);
6. *Аиду-л-адха* презникът на жертвоприношението, което е десетия ден от месец *Зу-л-худжа* (Курбан Байрам).